

Equip investigador

Coordinació:

Miquel Àngel Bové Sans*

Pau Galiana Llasat**

Investigadors:

Pau Galiana Llasat**

Maria Victòria Soldevila*

Mónica Martín*

Xavier Ponce Alifonso*

Francesc Xavier Farré Albendea*

Juan Antonio Duro*

**Departament d'Economia, URV*

***Departament de Gestió d'Empreses, URV*

ÍNDIX

Capítol 1. Situació empresarial a les Terres de l'Ebre el 2022	5
Capítol 2. El sector primari a les Terres de l'Ebre.....	43
Capítol 3. El sector industrial a les Terres de l'Ebre 2022.....	75
Capítol 4. El sector públic a les Terres de l'Ebre (2022).....	99
Capítol 5. Les dades del turisme ebrenc en el marc del xoc i la recuperació pandèmica (2020-23): una mirada contextual en termes d'Espanya i Catalunya.....	123
Capítol 6. La demografia a les Terres de l'Ebre	150

Capítol 1. Situació empresarial a les Terres de l'Ebre

*Dr. Pau Galiana
Departament de Gestió d'Empreses
Universitat Rovira i Virgili*

Com cada any des de en fa 10, aquest capítol de l'Informe d'Economia Local i Regional de les Terres de l'Ebre en primer lloc fa un repàs general a la situació de les dades econòmiques de manera esglaonada, passant de l'escala nacional a la regional per acabar en l'àmbit més proper, el territori ebrenç; posteriorment, es focalitza l'anàlisi amb detall de les variables més significatives de la situació empresarial a les Terres de l'Ebre. Amb la pretensió de fer més entenedor el capítol, s'afegeixen comparatives bé amb altres àmbits territorials de Catalunya, bé amb les xifres de tota la província o de tot el país, i es detallen, en la mesura del possible, les dades, tant sectorialment com geogràficament. Com ja insistim en els darrers anys, sovint hi ha variables per les quals costa obtenir dades desagregades, ja sigui per àmbits territorials, per comarques o per municipis, la qual cosa dificulta l'anàlisi de proximitat. La generació de dades de proximitat afavoriria l'anàlisi en entorns que sovint queden fora de les àrees centrals del país, però que necessiten l'anàlisi en detall per basar les decisions preses en estudis ben documentats. Així, centrem l'explicació a partir de l'evolució anual i les tendències de les empreses dels diferents sectors productius del territori i, en la mesura del possible, dels subsectors més rellevants. Es contempla l'evolució de l'ocupació, la producció, les vendes, el consum, la competitivitat, etc. —com dèiem, les variables més rellevants— i fem visibles les dades, la seva evolució i la repercussió que tenen sobre les empreses ebrenques.

L'anàlisi es basa, per no variar la metodologia emprada els darrers anys, en l'aplicació de dades quantitatives, a partir de les obtingudes de les principals fonts d'informació (l'Observatori d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya, l'Idescat, observatoris i dades analítiques d'altres departaments de la Generalitat, dades publicades per la Diputació de Tarragona, el Banc d'Espanya i els informes trimestrals publicats per la Càtedra d'Economia Local i Regional de la URV), però també parteix de les dades qualitatives provinents de les interaccions que proporcionen estudis de la mateixa Càtedra com informes comarcals o locals o també de l'Índex de Clima Empresarial de les Terres de l'Ebre, publicat anualment i que fa referència a les principals dades empresarials d'interès: l'evolució dels preus, de la cartera de demandes, de la contractació, dels ingressos d'explotació, etc. A més, comptem amb la informació de primera mà de diversos actors de l'empresa i l'Administració que incorporarem degudament.

Durant el 2021 es van produir diverses onades de la pandèmia que van tenir també molta afectació en l'àmbit empresarial i laboral. També el 2021 va ser l'any de la implantació massiva de les vacunes i del retorn als llocs de treball, a les escoles i a les aules universitàries presencialment. El 2022 tot i no ser de plena normalitat, sí que des del punt de vista empresarial podem dir que les afectacions ja van ser molt menors; al febrer es va treure la mesura de les mascaretes a l'exterior i a l'abril va decaure també en interiors, amb les excepcions que seguim

mantenint actualment. Aquest retorn a la quasi normalitat ha alleugerit molt els efectes sobre les empreses de la pandèmia i ha acabat de revertir els ERTOS que es van escampar de manera massiva durant els anys 2020 i 2021.

En l'àmbit polític, després de les eleccions del 2021 a la Generalitat de Catalunya, el 2022 no ha estat un any d'estabilitat, donat que el pacte de govern inicial entre ERC i Junts per Catalunya ha estat constantment trontollant fins que, finalment, es va trencar amb la sortida de Junts del govern l'octubre del 2022, la qual cosa va provocar un canvi de govern —en aquest cas només d'ERC— i llargues negociacions per poder aprovar els pressupostos del 2023. Aquests canvis i la inestabilitat suposen sempre incerteses per al teixit empresarial, que prefereixen entorns estables i interlocutors clars en les diferents àrees de negociació i/o suport en política econòmica i empresarial.

Però el principal escull que han hagut de suportar les empreses durant el 2022 han estat les conseqüències derivades de la invasió russa a Ucraïna —que es va iniciar el 24 de febrer del 2022. Aquesta guerra ha desencadenat una crisi energètica global que molts comparen amb la del 1970; els preus dels carburants, del gas i de l'electricitat van augmentar amb percentatges de dues i tres xifres en alguns moments. D'altra banda, els preus dels cereals i de tots els seus derivats també s'han incrementat, la qual cosa ha suposat un increment de la inflació general i dels aliments en particular, que s'ha mantingut durant tot el 2022.

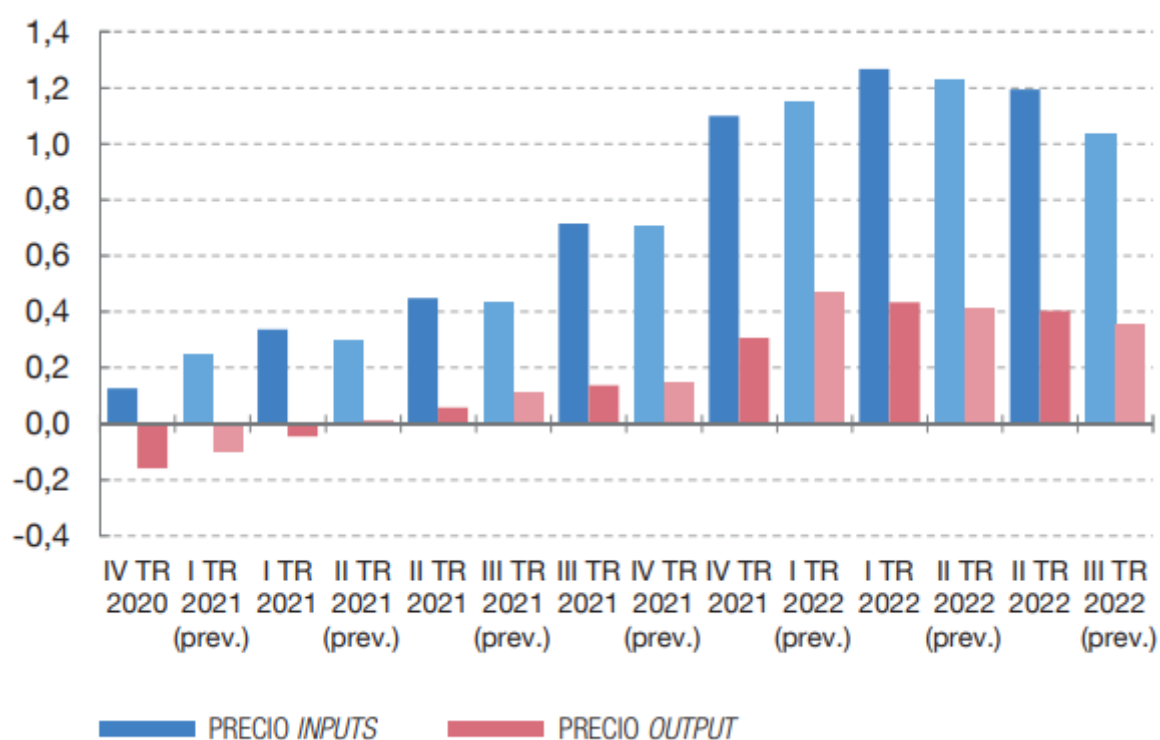
A Espanya com a la gran majoria dels països europeus que són grans importadors nets d'energia i matèries primeres, la pujada dels preus ha tingut un efecte macroeconòmic molt important. L'increment acumulat dels preus de les importacions suposa una pèrdua de renda real que ha afectat el PIB de l'Estat. D'altra banda, també ha suposat un decrement de la renda disponible dels treballadors en desajustar-se l'increment de preus amb els increments salarials aplicats i, per descomptat, una revisió dels convenis col·lectius i dels pactes entre govern, sindicats i associacions empresarials.

El Banc d'Espanya a partir de l'enquesta sobre l'evolució de l'activitat de les empreses afirma que, en el segon trimestre del 2022, les empreses espanyoles van percebre una evolució més dinàmica de la facturació, després del descens dels tres primers mesos de l'any, encara que aquesta recuperació es queda per sota de les expectatives formulades fa tres mesos. La reactivació es va concentrar en branques de serveis com l'hostaleria i el transport, beneficiades per la fi de les restriccions associades a la pandèmia. Pel que fa als preus i costos, s'observen encariments addicionals dels seus consums intermedis, encara que una mica inferiors als del trimestre anterior. Aquesta moderació incipient s'està registrant també en els preus de venda.

No obstant això, moltes empreses indiquen que l'augment del cost dels seus productes intermedis, fonamentalment energètics, està afectant la seva activitat i tot ve donat per la invasió russa d'Ucraïna. L'augment del cost dels inputs energètics va afectar negativament l'activitat de gairebé el 80% de les empreses enquestades.

Una altra dificultat per part dels proveïdors de subministraments és l'escassetat de mà d'obra, que s'ha mantingut també en nivells similars als del 2021. Concretament, un terç de les empreses declara que les dificultats de subministrament han tingut un impacte negatiu sobre la seva activitat recent, sobretot en la indústria manufacturera, la construcció i el transport.

Gràfic 1. Evolució trimestral dels preus d'inputs i outputs a Espanya

Font: Banc d'Espanya, Boletín Económico

El volum de feina a les empreses enquestades va augmentar a partir del segon trimestre de l'any, encara que una mica menys del que s'esperava a l'inici d'any. Encara que la resposta majoritària és el manteniment de l'ocupació (el 74,3% de les empreses de la mostra), l'ocupació va créixer el 14,5%.

La confiança del consumidor és una dada que es publica a escala nacional (CIS, 2022) i que té una desagregació en l'índex de situació actual i l'índex d'expectatives. Podem veure que, a curt termini, l'índex de situació actual té unes fluctuacions elevades, ja que

depèn molt més de les situacions puntuals, de les notícies que sorgeixen i de l'actualitat de les variables que marquen la confiança dels consumidors/es.

L'índex de confiança del consumidor (ICC) del mes de desembre del 2022 se situa en 68 punts, la qual cosa representa 7,5 punts més que la dada del mes anterior. Aquest increment de l'índex per segon mes consecutiu es deu a l'augment dels dos components: la valoració de la situació actual creix 6,3 punts respecte al mes de novembre i la valoració de les expectatives de futur millora 8,8 punts en el darrer mes.

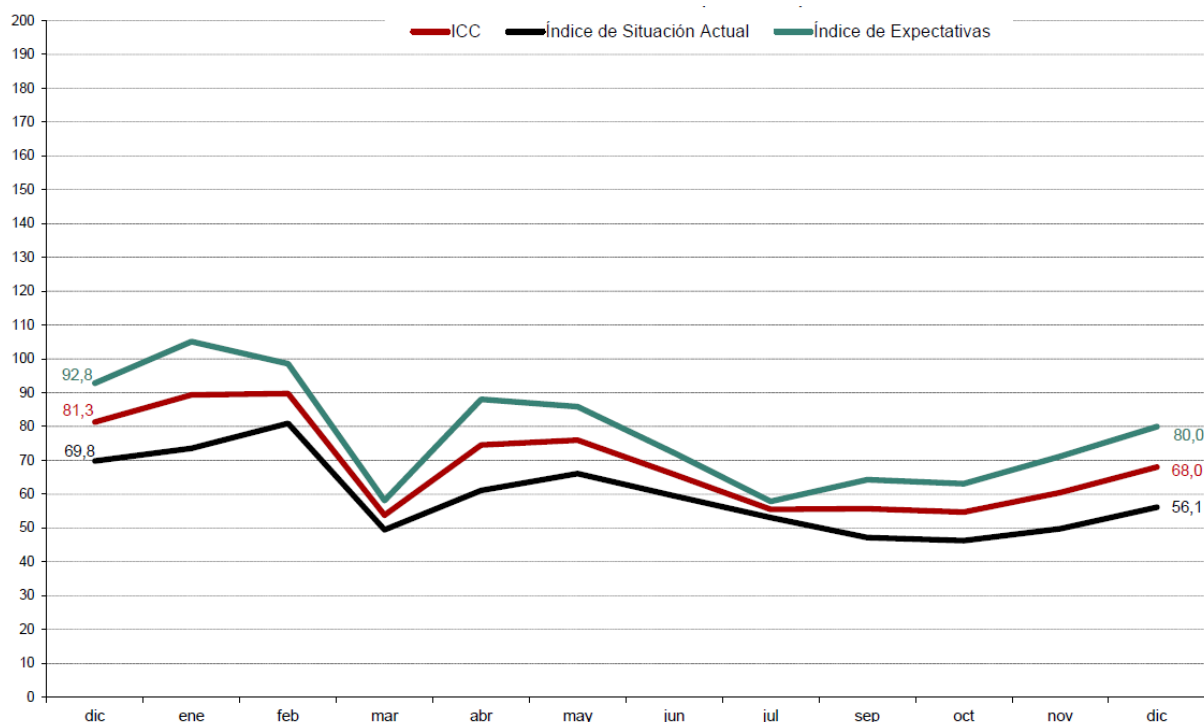
Taula 1. Evolució de l'índex de confiança del consumidor

	Dic 2021	Ene 2022	Feb 2022	Mar 2022	Abr 2022	May 2022	Jun 2022	Jul 2022	Sep 2022	Oct 2022	Nov 2022	Dic 2022
ÍNDICE DE CONFIANZA CONSUMIDOR	81,3	89,3	89,8	53,8	74,6	76,0	65,8	55,5	55,7	54,7	60,5	68,0
ÍNDICE DE SITUACIÓN ACTUAL	69,8	73,6	80,9	49,5	61,1	66,1	59,5	53,1	47,2	46,3	49,8	56,1
ÍNDICE DE EXPECTATIVAS	92,8	105,1	98,6	58,1	88,0	85,9	72,2	57,9	64,3	63,1	71,2	80,0

Font: CIS, Estudi núm. 3.389, ICC de desembre 2022

Pel que fa al mes de desembre de l'any anterior, l'evolució interanual de l'ICC és negativa i es redueix a 13,3 punts. Aquesta reducció es deu a la reculada de 13,7 punts de la valoració de la situació actual durant l'últim any i al descens de 12,9 punts en les expectatives de futur, respecte al desembre del 2021. En termes percentuals, l'ICC decreix el 16,4% respecte al desembre de l'any passat, com a resultat de la disminució del 19,7% en la valoració de la situació actual i del descens del 13,9% en la valoració de les expectatives en els dotze últims mesos.

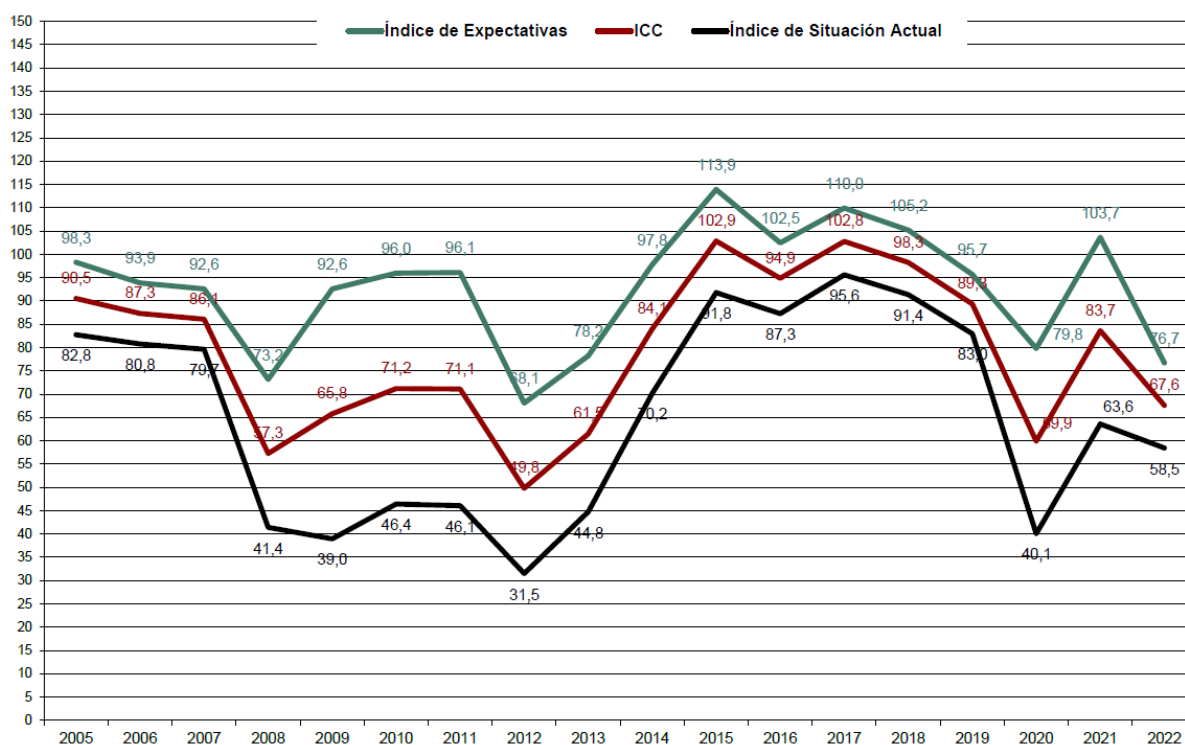
Gràfic 2. Evolució anual de l'ICC (2021-22)

Font: CIS, Estudi núm. 3.389, ICC de desembre 2022

La mitjana anual de l'ICC el 2022 és de 67,6 punts, de manera que és 16 punts menor que la dada obtinguda el 2021 passat, però està per sobre de les xifres obtingudes en alguns anys de crisi (2008, 2009, 2012 o 2013) o de pandèmia (2020, que va ser de 59,9). Analitzant per semestres i malgrat l'augment que experimenta l'ICC els dos darrers mesos de l'any, el segon semestre del 2022 l'ICC és 16 punts menor que el primer semestre. Així mateix, el primer semestre d'aquest any també baixa 16 punts respecte al segon semestre del 2021.

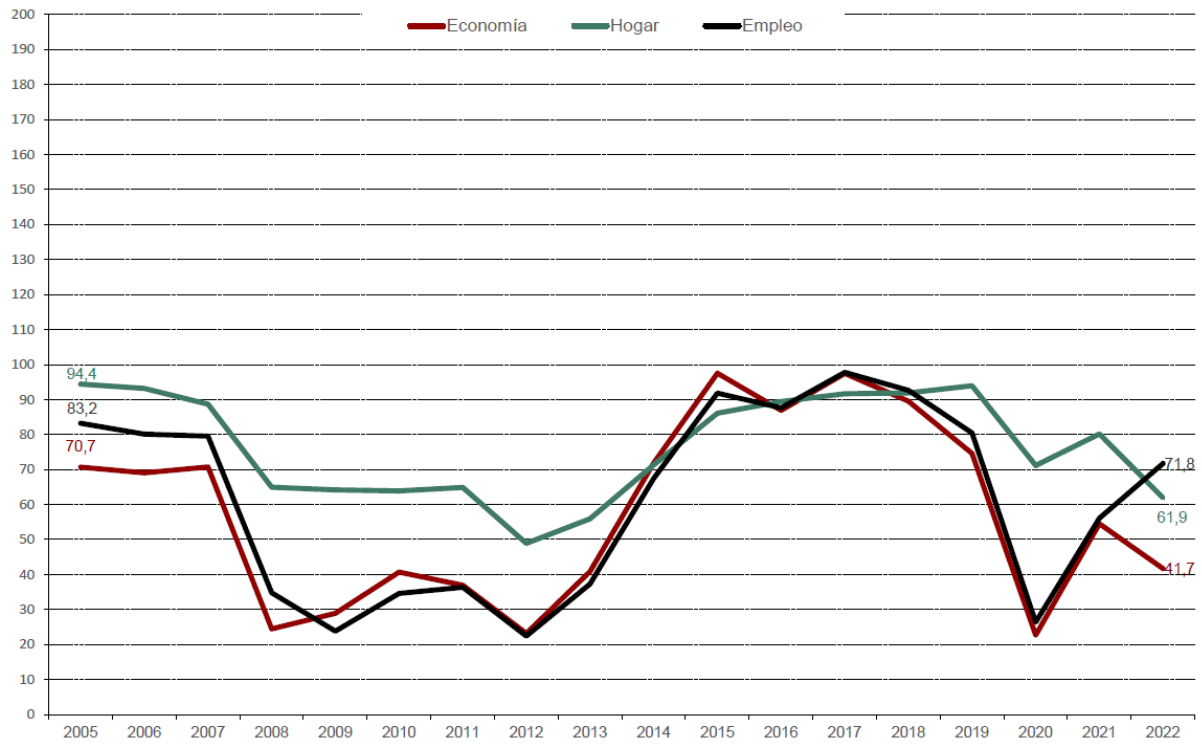
Gràfic 3. Evolució anual de l'ICC (2005-22)

Font: CIS, Estudi núm. 3389, ICC de desembre 2021

En comparació amb les dades del desembre del 2021, l'evolució interanual de l'índex d'expectatives és negativa, baixa 12,9 punts, i en termes relatius el 13,9%. Les expectatives respecte a la situació econòmica del país retrocedeixen 14,7 punts, les referides al futur de l'ocupació baixen 13,8 punts i la valoració del futur de la situació de les llars disminueix 10,1 punts. Finalment, les dades anuals dels indicadors de consum i estalvi mostren resultats coherents amb les dades anuals comentades fins ara. Els nivells actuals de consum i estalvi descendeixen respecte al 2021: el consum té un descens de 13 punts i les expectatives d'estalvi baixen 17,4 punts respecte de l'any anterior. D'altra banda, les expectatives d'inflació decreixen 19,9 punts i les de futures pujades de tipus d'interès tenen un augment de 25,5 punts.

Gràfic 4. Evolució anual de la situació econòmica a partir de l'ICC (2005-22)

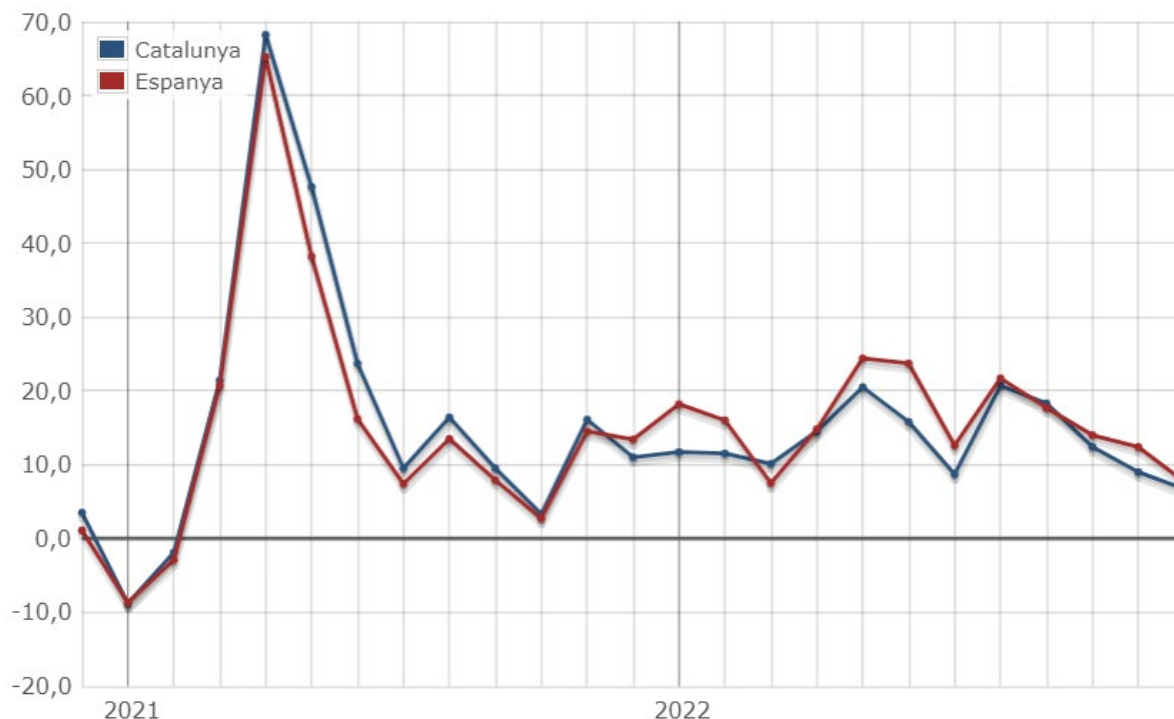

Font: CIS, Estudi núm. 3.389, ICC de desembre 2021

La producció i les vendes

L'índex de volum de negoci a la indústria (IVNI) és un indicador que reflecteix l'evolució de l'activitat de les empreses industrials catalanes a partir de la facturació; mesura l'evolució conjunta de les quantitats, les qualitats i els preus. L'IVNI inclou tots els grans sectors industrials i es desagrega per destinació econòmica dels béns: consum, equipament i intermedis.

Gràfic 5. Variació interanual de l'IVNI. Catalunya i Espanya (2021-22)

Font: Idescat, INE

En el darrer informe anual destacàvem que durant el 2021 la tendència va ser d'increment de la taxa de creixement de fins al 70% durant la primera part de l'any i, posteriorment, de descens; en acabar l'any, però, les xifres eren positives, per sobre dels dos dígitos. Durant el 2022 l'IVNI ha estat més estable, amb creixements fluctuants entre el 8% i el 25% durant els primers 9 mesos i un descens continuat en el darrer trimestre, però sempre amb índexs positius, fins al 8,5% del desembre del 2022.

Taula 2. Variació interanual industrial per tipus de béns. Catalunya 2022

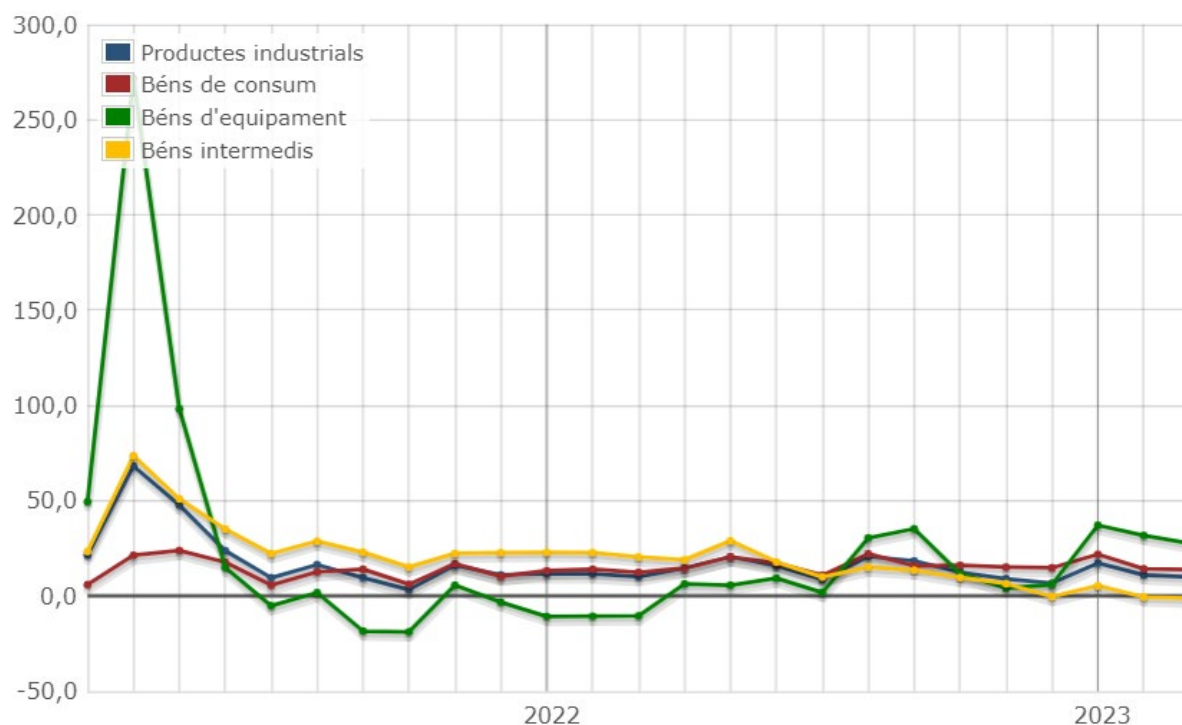
	Variació interanual. % acumulat
Índex general (IVNI)	15,8
Productes industrials	13,2
Béns de consum	15,5
Béns d'equipament	5,0
Béns intermedis	15,3

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i l'INE

Per interpretar les dades de la millor manera possible, cal recordar que entenem com a productes industrials aquells que s'utilitzen per al consum industrial, a diferència dels productes de consum que es produeixen per al consumidor final. Els béns d'equipament fan referència a les plantes industrials, maquinària i instal·lacions necessàries per al funcionament de les unitats de producció, mentre que els béns intermedis són els utilitzats per la seva incorporació a la producció de béns finals. Per tant, podem veure en aquests termes el 2022 com un any de creixement industrial en productes industrials (13,2%), en béns per al consum (15,5%) i també en els béns intermedis (15,3%), i amb menys força en relació amb els béns d'equipament (5%).

El gràfic 5 reafirma visualment aquesta idea d'increment sostingut de la producció de productes industrials i de consum i la recuperació durant l'any 2022 dels béns d'equipament a partir del segon trimestre. Respecte als béns intermedis s'observa un descens en l'índex des del maig del 2022, que continua no només a finals de l'any sinó també a l'inici del 2023.

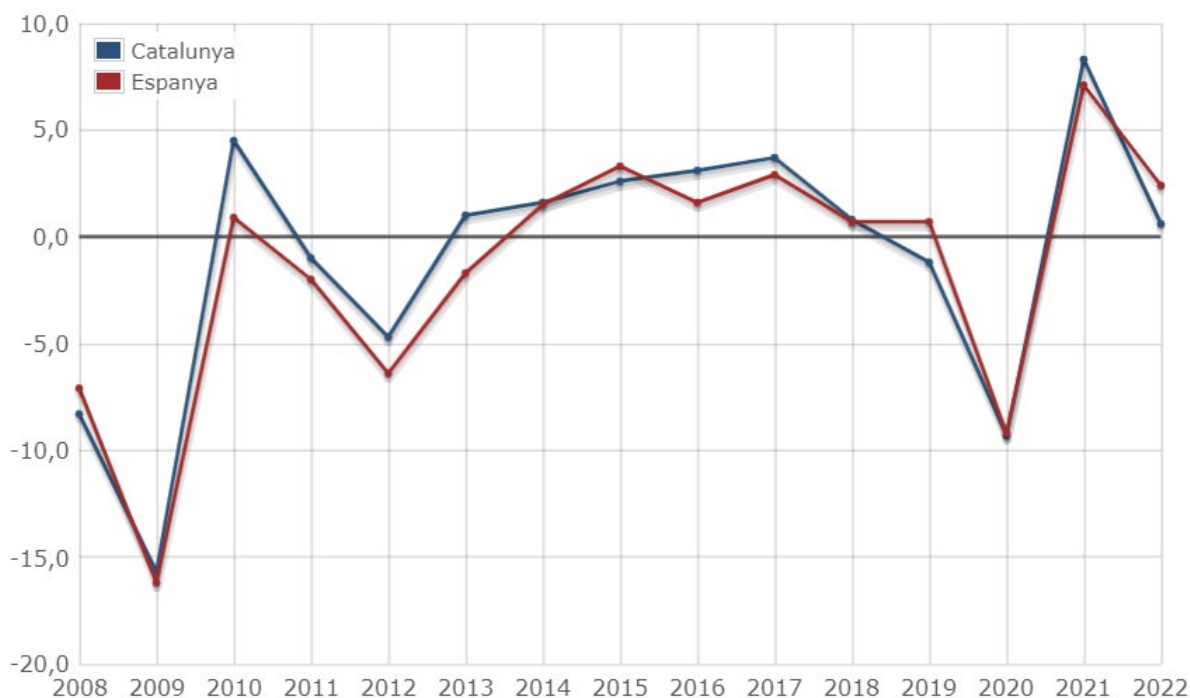
Gràfic 6. Índex de volum de negoci de productes industrials per tipus de béns. Catalunya (2021-23 1T)

Font: Idescat, INE

L'índex de producció industrial (IPI) és un indicador conjuntural que mesura l'evolució de l'activitat productiva de les branques industrials. El seu objectiu és mesurar l'evolució del volum del valor afegit brut generat per les branques industrials i el conjunt de la indústria; per tant, mesura els canvis en la producció industrial sense l'efecte dels preus, que distorsionaria la comparativa. A Catalunya, l'índex de producció industrial (IPI) el 2022 es mostra estable respecte al 2021, que havia estat l'any de recuperació de la pandèmia i va créixer el 8,3% interanual (2021). El 2022 el creixement ha estat només del 0,6%; destaquen els productes farmacèutics (+11,3%), maquinària i equips mecànics (+9,1%) i plàstics i cautxú (+3,2%). En la part negativa, s'hi situen el subministrament d'aigua (-7,7%), el tèxtil (-6,4%) i el material de transport (-4,5%). Aquest 2022 la resta de l'Estat ha tingut creixements majors que Catalunya amb un IPI general positiu del 2,4% amb més índexs sectorials positius que negatius a diferència de Catalunya.

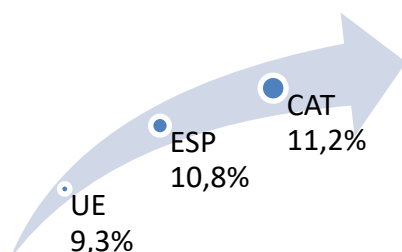
Gràfic 7. Variació de l'índex de producció industrial. Catalunya / Espanya (2008-22)

Font: Idescat, INE

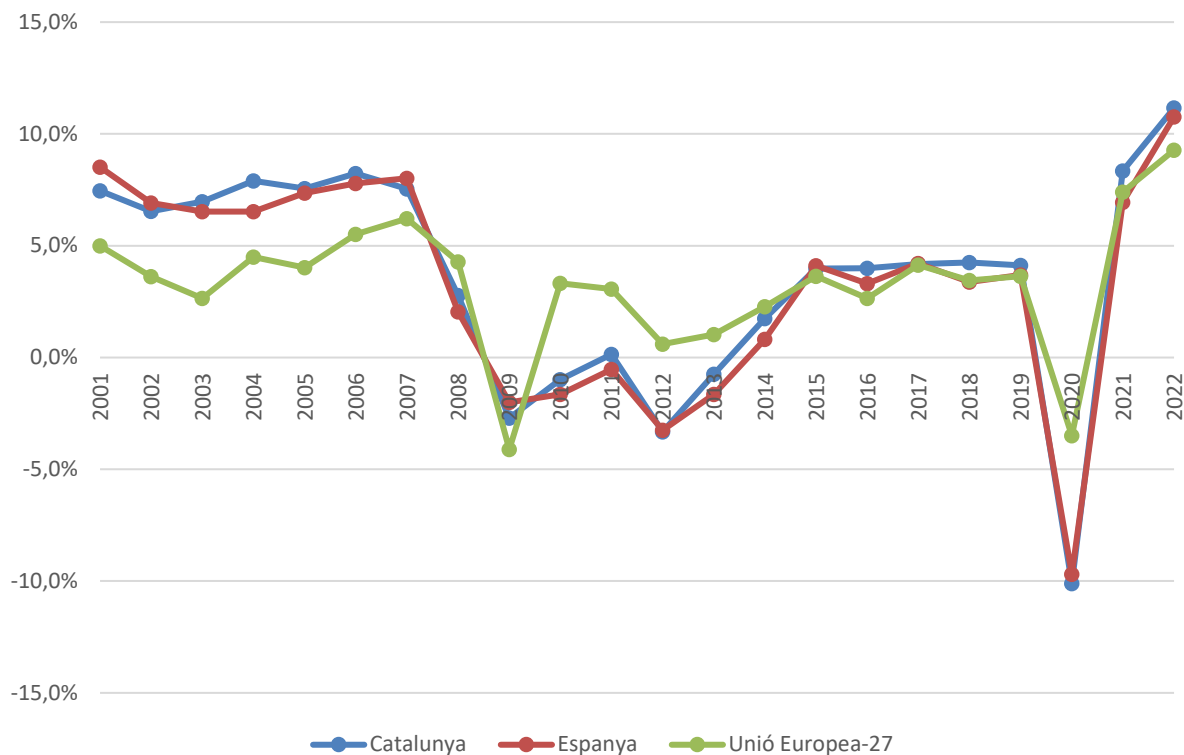
El VAB (valor afegit brut) representa la riquesa generada durant el període considerat, obtingut per la diferència entre el valor de la producció i els consums intermedis utilitzats (primeres matèries, serveis i subministraments exteriors, etc.). Analitzant les dades del VAB de Catalunya, Espanya i la Unió Europea, observem que en el cas català i espanyol tant la crisi econòmica (2008-14) com la pandèmia van suposar davallades molt més profundes que en el cas europeu. En aquesta darrera crisi sanitària, social i econòmica, les davallades el 2020 van ser del -10,1% a Catalunya i del -9,7% a Espanya, mentre que a la Unió Europea només va suposar el -3,5%. Posteriorment, els dos darrers anys, els increments del VAB a Catalunya s'han situat per sobre dels d'Espanya i dels de la UE.

Gràfic 8. Incrementos del VAB 2022

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

Gràfic 9. Evolució del valor afegit brut de Catalunya, Espanya i la Unió Europea (2001-22)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

Si fem una anàlisi per sectors, el VAB agrícola ha tingut una davallada a Catalunya del -20,5%, mentre que a Espanya s'ha mantingut estable (+1,58%) i a la UE ha incrementat força (+15,2%). En el sector industrial hi ha hagut un increment del VAB, però menor que el d'Espanya (10,5% vs 15,1%) i que el de la Unió Europea (12,9%).

Taula 3. Variacions del VAB sectorial (2021-22) per Catalunya, Espanya i la UE

Sectors	Catalunya	Espanya	Unió Europea
Agricultura	-20.51%	+1.58%	+15.23%
Indústria	+10.52%	+15.06%	+12.89%
Construcció	+6.27%	+3.57%	+10.35%
Serveis	+12.03%	+10.68%	+8.05%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

Anem recordant any rere any, per posar les dades en context en traslladar-les a les Terres de l'Ebre, que les diferències de la distribució sectorial al territori respecte a la resta del país fan que la lectura d'aquestes dades s'hagi de matisar territorialment. Així, i segons la taula 4, veiem que hi ha dos comarques molt atípiques en el repartiment sectorial del VAB: la Ribera d'Ebre en la qual, a causa del pes de les centrals nuclears, destaca el pes de la indústria (71,2%) respecte

el d'altres sectors, i la Terra Alta on el sector industrial s'equipara en VAB amb els serveis. La resta de territori (Baix Ebre i Montsià) segueix una estructura semblant a la catalana, de manera que podríem concloure per a aquestes comarques que la pèrdua de VAB ha estat similar a la catalana; l'agricultura hi té més pes que a la resta de Catalunya (4,9% al Baix Ebre i 7,3% al Montsià) i també el té la construcció (8,2% i 6,8%).

Taula 4. Distribució del valor afegit brut per sectors i comarques (2022)

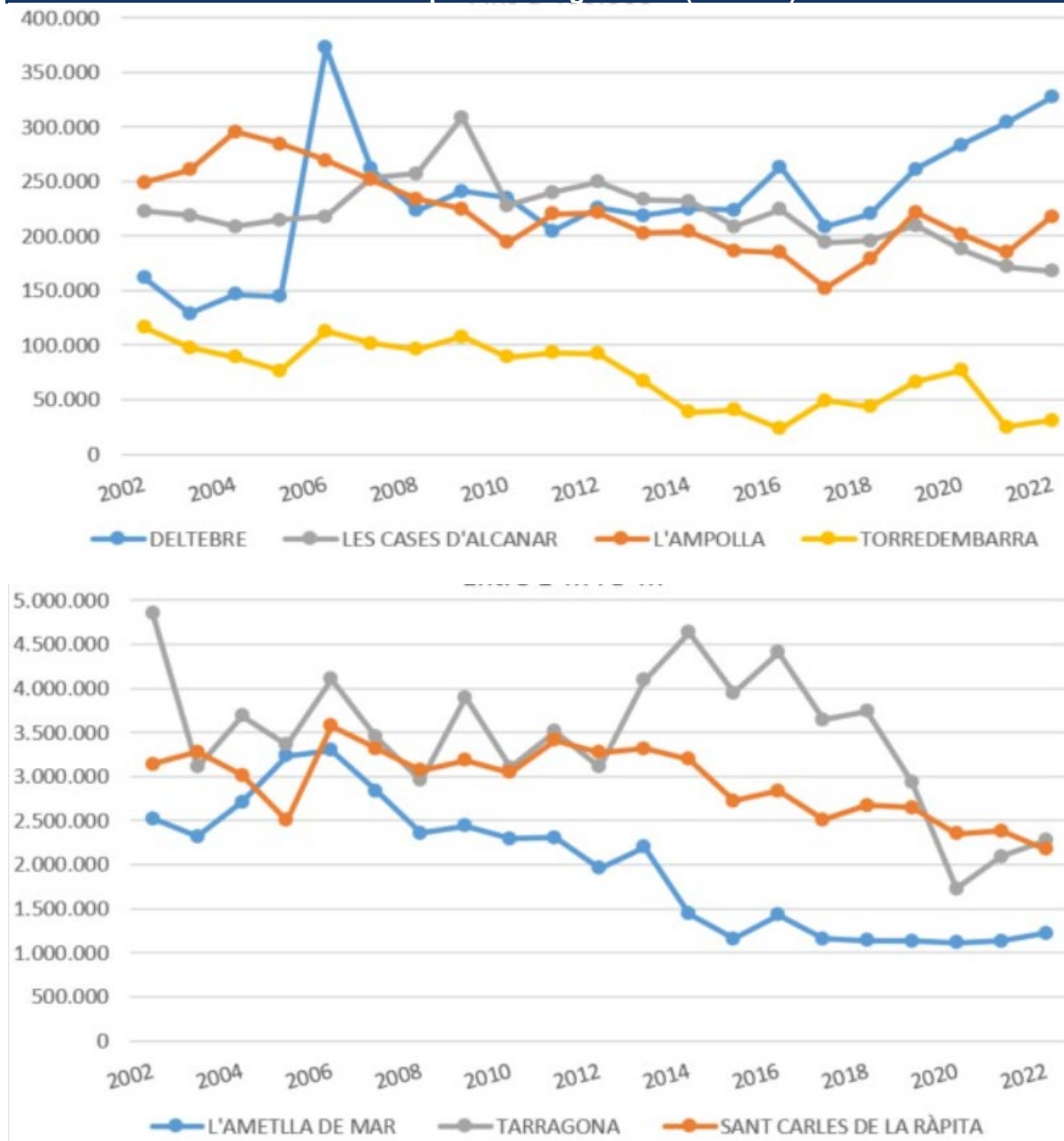
	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
Baix Ebre	4,9	14,8	8,2	72,1
Montsià	7,3	21,1	6,8	64,7
Ribera d'Ebre	2,3	71,2	2,2	24,3
Terra Alta	6,7	42,1	8,1	43,2
Catalunya	1,0	19,3	5,3	74,4

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

Fent un repàs als principals sectors de l'economia ebreca per analitzar-ne l'evolució de la producció i les variables que afecten les vendes, iniciem el recorregut amb el sector primari. Quant a la pesca, capdavanter a les Terres de l'Ebre, que lidera clarament en captures i vendes en el litoral català, destaca el creixement sostingut de la llotja de Deltebre des del 2017, el repunt del darrer any de la de l'Ampolla i la pèrdua sostinguda de la llotja de les Cases d'Alcanar; tot això referint-nos a les llotges més petites.

Les dues principals llotges del territori, la Ràpita i l'Ametlla de Mar, han tingut comportaments diferents; mentre l'Ametlla fa 5 anys que manté una gran estabilitat amb un lleuger repunt el darrer 2022 amb 1,22 milions de kg venuts, a la Ràpita la tendència se sosté a la baixa, tot i capturar l'any passat 2,17 milions de kg. Si ens referim a la monetització de les captures, la Ràpita és el líder català amb 12,86 milions d'euros, mentre que l'Ametlla de Mar se situa amb unes vendes de 7,14 milions, Deltebre en 2,47, l'Ampolla en 1,36 i les Cases en 962 mil euros.

Gràfics 10 i 11. Evolució de les captures en kg venuts (2002-22)

Font: Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural

Cal fer referència, en aquest punt, al fet que la principal empresa del sector pesquer, Balfego & Balfego SL, no té comptabilitzades les seves captures a la llotja de l'Ametlla i, per tant, les dades finals són molt diferents en el sector pesquer si hi queden incloses. El 2022 Balfego va tenir uns ingressos d'explotació de 76,3 M d'€, un increment del 30,27% respecte de l'any prepanandemic, el 2019.

L'aqüicultura és un subsector molt potent en els dos extrems del delta de l'Ebre i està en un període de reconversió i d'estudis i projectes de reubicació pels problemes causats pel canvi

climàtic. Tot i no tenir dades desagregades per àmbits territorials, un percentatge altíssim del total de Catalunya es produeix al territori deltaic i el 2022 va tenir el resultat en tones i milers d'euros, tal com es reflecteix en la taula 5.

Taula 5. Producció aquícola del 2022 a Catalunya

	Peix marí	Mol·luscs	Peix continental
Tn	3.163,46	3.318,26	1.936,00
Milers Euros	39.833,19	5.893,78	9.092,57

Font: Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural

Cal fer referència, en aquest punt, a la important aposta que està realitzant la Generalitat de Catalunya per la potenciació de l'economia blava a tot el territori, i especialment a les Terres de l'Ebre. A través de la creació de grups d'acció locals pesquers (GALP) es desenvolupen projectes de manera coordinada i conjunta entre els diferents sectors econòmics que interaccionen amb l'activitat pesquera i aquícola. En els darrers anys s'ha consolidat el GALP Mar de l'Ebre amb representants dels interessos econòmics públics i privats de les activitats en l'entorn marítim.

Els principals sectors de l'economia blava a Catalunya són les activitats turístiques marítimes amb el 58% del volum de negoci i el 81% de l'ocupació, els recursos marins vius (el 21% de negoci i el 8% d'ocupació), el transport marítim (el 12% i el 5%), activitats portuàries (el 8% i el 5%) i la construcció naval (l'1% amb els dos indicadors). A les comarques del Baix Ebre i el Montsià estan ocupades en aquestes activitats aproximadament 1.000 persones, la qual cosa representa prop del 2% de la població ocupada sobretot en pesca i aquicultura i comerç dels productes de la mar.

Les estratègies de desenvolupament local participatiu (EDLP) dins del Fons Europeu Marítim i de la Pesca (FEMP) són el document marc en el qual els GALP acorden les línies d'actuació per assolir els objectius. L'objectiu marc és la creació de llocs de treball i la cohesió social a partir d'objectius específics; les EDLP que s'han aplicat durant el període 2014-23 a Catalunya han dinamitzat partides públiques de 7,70 milions d'euros, cofinançades en el 85% per la Unió Europea i el 15% per la Generalitat de Catalunya. El GALP Mar de l'Ebre ha sol·licitat la candidatura com a grup en el marc del nou Fons Europeu Marítim de la Pesca i l'Aquicultura; donat el balanç positiu que ha suposat l'experiència d'aquest GALP, amb més de 2,3 milions d'euros repartits en 117 projectes arreu dels municipis pesquers de les Terres de l'Ebre en els darrers anys.

Referint-nos a la dimensió de la producció ramadera és molt gran a les Terres de l'Ebre. Les quatre comarques ebrenques agrupen un total de 4.180 explotacions ramaderes, de les quals el 52,8% són d'aviram (gallines, pollastres, gall dindi, ànecs, oques, etc.), però representen el 93,2% de la capacitat total d'animals. També pren importància el porcí, amb el 6% de les explotacions i el 3,8% dels animals.

Respecte al total de Catalunya, representa l'11,3% del total d'explotacions i el 12,7% del total d'animals; la població de les Terres de l'Ebre representa el 2,33% del total de Catalunya, 5,3 cops menys que la població d'animals en explotacions ramaderes; les empreses societàries al territori ebrenca representen l'1,75% de les de tot Catalunya. Aquestes dades corroboren la importància del sector ramader en l'economia ebrenca.

Si ens referim a l'agricultura, només farem un apunt en aquest capítol, donat que l'anuari ja inclou un capítol exclusivament destinat al sector primari. Per tal de conèixer la realitat empresarial de l'agricultura és adient conèixer les especialitzacions en què compten les quatre comarques ebrenques. D'aquesta manera, s'entenen tant la potència cooperativista de les Terres de l'Ebre com el teixit empresarial de transformació de producte primari no només en les grans empreses, sinó sobretot en les pimes i microempreses, molt abundants en el territori i molt importants per entendre la idiosincràsia empresarial regional.

Taula 6. Producció dels principals tipus de conreus (en t) per comarques

CULTIUS PRINCIPALS	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
Flors i plantes ornamentals	1.380	5.496	1.140	0
Hortalisses	25.703	17.346	1.418	277
Arròs	56.168	72.945	0	0
Patata	625	372	252	216
Cereals per farratge	670	2.430	2.100	1.322
Cítrics	65.558	66.087	757	18
Fruiters	3.400	2.117	27.567	7.042
Vinya	300	59	6.090	48.821
Olivera	33.084	24.555	14.671	9.888
Garrofer	2.371	460	27	5.409

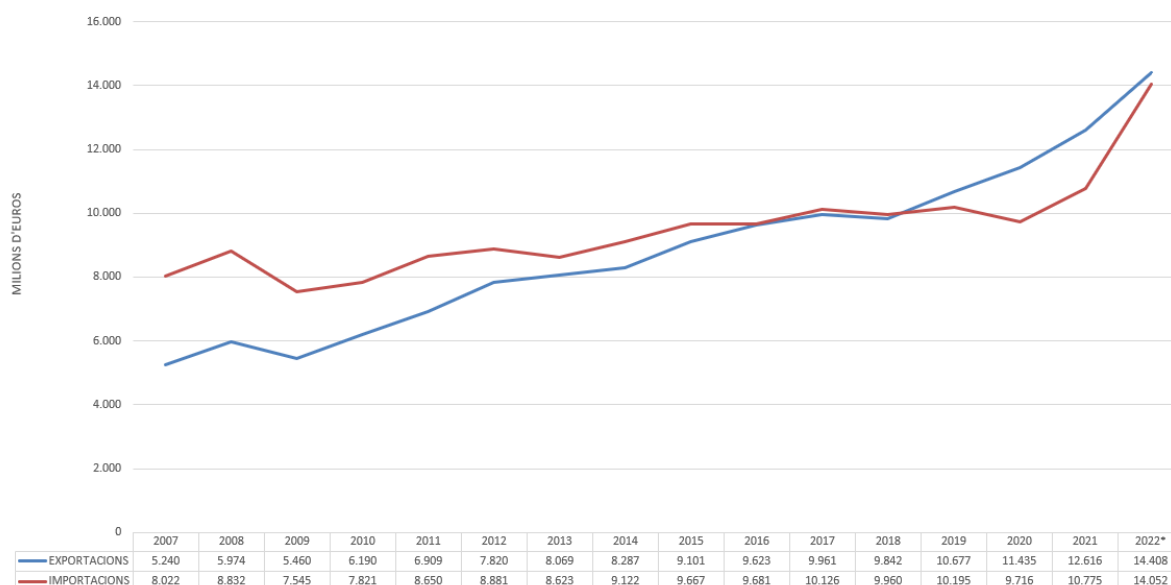
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural

Per comarques es veu com la geografia i el clima marquen les especialitzacions en cultius com

l'arròs, els cítrics i les hortalisses al Baix Ebre i el Montsià per l'efecte del Delta en el cultiu de l'arròs i de les planes vora l'Ebre i al sud del Montsià. La Ribera destaca en l'especialització en fruita dolça i la Terra Alta en la vinya. Els cultius propis de la mediterrània són transversals a les quatre comarques, com l'olivera i el garrofer. També cal destacar la gran varietat de cultius que enriqueix el territori: flors i plantes, patata, cereals... i molts altres que, en menor mesura, formen part de la riquesa productiva i paisatgística de les Terres de l'Ebre.

Abans de tancar els comentaris sobre el sector primari cal veure l'evolució de la tasca comercial del sector, ja que evidentment la cura de la millora de la producció sense una bona venda posterior pot deixar sense efecte els esforços fets en aquest camp. Així, podem observar, segons el gràfic 10, que el creixement que s'ha vist sostingut des del 2009 en el comerç exterior del sector agroalimentari ha experimentat un pic en els darrers quatre anys i les exportacions han superat les importacions, que s'han situat per sobre dels 14.000 milions d'euros amb un increment de les exportacions de més del 14% el darrer any.

Gràfic 12. Evolució del comerç exterior del sector agroalimentari a Catalunya

Font: Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural

En els municipis amb més població del territori el sector comerç pren una gran importància, no només pel servei prestat a les llars o als llocs de treball generats, sinó també per la tasca de socialització i de relacions humanes que comporta el fet de les relacions comercials en el dia a dia de la nostra societat. L'índex de comerç al detall és un indicador que mesura l'evolució a curt termini de l'activitat de les empreses que operen en el sector del comerç al detall. Es calcula

l'índex de Catalunya per al sector de l'alimentació i per a la resta de productes (desagregats en equipament personal, equipament de la llar i altres béns).

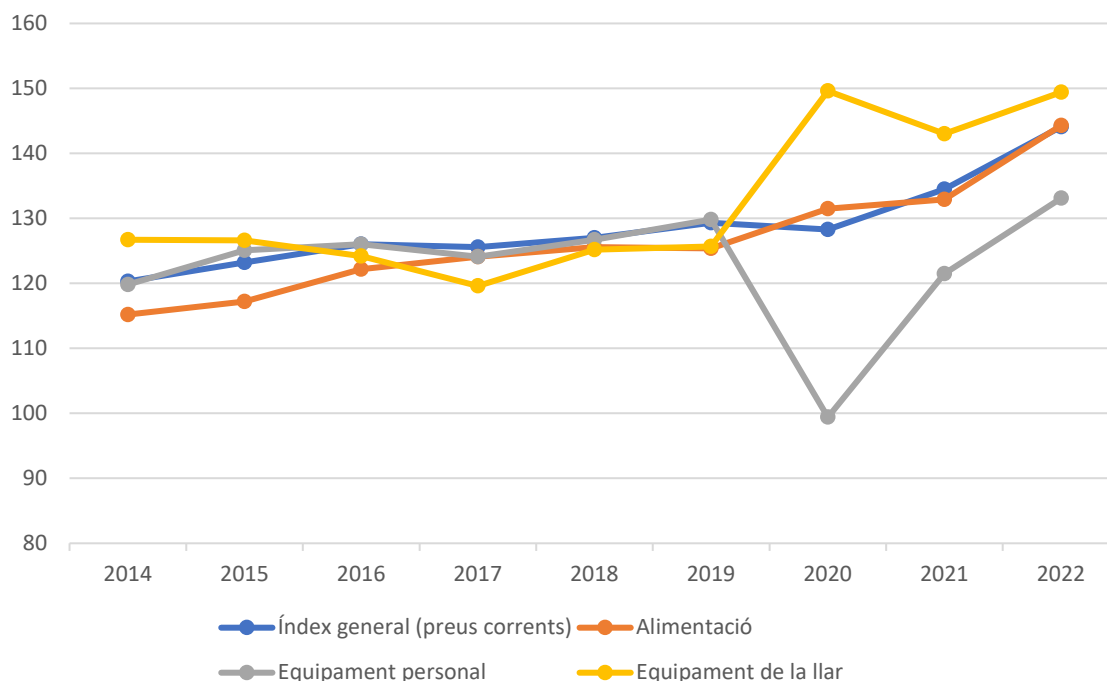
Taula 7. Índex de comerç al detall a preus constants (2022)

	Variació interanual %
Índex general a preus constants	0
Alimentació	-3,6
Resta de productes	3,2
Equipament personal	5,1
Equipament de la llar	-3,8
Altres béns	0,9

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació

Com veiem en la taula 7 l'ICD s'ha mantingut estable al llarg del 2022 en general, però per productes sí que ha obtingut variacions importants. L'alimentació ha davallat el 3,6% i també ho ha fet l'equipament per la llar (-3,8%); en canvi, l'equipament personal i la resta de productes han mostrat un increment. És el segon any consecutiu que l'alimentació i l'equipament de la llar obtenen baixades, però cal recordar que van assolir increments molt alts l'any 2020 en plena pandèmia, quan l'equipament personal va passar molt a segon terme perquè les persones van passar a preocupar-se més per la seva llar i la seva alimentació. Podem dir, doncs, que es tracta d'un retorn pausat als costums de compra de l'any 2019 i anteriors.

Gràfic 13. Evolució de l'Índex de preu al detall

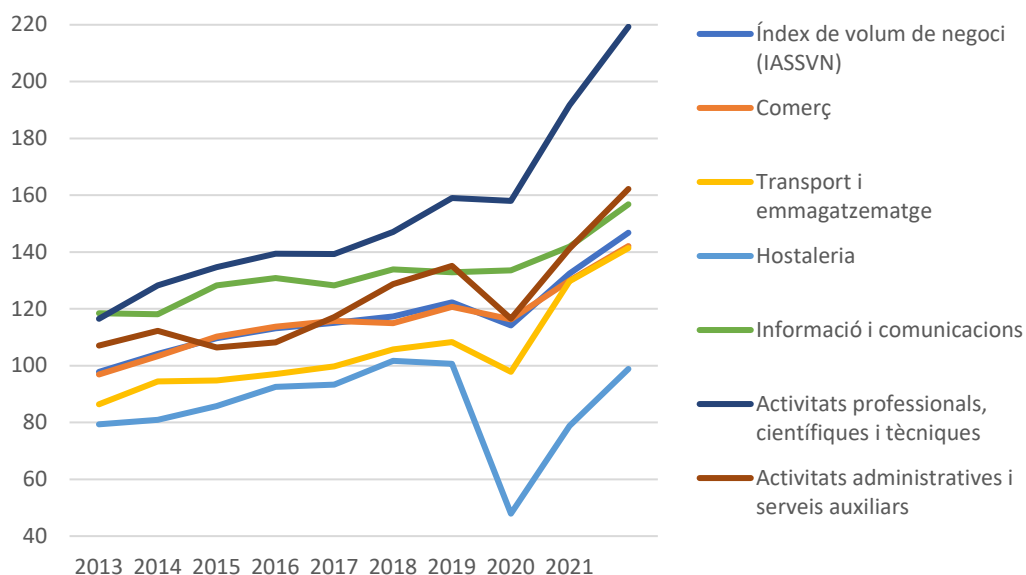
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

A la resta d'Espanya s'ha produït un decrement de l'índex general (-1,7%), amb les mateixes característiques que a Catalunya, però amb una marcada disminució de l'equipament de la llar

(-5,7%) i de l'alimentació (-2,3%).

L'índex de volum de negoci del sector serveis és un indicador conjuntural que mesura l'evolució a curt termini de l'activitat de les empreses dels serveis de mercat no financers a Catalunya, a través de la variable volum de negoci. En ser un índex de valor mesura l'evolució conjunta de les quantitats, les qualitats i els preus.

Gràfic 14. Indicadors d'activitat del sector serveis. Índex de volum de negoci

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

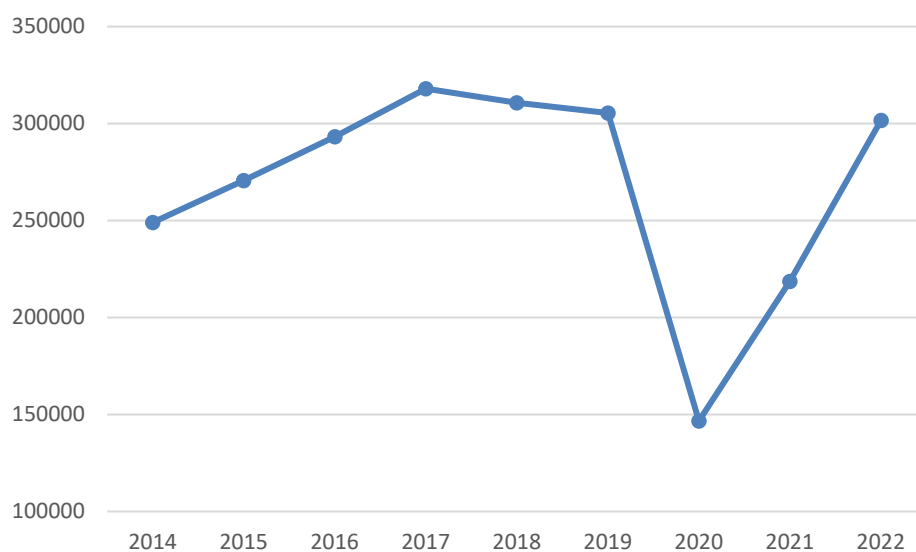
L'índex de volum de negoci, que en totes les activitats de serveis havia tingut una davallada considerable durant el 2020 i va tenir increments de més del 15% interanual durant el 2021, aquest passat 2022 ha seguit obtenint increments considerables. L'índex s'ha incrementat el darrer any el 10,9%; destaca l'hostaleria amb un 25,5% (que acumula el 90% d'increment en dos anys), així com les comunicacions (10,5%), les activitats professionals (14,4%) i les activitats administratives (14,9%).

El 2021 un estudi de la Càtedra d'Economia Local i Regional (CELiR) de la URV, a partir del seu estudi sobre l'afectació de la covid en el turisme i el creixement econòmic, va determinar que el sector turístic de les Terres de l'Ebre havia resistit millor que altres destinacions catalanes els dos últims estius amb pandèmia covid (2020 i 2021). Les xifres de viatgers i grau d'ocupació han seguit a l'alça durant el 2022, però les altres marques turístiques han tingut creixements més importants que les Terres de l'Ebre, és a dir, la recuperació durant el 2022 s'ha accelerat més a la resta de territoris, tot i que es va iniciar més tard.

Així, mentre en la marca Terres de l'Ebre l'increment de viatgers ha estat del 37,9%, la mitjana

de Catalunya el 2022 ha estat del 88,6%; destaca Barcelona amb el 126,3%, la costa de Barcelona amb el 110,3% i la Costa Daurada i la Vall d'Aran amb increments superiors al 64%. El grau d'ocupació ha estat a les Terres de l'Ebre del 54,2% superat per la capital i les marques de costa (Daurada, Brava i de Barcelona). Si ens referim a l'allotjament en càmpings l'increment al territori ha estat del 25,4%, en línia amb la resta de Catalunya, però amb unes dimensions molt allunyades de les destinacions de costa. Els viatgers de càmping representen una desena part dels que ho fan a la Costa Brava o la Costa Daurada i una quarta part dels Pirineus.

Gràfic 15. Evolució dels viatgers allotjats en hotels a les Terres de l'Ebre

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

En la construcció, el recompte d'habitatges iniciats que inclou tant unifamiliars (adossades o aïllades) com plurifamiliars en blocs o altres construccions d'habitatges, durant el 2022 s'ha mogut en xifres una mica inferiors a l'any anterior, amb davallades majors al Montsià (-17,9%) com la més destacada; la mitjana de Catalunya, igual que la del nostre territori, ha estat una mica a la baixa, a l'entorn del -8%. La superfície construïda en habitatges residencials va incrementar-se el 41,7% durant el 2021.

Gràfic 16. Evolució d'habitatges iniciats a les Terres de l'Ebre per comarques

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Agència d'habitatge de Catalunya

L'inici de construcció d'habitatges, ja siguin de renda lliure o de protecció oficial és escassa al territori com s'observa en la taula 8. Només al Baix Ebre s'ha incrementat el 2022 la construcció d'adossades i una mica les de VPO. Es pot observar que a la resta de la província de Tarragona hi ha hagut un increment d'habitatges iniciats del 28,4%.

Taula 8. Edificis iniciats el 2022

	Habitatges amb renda lliure		Habitatges amb protecció oficial	
	2021	2022	2021	2022
Baix Ebre	104	161	2	14
Montsià	73	28	3	6
Ribera d'Ebre	4	4	0	0
Terra Alta	6	10	0	0
Barcelona	10.478	9.232	1.352	1.676
Girona	1.421	1.482	70	32
Lleida	554	644	46	17
Tarragona	1.157	1.486	61	32

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

Si ens referim a la superfície construïda d'edificis no residencials, s'observa una davallada que minora les expectatives d'increment que es van veure durant el 2021. També es dona la circumstància que es partia d'un any 2020 en què, en plena pandèmia del covid-19, hi va haver un clar alentiment de la construcció no residencial. Al territori ebrenc la davallada en metres quadrats és del 32,7% en línia amb la província de Barcelona i Lleida, però contrastant amb Girona i sobretot amb la resta de la província de Tarragona, on ha obtingut un fort increment (113,4%).

Taula 9. Superfície no residencial construïda en m² per demarcacions

	2021	2022	Variació %
Barcelona	573.010	429.870	-25,0%
Girona	59.956	81.279	35,6%
Lleida	35.268	23.965	-32,0%
Tarragona	27.486	58.665	113,4%
Terres de l'Ebre	5.898	3.970	-32,7%
Catalunya	695.720	593.779	-14,7%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

Ocupació a les empreses de les Terres de l'Ebre

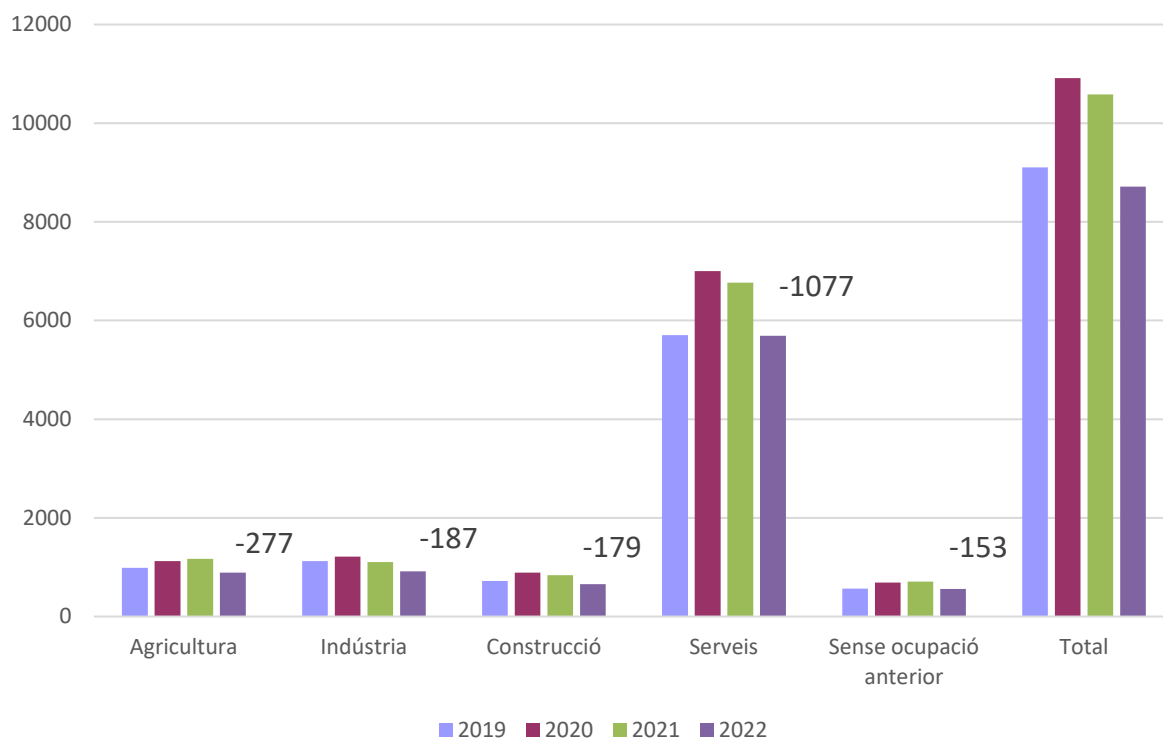
L'any 2020 a causa de la pandèmia es va produir un increment de l'atur que es va començar a revertir l'any passat. Amb les dades a la mà, aquest 2022 ha estat el millor any en descens de l'atur dels darrers 17 com podem veure a la taula 10. L'atur ha baixat en tots els sectors i amb força, i destaquen en percentatge l'agricultura, la construcció i les persones sense ocupació anterior. No obstant això, en xifres absolutes cal destacar la baixada de l'atur en serveis, amb una davallada de més de mil persones, per fer un total de descens el 2022 de 1.873 persones que han sortit de l'atur. Les xifres de persones aturades estan cada cop més a prop de les xifres d'abans de la crisi econòmica dels anys 2008-14; en el pitjor any de la crisi quant a l'ocupació, el 2013, hi van haver més de 16 mil aturats a l'Ebre, ara la xifra és gairebé la meitat, 8.700 persones.

Taula 10. Evolució de l'atur a les Terres de l'Ebre

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Sense ocupació anterior	Total
2006	0,7%	-0,4%	-7,8%	-5,2%	-9,1%	-4,3%
2007	-3,6%	0,3%	7,9%	5,4%	-23,6%	2,3%
2008	53,6%	32,8%	122,7%	29,2%	62,9%	48,3%
2009	26,9%	44,0%	83,2%	66,4%	31,2%	61,3%
2010	37,1%	24,4%	4,2%	16,0%	26,7%	16,0%
2011	19,1%	-1,9%	-4,6%	15,4%	12,5%	7,4%
2012	11,9%	1,1%	-1,3%	13,6%	8,8%	7,8%
2013	10,5%	-1,3%	-13,1%	8,7%	-4,5%	2,3%
2014	9,8%	-10,0%	-19,5%	-3,7%	17,1%	-5,3%
2015	-4,6%	-13,1%	-24,6%	-7,9%	-4,0%	-10,5%
2016	-7,8%	-15,2%	-23,2%	-9,4%	-2,0%	-11,3%
2017	-11,2%	-17,6%	-24,3%	-10,2%	-8,9%	-12,7%
2018	-8,5%	-11,8%	-17,4%	-5,2%	-9,7%	-7,9%
2019	-13,2%	-7,0%	-8,8%	-4,2%	-2,6%	-5,9%
2020	14,1%	8,2%	22,9%	22,8%	21,1%	19,9%
2021	3,9%	-9,3%	-6,0%	-3,3%	3,7%	-3,0%
2022	-23,7%	-16,9%	-21,5%	-15,9%	-21,6%	-17,7%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

Gràfic 17. Variacions de l'atur (2019 vs 2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

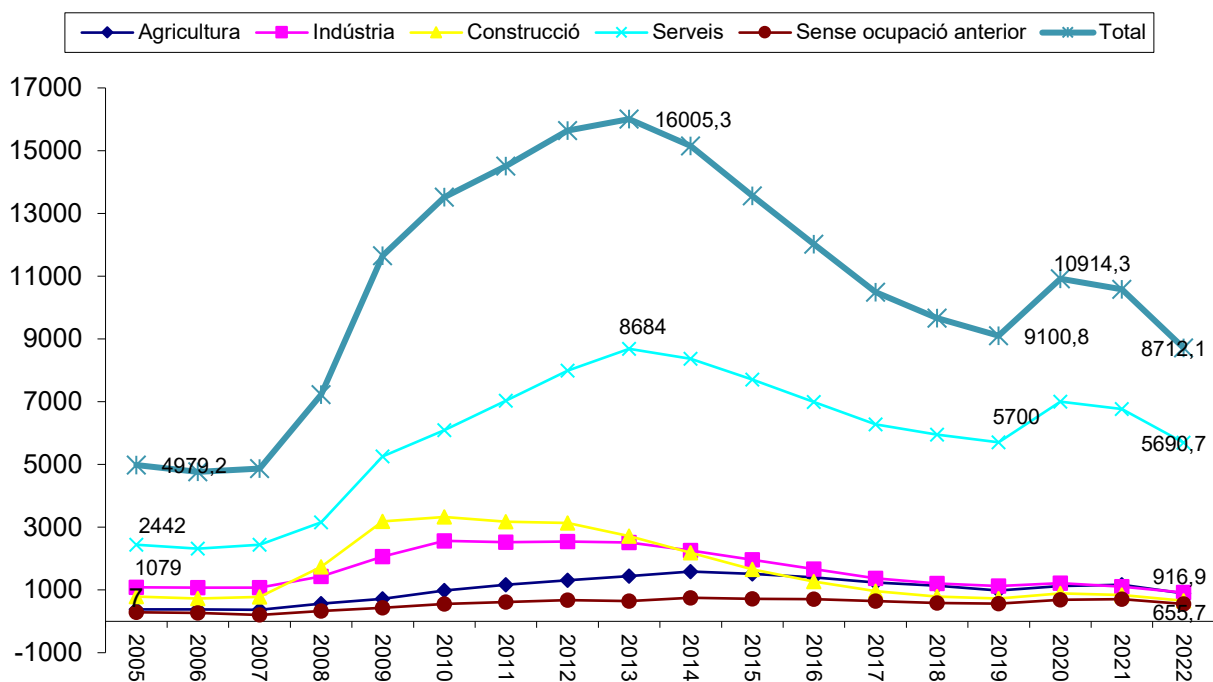
Analitzant les xifres absolutes per conèixer l'efecte real de les variacions de l'atur a les nostres comarques, la situació entre el 2019 i el 2022 ha millorat en tots els sectors. Els decrements d'atur del sector primari han suposat que 277 persones s'incorporessin a treballar, bé en agricultura, bé en altres sectors; a la construcció l'increment de persones treballant ha estat de 179, a la indústria de 187 i 1.077 al sector serveis, per fer un total de quasi 1.900 persones que han sortit de les llistes de l'atur el 2022. Per tant, les xifres són millors que abans de la pandèmia en tots els sectors com es veu en la taula 11.

Taula 11. Persones a l'atur el 2019 i el 2022 i variació

	Serveis	Construcció	Indústria	Primari	Sense ocupació	Total
2019	985	1.126	723	5.701	566	9.101
2022	891	917	656	5.691	558	8.712
Variació %	-9,59%	-18,54%	-9,25%	-0,18%	-1,50%	-4,27%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

Gràfic 18. Evolució dels aturats per sectors a les Terres de l'Ebre (2005-22)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

L'anàlisi comarcal ens mostra que la davallada de l'atur el 2022 s'ha produït de manera generalitzada a totes quatre comarques i, si ens centrem en les dades sectorials, el descens també ha estat generalitzat en tots els sectors i comarques sense excepció.

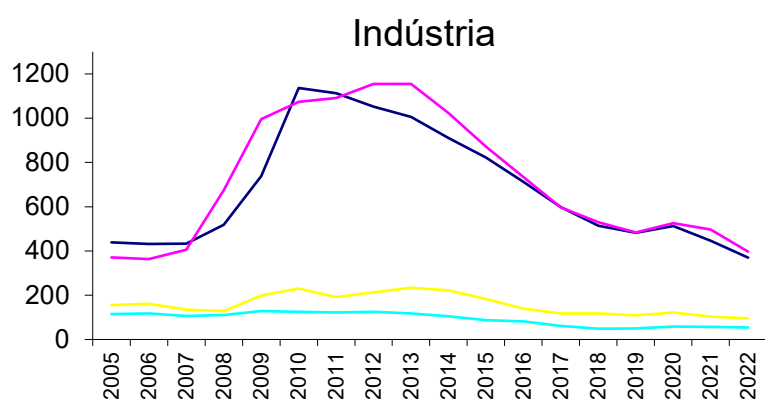
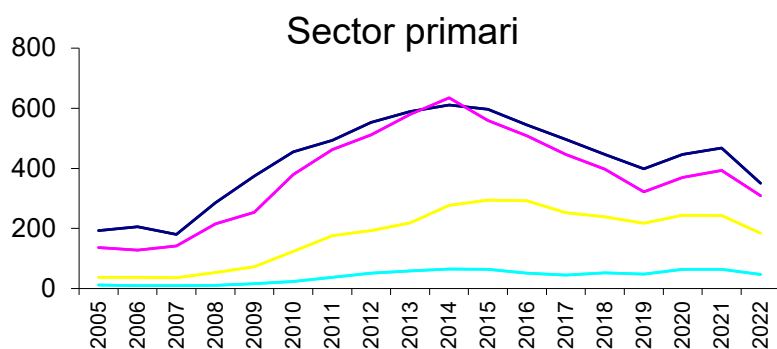
Taula 12. Variacions d'atur per comarques i sectors (2021-22)

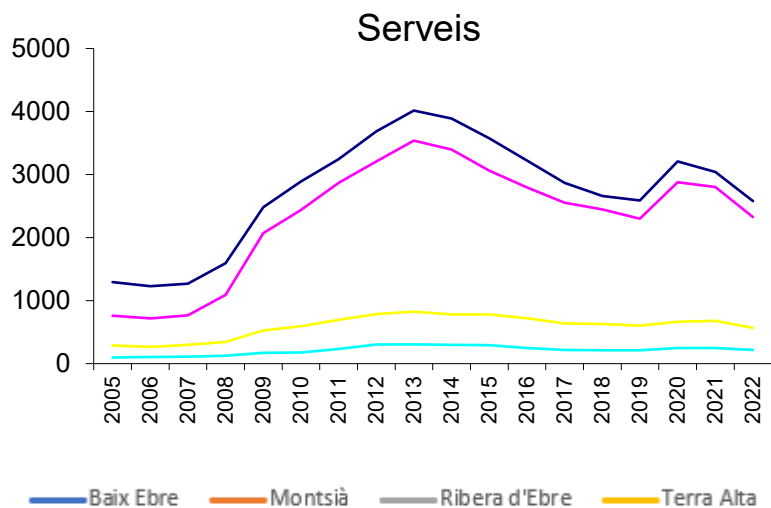
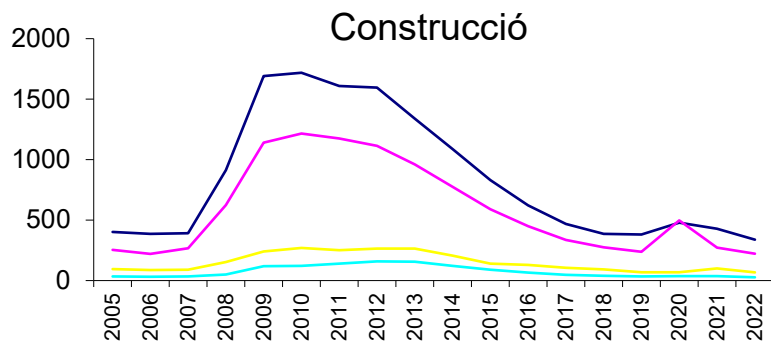
	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Sense ocupació anterior	Total
Baix Ebre	-25,0%	-17,1%	-20,8%	-15,2%	-21,0%	-17,2%
Montsià	-21,3%	-20,0%	-18,1%	-17,0%	-22,1%	-18,1%
Ribera d'Ebre	-23,9%	-8,0%	-32,2%	-16,0%	-17,4%	-18,3%
Terra Alta	-27,8%	-4,8%	-24,6%	-13,2%	-34,1%	-16,5%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

Podem observar com en les quatre comarques el descens de l'atur s'ha situat entre el 16,5% i el 18,3% i que s'ha donat en tots els sectors, encara que en alguns d'ells el descens ha estat molt important.

Gràfics 19 a 22. Evolució de l'atur per sectors i comarques

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

En primer lloc, veiem que en el sector primari s'ha millorat la dada d'atur del 2019 en totes les comarques i s'ha tornat a la tendència a la davallada de l'atur que s'anava produint des del 2014, només interrompuda per la crisi pandèmica. Percentualment en aquest sector la davallada ha estat superior a la Terra Alta (27,8%) i al Baix Ebre (25%); en termes absoluts han sortit de l'atur 277 persones que s'han inclòs en el sector primari. En la indústria les davallades han estat més suaus; destaquen el Montsià (20%) i el Baix Ebre (17,1%). En termes absoluts han sortit de l'atur industrial 77 persones, però és l'únic sector que ha encadenat els dos anys consecutius de davallada, acumulant 142 persones en dos anys.

Pel que fa a la construcció, tot i que anteriorment hem vist que la construcció d'habitatges i edificis no residencials no ha tingut grans increments, sí que ha minvat també l'atur en el 32,2% a la Ribera i el 20,8% al Baix Ebre, per posar dos exemples. En nombre de persones la davallada ha estat de 179; destaca el Baix Ebre amb una davallada de 89 persones.

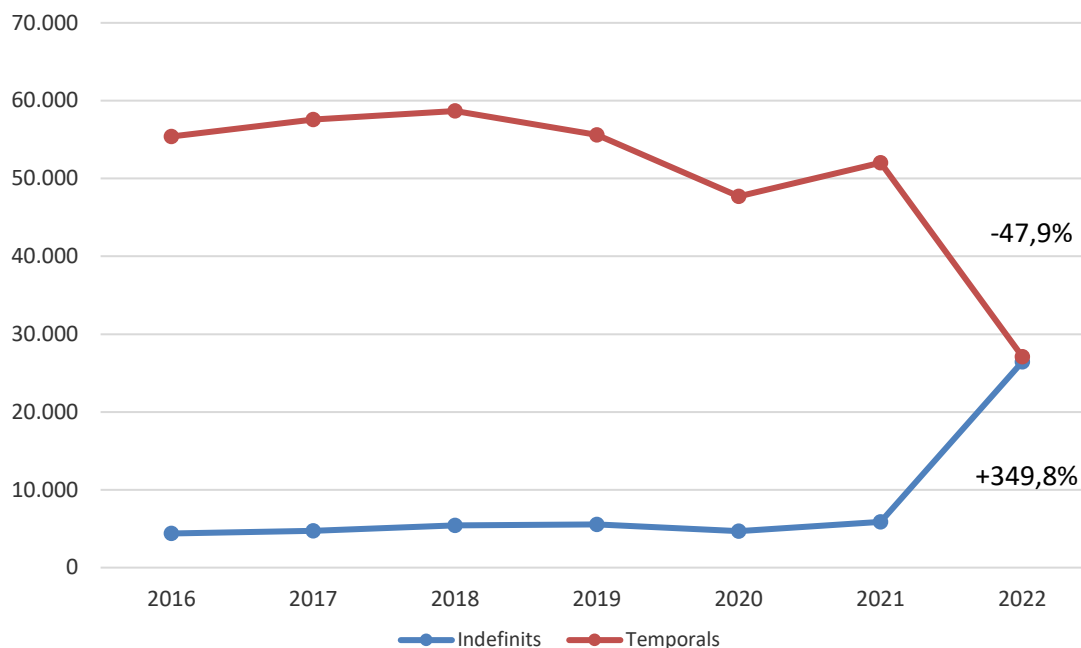
Finalment, en el sector serveis, el que més llocs de treball genera, la davallada ha estat significativa: 1.077 persones han sortit de l'atur, la qual cosa representa entre el 13,2% (Terra Alta) i el 17% (Montsià). Posteriorment, podrem veure el desglossament de dades per activitats econòmiques. Recordem que el sector serveis continua encapçalant la recuperació de les xifres d'ocupació que es van veure afectades en la crisi del 2008 al 2014. A part de la recuperació de llocs de treball del sector, ha donat ocupació a moltes persones provinents d'altres sectors, com hem comentat en altres anuaris.

El Reial decret llei 32/2021, de 28 de desembre, de mesures urgents per a la reforma laboral, la garantia de l'estabilitat en l'ocupació i la transformació del mercat de treball, més conegut com a reforma laboral del 2022 va modificar la Llei de l'estatut dels treballadors a Espanya. En matèria de contractació, la reforma laboral gira al voltant d'uns eixos principals:

- ✓ Generalització de la contractació indefinida i foment de la contractació fixa discontinua
- ✓ Simplificació de les modalitats de contractació temporal
- ✓ Reforç de la necessitat de justificar l'objecte de la contractació temporal
- ✓ Reducció de la durada de la concatenació de contractes temporals a l'efecte de considerar-ne la fixesa
- ✓ Increment de les cotitzacions dels contractes de durada determinada inferiors a 30 dies
- ✓ Enduriment de les sancions en els casos de frau en la contractació temporal amb la particularitat que la multa s'imposa per contracte fraudulent i no pas en conjunt

Com que la reforma s'ha aplicat des de l'inici del 2022 podem mesurar exactament l'efecte sobre la contractació que ha tingut al territori, tal com es pot observar al gràfic 25. El principal efecte és l'increment de la contractació indefinida en xifres mai vistes; així, en un any s'han passat de quasi 6.000 contractes indefinits a més de 25.000; s'ha reduït en la mateixa proporció la contractació temporal.

Gràfic 23. Evolució dels contractes registrats (2016-22)

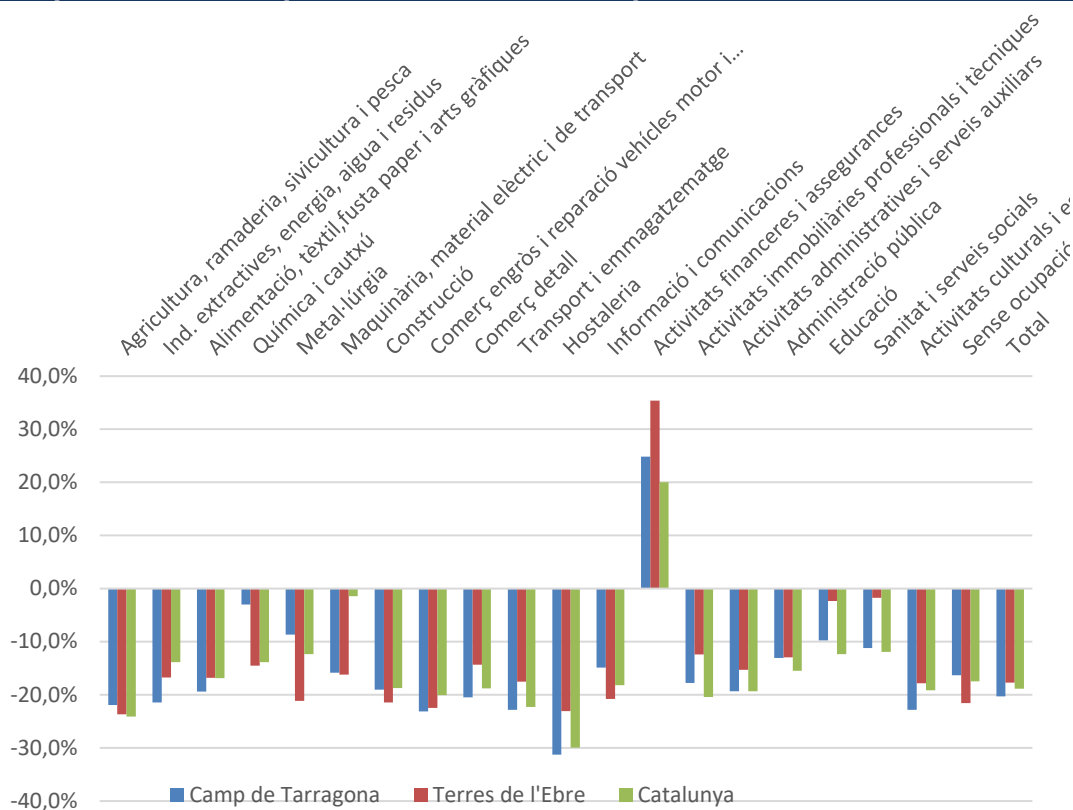

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

El nombre total de contractes realitzats a les Terres de l'Ebre ha disminuït en uns 4.500 tot i l'increment de l'ocupació descrit anteriorment; això es deu al fet que la contractació indefinida impedeix la repetició de contractes de la mateixa persona en períodes successius o de diferents persones per a un mateix lloc de treball definit.

Si realitzem l'anàlisi de l'atur segons l'activitat econòmica, confirmem les davallades de l'atur per sectors que hem analitzat anteriorment. Aquesta anàlisi indica l'activitat en què va treballar en la seva darrera ocupació el treballador o la treballadora. Fins a l'any 2008 l'activitat econòmica es classificava segons la Classificació Catalana d'Activitats Econòmiques 1993 Rev.1 (CCAEE), a partir del 2009 es classifica segons la nova CCAEE 2009. Al gràfic hem inclòs a la comparativa el total de Catalunya, però també el Camp de Tarragona, comarques veïnes amb qui les Terres de l'Ebre comparteixen província i vincles comercials, laborals, universitaris i de tota mena.

Gràfic 24. Comparativa d'atur per activitats econòmiques

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

Com ja hem comentat anteriorment referint-nos als sectors econòmics, quasi la totalitat d'activitats econòmiques han tingut davallades d'atur registrat. Podem indicar que l'única excepció ve de les activitats financeres i assegurances per la coneguda digitalització dels serveis i el tancament de sucursals amb atenció al públic. La resta d'activitats tenen davallades significatives, destacant com ja ho fèiem per sectors, l'agricultura, ramaderia i pesca (-23,7%), l'alimentació i tèxtil (-16,4%), la construcció (-21,5%), el comerç a l'engròs (-22,5%) i al detall (-14,3%), el transport (-17,5%) i l'hostaleria (-23,1%). També ha disminuït la xifra dels desocupats sense feina anterior amb un descens del 21,6%, la qual cosa vol dir que s'incorpora gent jove al mercat laboral.

En termes absoluts, és a dir, el nombre de persones que han deixat d'estar a l'atur, destaca a les Terres de l'Ebre l'activitat d'hostaleria amb un descens de l'atur de 317 persones; l'agricultura, com ja hem explicat, seguida de les activitats administratives, amb 189 persones, el comerç a l'engròs amb 182, la construcció amb 179 i el comerç al detall amb 134 són la resta d'activitats que han destacat.

Cada any insistim que, independentment del comportament de les dades de l'atur, les Terres de l'Ebre van perdent afiliats a la Seguretat Social en règim d'autònoms.

Aprofundint en el tema, podem veure a la taula 13, l'evolució d'afiliats en règim d'autònoms/es i observem que en aquests darrers 11 anys —mentre que hi ha àmbits territorials com el metropolità (+10,5%), el Penedès (+10%), el Camp de Tarragona (+7,2%) i les Comarques Gironines (+4,7%) amb increments importants d'afiliats en règim d'autònoms— a les Terres de l'Ebre se n'han perdut el 4,2%, una xifra que es va incrementar l'1,3% només l'any 2022. Ha estat el 2022 un any en què el creixement de l'ocupació en règim general ha estat important, però al territori ebrenc continua la davallada d'afiliats en règim d'autònoms en el mateix període.

Taula 13. Variació afiliats en règim d'autònoms/es per àmbits territorials

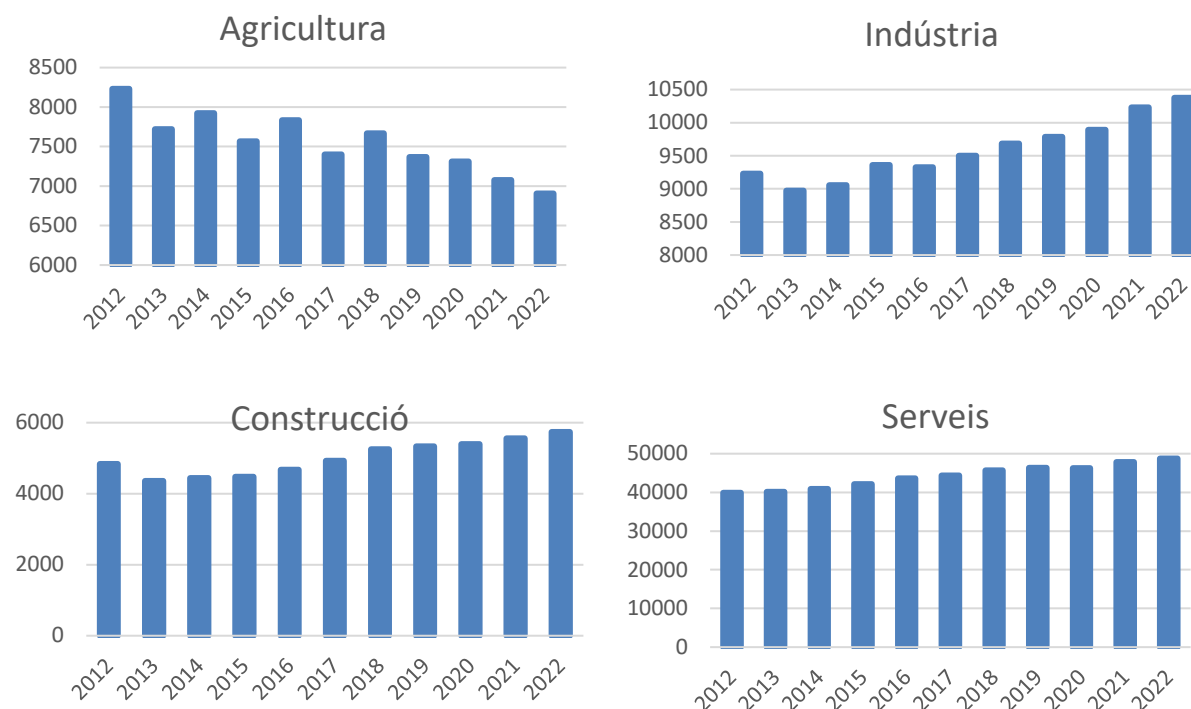
Àmbit	Variació 2022 vs 2012
Metropolità	10,5%
Comarques Gironines	4,7%
Camp de Tarragona	7,2%
Terres de l'Ebre	-4,2%
Ponent	-7,6%
Comarques Centrals	-0,6%
Alt Pirineu i Aran	0,3%
Penedès	10,0%
Catalunya	7,4%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

Les dades que podem observar en els gràfics 25 al 28 són les afiliacions a la seguretat social per sectors d'activitat. En afirmar anteriorment que l'atur ha disminuït en tots els sectors, caldria pensar que les afiliacions s'han incrementat en tots ells, però no ha estat així. Veiem com les afiliacions en el sector primari continuen baixant al mateix temps que han baixat les xifres d'atur en el mateix sector; per tant, s'està produint un canvi d'afiliació de persones que, havent treballat en el sector primari, han passat a altres sectors com la indústria o, sobretot, els serveis.

Mentre en el sector primari s'han perdut 169 afiliacions (-2,4%), la indústria n'ha guanyat 142 (+1,4%), la construcció 180 (+3,2%) i els serveis compta amb 900 afiliacions més, amb un increment de l'1,9%.

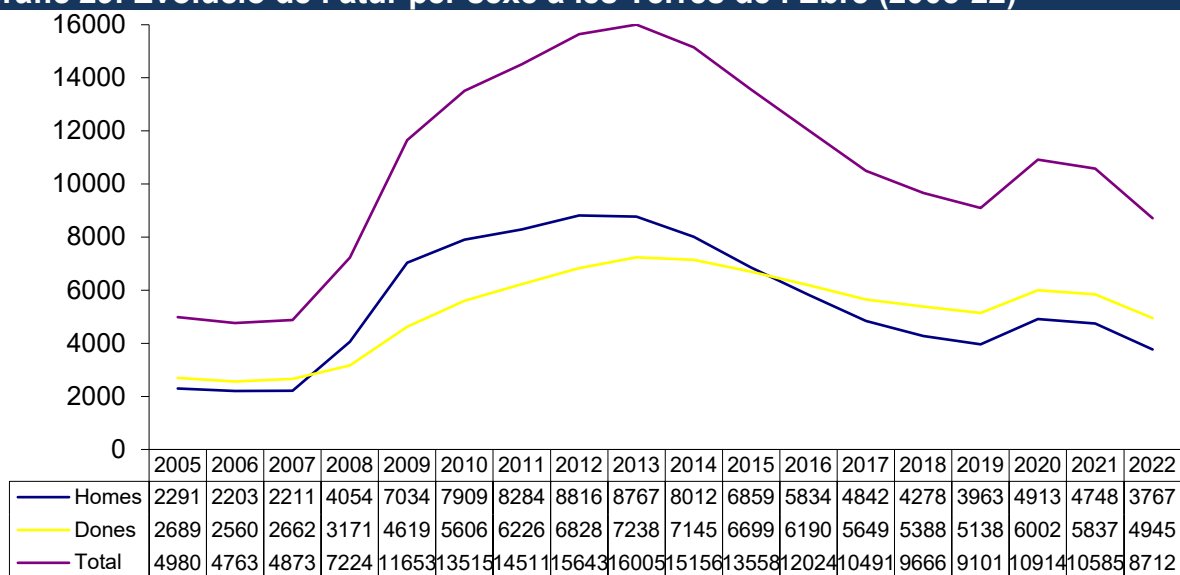
Gràfics 25 a 28. Afiliacions a la seguretat social per sector d'activitat

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

Passant a l'anàlisi de l'atur per gènere a les Terres de l'Ebre en els anteriors anuaris hem destacat que el desnivell entre l'atur masculí i femení s'incrementa a mesura que creix l'ocupació, i aquest cop no ha estat una excepció. Mentre, tot sortint de la crisi el 2014, la distribució era quasi del 50% (50,6% masculí i 49,4% femení) i l'any 2019, abans de la pandèmia i havent recuperat molta ocupació, la taxa d'atur masculí era del 43,5% mentre que el femení s'havia situat al 56,5%; els anys 2020 i 2021, amb pèrdua de llocs de treball l'atur masculí torna a créixer fins al 45%. El 2022 amb la davallada de l'atur es torna a eixamplar la diferència i la distribució queda en el 43,2% d'atur masculí i un 56,8% de femení.

En termes absoluts, les xifres d'atur masculí han millorat durant el 2022 en 981 persones (un decrement del -20,7%), mentre que el femení representa un descens del -15,3%, amb 892 dones que han sortit de l'atur. Les dades absolutes i les tendències les podem veure al gràfic 31, amb dades numèriques de l'evolució incloses.

Gràfic 29. Evolució de l'atur per sexe a les Terres de l'Ebre (2005-22)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

Una dada que no hem deixat d'analitzar any rere any des de la crisi econòmica i que recollim en aquest estudi és l'evolució dels procediments de regulació d'ocupació per observar la salut del teixit empresarial. Recordem que segons la disposició addicional primera del Reial decret 1483/2012, des del punt de vista estadístic els procediments d'acomiadament col·lectiu i de suspensió de contractes i reducció de jornada poden anomenar-se abreujadament com a procediments de regulació d'ocupació.

Hem demostrat amb xifres que durant l'any 2022 s'ha recuperat la totalitat de la normalitat laboral sacsejada per la pandèmia i els efectes a escala laboral han desaparegut. Els expedients de regulació d'ocupació han tornat a ser minoritaris i han tingut descensos del 40% en nombre de treballadors afectats al conjunt de Catalunya. Com podem veure a la taula 14, el descens de nombre de persones que han estat objecte d'expedients de regulació ha estat molt superior a les Terres de l'Ebre que a la resta de Catalunya: el -88,6%, dels majors descensos de tots els àmbits territorials catalans.

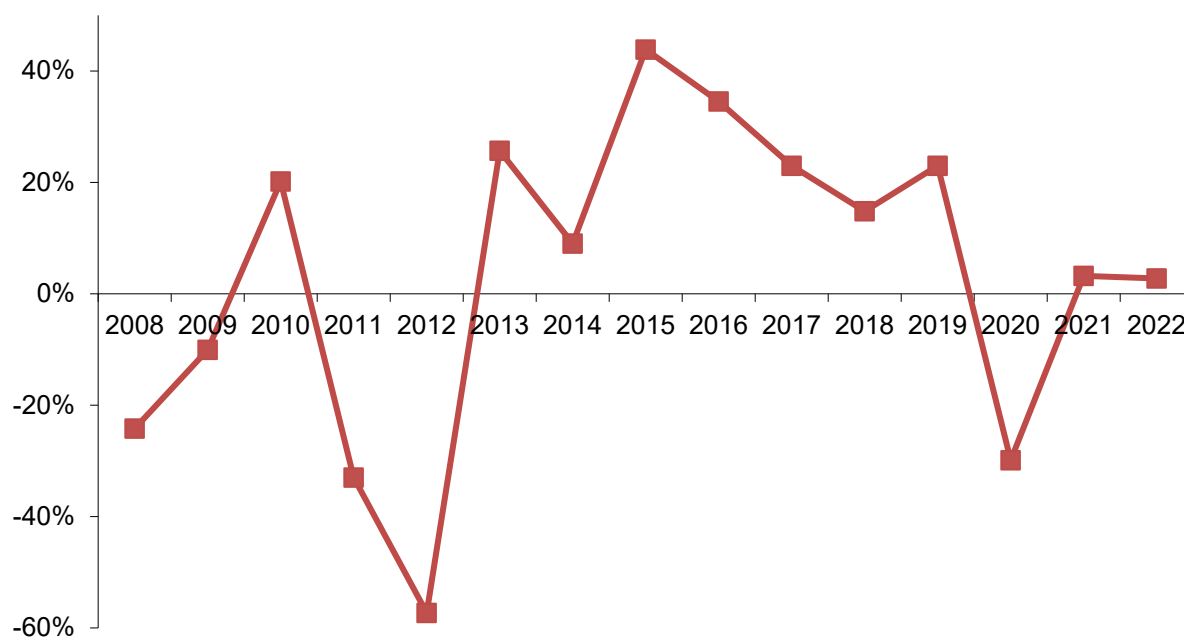
Taula 14. Expedients de regulació d'ocupació per àmbits geogràfics (2022)

	Expedients	Treballadors/es afectats/des	Variació afectats respecte 2021
Metropolità	1.206	55.485	-29,0%
Comarques Girona	140	3.086	-61,1%
Ponent	50	604	-72,3%
Camp Tarragona	61	1.719	-62,1%
Terres de l'Ebre	27	242	-88,6%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació

L'oferta del lloc de treball és el tràmit que fa una empresa o qualsevol altre ocupador que necessita cobrir llocs de treball de la seva organització, amb l'objectiu de trobar candidats adients a la feina. En el gràfic 32 es reflecteixen les ofertes gestionades i es pot observar el lleuger increment del 2,74% de les ofertes el 2022. Com insistim en aquest capítol, ens trobem amb un escenari que diferencia les Terres de l'Ebre de la resta d'àmbits territorials de Catalunya. La mitjana d'increment d'ofertes de lloc de treball respecte al 2021 ha estat del 43,09%, vint vegades més que al territori ebrenc. En termes absoluts es reflecteix amb només 107 ofertes presentades, la més baixa de tots els àmbits, llevat de l'Alt Pirineu. A la Terra Alta hi ha hagut el 35% menys d'ofertes que el 2021, al Montsià el 3,31% més, al Baix Ebre el 7,73% i a la Ribera un increment minso de l'1,64%.

Gràfic 30. Ofertes de llocs de treball. Variació interanual

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori Empresa i Ocupació. Generalitat de Catalunya

Resum i consideracions finals

Una de les circumstàncies que més ha marcat l'any 2022 a escala empresarial ha estat l'esclat de la guerra a Ucraïna al febrer. Aquesta situació, aliena al nostre entorn, ha acabat desencadenant una crisi energètica global que ha afectat els preus dels carburants, del gas i de l'electricitat com feia anys que no es veia. La segona afectació greu ha estat l'increment dels preus dels cereals, també d'abast mundial.

Tot plegat ha suposat un increment de la inflació a escala europea, estatal i, per descomptat, territorial empentat per l'increment de preus dels inputs industrials i dels productes semielaborats. La indústria també ha tingut dificultats de subministrament fet que ha generat un encariment més elevat dels preus i no poder cobrir molts cops les necessitats de producció i venda de les empreses. L'encadenament de les crisis social i de salut de la covid amb les dificultats esmentades arran de la guerra han fet que la confiança dels consumidors tingui una davallada el 2022, tot i que ha repuntat lleugerament durant el quart trimestre.

El VAB (valor afegit brut) que representa la riquesa generada durant el període considerat ha tingut un creixement important a Catalunya per sobre de la resta d'Espanya i de la UE, empentat sobretot pels serveis, la indústria i en menor mesura per la construcció; el sector primer. No obstant, ha tingut una forta davallada el 2022 en termes de VAB.

El capítol ha fet un repàs als principals sectors de l'economia ebrenc; àmbit en el qual destaca l'evolució positiva del sector pesquer en captures i en valor de les mateixes captures als mercats, excepte a la llotja de la Ràpita que manté un descens sostingut. A més, destaca la importància creixent de la producció aquícola, amb algunes empreses referents, la bona situació d'alguns conreus agrícoles destacats al territori —com l'arròs, les hortalisses, els cítrics o la vinya. I també s'ha destacat l'evolució positiva del comerç exterior del sector agroalimentari a Catalunya, un dels sectors capdavanters en el territori ebrenc.

Les millors notícies d'aquest 2022 per a l'Ebre han vingut pel costat de l'ocupació. L'atur ha minvat una mitjana del 17,7%; s'han produït descensos en tots i cadascun dels sectors. Els decrements d'atur del sector primari han suposat que 277 persones trobessin feina, però com s'ha comprovat, ha estat fora de les activitats del sector primari, ja que aquest ha tingut una davallada en les afiliacions a la seguretat social aquest passat any. En la construcció la davallada de l'atur ha estat de 179 persones, en la indústria de 187 i en els serveis de 1.077, per un total de 1.900 persones que han sortit de les llistes de l'atur el 2022. Per tant, les xifres són millors que abans de la pandèmia en tots els sectors.

L'estabilitat dels treballadors i les treballadores ha variat molt arran de la nova llei laboral que s'ha aplicat de de l'inici del 2022. Els contractes registrats han passat a ser gairebé al 50% indefinits quan representaven només el 10%, escassament. En canvi, les afiliacions en règim d'autònoms no revifen a les Terres de l'Ebre; és un dels territoris amb menys empena en aquesta modalitat laboral, perd afiliats any rere any.

Finalment, una dada que acaba de confirmar la sortida definitiva del sotrac que ha suposat la pandèmia és la tornada també a la normalitat dels expedients de regulació d'ocupació, que després del seu ús en el format temporal durant els anys 2020 i 2021, aquest passat any han tornat a ser gairebé testimonials; han afectat molt pocs treballadors i treballadores.

Fonts d'informació

Compte d'usuari. (s/f). Pct-turisme.cat. Recuperat l'11 de juny de 2023, de <https://tok.pct-turisme.cat/user/password>

de La Fuente, A. (s/f). *Efectos económicos de la invasión de Ucrania y primeras medidas para mitigar sus efectos.* Fedea.net. Recuperat l'11 de juny de 2023, de <https://documentos.fedea.net/pubs/eee/2022/eee2022-09.pdf>

del Sector A Catalunya, D. E. (s/f). *L'ECONOMIA BLAVA A CATALUNYA.* Gencat.cat. Recuperat l'11 de juny de 2023, de https://ruralcat.gencat.cat/documents/20181/9460394/REPORT+ECOBLAVA+2022_1511.pdf/95233f2a-e3f8-4458-9b10-543786cf5582

Galdón, I. E. i. (s/f). *La reforma laboral i el seu impacte en la contractació temporal de les administracions públiques i el seu sector públic.* Comentaris d'actualitat en matèria de personal al servei de les administracions públiques catalanes i el seu sector públic. Recuperat l'11 de juny de 2023, de <https://formaciooberta.eapc.gencat.cat/espaiemantics/personal/la-reforma-laboral-i-el-seu-impacte-en-la-contractacio-temporal-de-les-administracions-publicues-i-el-seu-sector-public.html>

Inici. (s/f-a). Departament de Territori. Recuperat l'11 de juny de 2023, de <http://territori.gencat.cat/ca>

Inici. (s/f-b). Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural. Recuperat l'11 de juny de 2023, de <http://www20.gencat.cat/portal/site/DAR/>

Institut d'Estadística de Catalunya. (s/f). Idescat.cat. Recuperat l'11 de juny de 2023, de <http://www.idescat.cat/>

Linguaserve IS, S. A. (s/f). *CIS·Centro de Investigaciones Sociológicas·Ver todos.* Cis.es. Recuperat l'11 de juny de 2023, de https://www.cis.es/cis/opencms/ES/13_Indicadores/Indicadores/ICC/listadoIndicadores.jsp?year=2022

Sabi. (s/f). Bvdep.com. Recuperat l'11 de juny de 2023, de <http://www.sabi.bvdep.com/>

Valor afegit brut. Per sectors. (s/f). Idescat.cat. Recuperat l'11 de juny de 2023, de <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=ue&n=10133&t=201600&col=1>

(S/f-a). Bde.es. Recuperat l'11 de juny de 2023, de <https://repositorio.bde.es/bitstream/123456789/21580/1/be2202-ne05.pdf>

(S/f-b). Gencat.cat. Recuperat l'11 de juny de 2023, de <http://www20.gencat.cat/portal/site/observatoritreball/>

Capítol 2. El sector primari a les Terres de l'Ebre

*Dra. Victòria Soldevila
Departament d'Economia
Universitat Rovira i Virgili*

1. Introducció

En aquest capítol sobre el sector primari de l'INFORME D'ECONOMIA LOCAL I REGIONAL, analitzarem l'evolució del sector primari de les Terres de l'Ebre durant els anys 2021 i 2022, en funció de les dades disponibles.

Aquest any hem considerat convenient dedicar la part final de l'Informe a l'anàlisi del cens agrari del 2020 que ha estat actualitzat aquest 2023. Era un tema que teníem pendent ja que la comparació entre la informació subministrada pels dos últims cens agraris —el cens del 2020 i el cens del 2009— permet veure els nombrosos canvis del sector primari en aquests més de 10 anys entre un cens i l'altre.

Aquesta circumstància ens ha forçat, per raons d'espai, a reduir algunes de les altres seccions. Hem mantingut la informació habitual pel que fa a la situació del sector primari a Catalunya (secció 2), l'aportació del sector primari al creixement del PIB de les Terres de l'Ebre (secció 3.1) i hem mantingut l'anàlisi dels habituals sectors agrícoles, tant pel que fa a explotacions i superfícies com pel que fa als preus (secció 3.1). En aquest apartat, les dades que disposem de superfícies i explotacions corresponen al 2021 (les del 2022 no estaran disponibles fins al juliol d'aquest any); en canvi, la informació dels preus és del 2022. Hem afegit a aquest apartat alguns comentaris sobre notícies del sector que ens han semblat rellevants i que en altres edicions traslladàvem a la part final.

Pel que fa a la secció sobre ramaderia (secció 3.2) ens hem centrat en les dues produccions ramaderes que tenen més pes a les comarques ebrenques: l'aviram i el porcí; i, per tant, hem eliminat la informació sobre la resta de produccions (que reprendrem, però, en els propers informes). Hem mantingut, això sí, la secció sobre la pesca com en informes anteriors (secció 3.3). En canvi, hem «retallat» la part dedicada a l'anàlisi del mercat de treball (secció 4) i ens hem centrat en les dues variables que considerem més rellevants: el nombre d'afiliats agraris i el nombre d'aturats.

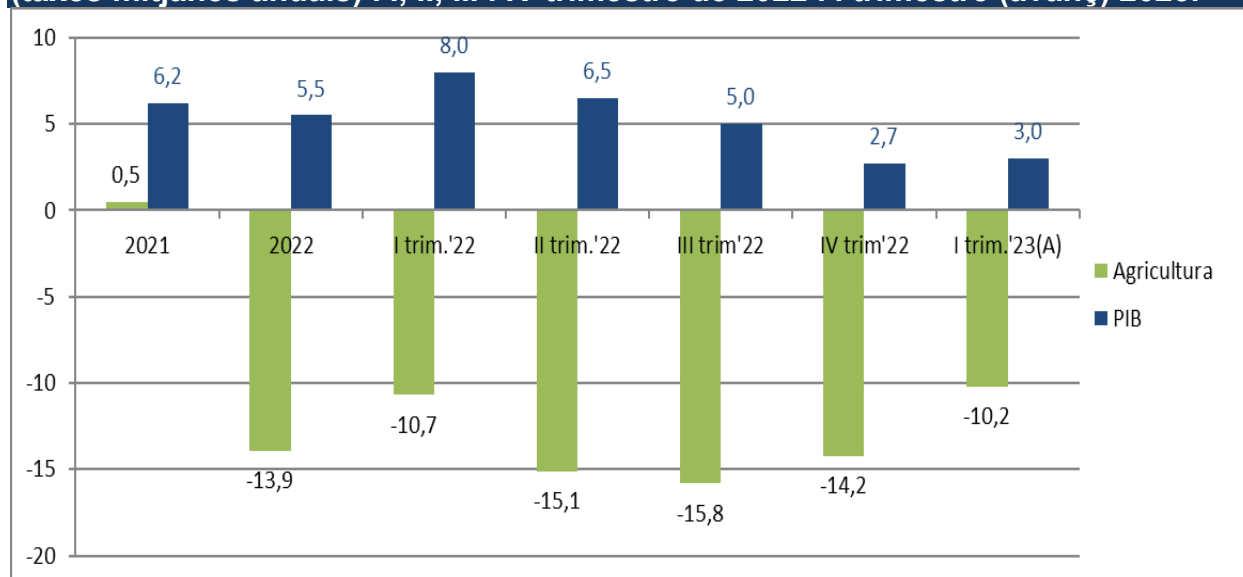
Aquesta reducció ens ha permès dedicar una part final (secció 5) més àmplia a l'anàlisi del cens agrari. Òbviament, la informació facilitada pel cens és molt àmplia i exhaustiva. Hem volgut assenyalar els canvis estructurals que ens han semblat més rellevants i que hem descrit en quatre apartats. Aquests apartats sintetitzen alguns dels canvis més significatius d'aquests més de 10 anys. En primer lloc, la dimensió de les explotacions de les Terres de l'Ebre, que continuen sent més petites que la mitjana de les explotacions catalanes, tot i que s'observa una tendència a l'augment de la dimensió. En segon lloc, la pèrdua d'explotacions agrícoles, un fet ja de per si dramàtic, que s'agreuja amb la pèrdua de SAU. En aquest sentit, ens ha semblat ressenyable el fet que les explotacions agrícoles que estan desapareixent no són les explotacions més petites (que, de fet, estan augmentant) si no les explotacions mitjanes. En canvi, pel que fa a les explotacions ramaderes, les úniques explotacions que creixen són les explotacions de majors dimensions, les de més de 500 unitats ramaderes. Desgranem aquestes informacions per a les

quatre comarques ebrenques en aquest darrer apartat.

2.- El sector primari a Catalunya el 2022

El 2022 l'economia catalana va créixer el 5,5%, continuant el procés de recuperació després de la crisi generada per la covid-19 el 2020. El creixement d'aquest any s'explica especialment pel creixement dels serveis (7,9%) i la recuperació del sector de la construcció (que ha crescut el 4,5%). D'altra banda, el sector industrial continua en retrocés (-2%), mentre que el sector primari va presentar una davallada força important (-13,9%) (font: *Indicadors de conjuntura*, maig 2023, Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda).

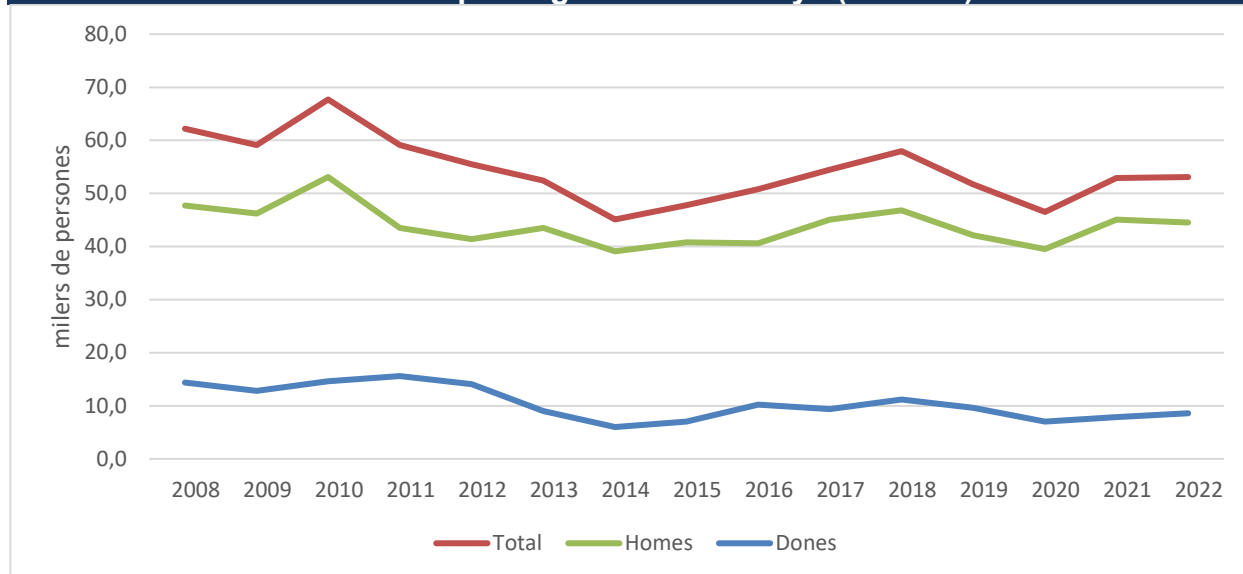
Gràfic 2.1.- Variació interanual del VAB agrari i del PIB de Catalunya. 2021 i 2022 (taxes mitjanes anuals) i I, II, III i IV trimestre de 2022 i I trimestre (avanc) 2023.

Font: Elaboració pròpia amb dades d'Indicadors de conjuntura, maig de 2023

El comportament negatiu de la producció agrària no ha afectat significativament l'ocupació del sector, tal com s'observa en el gràfic 2.2. D'acord amb les dades de la darrera *Enquesta de Població Activa* (EPA) de l'INE, els ocupats en l'agricultura catalana es van mantenir (amb un lleuger increment del 0,37%). El creixement de l'ocupació s'ha manifestat en l'ocupació femenina, que va créixer el 8,9%, mentre que l'ocupació masculina es va reduir el -1,33%. Tot i així, la presència de dones al sector agrari català continua sent molt minoritària (el 16,2% del total d'ocupats).

Gràfic 2.2.- Evolució dels ocupats agraris a Catalunya (2008-22)

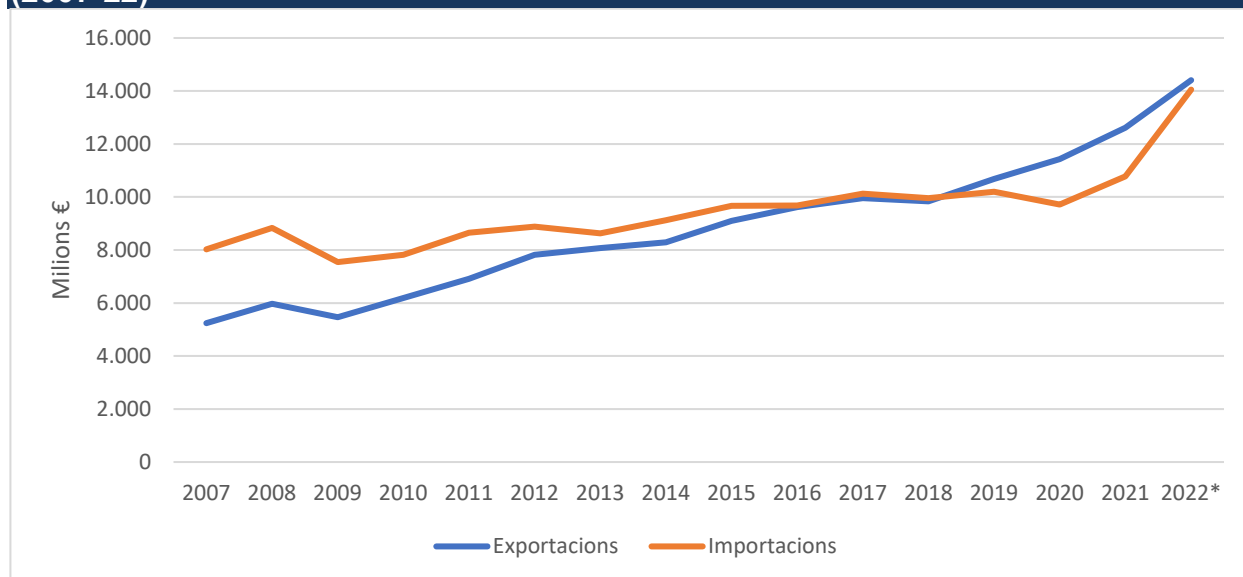

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Enquesta de Població Activa, INE, 2023

No disposem de les dades definitives de la renda agrària del 2022. Pel que fa al 2021, la renda agrària se situava en els 1.555,5 milions d'€, fet que suposava una davallada substancial respecte a l'any anterior (del -12,4% a preus corrents i del -14,6% a preus constants). Aquesta disminució substancial ha situat la renda agrària real en el valor més baix dels darrers 14 anys (font: *Avanç de la renda agrària de Catalunya 2021*, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Acció Rural).

Pel que fa al comerç exterior, aquest any les exportacions de productes agropesquers han augmentat el 14,2%, mentre que les importacions ho han fet el 30,4%. El fet que l'augment de les exportacions hagi estat inferior al de les importacions ha provocat un lleu empitjorament de la taxa de cobertura que, tot i així, se situa en el 104,2%. En el gràfic 2.3 s'evidencia el dinamisme exportador del sector primari català (les exportacions no han deixat de créixer en tot el període), si bé també s'observa el fort repunt de les importacions en el darrer any. Aquest creixement de les importacions és significativament superior en termes nominals que en volum, àmbit en el qual l'augment és solament de l'11,1%. Aquesta diferència entre el creixement de les importacions en valor i en volum ens mostra l'efecte del creixement dels preus dels productes agraris que importem.

Gràfic 2.3. Exportacions i importacions de productes agropesquers de Catalunya (2007-22)

Font: Elaboració pròpia amb dades de Comerç Exterior, DACAAR, 2023

3. El sector primari a les Terres de l'Ebre

En aquest apartat, analitzem, en primer lloc, el creixement sectorial i l'aportació del sector primari al creixement de les Terres de l'Ebre. Les dades definitives sobre el VAB agrari del 2022 encara no estan disponibles i utilitzem les dades del 2021. També, pel que fa a les estadístiques de superfície i producció agrícola i capacitat i explotacions ramaderes, utilitzarem les dades del 2021, ja que les dades definitives no es publiquen fins al juliol. Per al sector pesquer sí que utilitzarem les dades del 2022. I pel que fa a l'evolució dels preus, també que disposem de la informació del 2022, disponible a través de l'Observatori Agroalimentari de Preus.

3.1. Introducció: l'aportació del sector primari al creixement econòmic de les Terres de l'Ebre

El pes del sector primari a les Terres de l'Ebre és força superior a la mitja catalana. Al conjunt de Catalunya, l'agricultura representava el 2020 l'1,2% del PIB, mentre que a la Terra Alta, el Montsià i el Baix Ebre, el pes del sector primari se situava per sobre del 7% del PIB comarcal (7,6%, 7,5% i 7%, respectivament). La Ribera d'Ebre, tot i ser la comarca menys agrària de l'Ebre, se situa també per sobre de la mitja del país: el sector primari va suposar el 2% del seu PIB comarcal (font: *Anuari Econòmic Comarcal 2022*, BBVA Research).

En la taula 3.1.1 es desglossa el sector primari en agrícola, ramader, forestal i aquícola i pesca marítima. El sector agrícola té el pes més elevat a la Ribera d'Ebre (el 84,8% del sector primari), i presenta un pes molt similar a la Terra Alta (63,8%) i el Montsià (63,7%). D'altra banda, el Baix Ebre mostra una creixent especialització ramadera; el 2020 la ramaderia representava el 63,2%

del VAB primari (56,1%). En les comarques costaneres, la pesca marítima té un pes rellevant dins del VAB primari: el 10,3% al Montsià i el 5,1% al Baix Ebre.

Taula 3.1.1- Estructura del VAB del sector primari (% sobre total del VAB primari). Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta (2020)

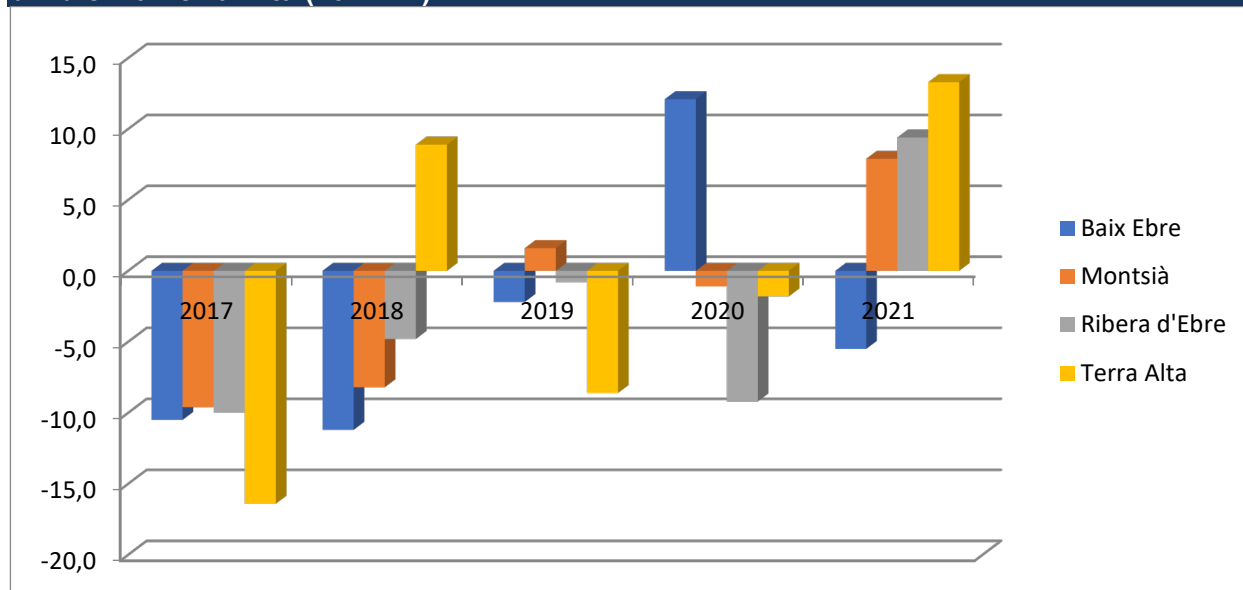
	Agrícola	Ramader	Forestal	Pesca
Baix Ebre	31.3	63.2	0.4	5.1
Montsià	63.8	22.4	3.5	10.3
Ribera d'Ebre	84.8	14.3	0.9	0.0
Terra Alta	63.7	35.9	0.3	0.0

Font: Anuari Econòmic Comarcal 2022, BBVA Research, 2023

El Baix Ebre i el Montsià presenten unes estructures dels sectors agrícoles bastant similars; hi destaca l'arròs (l'11,4% del sector primari al Montsià i el 4,1% al Baix Ebre) i els cítrics (el 20,6% al Montsià i l'11,1% al Baix Ebre). Al Montsià també hi destaca la producció de plantes i flors (13,6%) i al Baix Ebre la producció d'hortalisses (6,4%). Les produccions de la Terra Alta es concentren en tres sectors: el raïm i el vi, que representa el 41,5% del VAB primari, l'oliva i l'oli, i la fruita seca. A la Ribera d'Ebre presenta hi destaca la producció de fruita fresca (el 44,5% del VAB primari), l'oli d'oliva (6,8%) i la planta i la flor ornamental (17,3%); si bé presenta una estructura productiva més diversificada amb altres produccions importants com l'horta, la fruita seca i el vi. Pel que fa als sectors ramaders, en totes les comarques ebrenques tenen un pes molt important l'aviram i els ous. Al Baix Ebre aquest sector representa el 62% del VAB primari i a la Terra Alta més del 32% i a la Ribera d'Ebre més de l'11% (font: *Anuari Econòmic Comarcal 2022, BBVA Research, 2023*).

El gràfic 3.1.1 presenta l'evolució del VAB primari per comarques el 2021, en el que podem considerar un bon any per al sector. A escala comarcal, el creixement el 2021 va ser important a la Terra Alta (13,3%), la Ribera d'Ebre (9,4%) i el Montsià (7,9%), mentre que al Baix Ebre el VAB primari es va reduir el -5,5%. Si s'analitza un període més llarg, del 2013 al 2021, podem veure que la variació acumulada suposa un davallada del sector primari en totes les comarques ebrenques, encapçalades per la Ribera d'Ebre (-15,3%) i el Baix Ebre (-13,0%), seguides pel Montsià (-9,8%) i, finalment, la Terra Alta, amb una davallada més moderada (-2,6%) (font: *Anuari Econòmic Comarcal 2022, BBVA Research, 2023*).

Gràfic 3.1.1.- Taxes de creixement anual del VAB primari al Baix Ebre, el Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta (2017-21)

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Anuari Econòmic Comarcal 2022, BBVAResearch 2023

L'aportació del sector primari al creixement de les comarques ebrenques va ser significatiu a la Terra Alta, on dels 3 punts percentuals de creixement econòmic d'aquell any, un punt és atribuïble al bon comportament del sector primari. Les aportacions al creixement són més moderades al Montsià (0,6%) i a la Ribera d'Ebre (0,2%). Al Baix Ebre, l'aportació va ser negativa, tal com pot observar-se a la taula 3.1.2.

Taula 3.1.2- Taxes de variació interanual del VAB primari, pes del VAB primari sobre el VAB comarcal i aportació sectorial a la variació del VAB comarcal (2021)

	Taxa de variació interanual del VAB pb primari (2021-20)	Pes del VAB pb primari sobre VAB pb comarcal (2020)	Aportació a la variació del VAB pb comarcal (2021)
Baix Ebre	-5,5	7,0	-0,4
Montsià	7,9	7,5	0,6
Ribera d'Ebre	9,4	2,0	0,2
Terra Alta	13,3	7,6	1,0

Font: Anuari Econòmic Comarcal 2022, BBVAResearch, 2023

3.2. Les produccions agrícoles a les Terres de l'Ebre (2021)

Si analitzem de manera més desagregada les produccions agràries podem veure l'heterogeneïtat del sector en les comarques ebrenques a la que hem fet referència en l'apartat anterior. Analitzarem les produccions que tenen més pes en el conjunt de les Terres de l'Ebre: l'oli d'oliva, l'arròs, els cítrics, la fruita seca i la fruita dolça (préssecs, nectarines i cireres).

El 2021 va augmentar tant la producció com els preus de l'oli d'oliva. La producció d'oli d'oliva va augmentar a les quatre comarques ebrenques, si bé de forma desigual. El Baix Ebre i el

Montsià són les comarques amb major presència d'olivera i les principals productores de Catalunya. La producció va augmentar el 6,9% al Baix Ebre, malgrat una lleugera disminució de la superfície. Al Montsià, l'increment de superfície (5,8%) no va suposar variacions significatives en la producció. Els increments de producció més significatius es produeixen a les comarques ebreques on aquest sector té menys pes: la Ribera d'Ebre, on l'increment de producció va ser del 44,5% i la Terra Alta (46%). Aquests increments van ser motivats per augments dels rendiments ja que la superfície va augmentar lleugerament a la Ribera d'Ebre (5,4%) i va disminuir a la Terra Alta (-2,7%).

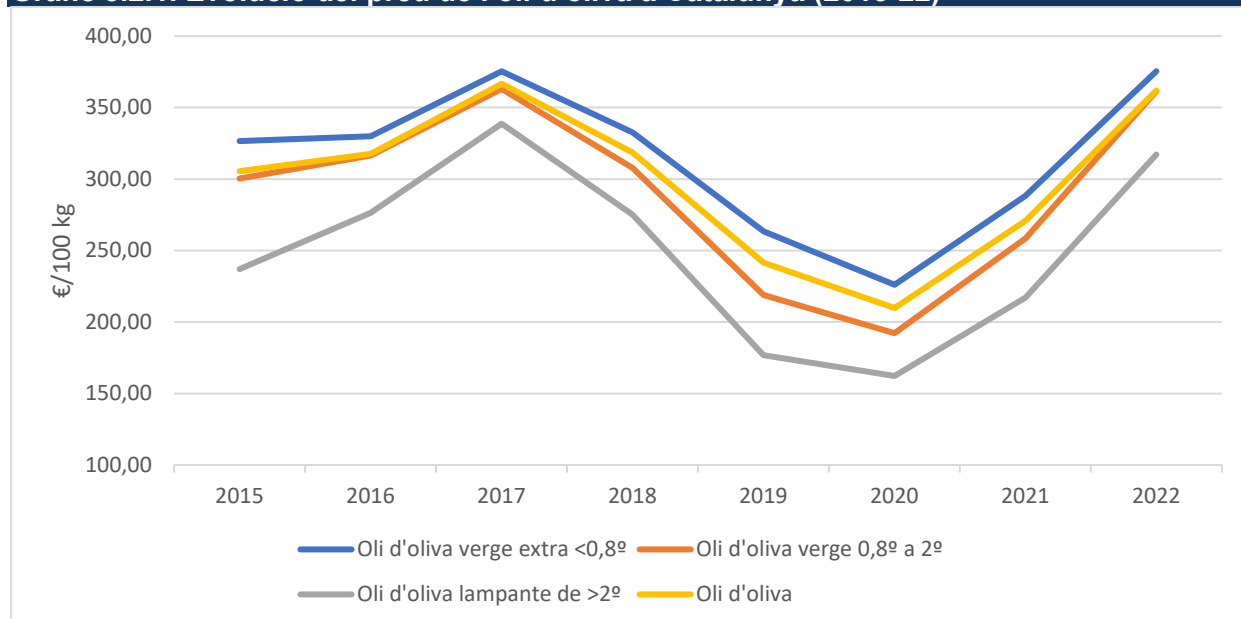
Tot i que encara no disposem de les dades del 2022, les dades provisionals apunten a una caiguda de la producció, la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya preveu que podria produir-se una davallada del 50% a causa de les condicions climàtiques, això suposaria la pitjor campanya en els darrers 15 anys.

Quadre 3.2.1. Superfície i producció d'oli d'oliva. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre (2021 i 2020)

	<i>Superfície productiva (ha)</i>		<i>Producció (t)</i>		<i>Variació respecte 2021-20 (%)</i>	
	2021	2020	2021	2020	Superfície	Producció
Baix Ebre	18.651	18.822	33.084	30.938	-0,91	6,94
Montsià	15.093	14.269	24.555	24.439	5,77	0,48
Ribera d'Ebre	8.123	7.709	14.671	10.154	5,37	44,49
Terra Alta	5.598	5.754	8.936	6.120	-2,71	46,02
Terres de l'Ebre	47.465	46.554	81.247	71.651	1,96	13,39

Font: Elaboració pròpia amb dades del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, 2023

Pel que fa als preus, van començar a remuntar el 2021 després de les fortes caigudes dels anys anteriors. El 2022 la reducció de la collita provocada per la sequera i l'augment dels costos de producció s'han traduït en augments significatius en els preus, tal com pot observar-se en el gràfic 3.2.1.

Gràfic 3.2.1. Evolució del preu de l'oli d'oliva a Catalunya (2015-22)

Font: Preus percebuts pel pagès, Observatori Agroalimentari de Preus, 2023

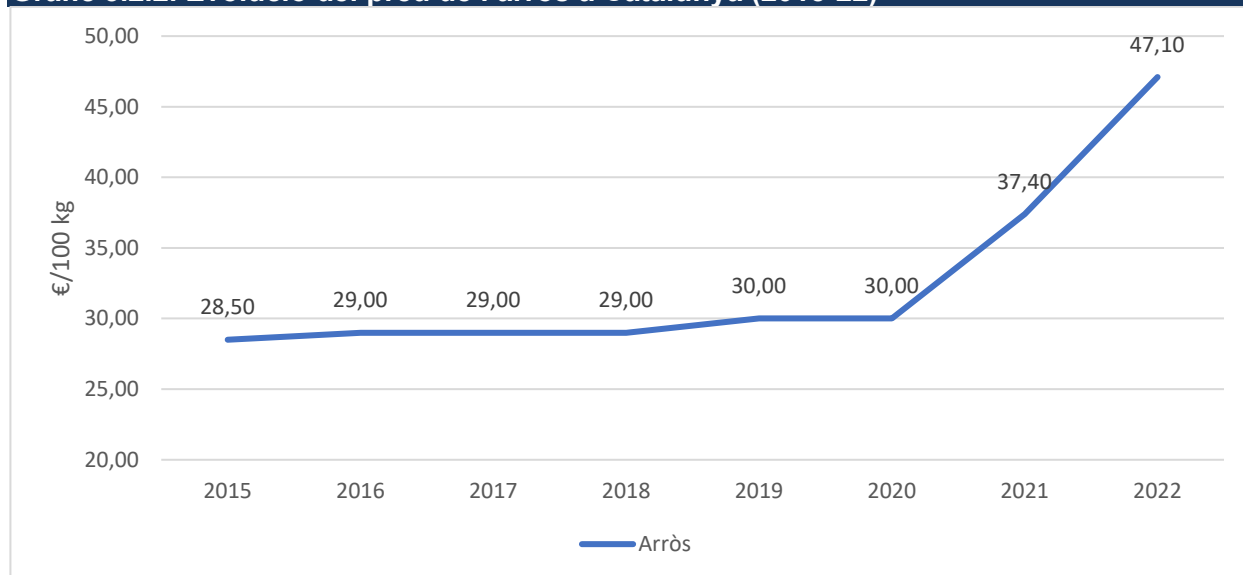
La producció d'arròs es localitza a les comarques del Baix Ebre i el Montsià. La superfície conreada va disminuir lleugerament el 2021 a les Terres de l'Ebre (-0,24%), aquesta disminució ha estat més significativa al Montsià (-0,35%) que al Baix Ebre (-0,1%). La producció s'ha mantingut a uns nivells similars als de la campanya anterior (-0,46%), la caiguda de producció del Montsià (-2,78%) es va veure gairebé compensada per l'augment de producció del Baix Ebre (2,72%). Actualment, hi ha una forta preocupació en el sector sobre com afectarà la manca d'aigua en la propera collita.

Quadre 3.2.2. Superfície i producció d'arròs. Baix Ebre, Montsià i Terres de l'Ebre (2021 i 2020)

	<i>Superfície productiva (ha)</i>		<i>Producció (t)</i>		<i>Variació respecte 2021-20 producció (%)</i>	
	2021	2020	2021	2020	Superfície	Producció
Baix Ebre	8.376	8.384	56.169	54.680	-0,10	2,72
Montsià	11.464	11.504	72.945	75.029	-0,35	-2,78
Terres de l'Ebre	19.840	19.888	129.115	129.710	-0,24	-0,46

Font: Elaboració pròpia amb dades del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, 2023

El 2022 es consolida la tendència a l'alça dels preus de l'arròs en el conjunt de Catalunya. Tal com pot observar-se en el gràfic 3.2.2, els preus de l'arròs pràcticament no s'havien estabilitzat entorn als 30 €/100kg en els darrers anys, però la situació ha canviat dràsticament des del 2021. No obstant, el fort augment de les importacions d'arròs procedents de Cambodja i Myanmar preocupa el sector i hi ha el temor que pugui pressionar els preus a la baixa.

Gràfic 3.2.2. Evolució del preu de l'arròs a Catalunya (2015-22)

Font: Preus percebuts pel pagès, Observatori Agroalimentari de Preus, 2023

La producció de vi es concentra, sobretot, a la Terra Alta i, en menor manera, a la Ribera d'Ebre. La collita del 2021 va ser força bona a la Terra Alta, propera a les 49.000 tones (gairebé el 28% més que l'any anterior). A la Ribera d'Ebre també va augmentar la producció, més del 14%. Però s'observa una petita davallada en la superfície a les dues comarques (el -2,9% a la Ribera d'Ebre i el -1,37% a la Terra Alta). En el conjunt de les Terres de l'Ebre, considerant també la reduïda producció del Baix Ebre i el Montsià, la producció va incrementar-se (26,6%) malgrat la lleugera reducció de la superfície (-1,6%). Sense disposar encara de les dades definitives, la collita del 2022 s'espera inferior a la del 2021 a causa de les condicions climàtiques adverses (especialment la sequera), però la qualitat del producte serà excepcional.

Quadre 3.2.3. Superfície i producció de vinya. Terra Alta, Ribera d'Ebre i Terres de l'Ebre (2021 i 2020)

	Superfície productiva (ha)		Producció (t)		Variació producció respecte 2021-20 (%)	
	2021	2020	2021	2020	2020	2021
Ribera d'Ebre	1.013	1.043	6.090	5.339	-2,88	14,07
Terra Alta	5.900	5.982	48.821	38.274	-1,37	27,56
Terres de l'Ebre(*)	6.955	7.066	55.270	43.669	-1,57	26,57

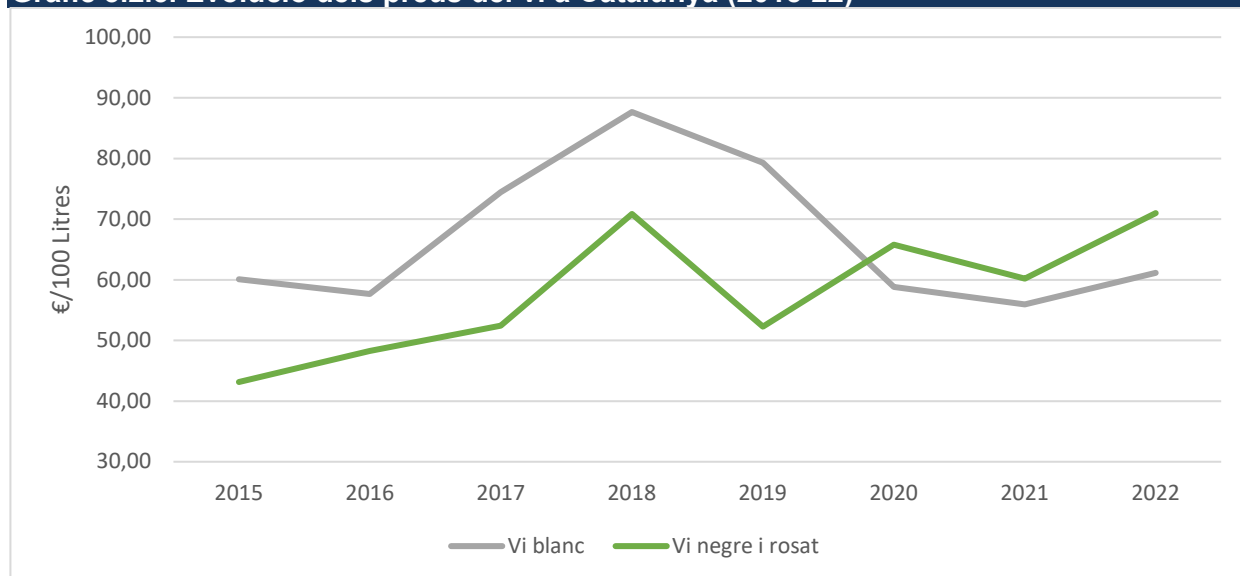
(*) Inclou la superfície i les produccions de Baix Ebre i Montsià.

Font: Elaboració pròpia amb dades del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, 2023

En el conjunt de Catalunya, els preus del vi han presentat una tendència a l'alça. Cal tenir en compte que la major part del vi produït a Catalunya es comercialitza sota una DOP o IGP, els vins al marge d'aquests etiquetats són pràcticament marginals. El creixement dels preus es mostra més pronunciat en els vins negres i rosats (increment del 18%) que en els vins blancs

(9,3%). Aquest increment repercuteix en el preu final del vi part de l'increment del preu del raïm per a transformació, que va augmentar el 21% el 2022. No obstant, els viticultors han hagut d'afrontar un fort increment dels costos de producció i l'increment de preus no sempre ha compensat aquest increment de costos.

Gràfic 3.2.3. Evolució dels preus del vi a Catalunya (2015-22)

Font: Preus percebuts pel pagès, Observatori Agroalimentari de Preus, 2019

La producció de cítrics es localitza gairebé íntegrament a les comarques del Baix Ebre i del Montsià i és marginal a la Ribera d'Ebre. Tal com es pot observar en la taula següent, les principals produccions de cítrics —taronja i mandarina— es van reduir substancialment el 2021 (el -16,9% en el cas de les taronges i el -24% en el cas de les mandarines). Aquesta caiguda de la producció es va produir en les tres comarques ebrenques, malgrat que la superfície no va reduir-se. Els menors rendiments es poden explicar per les condicions climàtiques adverses: pedregades i altes temperatures. Aquestes condicions climàtiques adverses, caracteritzades principalment per les altes temperatures, també afectaran la campanya del 2022 i s'esperen reduccions significatives en la producció.

Quadre 3.2.4. Superfície i producció de cítrics. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terres de l'Ebre (2021 i 2020)

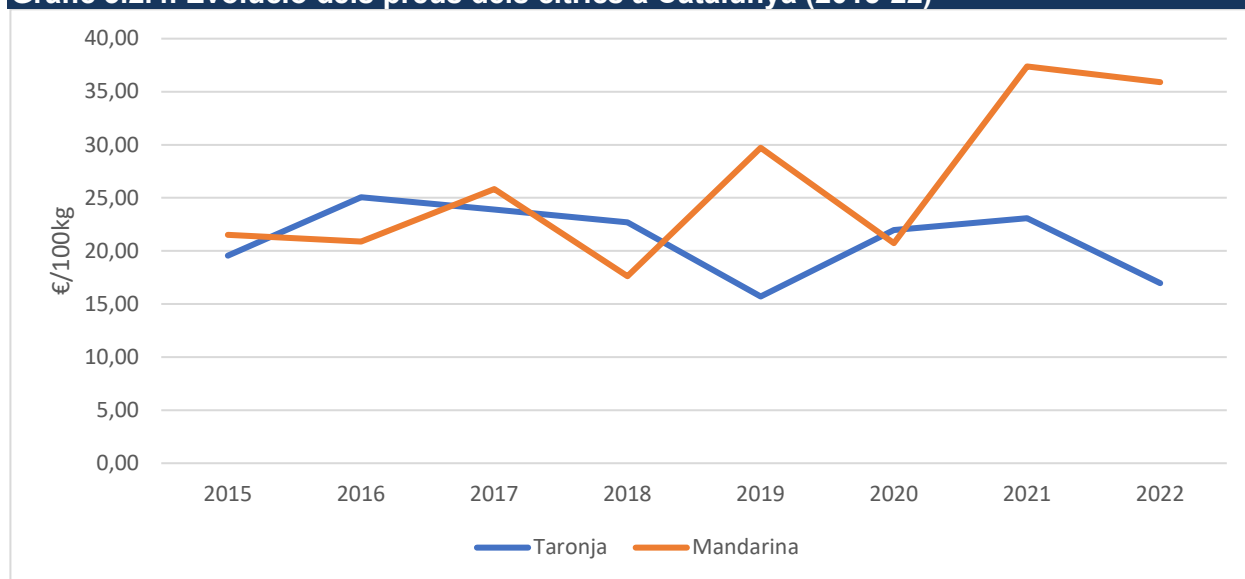
		Superfície productiva (ha)		Producció (t)		Variació respecte 2021-20 (%)	
		2021	2020	2021	2020	Superfície	Producció
Baix Ebre	Taronja	1.033	1.025	18.634	22.632	0,78	-17,66
	Mandarina	3.048	3.054	49.841	67.768	-0,20	-26,45
Montsià	Taronja	819	795	14.774	17.554	3,02	-15,84
	Mandarina	3.135	2.936	51.264	65.150	6,78	-21,31
Ribera d'Ebre	Taronja	3	3	54	66	0,00	-18,30
	Mandarina	43	43	703	954	0,00	-26,31
Terres de l'Ebre	Taronja	1.855	1.823	33.462	40.252	1,76	-16,87
	Mandarina	6.226	6.033	101.808	133.872	3,20	-23,95

Font: Elaboració pròpia amb dades del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, 2023

Pel que fa als preus, s'observa una caiguda, especialment acusada en el cas de les taronges (-26,6%), que compensa els augments del 2020 i 2021, de manera que els preus es tornen a situar als nivells extremament baixos del 2019. En el cas de les mandarines, la davallada dels preus ha estat més moderada (-4,0%) i el preu es manté per sobre dels 35 €/100 kg.

El sector està passant per una situació molt complicada, amb el mercat europeu inundat amb les importacions de cítrics procedents de Sud-àfrica, Egipte i Turquia, fet que genera un persistent excés d'oferta que penalitza fortament les produccions autòctones.

Gràfic 3.2.4. Evolució dels preus dels cítrics a Catalunya (2015-22)

Font: Preus percebuts pel pagès, Observatori Agroalimentari de Preus, 2023

Un altre sector que continua en dificultats és el de la fruita dolça. Les principals produccions de

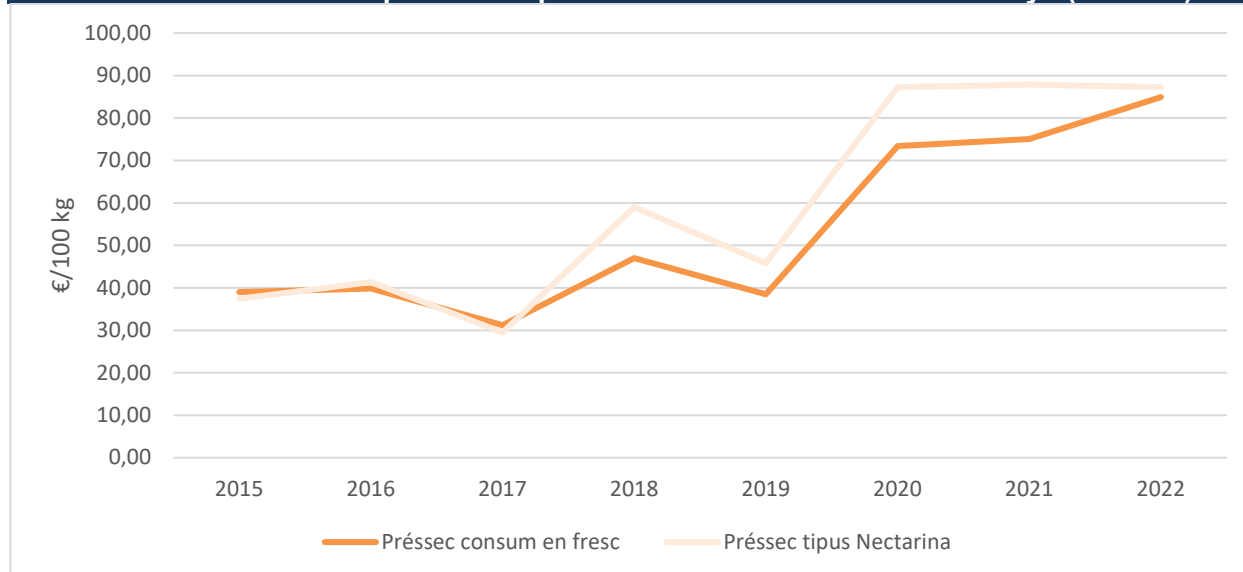
fruita dolça a les Terres de l'Ebre són els préssecs, les nectarines i les cireres, i la producció es localitza principalment a la Ribera d'Ebre. Pel que fa als préssecs i les nectarines, la producció de la campanya del 2021 no va ser bona: les gelades i els canvis sobtats de temperatura i una reducció de la superfície (el -14,5% i el -7,4%, respectivament) han minvat la producció. La superfície s'ha reduït (el -13% en el cas dels préssecs i el -11% en el de les nectarines), degut al fet que alguns pagesos es van acollir al Pla d'arrancada promogut pel Departament d'Acció Climàtica. Tant la davallada de producció com de superfície s'observa a les quatre comarques ebrenques, exceptuant el lleuger increment de la producció de nectarines del Baix Ebre i del Montsià (vegeu quadre 3.2.5).

Quadre 3.2.5. Superfície i producció de préssecs i nectarines. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre (2021 i 2020)

		Superfície productiva (ha)		Producció (t)		Variació respecte 2021-20 (%)	
		2021	2020	2021	2020	Superfície	Producció
Baix Ebre	Préssecs	95	102	1.340	1.507	-6,86	-11,14
	Nectarines	18	18	252	245	0,00	2,77
Montsià	Préssecs	51	58	674	850	-12,07	-20,80
	Nectarines	8	8	112	109	0,00	2,75
Ribera d'Ebre	Préssecs	683	801	10.104	11.810	-14,73	-14,45
	Nectarines	421	475	5.965	6.470	-11,37	-7,82
Terra Alta	Préssecs	35	35	392	470	0,00	-16,60
	Nectarines	2	3	28	40,866	-33,33	-31,48
Terres de l'Ebre	Préssecs	864	996	12.509	14.638	-13,25	-14,54
	Nectarines	449	504	6357	6866	-10,91	-7,41

Font: Elaboració pròpia amb dades del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, 2023

Els preus d'aquests productes han presentat una millora significativa aquest any, possiblement a causa de la caiguda de la producció. De fet, el preu de les nectarines gairebé s'ha doblat respecte als preus de l'any passat, mentre que el preu dels préssecs ha augmentat el 48% respecte a l'any passat.

Gràfic 3.2.4. Evolució dels preus dels préssecs i les nectarines a Catalunya (2015-22)

Font: Preus percebuts pel pagès, Observatori Agroalimentari de Preus, 2023

En el cas de la cirera, la producció es localitza a la Ribera d'Ebre i la Terra Alta. La collita del 2021 va ser bona i la producció va augmentar significativament, però cal tenir en compte que es venia d'una collita anterior, la del 2020, molt dolenta. La producció va augmentar el 91% a la Ribera d'Ebre i el 63% a la Terra Alta, tot i que les superfícies van disminuir a la Terra Alta (-9%).

Quadre 3.2.6. Superfície i producció de cireres. Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre (2021 i 2020)

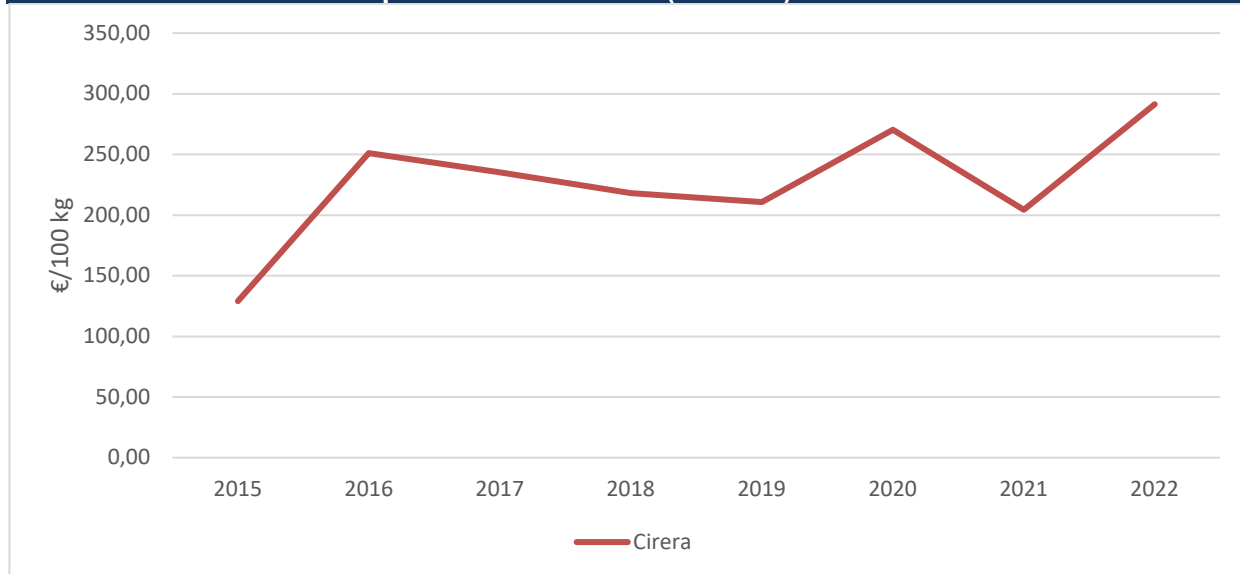
	Superfície productiva (ha)		Producció (t)		Variació respecte 2021-20 (%)	producció
	2021	2020	2021	2020	2020	2021
Ribera d'Ebre	914	915	6.186	3.241	-0,11	90,85
Terra Alta	200	220	1.233	755	-9,09	63,39
Terres de l'Ebre (*)	1.199	1.217	7.996	4.286	-1,48	86,57

(*) Inclou superfície i produccions de Baix Ebre i el Montsià.

Font: Elaboració pròpia amb dades del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, 2023

Els preus havien experimentat una forta davallada el 2021 (-24%). L'augment de preus del 2022 (42,6%) ha compensat aquesta davallada, que se situa en els 2,91 €/kg.

Gràfic 3.2.5. Evolució dels preus de les cireres (2015-22)

Font: Preus percebuts pel pagès, Observatori Agroalimentari de Preus, 2023

Pel que fa a la fruita seca, la Terra Alta representa més de la meitat de la producció i superfície d'ametlla a les Terres de l'Ebre (el 53,4% i el 61,6%, respectivament). La Ribera d'Ebre també és productora d'ametlles (el 29% de la producció de l'Ebre); al Baix Ebre i al Montsià aquesta producció és més marginal (l'11% i el 5%, respectivament). Tot i que no és una fruita seca, considerem també la garrofa en aquest apartat. La garrofa té un pes important al Baix Ebre i, en menor quantia, al Montsià (el 83% i el 16% de la producció de les Terres de l'Ebre, respectivament). L'avellana representa una part marginal en la producció de fruita seca a les comarques de l'Ebre, el 90% de la producció es localitza a la Terra Alta.

La superfície de fruita seca (incloent també les garrofes) va augmentar a les Terres de l'Ebre el 2021 en més de 1.500 hectàrees, totes les categories van augmentar la seva superfície. Tot i així, la producció d'ametlles i avellanes va augmentar mentre que la de garrofes va disminuir. Els productors de garrofes han reiterat les queixes sobre els robatoris que es produeixen als seus camps.

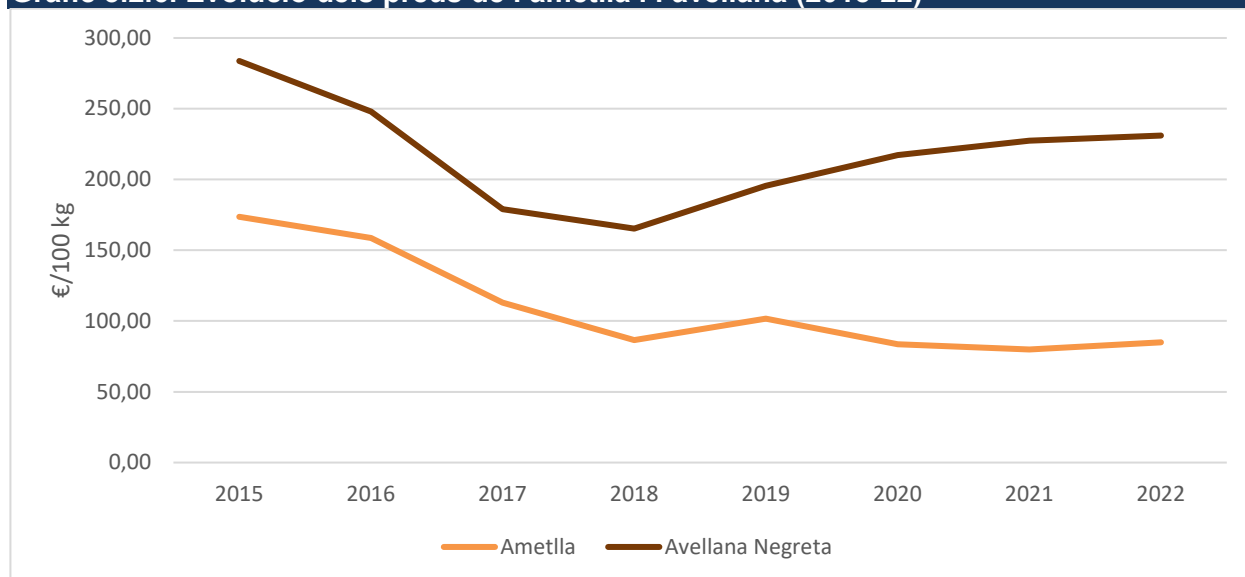
Quadre 3.2.7. Superfície i producció d'ametlles, avellanes i garrofes. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre (2021 i 2020)

		Superfície productiva (ha)		Producció (t)		Variació respecte 2021-20 (%)	
		2021	2020	2021	2020	Superfície	Producció
Baix Ebre	Ametlles	1.308	1.352	1.075	779	-3,25	38,00
	Avellanes	0	0	0	0	0	0
	Garrofes	2.023	1.859	2.371	3.144	8,82	-24,60
Montsià	Ametlles	532	510	548	341	4,31	60,70
	Avellanes	0	0	0	0	0	0
	Garrofes	393	380	460	647	3,42	-28,90
Ribera d'Ebre	Ametlles	3.571	2.094	2.771	1.511	70,53	83,42
	Avellanes	95	91	23	15	4,40	53,33
	Garrofes	18	17	27	28	5,88	-3,57
Terra Alta	Ametlles	8.686	8.827	5.035	4.228	-1,60	19,08
	Avellanes	550	474	214	89	16,03	140,45
	Garrofes	3	6	2	10	0	0
Terres de l'Ebre	Ametlles	14.097	12.783	9.429	6.859	10,28	37,47
	Avellanes	645	565	237	104	14,16	127,88
	Garrofes	2.437	2.262	2.860	3.829	7,74	-25,32

Font: Elaboració pròpia amb dades del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, 2023

Pel que fa als preus, la tendència és dispar: l'ametlla ha continuat amb preus a la baixa, tot i que aquest any s'observa un lleu repunt i s'ha estabilitzat entorn als 85 €/100 kg, mentre que l'avellana continua en una tendència alcista i els preus s'han situat al voltant dels 231 €/100 kg. Tot i així, els preus de la fruita seca continuen estant en valors molt inferiors als del 2015.

Gràfic 3.2.6. Evolució dels preus de l'ametlla i l'avellana (2015-22)

Font: Preus percebuts pel pagès. Observatori Agroalimentari de Preus, 2019

3.3. Les produccions ramaderes a les Terres de l'Ebre el 2021

Pel que fa als sectors ramaders, a les quatre comarques trobem una forta implantació de l'aviram i, en menor mesura, del porcí. La resta de produccions són més marginals.

3.3.1. La producció d'aviram el 2021

L'aviram, principalment gallines i pollastres, es troba força concentrat a la comarca del Baix Ebre on el 2021 representava el 66% del total d'explotacions de les Terres de l'Ebre i el 60% de la capacitat (que suposava més de 14 milions de places de capacitat), tot i la forta reducció de la capacitat del 2021 (-63%). El Montsià és la segona comarca productora d'aviram (el 19% de les explotacions i el 21% de la capacitat al 2021); tot i que hi ha 6 explotacions noves, la capacitat es va reduir més del -10,8%. L'aviram és menys rellevant a les altres dues comarques ebrenques. Tant la Ribera d'Ebre com la Terra Alta presenten una disminució de la capacitat, tot i que hi ha un augment de les explotacions.

La Federació Avícola Catalana ha expressat la seva preocupació sobre la situació actual del sector: el 2022 va ser un any molt complicat, amb incertesa i augment dels preus de l'alimentació (cal tenir en compte que els pinsos representen el 70% dels costos de producció del sector) i l'energia provocat per la guerra d'Ucraïna i, segons la FAC, aquests costos no han pogut traslladar-se als altres esgraons de la cadena de comercialització, de manera que l'augment dels preus pagats pel consumidor no es correspon amb els preus que cobren els productors. Les propostes de normativa sobre benestar animal (principalment, l'eliminació de les gàbies) es veuen amb preocupació en el sector, que considera que aquesta mesura perjudicarà les explotacions i fomentarà les importacions d'ous i pollastres de països en què els estàndards són més baixos. També es miren amb preocupació els possibles brots de grip aviària.

Recentment, una de les empreses més importants del sector, la tortosina Ous Roig (ara en mans d'un fons d'inversió) s'ha fusionat amb dues grans productores més —Dagu (Guadalajara) i Granjas Agas (Conca)— en el grup Hevo que serà el segon productor espanyol d'ous.

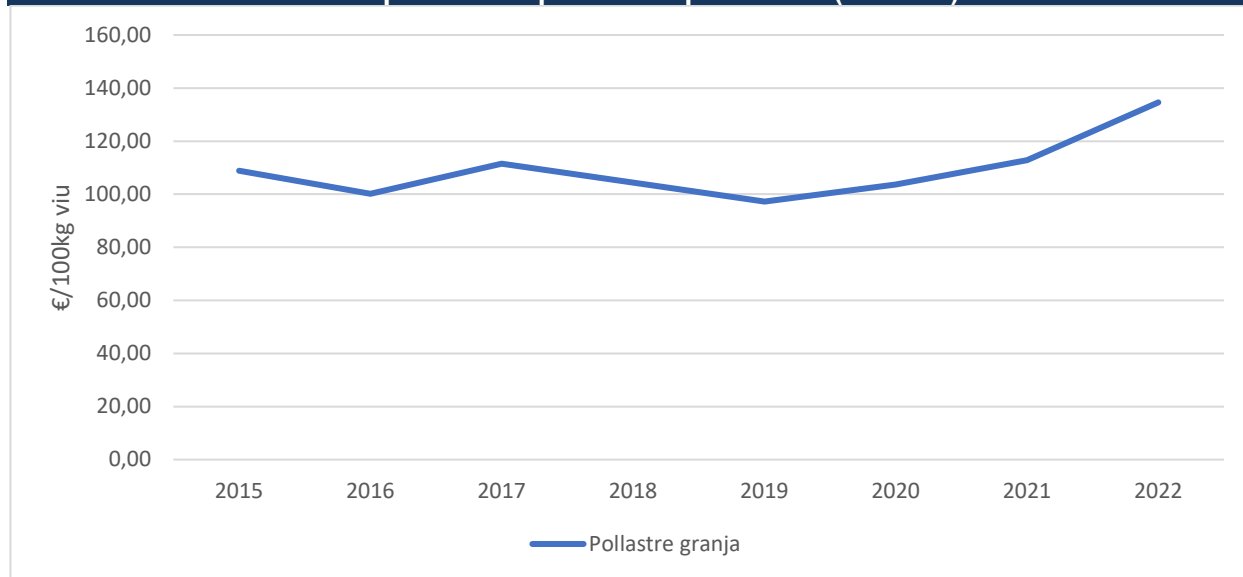
Quadre 3.3.1. Capacitat total i explotacions. Gallines i pollastres. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre (2021 i 2020)

	Nombre d'explotacions		Capacitat productiva		Variació explotacions (2021-20)	Variació capacitat (2021-20)
	2021	2020	2021	2020		
Baix Ebre	678	680	5.172.806	14.087.271	-0,29	-63,28
Montsià	196	190	1.791.129	2.007.335	3,16	-10,77
Ribera d'Ebre	59	46	388.842	474.479	28,26	-18,05
Terra Alta	86	74	1.218.821	1.424.227	16,22	-14,42
Terres de l'Ebre	1.019	990	8.571.598	17.993.312	2,93	-52,36

Font: Elaboració pròpia amb dades del documents del DACAAR: Nombre explotacions i places de bestiar per comarca. Any 2020 i Nombre explotacions i places de bestiar per comarca. Any 2021

Pel que fa als preus, el preu del pollastre de granja es manté per sobre de l'1,3 € per quilo, un augment del 19% respecte de l'any anterior. No obstant, tal com hem comentat abans, aquest increment és insuficient per cobrir el fort augment dels costos dels productors avícoles.

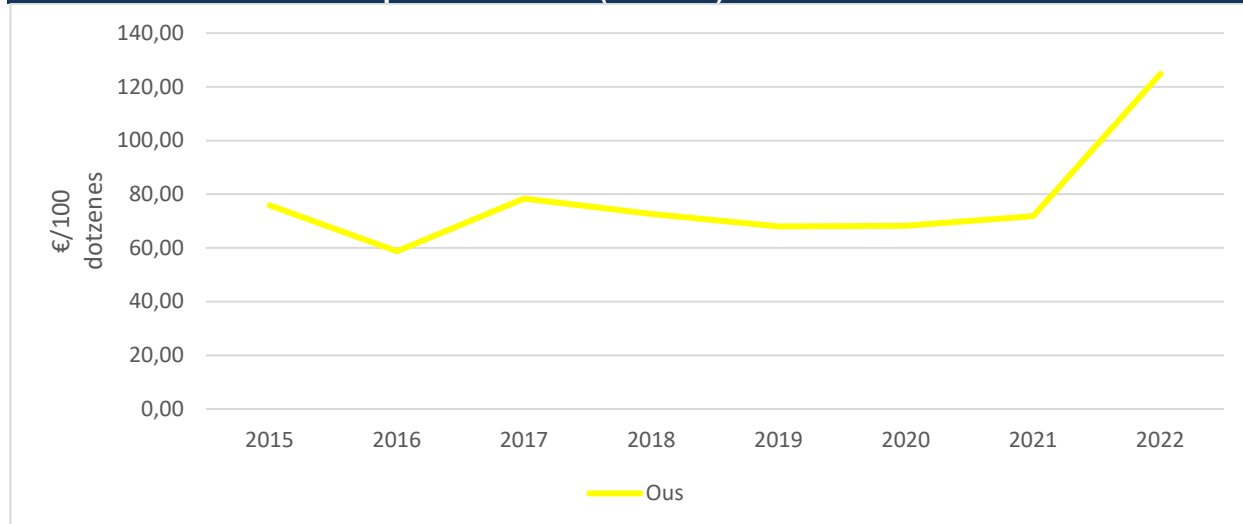
Gràfic 3.3.1. Evolució dels preus dels pollastres per a carn (2015-22)

Font: Preus percebuts pel pagès, Observatori Agroalimentari de Preus, 2023

Pel que fa als ous, els preus han augmentat substancialment (gairebé el 74% respecte al 2021) i se situa gairebé a l'1,25 € la dotzena d'ous.

Gràfic 3.3.2. Evolució dels preus dels ous (2015-22)

Font: Preus percebuts pel pagès, Observatori Agroalimentari de Preus, 2023

3.3.2. La producció de porcí el 2021

Tal com hem comentat en anteriors informes, sembla que el porcí va guanyant pes en la producció ramadera de les comarques de l'Ebre. La producció porcina es concentra sobretot a la comarca del Montsià (el 41% de les explotacions de les Terres de l'Ebre i el 47% de la capacitat el 2021). En el cas del Baix Ebre, hi ha una nova explotació porcina i la capacitat productiva de la comarca ha augmentat el 4,3%. La Terra Alta és la comarca ebrenca on més ha augmentat el porcí en els darrers anys, si bé el 2021, tot i l'augment de les explotacions (9,8%), la capacitat productiva va reduir-se lleugerament. A la Ribera d'Ebre, la comarca on el porcí està menys implantat, no s'observen variacions respecte a l'any anterior.

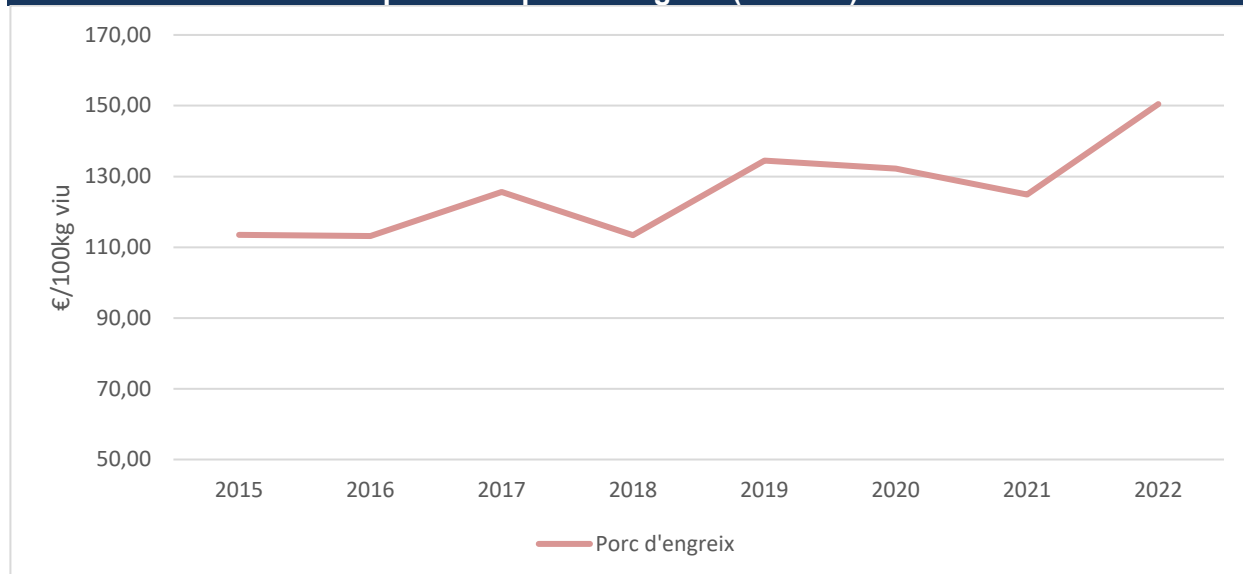
Quadre 3.3.1. Capacitat total i explotacions. Porcí d'engreix. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre (2021 i 2020)

	Nombre d'explotacions		Capacitat productiva		Variació explotacions (2021-20)	Variació capacitat (2021-20)
	2021	2020	2021	2020		
Baix Ebre	57	56	99.115	95.036	1,79	4,29
Montsià	102	102	203.918	203.011	0,00	0,45
Ribera d'Ebre	34	34	50.625	50.575	0,00	0,10
Terra Alta	56	51	79.550	80.771	9,80	-1,51
Terres de l'Ebre	249	243	433.208	429.393	2,47	0,89

Font: Elaboració pròpia amb dades dels documents del DACAAR Nombre explotacions i places de bestiar per comarca. Any 2020 i Nombre explotacions i places de bestiar per comarca. Any 2021

Igual que la resta de produccions ramaderes, els preus del porcí han augmentat impulsats pel fort increment dels costos de producció, que s'han situat als 150,45 € els 100 kg en viu

Gràfic 3.3.2. Evolució dels preus del porc d'engreix (2015-22)

Font: Preus percebuts pel pagès, Observatori Agroalimentari de Preus, 2022

3.4. La pesca a les Terres de l'Ebre el 2022

Durant el 2022, les Terres del Ebre van representar més del 19% de les captures pesqueres de Catalunya i més del 25% dels ingressos totals. Les captures van augmentar en totes les llotges ebrenques: la llotja de Sant Carles de la Ràpita, que un any més és la més important de Catalunya quant a recaptació i que suposa el 53% de les captures i el 52% de la recaptació de les Terres de l'Ebre, va reduir les seves captures el -8% aquest any, però l'increment de preus va fer que la recaptació augmentés (6,7%) malgrat tot. Els increments de captures van ser significatius a l'Ampolla (17,7%), i més moderats a Deltebre (7,6%) i l'Ametlla (7,5%), i els augments de recaptació van ser significatius en aquestes tres llotges (el 33%, el 26% i el 49%, respectivament). En canvi, les Cases d'Alcanar va presentar tant una reducció de captures (-2,5%) com de recaptació (-7,8%). En definitiva, per al conjunt de les Terres de l'Ebre, la situació del sector pesquer va presentar una lleu millora respecte a l'any anterior: les captures van disminuir lleument (-1,65%), però la recaptació va augmentar el 15,7%. El quadre 3.4.1 presenta tota la informació.

Quadre 3.4.1. Captures pesqueres (en kg) i import (en €). Principals llotges de les Terres de l'Ebre (2022 i 2021)

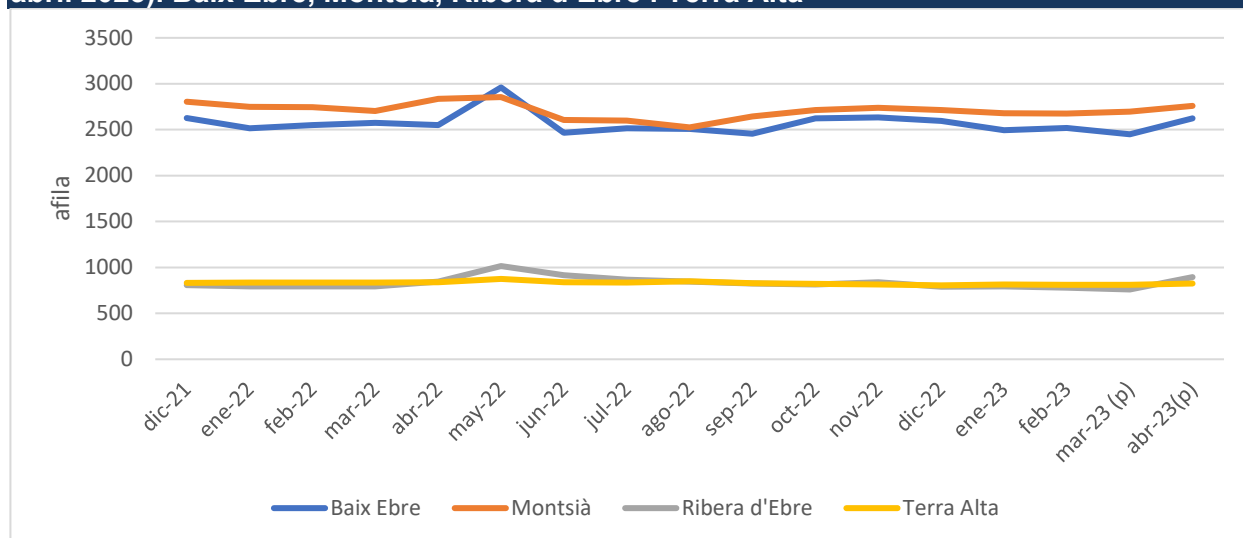
	Captures (en kg)		Recaptació (en €)		Variació captures	Variació recaptació
	2022	2021	2022	2021	2022-21	2022-21
Deltebre	327.375	304.378	2.474.245	1.650.618	7,56	49,90
L'Ametlla de Mar	1.220.814	1.135.590	7.149.922	5.667.510	7,50	26,16
L'Ampolla	217.776	185.004	1.360.709	1.020.618	17,71	33,32
Les Cases d'Alcanar	167.782	172.101	962.544	1.044.793	-2,51	-7,87
Sant Carles de la Ràpita	2.176.460	2.381.994	12.868.629	12.056.066	-8,63	6,74
Terres de l'Ebre	4.110.207	4.179.067	24.816.049	21.439.605	-1,65	15,75

Font: Estadístiques pesqueres, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, 2023

4. L'evolució de l'ocupació i l'atur del sector primari el 2022

Per tal d'analitzar l'evolució del mercat de treball en el sector agrari de les Terres de l'Ebre utilitzarem la informació sobre afiliats a la Seguretat Social que facilita l'Idescat. La darrera dada disponible, en el moment de tancar aquest informe, correspon a l'abril del 2023 (dades provisionals). En aquest moment, hi havia 7.105 afiliats agraris a les Terres de l'Ebre (afiliats segons residència patronal de l'afiliat), això representa el 13,4% del total d'afiliats agraris de Catalunya. Al Baix Ebre i el Montsià es registren el major nombre d'afiliats agraris: al Baix Ebre són 2.625 treballadors (gairebé el 37% dels afiliats al sector agrari a les Terres de l'Ebre) i els afiliats agraris del Montsià l'abril del 2023 eren 2.760 (el 39,9% del total d'afiliats agraris de l'Ebre). El nombre d'afiliats és menor a la Ribera d'Ebre (895) i a la Terra Alta (825), el 12,6% i l'11,6%, respectivament, dels afiliats agraris de l'Ebre. Cal tenir en compte, però, que l'agricultura és un sector força estacional i les dades poden variar d'un mes a un altre, tal com es pot observar al gràfic 4.1. També cal tenir present que aquestes dades corresponen a l'afiliació segons la residència de l'afiliat i no segons la localització de les empreses, i que inclou els afiliats en el règim especial agrari en situació d'inactivitat (font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2023).

Gràfic 4.1. Evolució dels afiliats a la Seguretat Social en el sector agrari (desembre 2021-abril 2023). Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta

Font: Idescat 2022

Per analitzar l'evolució dels afiliats agraris el 2022 s'han comparat les dades del desembre del 2021 amb les del desembre del 2022. Tal com s'observa al quadre 4.1, el 2022 van disminuir els afiliats agraris de les Terres de l'Ebre en el -2,39%, aquesta davallada va ser superior a la del conjunt de Catalunya (-0,91%). La disminució més acusada es va produir al Montsià (-2,6%), a la Ribera d'Ebre van disminuir el -2,4%, a la Terra Alta el -3,3% i al Baix Ebre la davallada va ser més moderada (-1,3%). (font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2023).

Quadre 4.1. Afiliats agraris desembre de 2022 i desembre de 2021. Taxes de variació. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta, Terres de l'Ebre i Catalunya

	Desembre 2022*	Desembre 2021*	Variació 2022-21 (%)
Baix Ebre	2.595	2.628	-1,26
Montsià	2.715	2.805	-3,21
Ribera d'Ebre	790	809	-2,35
Terra Alta	805	832	-3,25
Terres de l'Ebre	6.905	7.074	-2,39
Catalunya	53.100	53.590	-0,91

* Darrer dia del mes.

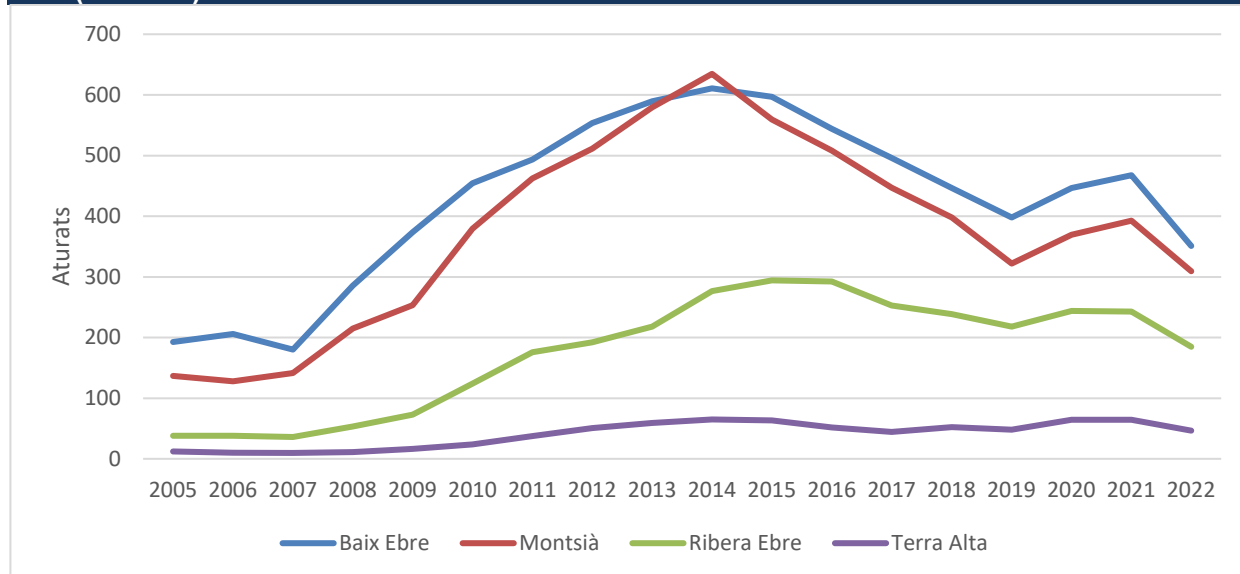
Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2022

Des del març del 2020 la informació facilitada per l'Idescat passa a ser mensual (en lloc de trimestral) i permet analitzar les dades d'afiliació per sector d'activitat desagregades per nacionalitat, edat, sexe i tipus de relació laboral. Això ens permet fer una anàlisi més exhaustiva del mercat de treball en el sector agrari. En aquest informe oferim una anàlisi estàtica de la situació del 2021, calculant les mitjanes anuals per al 2021 (no podem fer el mateix per al 2020 ja que les dades són trimestrals). En propers informes podrem analitzar millor els canvis

interanuals. De moment, però, les dades obtingudes ens permeten tenir una visió més àmplia de l'afiliació agrària a les Terres de l'Ebre.

El gràfic 4.2 ens permet observar l'evolució dels aturats registrats des del 2005. S'observa el fort increment d'aturats en el sector des del 2008 fins al 2014, i el repunt dels aturats el 2020 i el 2021. En canvi, el 2022 s'observa una important davallada en el nombre d'aturats.

Gràfic 4.2. Aturats registrats en el sector agrari. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta (2005-21)

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2022

En el conjunt de les Terres de l'Ebre, els aturats es van reduir el -23,7%, i totes les comarques ebrenques van presentar reduccions en el nombre d'aturats de més del 20% (font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2022).

5.- Consideracions finals: elements destacats del cens agrari 2020

L'apartat final d'aquest capítol el dedicarem aquest any a comentar alguns aspectes que ens semblen destacables sobre els canvis en el sector agrari de les Terres de l'Ebre arran de la publicació del nou cens agrari. Qüestions més conjunturals ens havien portat a posposar aquest exercici (per exemple, en l'informe anterior vam dedicar aquestes «Consideracions finals» al tema de les macrogranges que en aquell moment era motiu de debat públic). A l'hora de fer aquest capítol, hem considerat que, tot i que, també hi ha qüestions d'actualitat rellevants que afecten el sector (per exemple, la pujada dels preus dels aliments o l'impacte de la guerra d'Ucraïna sobre el sector), no podem posposar més l'anàlisi de les dades del cens. Cal tenir en compte que els cens agraris són la informació més exhaustiva i fiable sobre el sector agrari. La

complexitat en la recopilació i el tractament de les dades fa que la seva publicació es faci aproximadament cada 10 anys. De fet, el darrer cens agrari va ser publicat el 2009 i en aquest període (entre el 2009 i el 2020) poden observar-se canvis significatius en el sector agrari ebrenc que mereixen una reflexió sobre cap on va el sector a les nostres terres. La informació que facilita el cens és àmplia i analitzar-la en detall ocuparia bona part d'aquest informe, per això ens centrem només en quatre aspectes que podríem considerar com a «estructurals» i que hem volgut destacar. Són elements que cal considerar per entendre l'evolució en aquests 11 anys entre el cens del 2009 i el del 2020.

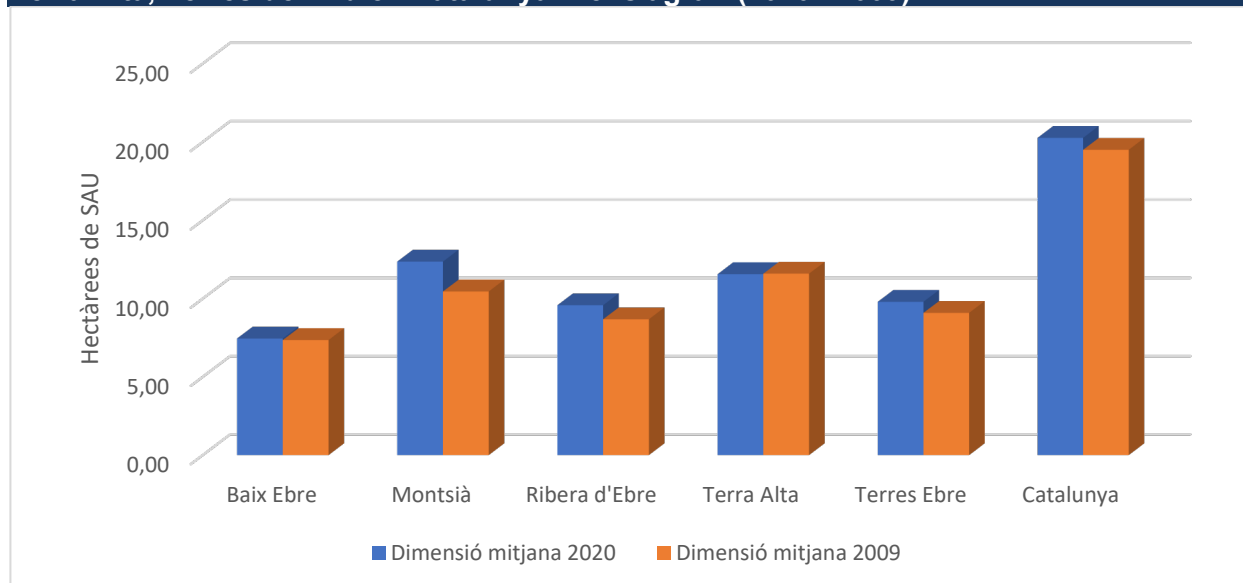
5.1. Les explotacions de les Terres de l'Ebre continuen tenint una dimensió molt inferior a la mitjana de Catalunya

El 2020 gairebé el 22% de les explotacions agrícoles de Catalunya es troben a les Terres de l'Ebre. No obstant, representen només el 10,6% de la superfície agrícola utilitzada (SAU) del conjunt del país. Així doncs, les explotacions agrícoles ebrenques tenen, de mitjana, una dimensió inferior a la del conjunt de Catalunya, són explotacions més petites.

Malgrat això, aquesta dimensió mitjana ha augmentat entre el 2009 i el 2020: ha passat de 9,09 hectàrees de SAU per explotació a 9,80 hectàrees. En el conjunt de Catalunya, també s'observa aquesta tendència en explotacions de majors dimensions: el 2009 la dimensió mitjana era de 19,5 ha/explotació i actualment és de 20,26 ha/explotació (font: elaboració pròpia amb dades del cens agrari del 2020 i del 2009). El creixement de la dimensió ha estat més gran a les Terres de l'Ebre (el 7,8% en el període analitzat) que al conjunt de Catalunya (3,9%). Tot i així, tal com s'observa en el gràfic 5.1, la dimensió de les explotacions de les Terres de l'Ebre continua sent molt inferior a la mitjana catalana.

Tal com es pot observar en el gràfic, aquesta tendència a l'increment de la dimensió s'ha produït sobretot al Montsià i a la Ribera d'Ebre, amb increments en la dimensió mitjana del 18% i del 10%, respectivament, mentre que al Baix Ebre i la Terra Alta les dimensions de les explotacions pràcticament no han variat: al Baix Ebre ha augmentat l'1,4% mentre que a la Terra Alta s'observa una lleugera disminució (-0,28%) (font: elaboració pròpia amb dades del cens agrari del 2020 i del 2009).

Gràfic 5.1. Dimensió mitjana explotacions agrícoles. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta, Terres de l'Ebre i Catalunya. Cens agrari (2020 i 2009)

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Idescat: Cens Agrari 2020 i Cens Agrari 2009

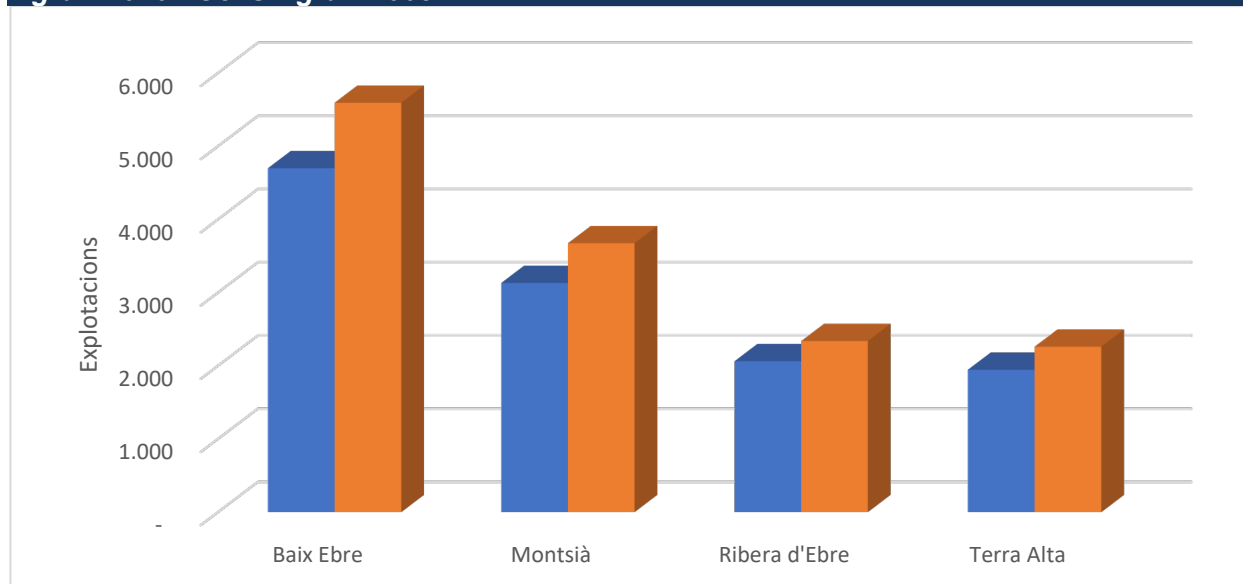
5.2. Pèrdua d'explotacions agrícoles i de SAU, especialment al Baix Ebre i a la Terra Alta

Una de les dades més preocupants de la comparativa entre els dos censos és la reducció en el nombre d'explotacions i en la superfície de SAU a les Terres de l'Ebre. Segons la informació del cens del 2020, a les Terres de l'Ebre hi ha 11.837 explotacions agràries i 115.987 hectàrees de SAU. Entre el 2009 i el 2020 s'han perdut 2.026 explotacions agrícoles a les Terres de l'Ebre, el 15% de les explotacions existents el 2009. També resulta preocupant, la conseqüent pèrdua de 10.047 hectàrees de SAU (el 8% de la superfície del 2009). Aquest retrocés de l'activitat agrícola és més accentuat a les Terres de l'Ebre que al conjunt de Catalunya on, en el període analitzat, la disminució de les explotacions va ser del -4,82% i del -8% en el nombre d'explotacions agrícoles (font: elaboració pròpia amb dades del *Cens Agrari 2020* i *Cens Agrari 2009*).

El 2020, gairebé el 40% de les explotacions agràries i el 30% de la SAU de les Terres de l'Ebre es concentren al Baix Ebre. El Montsià, tot i que representa el 26% de les explotacions, és la comarca amb més SAU (33,4%). La Ribera d'Ebre té el 17% tant de les explotacions com de la SAU de les Terres de l'Ebre. Mentre que la Terra Alta representa el 16% de les explotacions i 19,4% de la superfície agrícola (font: elaboració pròpia amb dades del *Cens Agrari 2020* i *Cens Agrari 2009*).

Tal com s'observa en el gràfic 5.2, les explotacions agràries han disminuït en totes les comarques ebrenques. El Baix Ebre ha perdut el 16% de les explotacions que tenia el 2009, el Montsià el 15%, la Ribera d'Ebre el 12% i la Terra Alta el 14%.

Gràfic 5.2. Explotacions agrícoles. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta. Cens Agrari 2020 i Cens Agrari 2009

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Idescat: Cens agrari 2020 i Cens agrari 2009

Pel que fa a la SAU, el Montsià és l'única comarca on es manté la superfície agrícola del 2009. La disminució de SAU més acusada es produeix al Baix Ebre (-14,8%) i a la Terra Alta (-14,1%), mentre que la disminució és moderada a la Ribera d'Ebre (-2,6%).

Quadre 5.2. Explotacions agrícoles i SAU. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta, Terres de l'Ebre i Catalunya. Cens Agrari 2020 i Cens Agrari 2009

	Nombre d'explotacions		SAU		Variació explotacions (2020-09)	Variació SAU (2020-09)
	2020	2009	2020	2009		
Baix Ebre	4.699	5.593	35.025	41.130	-15,98	-14,84
Montsià	3.131	3.673	38.719	38.406	-14,76	0,81
Ribera d'Ebre	2.062	2.337	19.753	20.291	-11,77	-2,65
Terra Alta	1.945	2.260	22.490	26.207	-13,94	-14,18
Terres de l'Ebre	11.837	13.863	115.987	126.034	-14,61	-7,97
Catalunya	53.903	58.847	1.092.215	1.147.532	-8,40	-4,82

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Idescat: Cens agrari 2020 i Cens agrari 2009

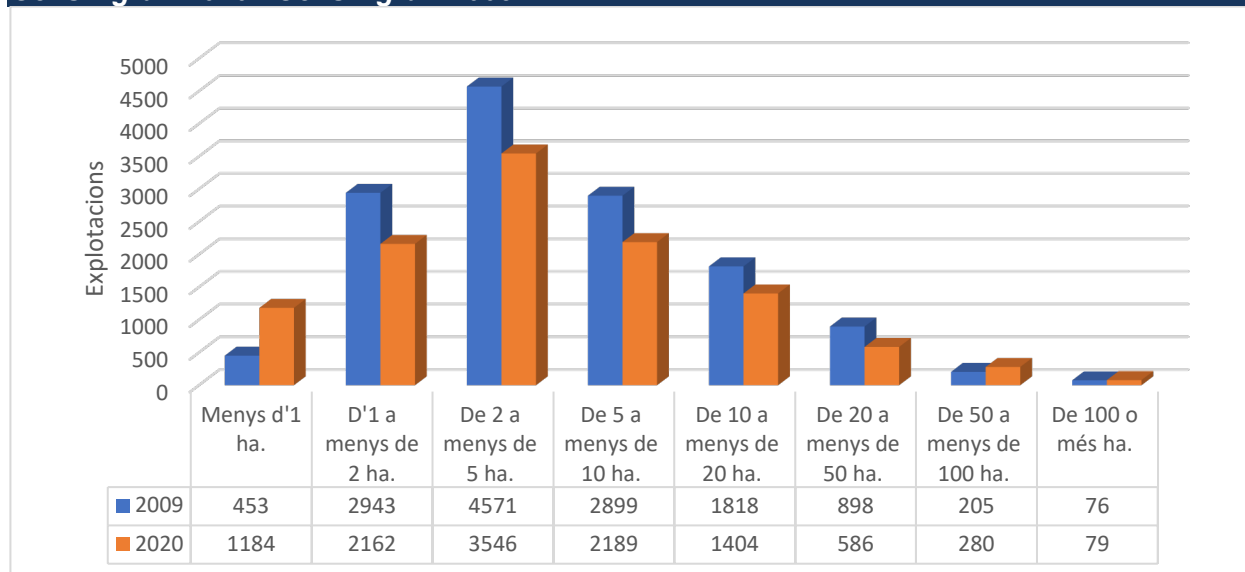
5.3. Les explotacions agrícoles que desapareixen són explotacions mitjanes, mentre augmenten les petites explotacions i les grans

Podríem pensar que la pèrdua d'explotacions ha afectat especialment a les explotacions petites, però no ha estat així. Si mirem amb més detall les dades observem que en el període entre els dos censos els únics grups en els quals es produeixen augments en el nombre d'explotacions són els dos extrems: les explotacions més petites (de menys d'1 hectàrea) i les més grans (les de 50 a 100 hectàrees i les de més de 100 hectàrees). En canvi, són les explotacions de dimensions mitjanes les que han experimentat majors davallades: les explotacions de 20 a 50 hectàrees han disminuït el -34,7% respecte al valor del 2009 i les de 10 a 20 hectàrees ho han fet el -22,7% (font: elaboració pròpia amb dades del cens agrari 2020 i 2009).

Aquesta tendència d'augment de les explotacions més petites s'observa en totes les comarques ebreques. Al Baix Ebre, el Montsià i la Ribera d'Ebre el tipus d'explotació que més disminueix és la de 20 a 50 hectàrees (el -36%, el -42% i el -36%, respectivament). En aquestes tres comarques augmenten les explotacions de 50 a 100 hectàrees (el 25,7%, el 48% i el 89%, respectivament), mentre que les explotacions de més de 100 hectàrees augmenten al Baix Ebre (28%) i a la Ribera d'Ebre (75%), però disminueixen al Montsià (-6,2%). En canvi, a la Terra Alta disminueixen les explotacions grans: tant les de 50 a 100 hectàrees (-6,9%) com les de més de 100 hectàrees (-72%), però cal tenir en compte que el nombre d'aquestes explotacions és molt reduït.

Amb les dades del cens del 2020, les explotacions majoritàries a les Terres de l'Ebre són les explotacions de 2 a 5 hectàrees, que representen el 31% del total. Les explotacions més petites (les de menys d'1 hectàrea) representen el 10%. Les explotacions més grans, les de més de 100 hectàrees representen menys del 0,67% del total de les explotacions de les Terres de l'Ebre, però suposen més del 14% de la superfície. En el conjunt de Catalunya, aquest tipus d'explotacions representen el 3,6% del total d'explotacions i el 36% de la superfície.

Gràfic 5.3. Explotacions agrícoles classificades per nombre d'hectàrees. Terres de l'Ebre. Cens Agrari 2020 i Cens Agrari 2009

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Idescat: Cens agrari 2020 i Cens agrari 2009

5.4. Disminució de les explotacions ramaderes, però increment de les explotacions més grans (de més de 500 UR)

Segons els cens del 2020, a les Terres de l'Ebre hi ha 761 explotacions que tenen més d'una unitat ramadera (UR)¹ i, en total, es comptabilitzen 222.313 UR. Això suposa gairebé el 7% de les explotacions ramaderes del conjunt de Catalunya i el 6% del total català d'UR.

En el període entre els dos censos agraris, el nombre d'explotacions ramaderes ha disminuït a les Terres de l'Ebre: s'han perdut 175 explotacions (el -18,7% de les explotacions del 2009); però, en canvi, les UR han augmentat el 8,3%. Així doncs, la dimensió mitjana de les explotacions ramaderes de l'Ebre ha augmentat: de les 219 UR per explotació del 2009 (una dimensió superior a la mitjana catalana, de 203 UR/explotació) s'ha passat a les 292 UR per explotació del 2020, una dimensió que ara és inferior a la mitjana catalana, que s'ha situat sobre els 304 UR/explotació.

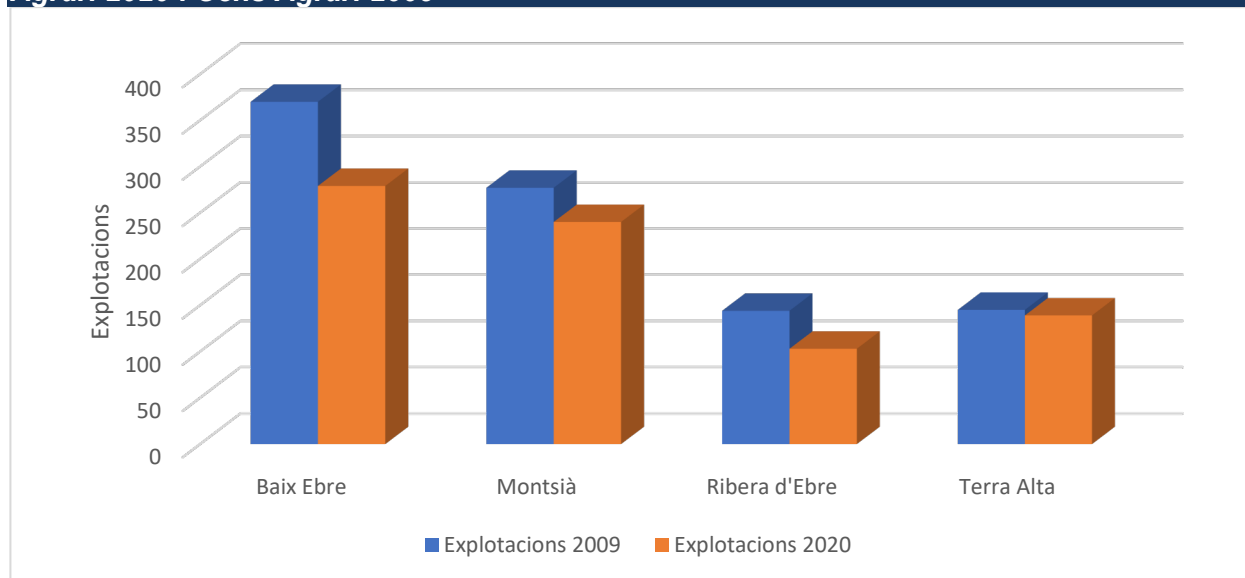
Les explotacions ramaderes i les UR es concentren al Baix Ebre (el 37% de les explotacions de les Terres de l'Ebre) i al Montsià (31%). La Terra Alta acull el 18% de les explotacions ramaderes i la Ribera d'Ebre el 13% restant.

Tal com s'observa al gràfic 5.4, les explotacions amb UR han disminuït a totes les comarques

¹ Les unitats ramaderes s'obtenen aplicant un coeficient a cadascuna de les espècies i tipus per tal de presentar en una mateixa unitat d'equivalència les diferents espècies.

de les Terres de l'Ebre. La disminució més acusada s'observa a la Ribera d'Ebre (-28%), seguida del Baix Ebre (-24%) i el Montsià (-13%). A la Terra Alta, la reducció ha estat molt moderada (-4%). Les UR disminueixen a la Ribera d'Ebre (-25%) i al Baix Ebre (-18%), però, en canvi, augmenten a la Terra Alta (58%) i al Montsià (39%) (font: elaboració pròpia amb dades del *Cens Agrari 2020* i *Cens Agrari 2009*).

Gràfic 5.4.1. Explotacions ramaderes. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta. Cens Agrari 2020 i Cens Agrari 2009

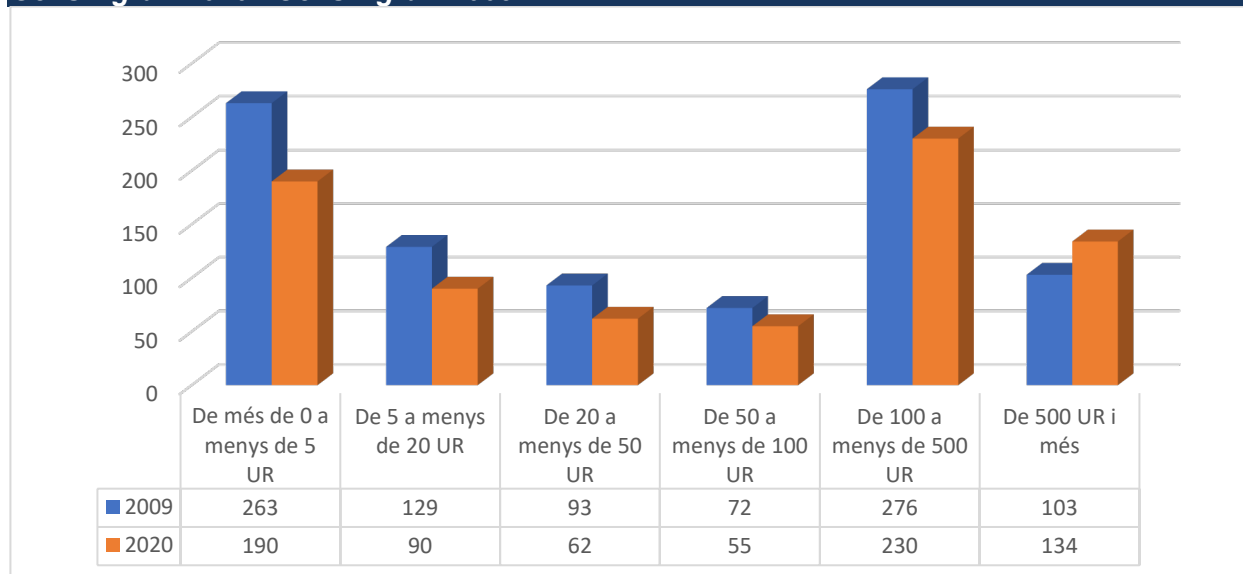

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Idescat: Cens agrari 2020 i Cens agrari 2009

L'estrat més nombrós a les Terres de l'Ebre són les explotacions de 100 a 500 UR, que suposen el 30% de les explotacions ramaderes ebrenques, seguides de les explotacions més petites (les de menys de 5 UR), que en representen el 25%. Així doncs, l'estructura de les explotacions ramaderes de les Terres de l'Ebre es caracteritza per la seva dualitat: o són molt petites o són molt grans.

Tal com pot observar-se en el gràfic 5.4.2, les explotacions s'han reduït en tots els estrats excepte en el d'explotacions més grans, les de més 500 UR. Aquestes explotacions representen el 17% de les explotacions de les Terres de l'Ebre, però el 68% de les UR.

Gràfic 5.4.2. Explotacions ramaderes classificades per nombre d'UR. Terres de l'Ebre. Cens Agrari 2020 i Cens Agrari 2009

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Idescat: Cens agrari 2020 i Cens agrari 2009

La informació que facilita el cens és encara més àmplia i desagregada, fet que ens permetria analitzar amb més detall com aquests canvis estructurals afecten els diferents sectors agrícoles i ramaders. També disposem d'informació sobre els canvis en els titulars de les explotacions, els sistemes de producció, etc., però això allargaria molt aquest capítol. És possible que en propers informes reprenguem l'anàlisi de les dades del cens.

Bibliografia i fonts estadístiques

- BBVA Research (2022). *Anuari Econòmic Comarcal 2021*.
- BBVA Research (2023). *Anuari Econòmic Comarcal 2022*.
- Departament d' Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural (DACAAR), *Comerç exterior agroalimentari*, 2023.
- Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural (DACAAR), *Superfícies, rendiments i produccions comarcals dels conreus agraris. Any 2022*, 2023.
- Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural (DACAAR), *Superfícies, rendiments i produccions comarcals dels conreus agraris. Any 2021*, 2022.
- Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural (DACAAR), *Avanç de la renda agrària de Catalunya 2022*, 2023.
- Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural (DACAAR), *Nombre explotacions i places de bestiar per comarca. Any 2021*.
- Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural (DACAAR), *Nombre explotacions i places de bestiar per comarca. Any 2020*.
- Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural (DACAAR), *Estadístiques pesqueres*, 2023.
- Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural (DACAAR); Observatori Agroalimentari de Preus, *Preus percebuts pels agricultors*, 2023.
- Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda, *Indicadors de Conjuntura*, març 2023.
- Idescat, *Affiliats a la Seguretat Social*, Banc d'estadístiques de municipis i comarques, 2023.
- Idescat, *Aturats registrats*, Banc d'estadístiques de municipis i comarques, 2023.
- Idescat. *Cens agrari 2009*.
- Idescat. *Cens agrari 2020* (darrera actualització febrer de 2023).

Capítol 3. El sector industrial a les Terres de l'Ebre

*Dra. Mónica Martín
Departament d'Economia
Universitat Rovira i Virgili*

1. Introducció

L'anàlisi econòmica del sector industrial a les Terres de l'Ebre mostra la situació actual de la seva activitat econòmica així com l'evolució més recent. L'estudi de l'activitat industrial se centra en la seva capacitat de generar valor afegit així com en la caracterització del seu mercat de treball. Les principals variables emprades són el valor afegit brut (VAB) i les relacionades amb l'ocupació i el seu teixit empresarial industrial. Aquests indicadors permeten observar quina ha estat la dinàmica del darrer any en la producció així com destacar els principals trets de la seva tendència. L'anàlisi ofereix la visió agregada del sector industrial que es complementa amb una visió centrada en les manufactures.

Taula 1. Resum perfil i dinàmica industrial a les Terres de l'Ebre

Pes i taxa de creixement en %, aportació en punts percentuals

INDÚSTRIA sobre TOTAL ECONOMIA				
		VAB	Ocupació	Autònoms
Taxa de creixement total economia (%)				
VAB	2021-20	5,1	5,80	-0,94
Ocupació i treballadors autònoms	2022-21			
Pes indústria sobre total economia (%)				
VAB	2020	39,7	21,49	6,59
Ocupació i treballadors autònoms	2021			
Aportació indústria al creixement total economia (pp)				
VAB	2021-20	0,7	0,83	-0,26
Ocupació i treballadors autònoms	2022-21			
MANUFACTURES sobre INDÚSTRIA				
		VAB	Ocupació	Autònoms
Taxa de creixement indústria (%)				
VAB	2021-20	1,7	3,87	-4,00
Ocupació i treballadors autònoms	2022-21			
Pes manufactures sobre indústria (%)				
VAB	2020	29,0	88,74	97,10
Ocupació i treballadors autònoms	2021			
Aportació manufactures al creixement indústria (pp)				
VAB	2021-20	3,4	3,52	-2,98
Ocupació i treballadors autònoms	2022-21			
Taxa de creixement manufactures (%)				
VAB	2021-20	11,8	3,97	-3,06
Ocupació i treballadors autònoms	2022-21			

Font: Elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2021 (VAB) i Idescat (ocupació i treballadors autònoms)

L'evolució de l'activitat generada pel sector industrial s'aborda mitjançant les taxes de variació del seu valor afegit. En termes generals, aquest indicador mostra dues vessants derivades del procés productiu de les empreses que formen part del sector industrial. D'una banda, proporciona l'evolució del valor a preus de mercat de la producció de béns industrials en un territori un cop s'ha deduït el cost de les mercaderies utilitzades en el procés de producció, és a

dir, el que s'anomena valor afegit de la indústria. D'una altra banda, des del punt de vista de la remuneració dels factors productius primaris el seu resultat equival al creixement de les rendes que han rebut el factor treball (remuneració dels assalariats) i el factor capital (beneficis de les empreses).

En termes generals, els resultats posen de manifest una recuperació del sector industrial i, en particular, del sector manufacturer i reflecteixen el seu impuls com a generador d'activitat i ocupació. L'anàlisi del VAB que permet estudiar l'evolució de l'activitat en termes de producció neta del consum intermedi, il·lustra quina ha estat la resposta de l'activitat industrial i manufacturera un cop deixat enrere l'impacte de la covid. Tant la indústria com la manufactura ja registren taxes positives en la seva activitat malgrat ser encara inferiors a la contracció que van experimentar l'any anterior (taula 1). Per tant, cal destacar que la situació conjuntural del 2020 ha aconseguit ser revertida per la capacitat industrial de les Terres de l'Ebre. Els indicadors mostren taxes positives, excepte en les dades dels ocupats per compte propi i, per tant, una millora que repercuteix en l'activitat productiva de la indústria i les manufactures ebrenques.

Tal com es pot observar en la taula 1, pel que fa l'activitat industrial de les Terres de l'Ebre les dades mostren un increment entre el 2020 i el 2021 de l'1,7%. Per altra banda, d'acord amb el pes de la indústria en el conjunt de l'economia ebrenca, del 39,7%, la seva contribució a l'augment de l'activitat econòmica va ser de 0,7 punts. Tot i que en l'àmbit de les manufactures l'activitat productiva també va experimentar un increment el 2021 (respecte al 2020), la seva taxa de variació va ser superior (11,8%). Tot plegat, va suposar un fort impacte positiu de les manufactures sobre el creixement industrial de les Terres de l'Ebre arran de la combinació entre seu creixement i la seva participació en el conjunt de l'activitat industrial ebrenca (29,0%).

Els registres disponibles sobre les cotitzacions a la Seguretat Social proporcionades per l'Idescat permeten abordar l'àmbit de l'ocupació i dels treballadors autònoms. La taula 1 mostra un resum del perfil i la dinàmica del mercat de treball industrial a les Terres de l'Ebre amb la informació del darrer any disponible. La situació del 2022, comparada amb la del 2021, posa de manifest una recuperació en el mercat laboral pels ocupats per compte aliè. No obstant això, les dades en els treballadors autònoms mostren taxes negatives tant en el conjunt de l'economia com en la indústria i en el sector manufacturer.

Aquest informe actualitzat de la indústria tracta de donar resposta a qüestions que permeten fer un seguiment de l'activitat industrial i manufacturera de les Terres de l'Ebre. En particular, el paper de la indústria s'aborda responent a qüestions relatives a:

- Quin pes té l'activitat generada per la indústria en el conjunt de l'activitat productiva de les Terres de l'Ebre? I quin pes tenen les activitats manufactureres en la indústria?
- Quina ha estat la dinàmica en el creixement de l'activitat industrial i manufacturera a les Terres de l'Ebre?
- Com ha contribuït l'activitat industrial al creixement de l'activitat econòmica de les Terres de l'Ebre? I quina ha estat la contribució de la indústria manufacturera?
- Quines són les oportunitats d'ocupació industrial que ofereix les Terres de l'Ebre?

L'informe s'estructura en 4 apartats que aborden el perfil i la dinàmica industrial de les Terres de l'Ebre i addicionalment s'inclou un darrer apartat que presenta les inversions industrials que consoliden les Terres de l'Ebre com a territori generador d'activitat industrial. L'apartat que segueix a aquesta introducció identifica el perfil i la dinàmica industrial que caracteritza les Terres de l'Ebre i el següent explora aquesta anàlisi des d'una perspectiva territorial. El quart apartat realitza un estudi centrat en l'àmbit de les manufactures i el cinquè el desenvolupa en detall per a les activitats que formen part de la indústria manufacturera. El darrer apartat fa referència a la importància de la diversificació econòmica en l'estructura productiva de les Terres de l'Ebre.

2. El perfil i la dinàmica industrial de les Terres de l'Ebre

En termes generals, l'activitat industrial fa referència als processos de producció de les indústries extractives, manufactureres, energètiques i als vinculats amb l'aigua, el sanejament i la gestió de residus. En un territori determinat, la capacitat per generar activitat econòmica originada per les empreses que s'hi localitzen, es mesura en termes de valor afegit. Tanmateix, l'evolució d'aquest valor afegit permet conèixer quin ha estat en termes relatius el creixement de l'activitat industrial en un període determinat.

Taula 2. Perfil i dinàmica de l'activitat industrial. Terres de l'Ebre

		Terres de l'Ebre	Catalunya
VAB total (%)			
Pes sobre VAB total Catalunya	2020	1,8	100,00
Taxa de creixement	2021-20	5,1	5,8
VAB industrial (%)			
Taxa de creixement	2020	1,7	5,3
Pes indústria en el VAB total	2021-20	39,7	19,6
Canvi acumulat (%)			
VAB total	2021-19 (2021-13)	-5,3 (8,7)	-6,6 (10,5)
VAB industrial	2021-19 (2021-13)	-7,3 (9,0)	-6,8 (11,4)
VAB manufacturer	2021-19 (2021-13)	2,3 (21,3)	5,5 (14,7)
Índex d'industrialització	2020	2,03	1,0

Font: Elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2022

A les Terres de l'Ebre les activitats que produeixen béns industrials generen el 39,7% del VAB productiu total i l'any 2021 van incrementar la seva producció en l'1,7%. Les dades mostren que l'increment en la indústria és inferior a l'experimentat per la mitjana de l'economia catalana (5,3%), són un reflex dels signes de millora en la capacitat del sector per recuperar les pèrdues derivades de la recessió generada per la covid. Prenent com a referència l'any 2019, l'activitat industrial ha patit una reducció acumulada del 7,3% fins al 2021 a les Terres de l'Ebre. Ara bé, l'activitat manufacturera registra un increment del 2,3% entre el 2019 i el 2021 (taula 2).

D'altra banda, el pes del sector industrial sobre la seva activitat total és superior al que en mitjana té Catalunya; és a dir, les Terres de l'Ebre en termes relatius estan més especialitzades que Catalunya en el seu conjunt (taula 2). Per tant, la important activitat industrial que es desenvolupa a les Terres de l'Ebre fa que suposi un pes molt rellevant en l'estructura econòmica del territori. Ara bé aquesta importància relativa s'ha vist incrementada en el darrer any. En particular, l'índex d'especialització reflecteix que l'activitat econòmica de les Terres de l'Ebre està més especialitzada en la producció de béns industrials que el conjunt de l'economia catalana. Aquesta especialització reflectida amb l'índex mostra que la participació del VAB industrial a les Terres de l'Ebre multiplica per 2,03 (taula 2) el pes que té aquest VAB en l'activitat productiva catalana; l'any anterior era de l'1,8.

La capacitat del teixit empresarial per generar ocupació vinculada a la indústria es pot explorar a través de la informació relativa al nombre de treballadors per compte aliè així com el nombre de treballadors per compte propi (taula 3).

Taula 3. Perfil i dinàmica de l'ocupació i el teixit empresarial industrial. Terres de l'Ebre

Pes i taxa de creixement en %, aportació en punts percentuals

Treballadors			Terres de l'Ebre	Catalunya
Ocupats total	Pes sobre ocupats total Catalunya	2022	1,45	100,00
	Taxa de creixement	2021-22	5,80	4,57
Ocupats indústria	Pes sobre ocupats indústria Catalunya	2022	1,76	100,00
	Taxa de creixement	2021-22	3,87	2,25
	Pes sobre ocupats totals	2021	21,49	15,83
	Aportació al creixement de l'ocupació total	2021-22	0,83	0,36
Empreses			Terres de l'Ebre	Catalunya
Empreses total	Pes sobre empreses total Catalunya	2022	2,33	100,00
	Taxa de creixement	2021-22	1,75	1,12
Empreses indústria	Pes sobre empreses indústria Catalunya	2022	1,65	100,00
	Taxa de creixement	2021-22	-1,20	-0,98
	Pes sobre empreses totals	2021	9,67	9,09
	Aportació al creixement de les empreses total	2021-22	-0,12	-0,09
Autònoms			Terres de l'Ebre	Catalunya
Autònoms total	Pes sobre autònoms total Catalunya	2022	2,70	100,00
	Taxa de creixement	2021-22	-0,94	0,20
Autònoms indústria	Pes sobre autònoms indústria Catalunya	2022	1,63	100,00
	Taxa de creixement	2021-22	-4,00	-1,40
	Pes sobre autònoms totals	2021	6,59	6,87
	Aportació al creixement dels autònoms total	2021-22	-0,26	-0,10

Font: Elaboració a partir de dades de l'Idescat

Quant al primer col·lectiu, les dades de la Seguretat Social proporcionades per l'Idescat reflecteixen que els ocupats del sector industrial representen el 21,49% de l'ocupació total i que s'ha incrementat el 3,87% l'any 2022 respecte al 2021. Tenint en compte que l'ocupació total de les Terres d'Ebre ha experimentat una taxa positiva del 5,80%, l'ocupació industrial ha aportat 0,83 punts percentuals d'aquest creixement. Aquesta contribució del sector industrial a l'augment de l'ocupació total del territori és superior a la que es reflecteix en el sector pel conjunt de l'economia catalana (taula 3).

El nombre d'empreses del sector industrial representa el 9,67% del total d'empreses de les Terres de l'Ebre i ha disminuït el darrer any (-1,2%). El pes de les empreses industrials en el teixit empresarial ebrenc és sensiblement superior al que tenen aquestes empreses en l'estructura empresarial catalana, ara bé tenint en compte que les empreses industrials tenen poc pes en el conjunt del teixit empresarial i el seu creixement és negatiu, la seva contribució ha

estat en detriment del creixement de l'ocupació.

Pel que fa als treballadors per compte propi, els registres de la Seguretat Social publicats per l'Idescat indiquen que el nombre de treballadors autònoms en el conjunt de l'economia ebrenc ha caigut el 0,94% el 2022 i que aquest signe negatiu s'agreuja en la indústria (-4,0%). Pel conjunt de l'economia catalana comparat amb les Terres de l'Ebre, la dinàmica d'aquest col·lectiu en la indústria és força similar, tot i que l'ocupació industrial va suposar una reducció inferior (-1,4%).

3. El perfil i la dinàmica industrial a les comarques de les Terres de l'Ebre

En l'àmbit de les Terres de l'Ebre, el perfil i el dinamisme de les comarques ebrenques posa de relleu com les particularitats de cada territori defineixen els trets que caracteritzen l'eix territorial.

Les dades del VAB industrial reflecteixen per a cada comarca quina ha estat l'evolució del darrer any i la importància de la indústria en la seva activitat econòmica (taula 4):

- El sector industrial en cadascuna de les comarques participa en un percentatge molt superior a la mitjana de Catalunya (excepte al Baix Ebre), principalment per l'activitat del sector energètic que s'inclou en el VAB industrial.
- Baix Ebre. El pes del sector industrial és inferior al del conjunt de l'economia catalana tot i que el seu increment ha estat superior al de la mitjana del sector de Catalunya.
- Baix Ebre i Montsià. El VAB industrial ha experimentat taxes de creixement positives i superiors a les registrades pel sector a Catalunya.
- Ribera d'Ebre. Tot i que és la comarca amb major pes del sector industrial en la seva economia, la caiguda de l'activitat a la comarca repercuteix negativament en el conjunt de l'economia.

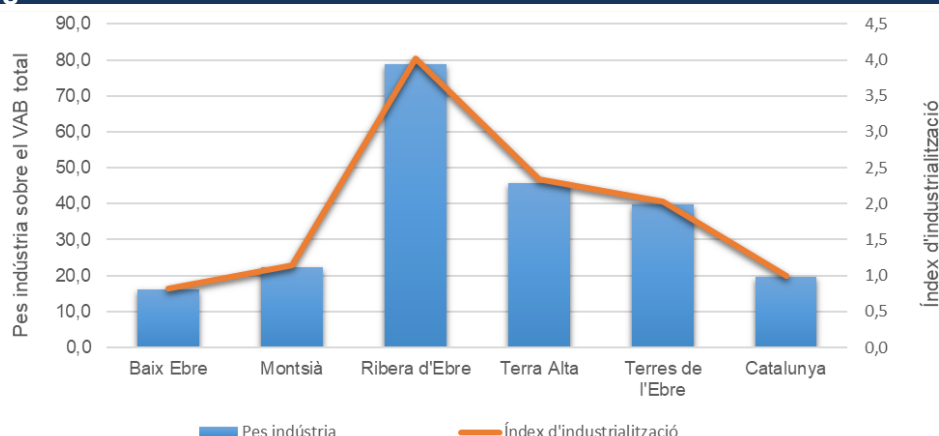
Taula 4. Perfil i dinàmica de l'activitat industrial a les comarques. Terres de l'Ebre

Pes i taxa de creixement en %, aportació en punts percentuals

		Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Catalunya
VAB industrial Pes sobre VAB total	2020	16,2	22,3	78,9	45,8	19,6
VAB industrial Taxa de creixement	2021-20	6,6	11,7	-1,8	1,4	5,3
VAB industrial Aportació a la taxa de creixement del VAB total	2021-20	1,1	2,6	-1,4	0,6	1,0
VAB total Taxa de creixement	2021-20	6,8	9,8	-0,4	3,3	5,8

Font: Elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2022

Figura 1. Pes de la indústria sobre el VAB total i índex d'industrialització (2021). (Cat = 1)

Font: Elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2022

El pes de la indústria en el conjunt de l'economia del territori reflecteix la importància de la producció de béns industrials i, comparat amb la mitjana de Catalunya, permet observar l'índex d'industrialització de la comarca. A la Ribera d'Ebre el VAB industrial té un pes quatre vegades per sobre del que representa el VAB industrial a l'economia catalana (cal tenir en compte que el sector energètic s'inclou en aquest VAB) i la Terra Alta el multiplica per gairebé 2,5 (figura 1).

Taula 5. Perfil i dinàmica de l'ocupació i el teixit empresarial industrial a les comarques de les Terres de l'Ebre

Pes i taxa de creixement en %, aportació en punts percentuals

Treballadors			Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
Ocupats total comarca	Pes sobre ocupats total Terres de l'Ebre	2022	51,34	36,34	8,07	4,25
	Taxa de creixement	2021-22	7,16	4,67	3,57	3,83
Ocupats indústria comarca	Pes sobre ocupats indústria Terres de l'Ebre	2022	38,11	48,62	5,45	7,80
	Taxa de creixement	2021-22	5,43	2,81	-0,26	6,30
	Pes sobre ocupats totals comarca	2021	15,92	28,73	14,80	37,86
	Aportació al creixement de l'ocupació total comarca	2021-22	0,86	0,81	-0,04	2,38
Empreses			Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
Empreses total comarca	Pes sobre empreses total Terres de l'Ebre	2022	46,23	37,23	10,14	6,40
	Taxa de creixement	2021-22	2,21	1,51	0,22	2,39
Empreses indústria comarca	Pes sobre empreses indústria Terres de l'Ebre	2022	37,80	40,09	10,19	11,92
	Taxa de creixement	2021-22	-1,82	-0,46	-9,17	6,25
	Pes sobre empreses totals comarca	2021	8,00	10,31	10,41	16,84
	Aportació al creixement de les empreses total comarca	2021-22	-0,15	-0,05	-0,95	1,05

Autònoms			Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
Autònoms total comarca	Pes sobre autònoms total Terres de l'Ebre	2022	40,59	37,48	11,69	10,24
	Taxa de creixement	2021-22	-0,41	-1,01	-1,75	-1,83
Autònoms indústria comarca	Pes sobre autònoms indústria Terres de l'Ebre	2022	36,33	36,85	14,32	12,50
	Taxa de creixement	2021-22	-5,42	-2,08	-9,09	1,05
	Pes sobre autònoms totals comarca	2021	6,01	6,34	8,45	7,57
	Aportació al creixement dels Autònoms total comarca	2021-22	-0,33	-0,13	-0,77	0,08

Font: Elaboració a partir de dades de l'Idescat

Quant a les dades sobre ocupació en el sector industrial a les comarques de les Terres de l'Ebre, es poden destacar els següents trets principals (taula 5 comparada amb la taula 3):

- Treballadors per compte aliè:
 - El Baix Ebre, el Montsià i la Terra Alta han experimentat taxes de creixement positives en l'ocupació industrial superiors a les registrades en el conjunt de Catalunya (2,25%) i, excepte el Montsià, també per sobre de les Terres de l'Ebre (3,87%).
 - En el Baix Ebre, el Montsià i la Terra Alta el pes de l'ocupació industrial en el total dels ocupats representa un percentatge superior al de la mitjana de Catalunya (15,83%), i el Montsià i la Terra Alta per sobre la del conjunt de les Terres de l'Ebre (21,49%).
- Empreses:
 - El Montsià ha registrat una caiguda inferior a l'experimentada pel teixit empresarial industrial del conjunt de les Terres de l'Ebre (-1,20%) i de Catalunya (-0,98%). El Baix Ebre i la Ribera d'Ebre han patit una major contracció. D'altra banda, s'observa que la Terra Alta ha experimentat un increment en les empreses industrials.
 - Al Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta les empreses industrials representen un percentatge superior al de la mitjana de Catalunya (9,09%) i a la del conjunt de les Terres de l'Ebre (9,67%).
- Treballadors autònoms:
 - La Terra Alta registra un increment del nombre de treballadors autònoms que contrasta amb la caiguda patida pel conjunt de les Terres de l'Ebre i l'economia catalana
 - El Baix Ebre, el Montsià i la Ribera d'Ebre experimenten taxes negatives superiors a les observades pel conjunt de l'economia catalana (-1,4%).

4. Perfil i dinàmica de les manufactures a les comarques de les Terres de l'Ebre

A continuació l'anàlisi se centra en una part del sector industrial, aquell que representa les activitats manufactures. En concret, s'exploren dades que en permeten observar l'evolució del valor afegit, de l'ocupació i del teixit empresarial.

Taula 6. Perfil i dinàmica de l'activitat manufacturera a les comarques de les Terres de l'Ebre

Pes i taxa de creixement en %, aportació en punts percentuals

		Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Terres de l'Ebre	Catalunya
VAB manufactures	2020	71,00	91,90	3,50	40,00	29,0	84,5
Pes sobre VAB industrial							
VAB manufactures	2021-20	11,00	13,00	15,30	6,60	11,8	-9,9
Taxa de creixement							
VAB manufactures	2021-20	7,80	11,90	0,50	2,60	3,4	-8,3
Aportació a la taxa de creixement del VAB industrial (pp)							
VAB industrial	2021-20	6,80	9,80	-0,40	3,30	1,7	5,3
Taxa de creixement							

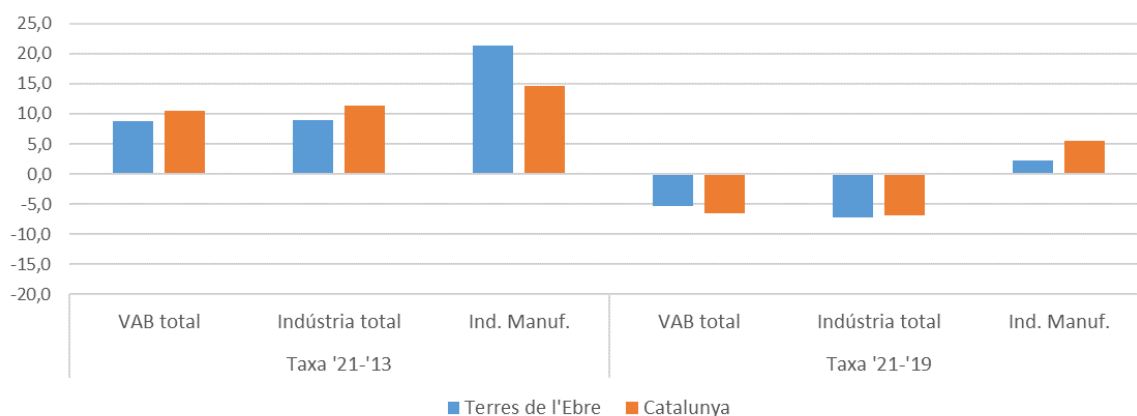
Font: Elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2022

En termes generals es poden extreure els resultats següents (taula 6) de l'anàlisi comarcal:

- Al Montsià, l'activitat manufacturera participa en el sector industrial en un percentatge superior al que mostra el conjunt de les Terres de l'Ebre i l'economia catalana.
- Totes les comarques han experimentat una taxa de creixement positiva en la producció de manufactures que contrasta amb la reducció de l'activitat a Catalunya (-9,9%)
- Al conjunt de les Terres de l'Ebre, l'impacte de l'increment de l'activitat manufacturera repercuteix molt significativament en l'augment de la indústria (3,4 punts percentuals).

A la figura 2 es poden observar l'increment o la caiguda acumulada de l'activitat econòmica, la industrial i la manufacturera per al període 2013-21 i pel subperíode 2019-21. A les Terres de l'Ebre, l'increment acumulat per la indústria manufacturera entre l'any 2013 i l'any 2021 ha estat molt important i superior a la mitjana de l'activitat econòmica industrial i total. A més, aquest increment de l'activitat manufacturera ebrenc ha estat superior a l'experimentada pel conjunt de manufactures catalanes. Ara bé, si comparem l'activitat manufacturera del 2021 amb la del 2019, s'observa una contracció acumulada que ha impactat negativament en la dinàmica del sector. A més, la caiguda acumulada per les manufactures en aquest període ha estat superior al registrat per l'activitat econòmica total de les Terres de l'Ebre i també al que han experimentat la indústria catalana i la seva activitat total.

Figura 2. Indústria manufacturera. Creixement del VAB total, industrial i manufacturer (2021-13 i 2021-19)

Font: Elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2022

Taula 7. Creixement del VAB pb industrial manufacturer (2003-21)

Taxa real de variació acumulada

Acumulat 2021-19			
	VAB total	Indústria total	Indústria manufacturera
Baix Ebre	-5,4	-4,0	0,2
Montsià	-0,3	1,7	3,5
Ribera d'Ebre	-9,0	-9,8	3,3
Terra Alta	-6,7	-10	3,7
Terres de l'Ebre	-5,3	-7,3	2,3
Catalunya	-6,6	-6,8	5,5
Demarcació TGN	-7,5	-4,0	-0,2

Acumulat 2021-13			
	VAB total	Indústria total	Indústria manufacturera
Baix Ebre	7,8	5,9	20,1
Montsià	11,7	11,9	18,5
Ribera d'Ebre	6,6	7,3	30,1
Terra Alta	5,8	11,1	29,0
Terres de l'Ebre	8,7	9,0	21,3
Catalunya	10,5	11,4	14,7
Demarcació TGN	9,0	17,1	24,9

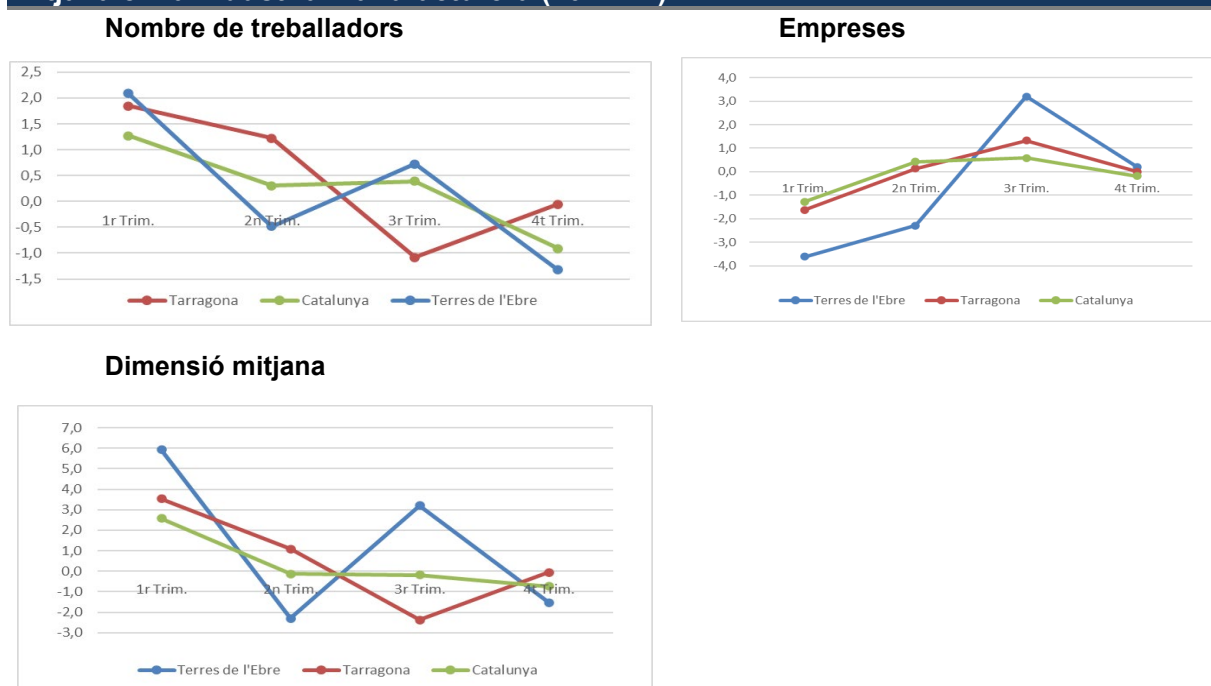
Mitjana anual 2021-13			
	VAB total	Indústria total	Indústria manufacturera
Baix Ebre	1,0	0,7	2,5
Montsià	1,5	1,5	2,3
Ribera d'Ebre	0,8	0,9	3,8
Terra Alta	0,7	1,4	3,6
Terres de l'Ebre	1,1	1,1	2,7
Catalunya	1,3	1,4	1,8
Demarcació TGN	1,1	2,1	3,1

Font: Elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2022

En termes anuals, la contracció experimentada entre l'any 2019 i el 2021 va fer que la producció industrial a les Terres de l'Ebre l'any 2020 suposés una reducció del 7,3%, mentre que el nivell d'activitat manufacturera va incrementar el 2,3% (taula 7). Ara bé, considerant un període més ampli, 2021-13, es pot observar que tot i aquesta disminució conjuntural de l'activitat, la producció industrial manté un increment del 9,0% i la manufacturera del 21,3%. Aquesta evolució positiva en la indústria i les manufactures entre el 2013 i el 2021 ha estat generalitzada en totes les comarques de les Terres de l'Ebre:

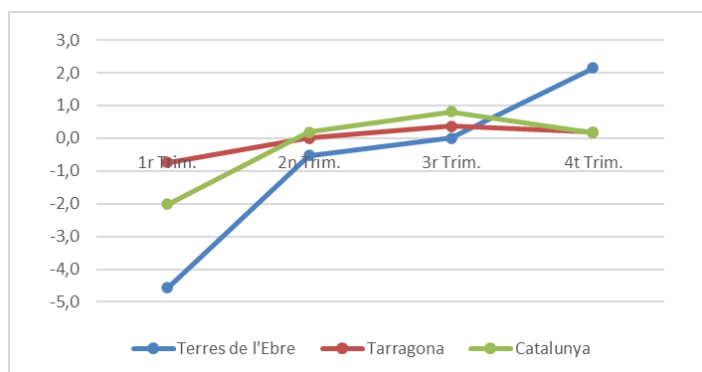
- Totes les comarques, excepte el Montsià, entre el 2019 i el 2021 han experimentat una reducció acumulada de l'activitat industrial (excepte el Montsià) i també de l'activitat econòmica total.
- Entre el 2019 i el 2021 les manufactures de les Terres de l'Ebre van registrar un increment en el seu nivell de producció.
- Entre el 2013 i el 2021, l'activitat total, la industrial i la manufacturera de les Terres de l'Ebre ha generat increments acumulats en totes les comarques.
- La comarca que ha registrat un major increment entre el 2013 i el 2021 i també ha mantingut un increment entre el 2019 i el 2021 ha estat la indústria del Montsià (l'11,9% i l'1,7%, respectivament).
- L'activitat manufacturera de la Ribera d'Ebre va registrar un increment acumulat del 30,1% entre el 2013 i el 2021, sent la més elevada de les registrades a les Terres de l'Ebre i superior a la del conjunt de la seva indústria.

Figura 3. Creixement trimestral del nombre de treballadors, les empreses i la dimensió mitjana en la indústria manufacturera (2022-21)

Font: Elaboració a partir de dades de l'Idescat

Figura 4. Creixement trimestral dels autònoms dels sectors manufacturers (2021-20)

Font: Elaboració a partir de dades de l'Idescat

Les figures 3 i 4 mostren l'evolució trimestral de l'ocupació, el teixit empresarial i la dimensió mitjana en la indústria manufacturera el 2022 pel conjunt de les Terres de l'Ebre, la demarcació de Tarragona i Catalunya. Les taxes intertrimestrals mostren el comportament cíclic de les variables dins del període en el conjunt de les Terres de l'Ebre:

- Augment del nombre de treballadors en la indústria manufacturera en el primer i tercer trimestre amb més força que la de la demarcació de Tarragona i que a Catalunya.
- Caiguda del nombre de treballadors en la indústria manufacturera en el segon i quart trimestre més pronunciada que la de la demarcació de Tarragona i Catalunya.
- La recuperació al tercer trimestre de la caiguda en el nombre d'empreses del segon trimestre ha estat superior a la del conjunt de Catalunya i a la de la demarcació de Tarragona.
- La caiguda en el nombre de treballadors autònoms entre el primer i segon trimestre es desaccelera i al quart semestre registra un creixement positiu.
- En el primer trimestre la reducció de treballadors autònoms ha estat molt superior a la de la demarcació de Tarragona i a l'experimentada pel conjunt de Catalunya mentre que en el quart trimestre el creixement positiu ha estat superior.

Taula 8. Grandària de les empreses segons els treballadors (2022)

	Manufactures	Indústria	Total economia
Fins a 9 treballadors	13,75	13,28	31,02
De 10 a 49 treballadors	30,31	28,71	29,00
De 50 a 249 treballadors	29,72	29,80	23,05
De 250 i més treballadors	26,21	28,20	16,93
Total	100,00	100,00	100,00

Font: Elaboració a partir de dades de l'Idescat

En la distribució de les empreses manufactureres i industrials segons els treballadors, el pes queda gairebé repartit entre tres trams: entre 10 i 49 treballadors, entre 50 i 249 i més de 250 treballadors (taula 8).

Taula 9.
Evolució intertrimestral en percentatge l'any 2022. Manufactures.

	<i>1r trim.</i>	<i>2n trim.</i>	<i>3r trim.</i>	<i>4t trim.</i>
Ocupació				
<i>Baix Ebre</i>	2,14	-0,48	0,49	-2,58
<i>Montsià</i>	2,75	-1,95	1,86	-0,98
<i>Ribera d'Ebre</i>	0,00	3,53	0,00	1,14
<i>Terra Alta</i>	-0,75	6,02	-4,26	0,74
<i>Terres de l'Ebre</i>	2,09	-0,48	0,73	-1,32
<i>Demarcació de Tarragona</i>	1,84	1,23	-1,08	-0,06
<i>Catalunya</i>	1,27	0,30	0,39	-0,91
Treballadors autònoms				
<i>Baix Ebre</i>	-4,17	-2,90	0,00	4,48
<i>Montsià</i>	-2,82	1,45	0,00	0,00
<i>Ribera d'Ebre</i>	-10,00	0,00	0,00	3,70
<i>Terra Alta</i>	-4,17	0,00	0,00	0,00
<i>Terres de l'Ebre</i>	-4,57	-0,53	0,00	2,14
<i>Demarcació de Tarragona</i>	-0,74	0,00	0,37	0,19
<i>Catalunya</i>	-2,01	0,18	0,81	0,16

Font: Elaboració a partir de dades de l'Idescat

L'evolució trimestral de l'ocupació i els treballadors autònoms en l'àmbit comarcal es resumeix en la taula 9. En relació amb el sector industrial, les dades mostren:

- Períodes caracteritzats per destrucció neta de llocs treball:
 - Ocupació. Baix Ebre i Montsià: 2n i 4t trimestre
 - Ocupació. Terra Alta: 1r i 3r trimestre
 - Treballadors per compte propi. Totes les comarques: 1r trimestre
- Períodes caracteritzats per creació neta de llocs treball:
 - Ocupació. Baix Ebre i Montsià: 1r i 3r trimestre
 - Ocupació. Terra Alta: 2n i 4t trimestre
 - Treballadors per compte propi. Montsià: 2n trimestre
 - Treballadors per compte propi. Baix Ebre i Ribera d'Ebre: 4t trimestre

L'evolució trimestral de l'ocupació i el teixit empresarial en l'àmbit comarcal es resumeix en la taula 10. A continuació es presenta el resultat dels diferents indicadors d'acord amb els resultats registrat per les taxes interanuals.

En relació amb el sector industrial i manufacturer, les dades mostren:

- Creació/Destrucció neta de llocs de treball:
 - Sector industrial creació neta: Baix Ebre, Montsià i Terra Alta
 - Sector industrial destrucció neta: Ribera d'Ebre
 - Sector manufacturer creació neta: totes les comarques
- Creació/Destrucció neta de teixit empresarial i treballadors per compte propi:
 - Sector industrial i manufacturer creació neta: Terra Alta
 - Sector industrial i manufacturer destrucció neta: Baix Ebre, Montsià i Ribera d'Ebre

Taula 10. Perfil i dinàmica de l'ocupació i el teixit empresarial manufacturer a les comarques de les Terres de l'Ebre

Treballadors			Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
Ocupats indústria comarca	Pes sobre ocupats indústria Terres de l'Ebre	22	38,11	48,62	5,45	7,80
	Taxa de creixement	21-22	5,43	2,81	-0,26	6,30
Ocupats manufactures comarca	Pes sobre ocupats manufactures Terres de l'Ebre	21	38,89	51,40	5,52	8,60
	Taxa de creixement	21-22	5,12	3,23	0,29	6,45
	Pes sobre ocupats indústria comarca	21	90,89	93,51	89,49	97,71
	Aportació al creixement de l'ocupació industrial comarca	21-22	4,65	3,02	0,26	6,30
Empreses			Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
Empreses indústria comarca	Pes sobre empreses indústria Terres de l'Ebre	22	37,80	40,09	10,19	11,92
	Taxa de creixement	21-22	-1,82	-0,46	-9,17	6,25
Empreses manufactures comarca	Pes sobre empreses manufactures Terres de l'Ebre	21	37,02	40,56	9,75	12,67
	Taxa de creixement	21-22	-3,14	-0,64	-9,66	6,58
	Pes sobre empreses indústria comarca	21	88,96	90,84	86,25	95,00
	Aportació al creixement d'empreses indústria comarca	21-22	-2,79	-0,58	-8,33	6,25
Autònoms			Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
Autònoms indústria comarca	Pes sobre autònoms indústria Terres de l'Ebre	22	36,33	36,85	14,32	12,50
	Taxa de creixement	21-22	-5,42	-2,08	-9,09	1,05
Autònoms manufactures comarca	Pes sobre autònoms manufactures Terres de l'Ebre	21	36,25	37,05	14,48	12,22
	Taxa de creixement	21-22	-4,68	-2,04	-5,38	1,77
	Pes sobre autònoms indústria comarca	21	97,08	98,55	95,21	95,16
	Aportació al creixement dels autònoms indústria comarca	21-22	-4,54	-2,01	-5,12	1,68

Pes i taxa de creixement en %, aportació en punts percentuals

Font: Elaboració a partir de dades de l'Idescat

5. Les activitats manufactureres a les Terres de l'Ebre

L'activitat manufacturera es compon per un conjunt d'empreses amb processos productius força diversos. A les Terres de l'Ebre es localitza un ventall força heterogeni d'empreses dedicades a produir béns manufacturats. Aquesta heterogeneïtat es pot observar amb les dades desagregades del sector del VAB i dels ocupats.

Taula 11.
Estructura del VAB manufactures per comarques i per subsectors (2020)

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
1 Aliments, begudes i tabac	15,47	32,86	17,14	30,33
2 Tèxtil, cuir i calçat	0,56	3,26	34,29	2,01
3 Paper i arts gràfiques	17,02	8,92	2,86	35,59
4 Química i refinament de petroli	14,06	16,21	11,43	6,27
5 Productes farmacèutics	1,13	1,52	0,00	0,00
6 Cautxú i plàstic	26,30	1,09	0,00	0,75
7 Minerals no metàl·lics	1,27	8,81	5,71	2,76
8 Metal·lúrgia i productes metàl·lics	9,85	7,07	17,14	6,77
9 Productes informàtics, electr. i òptics	0,42	0,11	0,00	13,03
10 Maquinària i equipament mecànic	0,56	1,20	2,86	0,00
11 Material de transport i indústries manufactureres diverses	0,70	1,41	0,00	0,50
12 Mobles, reparació i instal·lació i indústries diverses	12,66	17,52	8,57	2,01
	100,00	100,00	100,00	100,00

Font: Elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2022

Taula 12.
Creixement comarcal del VAB pb manufactures per subsectors (2021-20)

Taxes reals de variació interanual en %

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
1 Aliments, begudes i tabac	9,6	8,7	10,0	4,0
2 Tèxtil, cuir i calçat	18,0	10,8	17,5	17,4
3 Paper i arts gràfiques	7,5	7,3	7,7	8,4
4 Química i refinament de petroli	14,8	15,0	16,7	5,2
5 Productes farmacèutics	-15,7	9,0	0,0	0,0
6 Cautxú i plàstic	6,5	7,6	13,6	-2,6
7 Minerals no metàl·lics	-8,3	11,1	12,2	11,4
8 Metal·lúrgia i productes metàl·lics	11,5	11,1	12,2	-5,5
9 Productes informàtics, electr. i òptics	9,6	9,1	0,0	8,3
10 Maquinària i equipament mecànic	5,0	10,9	13,3	-8,1
11 Material de transport i indústries manufactureres diverses	2,6	-5,6	0,0	12,0
12 Mobles, reparació i instal·lació, i indústries diverses	26,4	-2,4	26,5	30,5
Total	11,00	13,00	15,30	6,60

Font: Elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2022

La informació desagregada del VAB manufacturer mostra el següent perfil i comportament a nivell comarcal (taula 11 i 12 i figura 5):

- Baix Ebre:
 - Major pes: cautxú i plàstic, i paper i arts gràfiques
 - Major creixement: mobles, reparació i instal·lació, i indústries diverses
 - Menor creixement: tèxtil, cuir i calçat
 - Major aportació al creixement del sector manufacturer de la comarca: mobles, reparació i instal·lació, i indústries diverses

Figura 5. Indústria manufacturera per subsectors. Distribució (2020), creixement i aportació sectorial al creixement del VAB manufacturer de la comarca (2021-20)

(1) Aliments, begudes i tabac; (2) tèxtil, cuir i calçat; (3) paper i arts gràfiques; (4) química i refinament de petroli; (5) productes farmacèutics; (6) cautxú i plàstic; (7) minerals no metàl·lics; (8) metal·lúrgia i productes metàl·lics; (9) productes informàtics, electr. i òptics; (10) maquinària i equipament mecànic; (11) material de transport i indústries manufactureres diverses; (12) mobles, reparació i instal·lació, i indústries diverses.

Font: Elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2022

- Montsià:
 - Major pes: aliments, begudes i tabac, i química i refinament de petroli
 - Major creixement: química i refinament de petroli, minerals no metàl·lics i metal·lúrgia i productes metàl·lics
 - Menor creixement: paper i arts gràfiques
 - Major aportació al creixement del sector manufacturer de la comarca: mobles, reparació i instal·lació, i indústries diverses
- Ribera d'Ebre:
 - Major pes: tèxtil, cuir i calçat; aliments, begudes i tabac, i metal·lúrgia i productes metàl·lics
 - Major creixement: tèxtil, cuir i calçat, i química i refinament de petroli
 - Menor creixement: productes farmacèutics i productes informàtics, electrònics i òptics
 - Major aportació al creixement del sector manufacturer de la comarca: tèxtil, cuir i calçat
- Terra Alta:
 - Major pes: tèxtil, cuir i calçat, i paper i arts gràfiques
 - Major creixement: tèxtil, cuir i calçat, i minerals no metàl·lics
 - Menor creixement: productes farmacèutics, i aliments, begudes i tabac
 - Major aportació al creixement del sector manufacturer de la comarca: paper i arts gràfiques

Taula 13. Dinàmica manufacturera de les Terres de l'Ebre. Ocupats. Canvi acumulat (%) (2021-19)

Baix Ebre		Montsià	
Indústries manufactureres	0,2	Indústries manufactureres	3,5
Cautxú i matèries plàstiques	1,2	Alimentació, begudes i tabac	5,7
Fusta i paper i arts gràfiques	-1,3	Indústria química	11,9
Alimentació, begudes i tabac	-5,7	Fusta i paper i arts gràfiques	6,5
Indústria química	4,1	Altres productes minerals no metàl·lics	7,3
Metal·lúrgia i productes metàl·lics	-6,3	Metal·lúrgia i productes metàl·lics	-0,1
Ribera d'Ebre		Terra Alta	
Indústries manufactureres	3,3	Indústries manufactureres	3,7
Tèxtil, confecció, cuir i calçat	-6,2	Fusta i paper i arts gràfiques	7,2
Alimentació, begudes i tabac	5,6	Alimentació, begudes i tabac	2,2
Metal·lúrgia i productes metàl·lics	9,3	Productes informàtics i electrònics	7,8
Indústria química	10,3	Metal·lúrgia i productes metàl·lics	-7,6
Altres productes minerals no metàl·lics	9,7	Indústria química	6,9

Font: Elaboració a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal 2022

Pel que fa a l'evolució acumulada dels ocupats en activitats de la indústria manufacturera, s'observen diferències en el comportament comarcal en el període 2013-20 (taula 13):

- Baix Ebre: creació d'ocupació en la indústria manufacturera
 - Creació d'ocupació: cautxú i plàstic; indústria química
 - Destrucció d'ocupació: alimentació, begudes i tabac; fusta i paper i arts gràfiques; metal·lúrgia i productes metàl·lics
- Montsià: creació d'ocupació en la indústria manufacturera
 - Creació d'ocupació: alimentació, begudes i tabac; indústria química; fusta i paper i arts gràfiques; altres productes minerals no metàl·lics
 - Destrucció d'ocupació: metal·lúrgia i productes metàl·lics
- Ribera d'Ebre: creació d'ocupació en la indústria manufacturera
 - Creació d'ocupació: tèxtil, confecció, cuir i calçat
 - Destrucció d'ocupació: alimentació, begudes i tabac; metal·lúrgia i productes metàl·lics; indústria química; altres productes minerals no metàl·lics
- Terra Alta: creació d'ocupació en la indústria manufacturera
 - Creació d'ocupació: fusta i paper i arts gràfiques; alimentació, begudes i tabac; productes informàtics i electrònics; indústria química
 - Destrucció d'ocupació: metal·lúrgia i productes metàl·lics

Taula 14. Perfil manufacturer de les Terres de l'Ebre. Ocupats (2022)

	% <i>Empreses</i>	% <i>Acumulat</i>
Indústries de productes alimentaris	25,69	25,69
Fabricació de productes de cautxú i matèries plàstiques	10,82	36,51
Indústries del paper	10,05	46,55
Indústries químiques	9,70	56,26
Fabricació de mobles	7,96	64,22
Fabricació de productes metàl·lics, excepte maquinària i equips	7,45	71,67
Reparació i instal·lació de maquinària i equips	4,22	75,88
Fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics	3,54	79,42
Resta de manufactures	20,58	100,00

Font: Elaboració a partir de dades de l'Idescat

Analitzant les dades sobre el nombre d'ocupats segons dades registrades a la Seguretat Social s'identifiquen vuit activitats que suposen el 79,42% de l'ocupació en activitats manufactureres. D'aquestes n'hi ha tres que acumulen el 46,55% (taula 14):

- Indústries de productes alimentaris
- Fabricació de productes de cautxú i matèries plàstiques
- Indústries del paper

Taula 15. Perfil manufacturer de les Terres de l'Ebre. Empreses (2022)

	% empreses	% acumulat
Indústries de productes alimentaris	22,73	22,73
Productes metàl·lics, exc. maquinària	17,00	39,73
Indústries fusta i suro, exc. mobles	10,74	50,47
Fabricació de begudes	7,40	57,87
Mobles	7,40	65,28
Arts gràfiques i suports enregistrats	5,37	70,65
Productes minerals no metàl·lics	4,54	75,18
Indústries químiques	3,65	78,83
Resta de manufactures	21,17	100,00

Font: Elaboració a partir de dades de l'Idescat

Si s'exploren les dades sobre el nombre d'empreses registrades a la Seguretat Social s'identifiquen vuit activitats que suposen el 78,83% del teixit empresarial manufacturer. D'aquestes, n'hi ha tres que acumulen el 50,47% (taula 15):

- Indústries de productes alimentaris
- Productes metàl·lics, exc. maquinària
- Indústries fusta i suro, exc. mobles

Taula 16. Perfil manufacturer de les Terres de l'Ebre. Treballadors autònoms (2022)

	% treballadors autònoms	% acumulat
Fabricació de productes metàl·lics, excepte maquinària i equips	20,85	20,85
Indústries de productes alimentaris	16,87	37,72
Reparació i instal·lació de maquinària i equips	10,76	48,47
Indústria de la fusta i del suro, excepte mobles; cistelleria i esparteria	8,50	56,97
Arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats	6,51	63,48
Confecció de peces de vestir	5,98	69,46
Fabricació de mobles	4,91	74,37
Fabricació de begudes	4,78	79,15
Resta de manufactures	20,85	100,00

Font: Elaboració a partir de dades de l'Idescat

L'anàlisi dels treballadors autònoms que es dediquen a activitats manufactureres, mostra que vuit activitats representen el 79,15% de l'ocupació per compte propi de la indústria manufacturera. D'aquestes, n'hi ha tres que acumulen el 48,47% (taula 16):

- Fabricació de productes metàl·lics, excepte maquinària i equips
- Indústries de productes alimentaris
- Reparació i instal·lació de maquinària i equips

6. El focus en la política industrial: diversificar per créixer

En un territori, la instal·lació de noves empreses, el manteniment de la seva presència i l'ampliació del seu negoci posen de manifest que els avantatges competitiu territorials generen entorns per a oportunitats empresarials. La localització d'aquestes oportunitats empresarials van marcant la diversificació industrial del territori. La diversificació industrial pot reduir la volatilitat a curt termini de les taxes de creixement econòmic i, potencialment, impulsar el creixement global a llarg termini. La teoria econòmica prediu que, de la mateixa manera que diversificar una cartera d'inversió pot ajudar a reduir el risc, la diversificació de les indústries en una regió determinada pot ajudar a reduir-ne la volatilitat en l'evolució del seu creixement.

La diversificació econòmica és un element clau del desenvolupament econòmic atès que un territori va construir una estructura de producció més diversa. La diversificació ajuda a gestionar la volatilitat i ofereix un camí més estable per al creixement.

D'altra banda, la diversificació comporta el canvi cap a una estructura més variada de producció que pot augmentar la productivitat, crear llocs de treball i proporcionar la base per a un creixement sostingut en el territori..

A les Terres de l'Ebre les noves inversions industrials o l'ampliació de les ja existents, estan esdevenint projectes empresarials que van generant una dinàmica de transformació estructural. Aquests projectes empresarials promouen un procés de canvi estructural en el territori capaç de millorar la resiliència del territori als xocs externs i ofereixen oportunitats d'ocupació.

En el sector agroalimentari, la fàbrica de Florette (entre Tortosa i l'Aldea), que va entrar en funcionament el 2021, va ampliar la seva capacitat de producció el 2022. Aquesta ampliació va suposar una injecció d'un milió d'euros d'inversió i un increment dels llocs de treball, ja que es va passar de 75 a 130 treballadors. La inversió total al centre, situat al polígon Catalunya Sud de Tortosa / l'Aldea, és de 15 milions d'euros. A més, la incorporació de nova maquinària permet duplicar el volum de producció. D'altra banda, s'ha de materialitzar la inversió prevista de la multinacional austríaca Kronospan, dedicada a la fabricació i distribució de taulers de fusta, que ja porta ja invertits a les Terres de l'Ebre fins a 380 milions d'euros. La intenció de l'empresa és continuar invertint a la zona, tot i que requerirà que el projecte del ramal ferroviari s'acabi duent a terme.

També cal destacar el projecte industrial i logístic de Freshly Cosmetics a Gandesa. La firma de cosmètica Freshly Cosmetics ha obert un centre de producció dins del seu centre logístic de Gandesa (Tarragona), un espai d'uns 700 m² que permetrà assumir de manera directa tot el

procés que va de la investigació a la fabricació i l'envasament. La inversió per impulsar les instal·lacions a Gandesa ha estat de 5 milions d'euros. A més de l'àrea de fabricació i d'envasament, s'hi ha instal·lat un petit laboratori de qualitat per supervisar totes les operacions i produccions.

A les Terres de l'Ebre els nous projectes empresarials i l'ampliació dels ja existents afavoreixen la diversificació econòmica tant per la pròpia activitat que desenvolupen com per l'impuls que suposa per generar activitats indirectes.

La diversificació que resulta del canvi de la producció entre sectors, indústries i empreses esdevé una estratègia territorial per donar suport al creixement territorial. Les noves oportunitats que es generen poden impulsar la diversificació i la transformació estructural del territori impulsant noves capacitats industrials. Tot i la dificultat a identificar les activitats econòmiques vers les quals un territori hauria d'orientar-se, una estratègia encaminada a diversificar la seva economia jugarà un paper important en el seu creixement econòmic.

Capítol 4. El sector públic a les Terres de l'Ebre

*Dr. Xavier Ponce
Departament d'Economia
Universitat Rovira i Virgili*

1. EL CONTEXT ECONÒMIC I SOCIAL

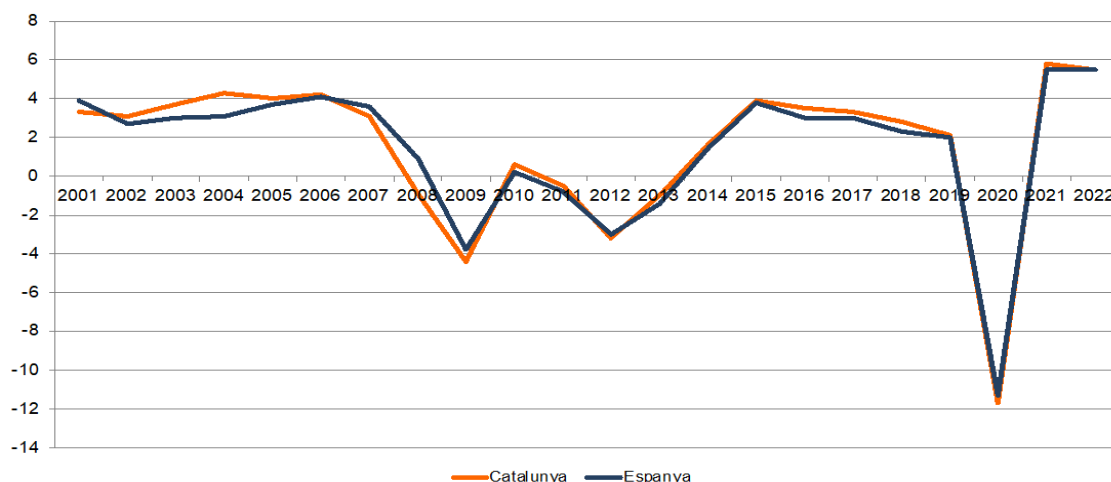
La pandèmia mundial que va esclatar l'any 2020 va tenir un impacte significatiu en l'economia mundial, amb restriccions de mobilitat i confinaments domiciliaris que van desencadenar una crisi sanitària, econòmica i social. A més del cost en terme de vides humanes, la crisi de la covid-19 i les seves successives onades van provocar inicialment una caiguda de la demanda que va afectar el consum de sectors com el turisme, la restauració, la cultura i moltes altres activitats. També hi va haver un impacte en l'oferta, quan es van interrompre les cadenes de subministrament a escala mundial. Una crisi que es va allargar en el temps i ha marcat l'esdevenir dels anys 2021 i 2022.

Quan va esclatar la crisi financera del 2007, desencadenada pel col·lapse de la bombolla immobiliària i que va deixar esgotades les arques públiques, la Unió Europea va respondre implementant polítiques d'austeritat per reduir el dèficit i el deute públic. Però la resposta a la crisi de la pandèmia del 2020 ha estat diferent. Si bé la crisi financera del 2009 va generar crítiques envers el paper de l'Estat per la manca de regulació en certes activitats financeres, la pandèmia ha portat a un reconeixement del paper de l'Estat i a un canvi en la política econòmica de la Unió Europea (UE). La UE ha suspès les regles d'austeritat del Pacte d'Estabilitat i Creixement i ha permès augmentar la despesa pública per fer front a la crisi. A més, s'ha creat el Fons Next Generation, que compta amb bons europeus, per impulsar la despesa fiscal.

Però l'any 2022, quan pensàvem que la recessió econòmica generada per la pandèmia ja havia quedat enrere, vam veure com augmentava la inflació de manera preocupant: la suma de polítiques fiscals i monetàries expansives per sortir de la crisi, juntament amb l'augment dels preus de l'energia derivat de l'esclat de la guerra a Ucraïna i els colls d'ampolla al comerç global, van representar una tempesta perfecta que va disparar la inflació en l'economia espanyola fins al 10,8% a meitat del 2022, el nivell més alt des del 1992.

Tot i que l'impacte de la pandèmia s'ha sentit a gairebé tots els països, la seva magnitud ha estat variable. En el cas d'Espanya, on ja vam patir els efectes d'una llarga recessió entre el 2008 i el 2014, la crisi de la covid-19 va provocar una caiguda significativa tant en l'economia espanyola (-11,3%) com en la catalana (-11,7%). Però aquest cop es va generar un consens sobre la necessitat d'una intervenció decidida de l'Estat per recuperar l'economia, fet que va fer que tant el 2021 com el 2022 ja s'aconseguís de nou un creixement econòmic per sobre del 5% (+5,5% aquest darrer any, tant a Catalunya com al conjunt de l'economia espanyola).

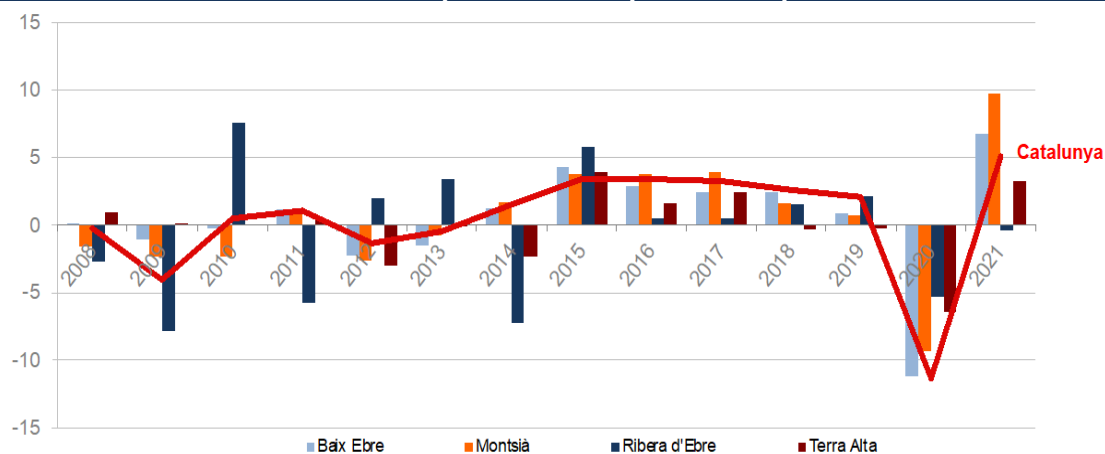
Gràfic 1. PIB Catalunya i Espanya (% variació real anual)

Font: INE

Malgrat la manca encara de dades oficials sobre el nivell de recuperació del valor afegit brut (VAB) a les comarques de les Terres de l'Ebre durant l'any 2022, podem basar-nos en les dades més recents disponibles per veure que la recessió causada per la pandèmia va ser més intensa, però molt més breu que la generada durant la crisi de 2008-14. Tal com mostra la gràfic 2, l'any 2021 el ritme de creixement interanual a les Terres de l'Ebre va ser del +5,1%, la qual cosa va ser un resultat una mica per sota de del +6,2%, experimentat a Catalunya en el seu conjunt (BBVA, 2023).

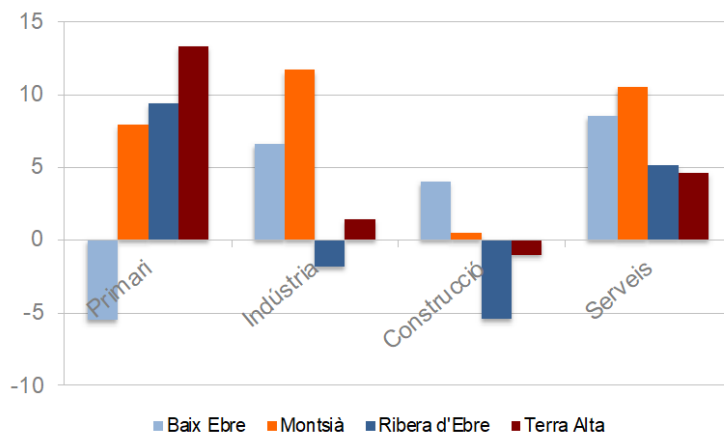
Gràfic 2. Taxa de variació del VAB a preus bàsics per comarques. Terres de l'Ebre

Font: BBVA (2023)

Aquest comportament del VAB de les Terres de l'Ebre durant l'any 2021 s'explica per la significativa millora del sector terciari (+8,6%) i per un creixement més moderat tant en el sector primari (+2,5%) com en el sector industrial (+1,7%) o en el la construcció (+1,7%). Destaca en sentit positiu el creixement del sector primari a la Terra Alta (+13,3%) i el del sector industrial al Montsià (+11,7%), mentre que l'evolució més negativa és la del sector primari al Baix Ebre (-5,5%).

Gràfic 3. VAB per comarques i sectors a les Terres de l'Ebre (% variació) (2021)

Font: BBVA (2023)

La ràpida sortida de la crisi del 2020 va deure's, en gran part, gràcies a l'experiència negativa de la crisi del 2009. Perquè la successió de desastres que hem patit en els darrers anys han posat sobre la taula la necessitat de buscar equilibris entre l'eficiència i la seguretat en els subministraments, entre la descarbonització i la seguretat energètica. I el 2022, amb el perill d'estagflació que vivíem, entre l'estabilitat de preus i l'ocupació.

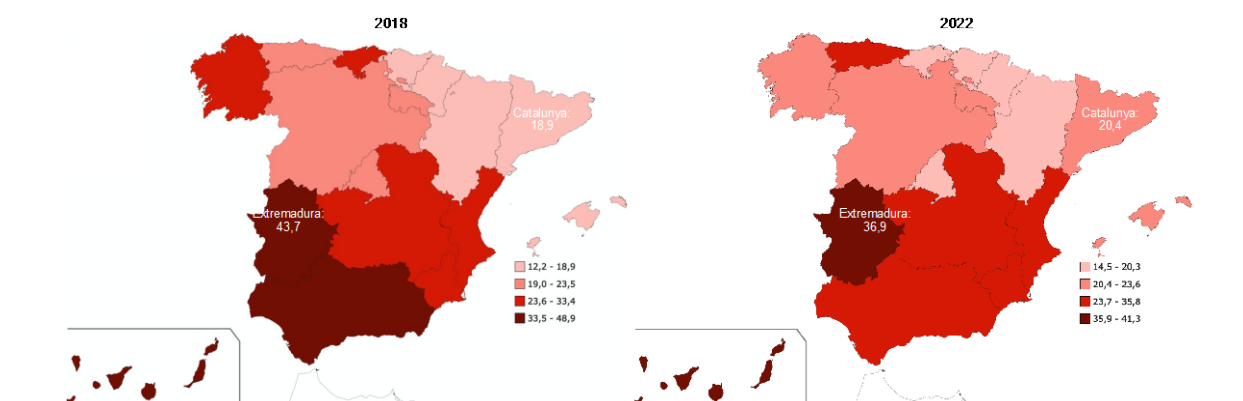
La recepta tradicional per pal·liar un problema d'inflació és recórrer a una política monetària contractiva. Però que, si bé és cert que contribueix a reduir la inflació, ho fa a través d'un augment del tipus d'interès que redueix el consum i la inversió i, per tant, genera una caiguda de la demanda i de la producció. Una política antiinflacionista que és més tolerable en un context d'abundància i de confiança en el sistema polític.

Ara, però, la situació sembla una mica diferent. Pot ser perquè la inflació a Europa no es deu a un excés de demanda, sinó a una contracció de l'oferta causada pel tall en el subministrament de matèries primeres essencials energètiques, industrials i alimentàries a causa de la guerra a Ucraïna. Pot ser també perquè es percep un clima social de ressentiment provocat per l'augment de la desigualtat i la pobresa, o perquè hi ha una crisi de legitimitat en els sistemes democràtics fruit de la seva polarització. I tot això ens aboca de nou a la necessitat de plantejar un nou contracte social que permeti construir una economia dinàmica i una societat justa (Costas, 2023). La sortida d'una crisi quasi sempre és asimètrica, és a dir, no tots els sectors ni tots els agents econòmics tenen el mateix ritme de recuperació. I sembla que, igual que va passar durant la Gran Recessió, la crisi de la covid-19 ha incrementat la desigualtat a Catalunya.

Un dels indicadors que inclou l'Agenda 2030 per mesurar la població en risc de pobresa o exclusió social és l'anomenat AREPO, que mostra la proporció de persones que es troben en alguna d'aquestes tres situacions: estar més del 60% per sota de la mitjana dels ingressos, tenir mancances materials greus o pertànyer a una llar en què els seus membres en edat de treballar ho fan menys del 20% del seu potencial total. I tal com es mostra al gràfic 4, malgrat que Catalunya ha tingut històricament unes condicions de vida superiors a les del conjunt del territori espanyol, durant els darrers anys s'han reduït aquestes diferències en termes de l'indicador

ARPE. En aquest sentit, si el 2018 la diferència entre la taxa a Catalunya i al conjunt de l'Estat espanyol era del 7,2%, l'any 2022 s'havia reduït al 5,1%, ja que la població en situació de vulnerabilitat en el cas de Catalunya havia passat del 18,9% al 20,14% en aquests quatre anys.

Gràfic 4. Població en risc de pobresa o exclusió social (2018 i 2022)

Font: INE

1.1. Els estabilitzadors automàtics i el Pla d'estabilitat

Durant els darrers anys, el dèficit públic a Espanya ha experimentat variacions significatives a causa dels períodes de crisi econòmica viscuts. Però potser més rellevant que la seva evolució és el debat que s'ha generat al voltant de quina era la millor manera de contenir-lo.

- **Període precrisi (2000-07):** Durant aquesta etapa Espanya va experimentar un sòlid creixement econòmic, impulsat en gran mesura pel sector immobiliari i la construcció. En aquest període el dèficit públic es va situar en nivells relativament baixos i, fins i tot, entre els anys 2005 i 2007 els comptes públics van presentar un superàvit.
- **Crisi financera i recessió (2008-12):** En aquest període de contracció econòmica el dèficit públic es va disparar, tant per l'increment de la despesa pública que es va fer per estimular l'economia com per la disminució en la recaptació d'impostos. El 2009 i el 2012 el dèficit públic espanyol va assolir nivells històricament alts i va arribar a superar l'11% del PIB. A partir del 2012 es van establir objectius de dèficit més estrictes en el marc de la Unió Europea, cosa que va fer que Espanya implementés una sèrie de mesures de consolidació fiscal amb l'objectiu de reduir el dèficit i estabilitzar les finances públiques.
- **Etapa de consolidació fiscal (2013-19):** Va ser una època en la qual es van dur a terme reformes estructurals, retallades de la despesa pública i augments en els impostos. Com a resultat, el dèficit va començar a disminuir de manera gradual fins a situar-se l'any 2019 en el 3,06%, pràcticament a tocar del 3% que tenen marcat com objectiu els països membres de la zona euro.
- **La crisi de la covid-19 (2020-22):** Des de l'any 2020, l'economia ha estat marcada per la pandèmia. Per fer front a aquesta crisi sanitària, econòmica i social es va tornar a generar

un augment significatiu en la despesa pública, fet que va comportar un nou increment del dèficit públic: el govern espanyol va implementar mesures d'estímul econòmic, així com plans de suport a empreses i treballadors afectats per la crisi. I el dèficit públic es va tornar a enfilar per sobre del 10% del PIB el 2020.

Si bé hi ha un consens entre els economistes en què la intervenció estatal pot contribuir a suavitzar els cicles econòmics i promoure'n el creixement, hi ha controvèrsia sobre el grau i la intensitat d'aquesta intervenció. La raó és que el saldo pressupostari és un indicador clau de la salut financera d'un país, i que afecta la seva capacitat d'endeutament i la confiança que hi tenen els inversors i els mercats financers.

Des del 1999, els països que han adoptat l'euro han signat l'anomenat Pacte d'Estabilitat i Creixement (PEC) de la Unió Europea, a partir del qual es va acordar que la millora de les finances públiques seria una prioritat en la seva política econòmica: els estats membres de la UE es van comprometre a mantenir el seu dèficit públic per sota del 3% del PIB, mentre que el deute no podia excedir del 60% del PIB. Si un estat membre no respecta aquests límits, es podria iniciar l'anomenat procediment de dèficit excessiu.

No obstant això, tant amb l'esclat de la crisi del 2009 com amb la del 2020, aquest marc institucional es va veure alterat, quan un augment significatiu de la desocupació va portar molts governs a optar per implementar unes polítiques fiscals expansives que van acabar suposant un increment tant del dèficit públic com del deute públic. Ja al febrer del 2009 la Comissió Europea va obrir un expedient a Espanya en el marc d'aquest procediment de dèficit excessiu al Pacte d'Estabilitat, fet que implicava sotmetre's a un seguiment rigorós dels comptes perquè el dèficit públic del país superava el 3% del PIB.

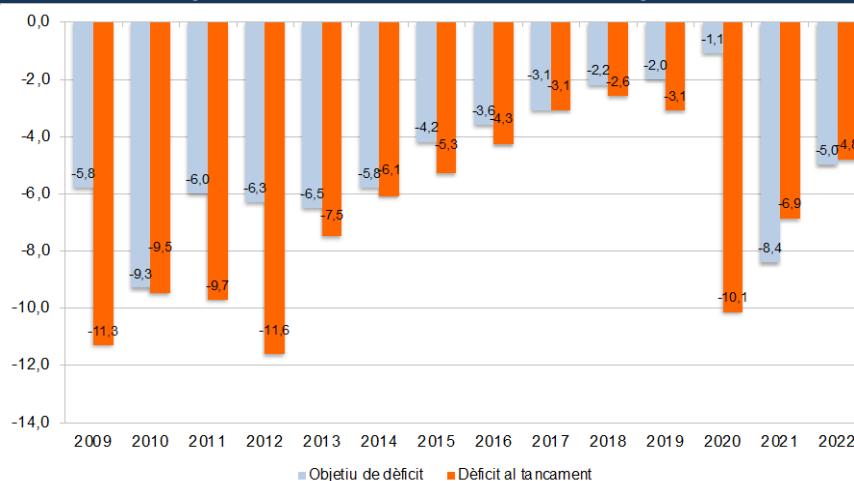
Encara que a partir del 2014 la conjuntura econòmica va començar a millorar, no va ser fins al 2019 quan Espanya va sortir del procés de dèficit excessiu, després de 10 anys. Tal com es mostra al gràfic 5, aquest camí de sanejament dels comptes públics no va ser senzill i els objectius de dèficit es van anar ajustant d'acord amb la realitat reflectida als informes pressupostaris, amb desviacions de vegades justificades per la conjuntura econòmica, i en altres ocasions a causa de factors polítics com canvis de govern o pròrrogues pressupostàries.

Tot i això, quan la pandèmia es va desencadenar abruptament el març del 2020, la UE va suspendre les regles pressupostàries destinades a limitar l'endeutament dels estats membres fins a almenys l'any 2024. Aquesta flexibilització de les normes fiscals ha permès un augment considerable dels dèficits públics dels estats membres i ha contribuït a proporcionar ràpidament ajuda a les famílies i les empreses. I, per tal de finançar tots aquests programes, els governs van recórrer en gran mesura a l'endeutament als mercats, cosa que va resultar en un augment substancial del deute públic.

Això implica que en els propers anys els governs s'hauran d'esforçar un cop més a restablir un marge fiscal que millori la resiliència dels països davant de possibles crisis futures i a reduir el

deute públic. I un escenari òptim seria aconseguir que l'economia creixi a un ritme més ràpid que el deute públic, fet que permetria reduir aquest grau d'endeutament.

Gràfic 5. Desviació dels objectius de dèficit públic a Espanya entre 2009 i 2022 (%PIB)

Font: www.lamoncloa.gob.es

En l'exercici del 2022 el conjunt de les administracions públiques a Espanya va tancar amb un dèficit del 4,8% del PIB, cosa que equival a uns 63.776 milions d'euros. Aquesta xifra representa, però, una reducció del 23,1% en comparació a l'any anterior. És a dir, malgrat un context marcat per l'alça de preus derivat de la guerra d'Ucraïna, el dèficit va disminuir i es va situar per sota d'unes previsions inicials que apuntaven un dèficit proper al 5%. Això significa que en només un parell d'anys el dèficit públic s'ha reduït a la meitat, és a dir, l'equivalent a quasi 50.000 milions d'euros des de l'any 2020.

Per tant, a diferència del que va passar a partir de la crisi del 2008 quan es va disparar el dèficit públic i ens va costar gairebé una dècada tornar-lo a la franja del 3%, aquest cop el procés de consolidació fiscal ha estat molt més ràpid. I això s'explica fonamentalment per dos motius: per una part, pel sòlid creixement de l'economia espanyola, amb un augment del 5,5% del PIB tant a l'any 2021 com a l'any 2022; i, per una altra part, per l'evolució molt positiva de l'ocupació, ja que s'han assolit unes xifres rècord d'afiliació a la Seguretat Social.

Si analitzem el comportament que han tingut els diferents àmbits de l'Administració pública veiem que (MHAP, 2023):

- L'Administració central ha aconseguit reduir el dèficit al 3,02% del PIB en comparació del 6,16% registrat a desembre del 2021. Aquesta significativa reducció del dèficit s'ha aconseguit gràcies a haver assolit una recaptació de més de 257.000 milions d'euros, un rècord històric fruit tant del creixement de l'IVA, conseqüència de la inflació i la fortalesa del consum, com de l'augment de la recaptació per l'IRPF o per l'impost de societats derivat de l'evolució positiva de l'economia.
- La Seguretat Social ha registrat un dèficit de 5.986 milions el 2022, en contrast amb els 12.039 milions de dèficit registrats el 2021. Això significa que el saldo de la Seguretat Social

ha millorat el 0,55% del PIB, degut tant al creixement dels ingressos per les cotitzacions com per la reducció de les prestacions per desocupació vinculades als ERTO.

- Pel que fa a les comunitats autònomes, el 2022 registren un dèficit de 15.085 milions d'euros, el que equival a l'1,14% del PIB (en comparació al dèficit del 0,05% assolit el 2021). Aquest augment del dèficit es deu a la reducció dels recursos extraordinaris transferits fora del sistema de finançament relacionats amb la pandèmia.
- I, finalment, les administracions locals presenten un dèficit de 1.647 milions d'euros, que representa el 0,12% del PIB (en comparació al superàvit del 0,29% registrat el 2021). Aquest saldo negatiu es deu a la liquidació negativa a què es van enfrontar les entitats locals ja que el 2020, malgrat la caiguda dels ingressos fiscals, l'Estat va mantenir inalterats els lliuraments a compte a les administracions territorials perquè poguessin continuar prestant els seus serveis. El Govern s'ha compromès a compensar aquesta liquidació negativa de les entitats locals en tres anys (2022, 2023 i 2024) d'acord amb la Llei de les hisendes locals.

Tot i que les corporacions locals van tenir un dèficit del 0,12% del PIB al tancament de l'any passat, el primer dèficit en una dècada; segons el Banc d'Espanya les corporacions locals tenien més de 37.000 milions d'euros en dipòsits i efectiu a finals de l'any 2022.

Aquesta xifra és un rècord absolut i supera en gairebé 9.000 milions la xifra prèvia a la pandèmia, quan ja s'havia aconseguit un màxim històric. Aquesta dada és encara més cridanera si ens fixem en el context en què s'ha produït, al bell mig d'uns anys marcats per la covid-19 i per la guerra a Ucraïna, quan la despesa pública estava en augment i la inflació era alta... I malgrat tot això, els romanents no han deixat de créixer en els últims anys.

Aquests estalvis són el resultat d'una dècada de superàvits continus, a causa d'una disciplina fiscal rigorosa i d'ingressos i despeses estables i poc sensibles al cicle econòmic. El 2012 es va implementar la Llei d'estabilitat pressupostària i sostenibilitat financera, la qual prohibeix a les entitats municipals incórrer en dèficit i els imposa una regla estricta de despesa que és revisada de manera rigorosa per la intervenció local. També se'ls prohibeix utilitzar els estalvis per finançar despeses, excepte en casos molt limitats.

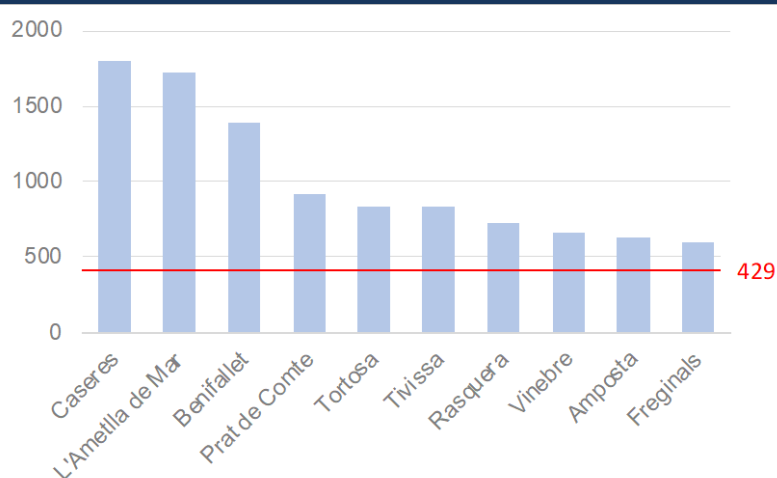
Però mentre els municipis acumulaven diners a través de superàvits des del 2012, les comunitats autònomes seguien en números vermells. L'explicació rau en uns ingressos fiscals poc sensibles al cicle econòmic i molt estables, majoritàriament relacionats amb béns immobles. Dos terços de la recaptació d'impostos locals provenen de l'impost sobre béns immobles (IBI), el comportament del qual és inelàstic. A més, les despeses municipals, com la recol·lecció d'escombraries i el transport, són estables i no exerceixen tanta pressió a l'alça com les polítiques enfocades a l'estat de benestar (sanitat, educació i serveis socials), que són competència de les comunitats autònomes.

La suspensió de les regles fiscals a causa de la pandèmia, que ha atorgat més flexibilitat als ajuntaments en l'ús dels seus estalvis, no ha aconseguit revertir aquesta tendència. Actualment,

amb les regles fiscals encara suspeses, els ajuntaments han d'aprovar pressupostos equilibrats, però al llarg de l'exercici poden fer modificacions pressupostàries tenint en compte els romanents.

El deute viu de les corporacions locals a les Terres de l'Ebre se situa en 429 € per càpita, si bé hi ha marcades diferències entre els municipis. El gràfic 6 mostra els 10 municipis amb un deute viu per càpita més elevat. Les dades ens indiquen que el deute viu dels ens locals a les Terres de l'Ebre s'ha reduït entre el 2017 i el 2021 quasi el 15%; destaca la reducció de 710 € per càpita a Rasquera (que representa una reducció del deute per càpita del 50%), de 615 € a Tivenys (-74%) i de 500 € a l'Ametlla de Mar (-23%).

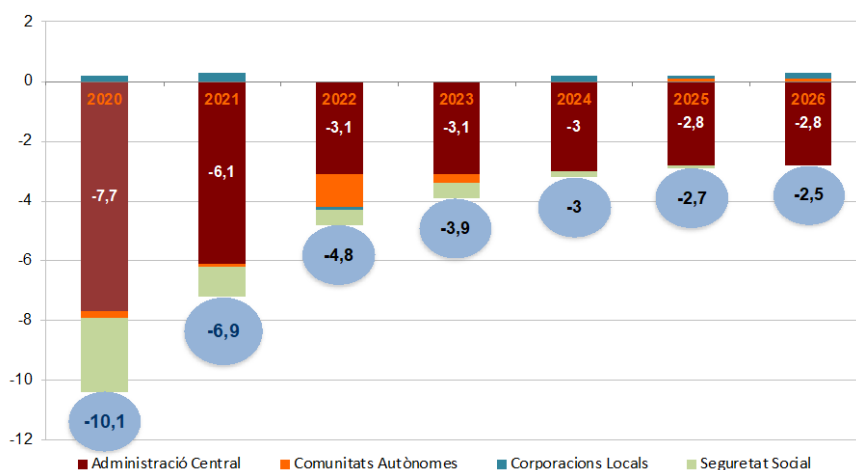
Gràfic 6. Deute viu per càpita de les entitats locals (2021)

Font: Ministeri d'Hisenda i Funció Pública

Tot i mantenir suspès el procediment per dèficit públic excessiu, la Comissió Europea ja ha emès orientacions per al disseny de la política fiscal en les quals recomana que els programes d'estabilitat per al període 2023-26 incloguin plans que garanteixin una trajectòria descendent contínua del deute i la reducció del dèficit públic per sota del 3% abans del 2026.

Gràfic 7. La senda de consolidació fiscal: el Programa d'estabilitat (2023-26) (% PIB)

Font: www.lamoncloa.gob.es

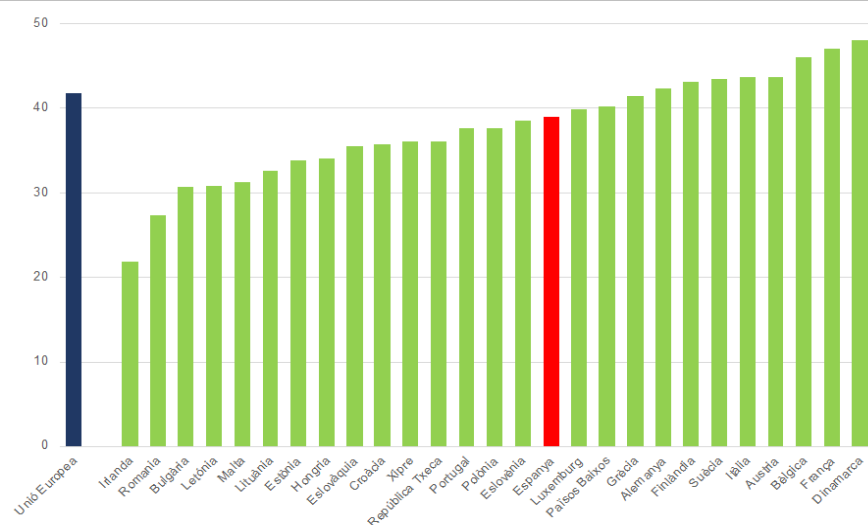
El Programa d'estabilitat és el document clau en què es recull el disseny de la política fiscal a curt, mitjà i llarg termini; és a dir, en el qual s'estableix quina serà la fulla de ruta per garantir la confiança dels mercats i crear unes bases sòlides per a la producció i l'ocupació. La previsió és que l'any 2022 els pressupostos públics es tanquin amb uns números vermells del 4,8%, una xifra que s'anirà reduint progressivament en els següents exercicis. En concret, el Govern de l'Estat s'ha fixat un camí per reduir-lo al 3,9% el 2023, al 3% el 2024 i al 2,7% el 2025. D'aquesta manera els comptes públics se situaran en l'entorn de sortida del procediment de dèficit excessiu, tot esperant que la Unió Europea aprovi una reforma que modifiqui aquestes regles fiscals. Per tant, encara és important que els governs vigilin que la despesa pública augmenti a un ritme més lent que l'activitat econòmica, assegurant-se així de mantenir un equilibri fiscal sostenible.

1.2. La percepció de la ciutadania

El paper que els països de la Unió Europea van atorgar al sector públic per tal de superar la Gran Recessió (2008-14) i durant la crisi de la covid-19 (2020-21) va ser molt diferent. Per superar la crisi associada a la pandèmia l'acció governamental ha estat crucial, tot i que no ha aconseguit evitar uns costos socials elevats i una preocupant acumulació de deute. De fet, els països europeus no només han utilitzat els estalvis públics durant el període 2020-21, sinó que també han recorregut a un endeutament públic massiu que, en el cas d'Espanya, arribà al 120% del PIB.

Més enllà del debat sobre la intensitat de la recuperació i la capacitat de reequilibrar les finances públiques, és especialment rellevant conèixer la percepció de la ciutadania sobre la càrrega impositiva. I, en el cas d'Espanya, la creença és que els impostos ja són molt elevats; tot i que, en realitat, se situen per sota de la mitjana de la Unió Europea. D'acord amb les dades presentades al gràfic 8, els impostos a Espanya representen el 39% del PIB, per sota de la mitjana del 41,7% de la Unió Europea.

Gràfic 8. Ingressos per impostos i contribucions socials a la UE (% PIB) (2020)

Font: Eurostat

Tot i aquesta situació, l'increment de la despesa pública total a partir del 2020 va ser més pronunciat a Espanya (va augmentar del 42,1% al 52,1% del PIB) que a la resta d'Europa (del 46,5% al 53,1%). I, segons les dades d'Eurostat, en el cas d'Espanya això va implicar que la despesa sanitària s'elevés del 6,1% al 7,6% del PIB, mentre que la despesa social ho feia del 17,4% al 22,1%.

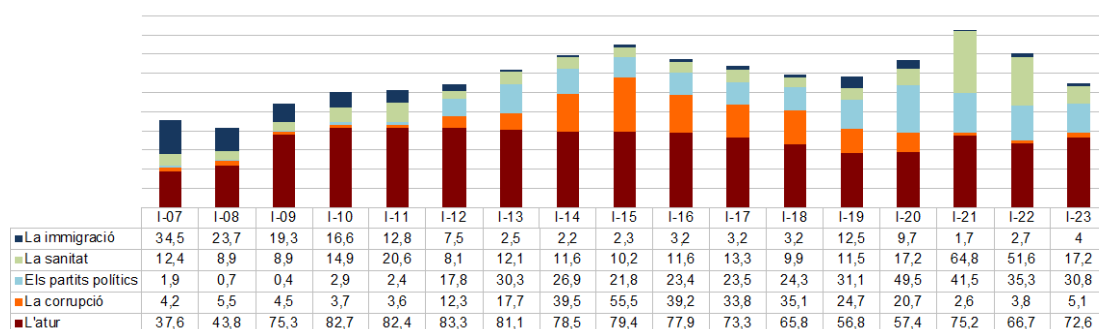
La intervenció estatal durant una crisi mai no és gratuïta. Les crisis passen, però els deutes romanen. A la Unió Europea, el deute públic ha augmentat del 59% del PIB el 2007 al 84% el 2022. En el mateix període, a Espanya gairebé s'ha triplicat, passant del 36% al 113% del PIB. I passada la tempesta sempre sorgeix la pregunta de qui suportarà o com es distribuïran aquests costos. Això sovint genera confrontació i malestar, la qual cosa també afecta la confiança que els ciutadans tenen en les institucions públiques.

Segons els resultats de l'Eurobaròmetre dut a terme l'estiu del 2022 per la Comissió Europea, gairebé la meitat de la població confia en la Unió Europea. Després de més d'una dècada des de l'inici de la Gran Recessió (2009-14), en què la desocupació i les polítiques d'austeritat impulsades des de les institucions europees es van convertir en la preocupació principal per als ciutadans europeus, el paper jugat durant la pandèmia ha fet que ara la proporció de ciutadans que tendeixen a confiar en la UE (49%) superi la d'aquells que no ho fan (43%).

No obstant això, els resultats varien entre els països europeus: a 18 estats europeus, la majoria de la població tendeix a confiar en la UE (especialment a Malta, amb el 71%; Portugal, amb el 68%, i Lituània, amb el 69%). D'altra banda, a 9 països la proporció de ciutadans amb una percepció negativa de la UE és majoritària, especialment a Grècia (on el 60% tendeix a no confiar-hi en comparació amb el 37% que sí que ho fa), Xipre (el 54% vs el 42%) i França (el 53% vs el 34%). En el cas d'Espanya, el 50% de la població veu la UE com un procés positiu, el 41% ho percep negativament, mentre que el 9% té una posició neutral.

L'enquesta realitzada pel Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS, 2023) revela quines són les inquietuds principals dels ciutadans a Espanya. Segons es mostra al gràfic 9, al començament de la crisi del 2009 només el 4,5% considerava la corrupció com un dels tres problemes principals del país, mentre que només el 0,4% esmentava els partits polítics. Tot i això, una dècada després, a principis del 2020, aquestes xifres van augmentar significativament, i van passar al 20,7% i al 49,5%, respectivament. Tot i això, l'esclat de la pandèmia ha canviat les prioritats i preocupacions, i l'atur (72,8%) i la sanitat (30,8%) són les dues principals preocupacions a principis del 2023.

Gràfic 9. Percepció sobre quins són els 3 principals problemes d'Espanya (%)

Font: CIS (2023)

2. EL PAPER DEL SECTOR PÚBLIC

Com a conseqüència de la pandèmia moltes coses han canviat en el món econòmic. I sembla que una de les tendències cada cop més accentuada és que ens apropem a un nou ordre bipolar, en què l'augment de la rivalitat geopolítica entre els Estats Units i la Xina implicarà una confrontació en l'àmbit de les idees entre el model liberal occidental i el model autoritari xinès. Però també és probable que presenciem un reequilibri entre el poder que tenen els mercats enfront dels estats, que afavoreixin aquests últims.

El debat sobre la intervenció estatal en una economia de mercat no és nou. Després de la destrucció ocasionada per la Segona Guerra Mundial i el temor de la gent a patir noves adversitats, a les dècades posteriors als anys 50 es va experimentar un augment de la participació del sector públic en l'economia. Les idees introduïdes pel keynesianisme ens van ensenyar que la intervenció estatal podia millorar l'assignació de recursos, la distribució d'ingressos i fomentar la plena ocupació, és a dir, assegurar un creixement econòmic sostingut. Tot i això, aquestes idees keynesianes van ser qüestionades a partir dels anys 80, quan l'ideari neoliberal va guanyar terreny. Economistes com Hayek o Friedman van criticar l'excés d'intervenció estatal argumentant que això dificultava el funcionament eficient d'una economia de mercat. Aquestes idees neoliberals van promoure a partir dels anys 80 i 90 la desregulació, la privatització i la liberalització de l'economia, fins i tot qüestionant la viabilitat de l'estat del

benestar o, en tot cas, quina era la seva mida òptima.

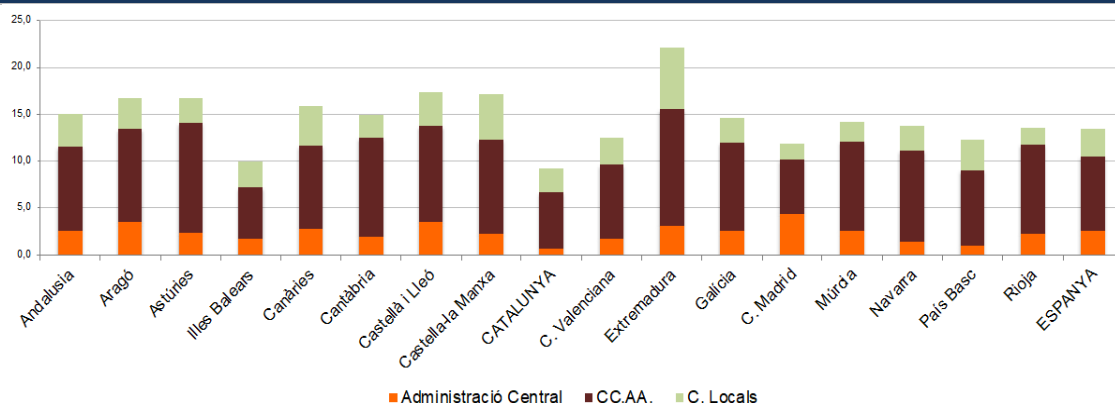
No obstant, sembla que la crisi de la covid-19 marcarà un nou moment en què el pèndol de la història s'inclinarà cap a un protagonisme més gran del sector públic. Una de les característiques de les societats occidentals ha estat la seva capacitat per renovar-se a cada període de crisi, identificant conflictes que han de ser analitzats des d'una nova perspectiva per poder gestionar-los adequadament.

I si analitzem el sector públic a l'Estat espanyol, el que destaca de manera més significativa en el marc comparat a escala internacional, és el seu notable grau de descentralització administrativa. En les darreres quatre dècades, l'Administració de l'estat ha experimentat un canvi considerable i ha passat de controlar aproximadament el 90% de la despesa a representar només una mica més del 20% (excloent-ne la Seguretat Social). D'altra banda, les comunitats autònomes s'encarreguen del voltant del 35% de la despesa, mentre que les entitats locals abasten el 12% (Sánchez i Desdentado, 2019). És a dir, actualment a Espanya l'Administració central de l'Estat i la Seguretat Social assumeixen la majoria de competències relacionades amb les polítiques d'estabilització i de redistribució. Tot i això, són les administracions autonòmiques i les locals les responsables de la prestació dels principals serveis públics, com l'educació, la salut i els serveis socials. La provisió d'infraestructures és compartida entre els tres nivells de govern.

I aquesta distribució de funcions té el seu reflex en el nombre de treballadors als diferents nivells de les administracions públiques. L'Administració de l'Estat compta ara amb poc més de mig milió d'empleats, en contrast amb els més d'1,6 milions que treballen per a les comunitats autònomes i els gairebé 600.000 empleats dependents de l'Administració local. Per tant, són les comunitats autònomes les que en assumir la gestió dels serveis públics més importants requereixen una quantitat més gran de recursos i personal, com la sanitat, l'educació pública i els serveis socials. En aquest darrer cas, la responsabilitat es comparteix entre els municipis i les altres entitats locals.

En el cas de Catalunya, les dades ens diuen que el sector públic ocupa 337.5787 persones, cosa que representa el 9,3% del total d'ocupats al territori l'any 2022.

Gràfic 10. Importància de l'ocupació pública per nivell de govern (2022)
 (% del personal al servei de les administracions públiques sobre els ocupats totals)

Font: Butlletí Estadístic del Personal al Servei de les Administracions Públiques i INE

Tal com mostra el gràfic 10, Catalunya és l'única comunitat autònoma al conjunt de l'Estat en què la xifra d'ocupació pública se situa per sota del 10%, molt per sota de la mitjana d'Espanya (13,4%): el 6% correspon al personal de l'Administració autonòmica, el 2,6% és personal de l'Administració local i, finalment, el 0,7% treballa com a personal de l'Administració central. Aquestes dades a Catalunya són significativament diferents de la mitjana espanyola, on el pes de l'ocupació pública a les entitats locals és relativament similar (2,9%), però tant l'Administració autonòmica (8%) com l'Administració central (2,5%) tenen un pes substancialment més gran.

En termes relatius, és a dir, quan analitzem la importància de cada àmbit d'administració en termes d'ocupació pública en cada comunitat autònoma, observem que a Catalunya el pes de l'aspecte autonòmic (64,4%) i de les entitats locals (27,8 %) es troba per sobre de la mitjana nacional (el 59,2% i el 21,9%, respectivament), mentre que el pes de l'Administració central és comparativament reduït (el 7,8% a Catalunya enfront del 18,9% al conjunt de l'Estat espanyol).

I, atesa aquesta importància, quan analitzem l'evolució i la composició dels pressupostos de la Generalitat de Catalunya en els darrers anys, el primer remarcable és que els seus pressupostos han estat prorrogats des del 2017, primer com a conseqüència de l'aplicació de l'article 155 i després per la falta de suports necessaris per aprovar-los en tràmit parlamentari. Això ha fet que l'aprovació d'un nou pressupost l'any 2022 hagi significat un gran canvi tant en la seva dotació com en la seva distribució.

Els pressupostos de la Generalitat de Catalunya de l'any 2022 representen més de 53.000 milions d'euros, la qual cosa significa un increment del 16,3% respecte a l'anterior exercici. Aquest augment pressupostari es reflecteix en cadascuna de les partides: protecció social (+23,9%), administració i justícia (+21,4%), foment i transport (+18,5%), ens locals (+16,8%), deute (+14,3%) i salut i educació (+14,2%). Uns pressupostos expansius que concorden amb la defensa del paper del sector públic per combatre els efectes de la pandèmia.

Però tant significatiu com el canvi en valor absolut és el que s'ha produït en la seva composició al llarg del temps. Tal com mostra el gràfic 11, des que el 2009 es va iniciar la crisi financera la

distribució dels pressupostos ha canviat substancialment. La necessitat de buscar recursos i endeutar-se per combatre aquella crisi ha fet que la partida dels interessos del deute sigui la més gran als pressupostos des del 2011, passant de representar el 4,4% el 2009 a representar el 22,5% de les despeses el 2022. Un augment del 415% que es veu contrarestat per una caiguda relativa de la despesa en foment i transport (-35,15) i en salut i educació (-18,9%).

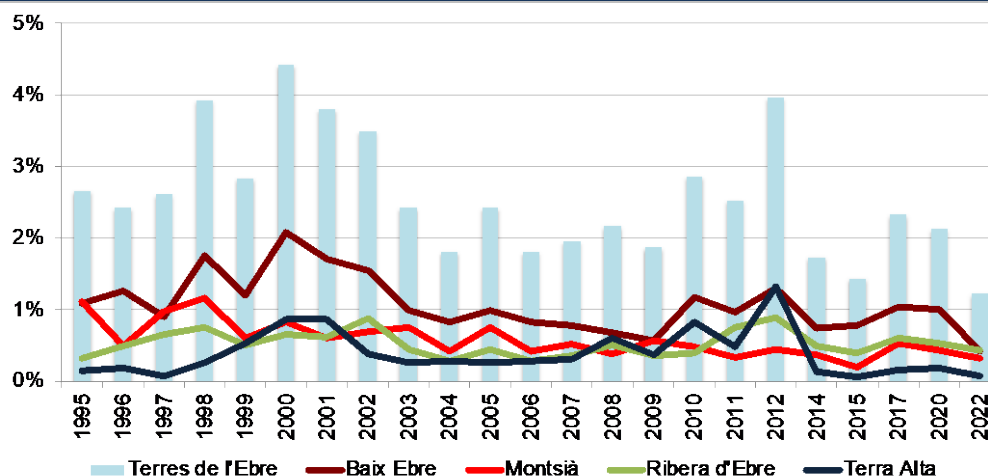
Gràfic 11. Àrees de despesa en els pressupostos de la Generalitat de Catalunya

Font: Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda, Generalitat de Catalunya.

Pel que fa a les inversions reals pressupostades per la Generalitat de Catalunya, l'evolució de la seva assignació territorial d'acord amb la ubicació física de la inversió està recollida al gràfic 12. Les dades ens mostren que la inversió anual pressupostada per al 2022 a les Terres de l'Ebre se situa al voltant de l'1,2% del conjunt de la realitzada a Catalunya, unes dades inferiors al pes que representa en la població d'aquest territori (2,3%).

Gràfic 12. Inversions reals liquidades per la Generalitat de Catalunya (%)

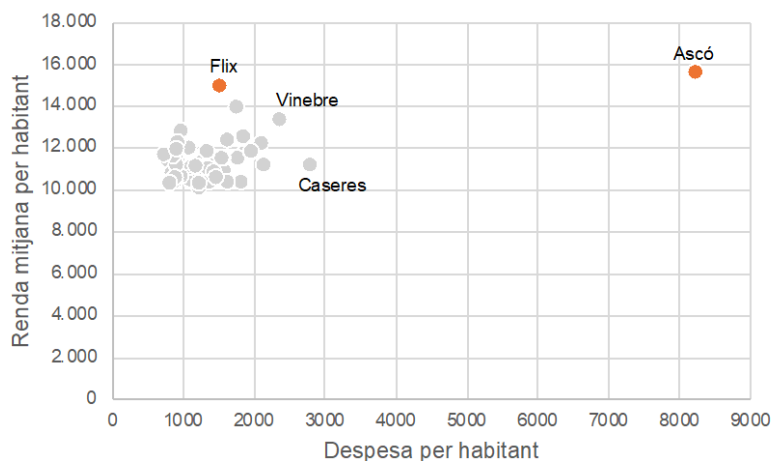

Font: Idescat

Pel que fa als ens locals, el nombre d'habitants d'un municipi sol estar correlacionat positivament amb el nivell de despesa dels ajuntaments en termes absoluts: a mesura que augmenta la població, tant els ingressos com les despeses tendeixen a ser més grans. Per tant, per poder comparar municipis de manera més rellevant, és important considerar la despesa de cada

ajuntament per habitant i comparar-la amb el seu nivell de renda, tal com es fa al gràfic 13 per als municipis de les Terres de l'Ebre. En analitzar aquests resultats, observem que més enllà de les particularitats que presenta el municipi d'Ascó per la presència de les centrals nuclears (15.625 € de renda mitjana per habitant i 8.221 € de despesa municipal per habitant), destaca la despesa municipal per habitant de Caseres (2.794 €) o Vinebre (2.352 €). En la part inferior se situen Roquetes (733 €), la Ràpita (789 €) i Rasquera (806 €).

Gràfic 13. Despesa mitjana de l'Ajuntament i renda mitjana per persona (2018-21)

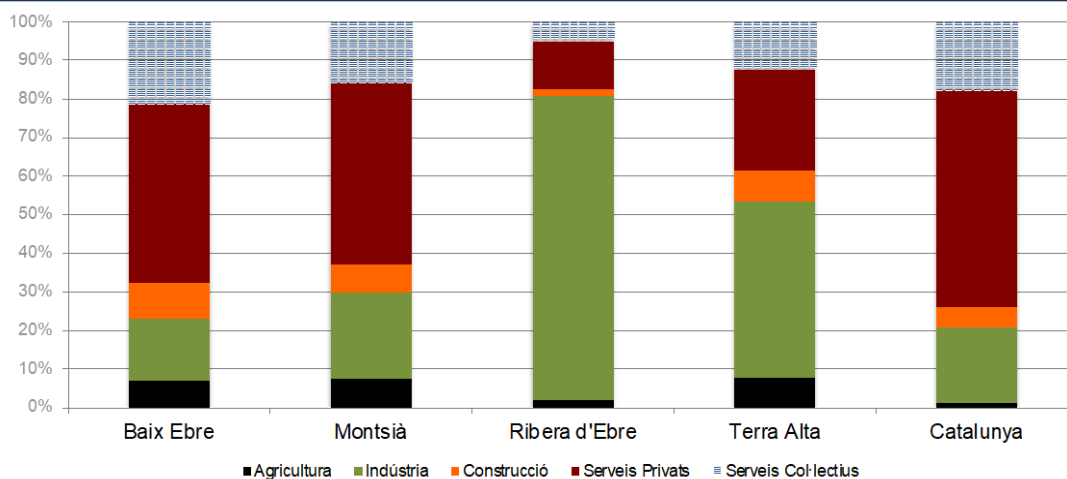

Font: INE i Andriano (2023)

2.1. El pes del sector públic en el VAB

Segons les darreres dades disponibles, el sector públic representa el 17,8% del valor afegit brut (VAB) de Catalunya, una contribució que se situa per sobre de la que suposa a la Ribera d'Ebre (5,1%), a la Terra Alta (12,4%) o al Montsià (15,6%), però que està per sota del valor que assoleix al Baix Ebre (21,2%) (BBVA, 2023).

Gràfic 14. Contribució sectorial al valor afegit brut (VAB pb) (2021)

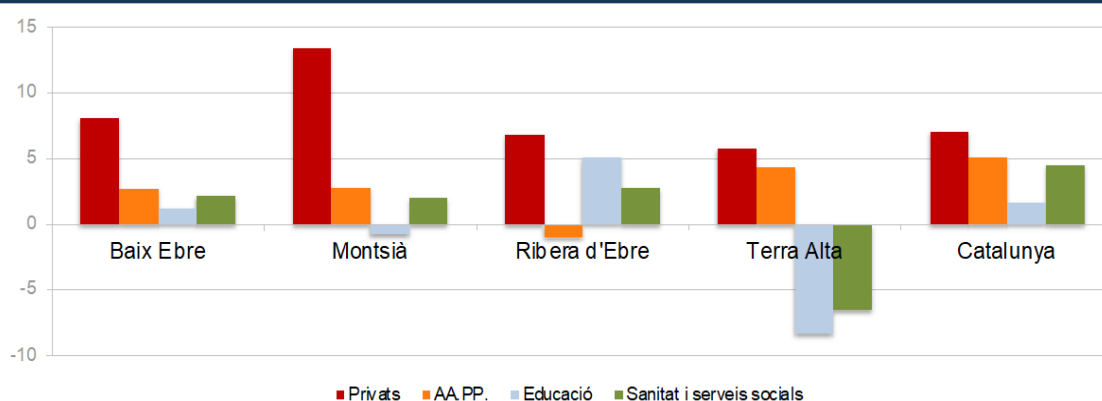

Font: BBVA (2023)

Pel que fa a l'evolució del VAB del sector públic, durant l'any 2021 l'activitat dels serveis col·lectius (que inclou l'educació, la salut i l'Administració pública) va seguir una tendència positiva tant al conjunt de Catalunya (+3,8%) com a les Terres de l'Ebre.

No obstant, tal com es pot veure al gràfic 15, la taxa de creixement del VAB associada als serveis col·lectius és força heterogènia: a la Terra Alta (+1,9%, amb un augment significatiu del +4,4% dels serveis relacionats amb l'Administració pública, però amb una caiguda per sobre del 6% tant dels serveis associats a l'educació com a sanitat i serveis socials), al Baix Ebre (+1,9%), al Montsià (+1,6%) i a la Ribera d'Ebre (+1,1%).

Gràfic 15. Variació del VAB al sector serveis (2021)

Font: BBVA (2023)

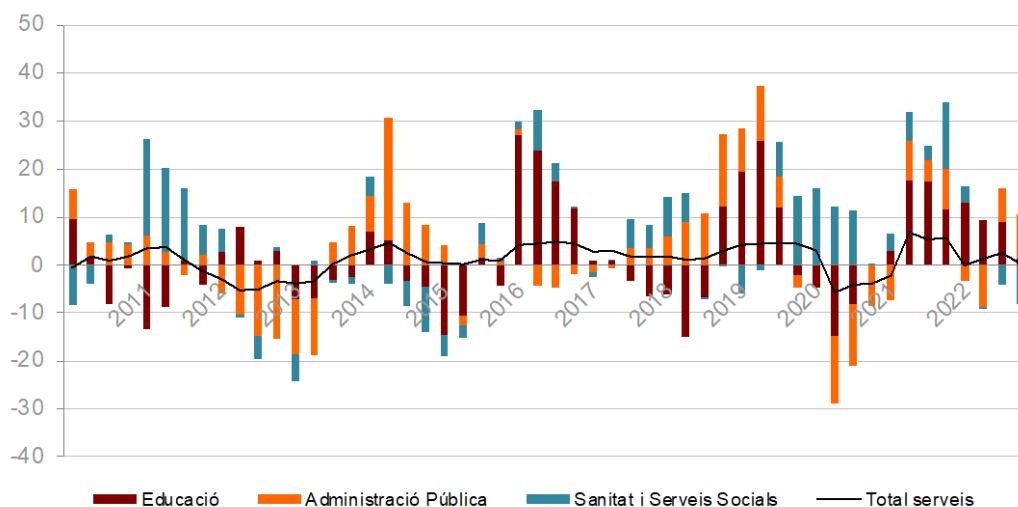
En tot cas, és remarcable també que el creixement dels serveis col·lectius ha estat inferior al dels serveis privats en cadascuna de les comarques de les Terres de l'Ebre: el Baix Ebre (el +1,9% dels col·lectius enfront del +8,1% dels privats), el Montsià (el +1,6% i el +13,4%), la Ribera d'Ebre (el +1,1% i el +6,8%) i la Terra Alta (el +1,9% i el +5,8%).

2.2. El pes del sector públic en l'ocupació

Si analitzem l'evolució de l'ocupació en el sector serveis a Catalunya en els darrers anys, queda clar que els resultats han estat fortament condicionats pel cicle econòmic. S'observa un comportament negatiu tant entre el 2012 i el 2013, com després del 2020 amb la crisi derivada de la pandèmia.

No obstant això, tal com mostra el gràfic 16, hi ha diferències significatives en el comportament de les diverses activitats relacionades amb el sector públic: els governs autonòmics van rebre de l'Estat 16.000 milions del fons covid-19, uns recursos que van servir per augmentar la despesa en personal sanitari i en educació i van permetre incrementar la població ocupada en aquest sector més del 10% el 2021, una tendència que s'ha aturat el 2022.

Gràfic 16. Evolució de la població ocupada en el sector serveis a Catalunya (variació trimestral interanual)

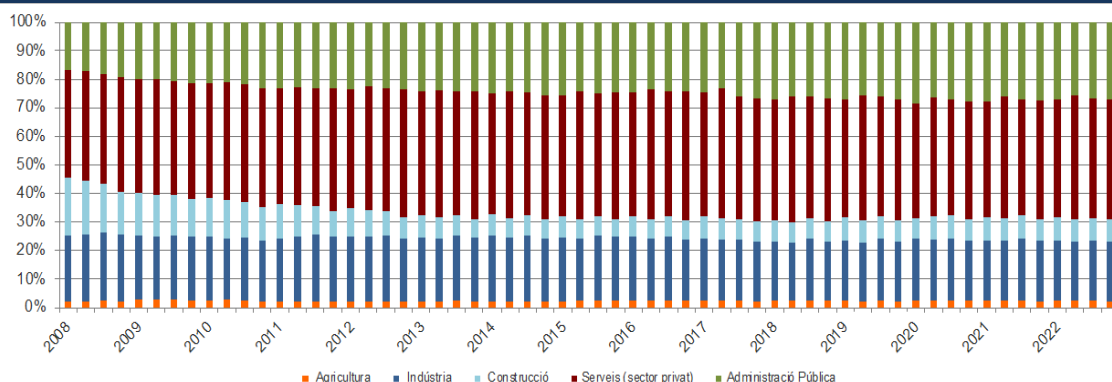

Font: Idescat

En el cas de les Terres de l'Ebre, la major estabilitat de l'ocupació al sector públic durant la darrera dècada ha fet augmentar la seva importància en termes relatius, de manera que el sector públic a les Terres de l'Ebre representa el 28,9% del sector serveis, un percentatge més gran que el 24,1% que es registra al conjunt de Catalunya (BBVA, 2023).

Aquesta importància relativa també es reflecteix en termes de treball. De fet, el sector serveis és l'únic sector econòmic a les Terres de l'Ebre que el 2022 mostra un nivell d'ocupació superior al d'abans de l'inici de la crisi econòmica del 2008: mentre l'ocupació al sector públic ha augmentat en els darrers 15 anys un +58%, als serveis privats només ho ha fet el +5%. I, en canvi, a la resta de sectors l'ocupació ha caigut durant aquest període, tant a l'agricultura (-23%), com a la indústria (-11%) o a la construcció (-62%).

Gràfic 17. Evolució de l'afiliació a la Seguretat Social a les Terres de l'Ebre

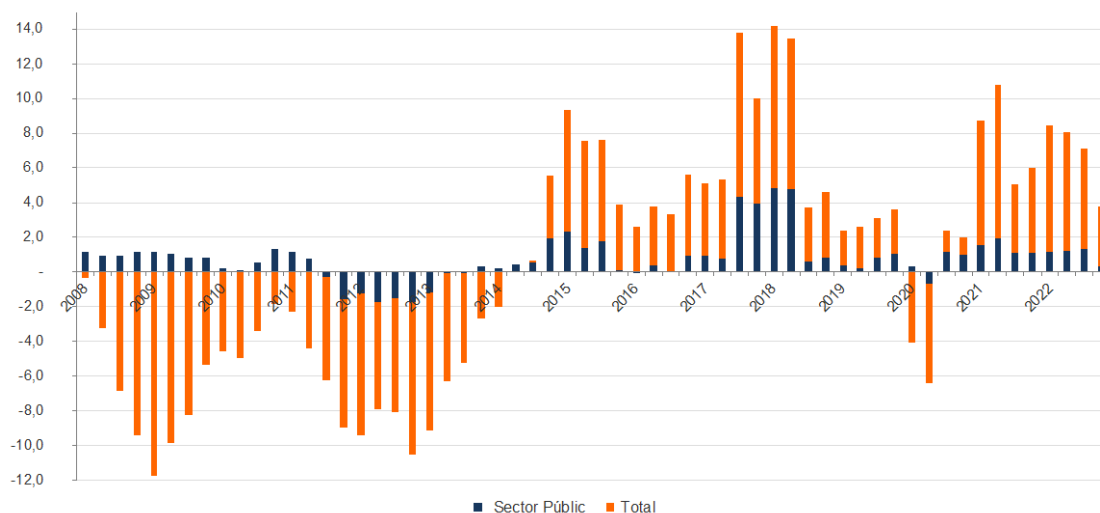
Font: Idescat

L'evolució positiva del mercat de treball des del 2021 queda recollida en les xifres d'atur registrat a les Terres de l'Ebre, tal com es mostra en el gràfic 18. Les dades ens indiquen que el procés de destrucció d'ocupació en el sector públic durant els anys de crisi és molt menys intensa que

en el sector privat de l'economia.

Però també és cert que, amb l'inici de la recuperació econòmica, on es generen nous llocs de treball de manera més intensa és en el sector privat. Una seqüència que ja va succeir a la crisi de 2008-14 i que s'ha reproduït amb l'esclat de la pandèmia el 2020 i la posterior recuperació econòmica que hem viscut el 2021 i el 2022.

Gràfic 18. Contribució del sector públic a la variació de l'afiliació a la Seguretat Social. Terres de l'Ebre (%)

Font: Idescat

Si analitzem les branques d'activitat en les quals s'ha generat aquest atur, veiem que hi ha diferències entre les 4 comarques de les Terres de l'Ebre. El gràfic 19 mostra que tant al Montsià com al Baix Ebre l'evolució en el sector dels serveis privats explica la major part de l'atur registrat (el 64% i el 62%, respectivament) i té una importància més rellevant que a la Terra Alta i a la Ribera d'Ebre (el 53% i el 51%, respectivament).

Però si analitzem el comportament de l'atur relacionat amb activitats pròpies del sector públic (sanitat i serveis socials, Administració pública i educació), les taxes d'atur registrat són més petites i mostren un comportament més homogeni que en la resta de sectors d'activitat econòmica i se situen en el 5% en el sector sanitari i en l'1-2% en el sector educatiu.

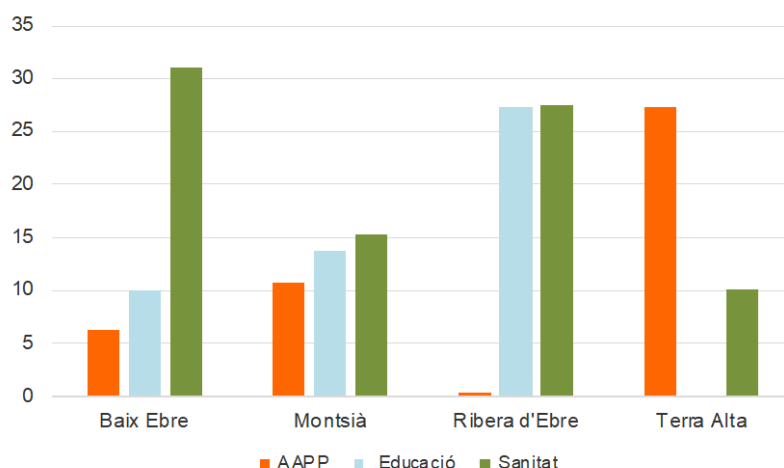
Gràfic 19. Atur registrat per comarques i sectors d'activitat (2022)

Font: Idescat

Malgrat això, quan observem la dinàmica que ha tingut la taxa d'atur registrat a les Terres de l'Ebre des de l'inici de la pandèmia, el 2020, les dades mostren que ha tingut un impacte negatiu en el conjunt d'activitats relacionades amb els serveis col·lectius. Tal com mostra el gràfic 20, al conjunt de les Terres de l'Ebre la crisi del 2020 no ha estat compensat per la recuperació dels anys 2021 i 2022 i, en conjunt, ha representat un augment de l'atur registrat en cadascun dels seus subsectors: Administració pública (+7,3%), educació (+12,8%) i sanitat (+22,9%).

Gràfic 20. Evolució de l'atur registrat a les Terres de l'Ebre (2019-22)

Font: Idescat

3. CONCLUSIONS

La darrera crisi ha comportat, un cop més, replantejar-se quin és el paper que ha de jugar el sector públic en una economia de mercat. I la percepció de la ciutadania és que, més enllà de la necessitat que el sector públic tingui un paper més o menys actiu, el que cal és una millora en la qualitat dels serveis públics, una major transparència en la presa de decisions i una rendició de comptes. Uns elements que contribuirien a enfortir la confiança de la ciutadania en les institucions. Perquè, a mesura que deixem enrere la pandèmia, ens hem adonat del deute públic en què hem incorregut i que haurem d'afrontar en el futur.

L'Europa posterior a la covid-19 es troba enmig d'una cruïlla en què el repte és com fer compatible els nivells de protecció social que garanteix el nostre estat del benestar amb una població cada cop més reduïda i que estarà més envellida, en un entorn global en què els països europeus anem perdent protagonisme econòmic. És per aquest motiu que la Unió Europea ha creat diferents programes i plans per assolir ser una societat més respectuosa amb el medi ambient, però també per posicionar-se en aquesta nova revolució industrial impulsada per la intel·ligència artificial i la internet de les coses.

Tot i això, les dades mostren que avui en dia ja ens enfrontem a grans desafiaments en diversos fronts. L'*Anuari de Competitivitat Mundial* (IMD, 2022) situa Espanya al lloc 36è d'un total de 63 països analitzats. Aquest resultat es basa en la ponderació de la qualitat de les infraestructures (25è lloc), del rendiment econòmic (35è lloc), de l'eficiència empresarial (40è lloc) i de l'eficiència del sector públic (50è lloc). I aquesta avaluació del nostre sector públic no ha fet més que empitjorar en els darrers anys, la qual cosa revela que encara tenim molt a fer per convertir-nos en una societat més innovadora, però també més cohesionada socialment.

BIBLIOGRAFIA

- Andrino, B. (2022): «Ayuntamientos ricos y ayuntamientos pobres», *El País*, 4 de maig.
- BBVA (2023): *Anuari econòmic comarcal BBVA 2022*. BBVA, Barcelona.
- CIS (2023): *Barómetro sobre la percepción de los principales problemas de España*. Centre d'Investigacions Sociològiques, Madrid.
- Comissió Europea (2022): *Standard Eurobarometer 97*. Direcció General de Comunicació de la Comissió Europea, Brussel·les.
- Costas, A. (2023): «Aliviar el dolor de la inflación», *El País*, 9 d'octubre.
- EAPN (2022): *El Estado de la pobreza en España. 2015-2021*. European Anti-Poverty Network, Madrid.
- IMD International (2022): *The World Competitiveness Yearbook*. International Institute for Management Development, Lausana.
- Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques (2023): *Actualización del Programa de Estabilidad del Reino de España 2023-26*. MINHAP, Madrid.
- Sánchez, M. i Desdentado, E. (2019): «Una administración pública para el siglo XXI», a Cuenca, A. i Lago, S (dir.): *El sector público español: reformas pendientes*. Funcas, Madrid, p. 127-156.

Capítol 5. Les dades del turisme ebrenç en el marc del xoc i la recuperació pandèmica (2020-23): una mirada contextual en termes d'Espanya i Catalunya

*Dr. Juan Antonio Duro
Departament d'Economia
Universitat Rovira i Virgili*

1. Introducció

A finals de març del 2020 va canviar tot. Espanya i Catalunya es van haver de tancar per limitar el contagi d'un nou virus que amenaçava de manera global la vida de la població mundial. El que fins aleshores era percebut com a històries de la més pura ciència-ficció de Hollywood es va fer realitat. Ni en els nostres pitjors somnis, inclús després de visionar la pel·lícula *Contagi*, ens podríem haver imaginat la situació. Mobilitat restringida, comerços tancats, episodis increïbles als supermercats, notícies diàries de morts, etc. La situació va afectar la vida de les persones i, econòmicament, sobretot el sector de l'oci, que viu del contacte amb la gent i de la mobilitat. En aquest capítol repassarem com la pandèmia ha afectat el turisme, en particular a les Terres de l'Ebre, i tractarem d'obtenir-ne alguns aprenentatges.

L'anàlisi de les Terres de l'Ebre, com a territori referencial de l'anàlisi, s'ha fet amb un enfocament marcadament contextual, analitzant, al mateix temps, el que ha succeït a totes les regions turístiques espanyoles per a les quals l'INE subministra informació. L'anàlisi s'ha volgut separar entre el 2020, el 2021 i el 2022, per veure l'evolució del xoc, de l'impacte de la pandèmia i de la resposta de les diferents zones.

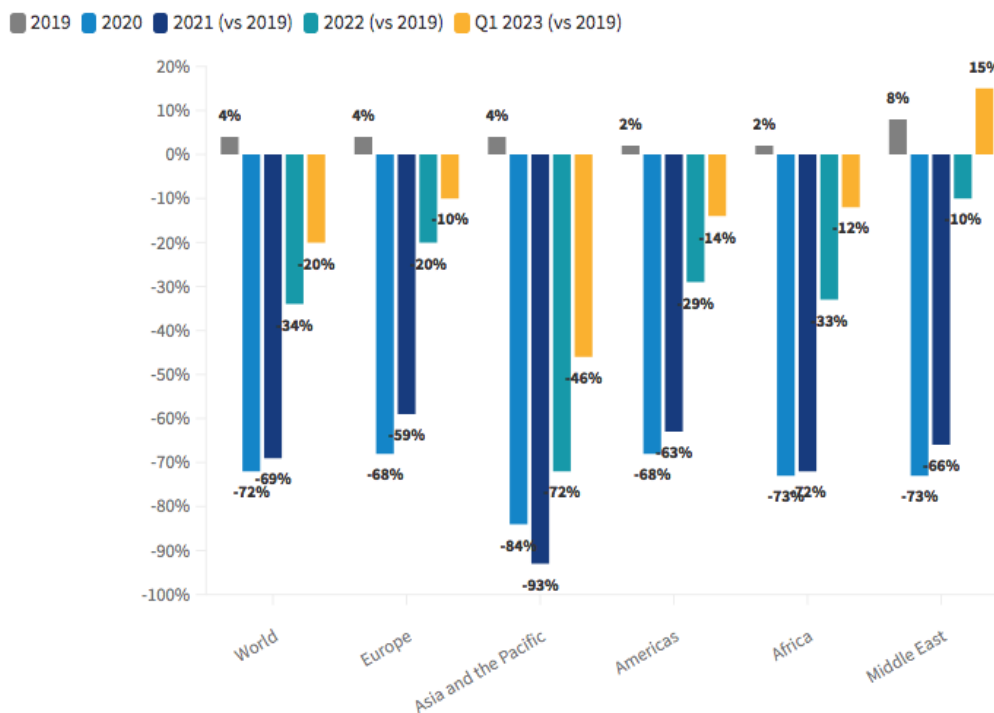
Per salvar l'espai, l'anàlisi s'ha centrat en la demanda hotelera, que és la demanda d'allotjament més important a Espanya i Catalunya, i tant en relació amb els viatgers com amb les pernотacions. A escala territorial, però, no tenim dades de tipus monetari de la demanda, desafortunadament.

El capítol s'organitza de la manera següent. A la secció segona es revisa el context global de la demanda turística al món, Espanya, Espanya i CA. A la secció tercera es revisa l'evolució de les Terres de l'Ebre, comparada amb la resta de regions turístiques espanyoles, incloses, òbviament, la resta de catalanes. A la secció quarta es comenten altres indicadors *proxy* del sector. A la secció cinquena es proporcionen dades de com va l'any 2023. El capítol finalitza amb uns comentaris finals pensant en la interpretació de l'ocorregut i la previsió de futur en el cas de les Terres de l'Ebre.

2. Xoc i recuperació del turisme internacional i a Espanya

La pandèmia va assestar un cop quasi mortal a l'economia i, en particular, al sector turístic global, fonamentalment a partir de l'abril del 2020. En les destinacions que depenen del sector vam veure una evaporació de la demanda durant els mesos centrals de l'any i, en particular, les corresponents al mercat internacional, absolutament limitat per les restriccions de mobilitat i els obstacles diversos imposats pels països per contenir l'expansió de la pandèmia, i les morts associades. El drama sanitari va desencadenar indirectament el cop al sector. Fixem-nos amb les dades d'arribades internacionals procedents del baròmetre de la UNWTO. En particular, les arribades internacionals es van reduir el 72% el 2020, respecte al 2019, i el 2020 encara van ser el 69% inferiors a les del 2019. La recuperació del 2021, per tant, a escala global encara no es notà gaire pel que fa al turista internacional. El 2022, sí; s'observa que les arribades internacionals ja són «només» el 34% inferiors a les generades el 2019 (i es preveu que sigui el 20% el primer trimestre del 2023). A Europa, l'ajustament va ser similar al mundial. D'aquesta manera, els països i territoris més dependents del mercat internacional han estat els que més van patir el xoc del 2020 i menys poden haver-se recuperat des de llavors.

Figura 1. Evolució arribades internacionals al món i per regions (2019-23)

Font: UNWTO World Tourism Barometer (maig 2023)

En el cas espanyol, els turistes internacionals es van reduir el 77% el 2020, el 63% el 2021 i encara el 2022 eren el 14% inferiors als arribats el 2019. Al quadre s'adjunta la resiliència en turistes internacionals per anys i CA. Es veu la caiguda generalitzada el 2020, la limitada recuperació el 2021 i la gran recuperació el 2022. En el cas de Catalunya, globalment va caure

la seva demanda internacional el 80% el 2020 (només superada per les Illes Balears), el 70% el 2021 (només superada per Madrid) i el 23% el 2022.

Taula 1. Resiliència dels viatgers internacionals a Espanya i CA (2020-22)

	R20	R21	R22
Total	0,227	0,373	0,858
And	0,225	0,353	0,833
Ara	0,316	0,396	0,707
Ast	0,290	0,508	0,872
Bal	0,126	0,462	0,965
Cana	0,288	0,400	0,938
Cant	0,271	0,408	0,825
CyL	0,335	0,388	0,790
CLM	0,366	0,374	0,763
Cat	0,200	0,299	0,767
CV	0,267	0,422	0,904
Ext	0,333	0,466	0,681
Gal	0,332	0,475	0,783
Mad	0,225	0,285	0,792
Mur	0,269	0,371	0,791
Nav	0,353	0,298	0,659
PV	0,327	0,415	0,959
Rio	0,325	0,343	0,759

Font: Elaboració pròpia a partir dades de l'INE (Frontur)

Aquest ajustament, lògicament, ha tingut el seu ressò en l'activitat econòmica i, en particular, en el PIB turístic estimat. Així, els comptes satèl·lit del turisme a Espanya van reduir l'aportació del turisme al PIB, des del 12,6% del 2019 al 5,8% el 2020 (la previsió avançada per al 2021 indica una recuperació fins al 8%). Segons les estimacions d'Exceltur, el PIB turístic espanyol hauria caigut el 57% el 2020, respecte al produït el 2019, el 35,6% el 2021 i la recuperació del 2022 ja hauria fet que només fos el 5,1% inferior al 2022 (per al 2023 es preveu només l'1,9% de diferència).

D'altra banda, l'anàlisi de les dades a Espanya per a la demanda hotelera (que és la més important en termes d'allotjament) ens permet visualitzar territorialment aquest ajustament i la seva posterior recuperació. En la taula 2 s'adjunta la resiliència de la demanda hotelera en termes de viatgers (per salvar espai) per CA i províncies, la qual cosa ens permetrà ja contextualitzar l'evolució del període per a la província de Tarragona, per exemple. Noti el lector ara que aquesta resiliència inclou ja l'impacte de mercat domèstic, cosa que no es considerava en la taula 1. Catalunya apareix amb una resiliència baixa el 2020, on només resisteix el 29% de la demanda hotelera assolida el 2019 (a Espanya la mitjana va ser del 32%), el 2021 el 49%

(el 56% a Espanya), però el 2022 ja s'assoleix el 92% (prop del 94% a Espanya). Aquest impacte, i recuperació final, es deuen, sobretot, al pes i la dinàmica del mercat internacional. La província de Tarragona apareix com una de les més afectades pel xoc del 2020 (la tercera amb pitjor resiliència hotelera). La recuperació, però, l'ha dut a recuperar el 2022 la demanda que es va generar el 2019 (de fet, l'1,6% més).

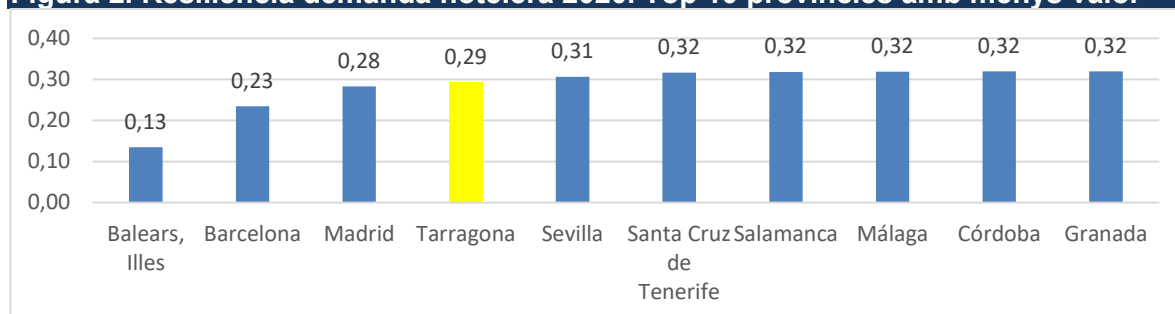
Taula 2. Resiliència de la demanda hotelera (2020-22) (viatgers) per CA i províncies espanyoles

	R20	R21	R22
Total nacional	0,318	0,559	0,945
Andalusia	0,347	0,568	0,918
Almeria	0,370	0,654	0,921
Cadis	0,442	0,683	0,959
Còrdova	0,319	0,509	0,849
Granada	0,320	0,436	0,782
Huelva	0,414	0,711	1,004
Jaén	0,456	0,739	1,011
Màlaga	0,319	0,583	0,973
Sevilla	0,306	0,491	0,907
Aragó	0,420	0,634	0,904
Osca	0,530	0,688	0,964
Terol	0,452	0,680	0,938
Saragossa	0,351	0,591	0,862
Astúries	0,475	0,716	0,966
Balears, Illes	0,134	0,480	1,021
Canàries	0,327	0,519	1,012
Palmas, Las	0,335	0,528	1,021
Santa Cruz de Tenerife	0,317	0,506	0,999
Cantàbria	0,482	0,687	0,967
Castella i Lleó	0,353	0,617	0,931
Àvila	0,365	0,581	0,853
Burgos	0,329	0,599	0,974
Lleó	0,332	0,666	1,015
Palència	0,401	0,651	1,029
Salamanca	0,318	0,562	0,880
Segòvia	0,328	0,596	0,887
Sòria	0,441	0,694	0,941
Valladolid	0,389	0,658	0,940
Zamora	0,356	0,640	0,829

Castella-la Manxa	0,401	0,672	0,949
Albacete	0,463	0,744	0,983
Ciudad Real	0,411	0,690	0,979
Cuenca	0,445	0,720	0,951
Guadalajara	0,429	0,656	0,868
Toledo	0,342	0,619	0,947
Catalunya	0,284	0,493	0,921
Barcelona	0,235	0,402	0,882
Girona	0,380	0,640	0,971
Lleida	0,519	0,677	0,932
Tarragona	0,292	0,630	1,016
Comunitat Valenciana	0,365	0,613	0,943
Alacant	0,354	0,591	0,931
Castelló	0,391	0,677	0,895
València	0,370	0,618	0,978
Extremadura	0,421	0,668	0,939
Badajoz	0,420	0,662	0,938
Càceres	0,423	0,675	0,940
Galícia	0,373	0,707	1,054
Corunya, la	0,349	0,700	1,125
Lugo	0,348	0,761	1,054
Ourense	0,477	0,734	0,930
Pontevedra	0,389	0,688	0,992
Madrid	0,283	0,494	0,867
Múrcia	0,404	0,661	0,963
Navarra	0,375	0,663	0,928
País Basc	0,396	0,670	1,011
Àlaba	0,413	0,745	1,020
Biscaia	0,365	0,599	0,960
Guipúscoa	0,432	0,738	1,077
Rioja, la	0,351	0,633	0,919

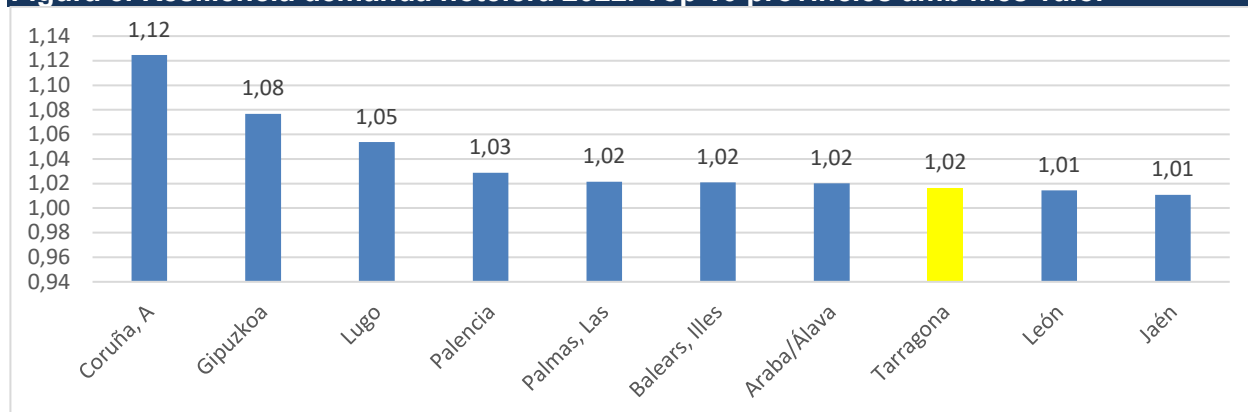
Font: Elaboració pròpia a partir dades de l'INE (Frontur)

Figura 2. Resiliència demanda hotelera 2020. Top 10 províncies amb menys valor

Font: Elaboració pròpia a partir dades de l'INE (EOH)

Figura 3. Resiliència demanda hotelera 2022. Top 10 províncies amb més valor

Font: Elaboració pròpia a partir dades de l'INE (EOH)

3. Terres de l'Ebre-Catalunya-Espanya

En aquesta secció es proposa contextualitzar l'evolució de les Terres de l'Ebre, com a destí turístic, en l'evolució global, que ja s'ha esmentat en la secció anterior. Donat que necessitem dades territorialment homogènies i que siguin disponibles en relació amb les zones turístiques d'Espanya (perquè apareguin les Terres de l'Ebre com a unitat de disponibilitat de dades) ens centrarem en aquesta secció en la demanda hotelera. No obstant, seria possible, anàlogament, fer l'anàlisi en relació amb els acampaments (Duro, 2023). De tota manera, la demanda hotelera és la majoritària i, per tant, la seva evolució raonablement és una representació satisfactòria de la demanda turística total.

3.1. Viatgers hotelers

En aquest sentit, a la taula 3 s'ha reproduït la demanda hotelera (viatgers, en primer lloc) per a totes les marques turístiques a Espanya amb dades subministrades per a l'INE (Institut Nacional d'Estadística). Les marques disponibles cobreixen bona part de la demanda a Andalusia, les Balears, les Canàries, Catalunya, la CV i els Pirineus, per exemple (també hi tenim increment al PB, Galícia, Extremadura o les Canàries). En particular, el volum de viatgers hotelers de la suma de les zones turístiques suposa el 66,3% de la demanda total a Espanya el 2019.

En concret, les dades indiquen que les Terres de l'Ebre es van trobar entre les zones turístiques espanyoles que millor van resistir el 2020, l'any del xoc pandèmic més cru. En efecte, amb el 45% de resiliència (demanda hotelera assolida respecte al nivell de tot l'any 2019), va ser la setena millor, només superada per altres destinacions d'interior o de muntanya com la Vall d'Aran (la millor de tot Espanya, en relació amb aquest grup, amb el 65%), els Pirineus, o fins i tot d'altres, com la Costa Verda (Astúries) o la Da Morte (la Corunya). Òbviament, aquest resultat,

i les diferències territorials en la resiliència, obeeixen a diversos factors. En particular, a Duro (2022) se n'han abordat alguns, dels factors, com a explicatius de les diferències de resiliència en relació amb les províncies espanyoles. Entre els principals, acostuma sempre a figurar l'especialització en mercat intern (anomenat domèstic). Així, donat l'ajustament enorme en el mercat internacional el 2020, les destinacions van haver de buscar-se la vida amb l'únic mercat existent, el domèstic, que va ser la diana de totes les mirades i estratègies dels territoris aquell any. De tota manera, la hipòtesi és que els territoris que els atreïen podrien seguir atraient i, consegüentment, aguantar millor. Aquest fet, ja es demostra amb molta claredat a Duro *et al.* (2022). De fet, a Duro (2022) s'identificaven com a factors explicatius d'una resiliència diferencial el 2020, més enllà del pes del mercat domèstic: tenir un producte turístic natural (com seria el cas de les Terres de l'Ebre) o la densitat de població (menys densitat més resiliència). Si repliquem l'anàlisi per a les zones turístiques, amb un simple diagrama de correlació com el reproduït a la figura 5, s'observa, en efecte aquesta correlació. Les Terres de l'Ebre se situen pràcticament a la línia de tendència global; és a dir, la millor resiliència de les Terres de l'Ebre era l'esperada, donada la seva especialització en el mercat intern.

L'anàlisi comparativa de la resiliència hotelera de les Terres de l'Ebre el 2021 també mostra els seus resultats diferencials, amb el 72% de la demanda recuperada sobre el 2019. Novament es confirma la correlació entre resiliència diferencial i especialització en el mercat domèstic, sent, de fet, superior a la trobada per al 2020.

El 2022 es produeix la recuperació quasi total de la demanda en moltes de les zones turístiques espanyoles. En el cas de les Terres de l'Ebre la resiliència arriba al 98%, molt a prop de recuperar els viatgers hotelers rebuts el 2019. A la Costa Daurada, per exemple, es recupera tota la demanda i, fins i tot, amb un augment del 2%. A Catalunya es destaca, així mateix, la resistència de la Vall d'Aran amb un augment proper al 3%. Per tant, el 2022, les Terres de l'Ebre ocupà el 3r lloc en resiliència a Catalunya, només superada per l'esmentada Vall d'Ara i les Terres de Lleida. La «quasi normalitat» del 2022 es percep amb el diagrama de correlació, que indica una absència de significativitat de la variable especialització en el mercat domèstic com a explicativa de les diferències en la resiliència territorial. De fet, un article recent confirma que, quan s'agafen les províncies espanyoles, la resiliència hotelera el 2022 ofereix una barreja de normalitat i no normalitat: la normalitat vindria representada precisament per l'absència de rellevància estadística de l'especialització en el mercat domèstic; però la no normalitat vindria descrita pel pes del producte natural en la resiliència (que es manté respecte als anys anterior) i el pes dels mercats internacionals llunyans, com a variable que segueix explicant una menor resiliència diferencial el 2022 (Duro *et al.*, 2023).

Òbviament, la millora de la resiliència internacional al llarg de la pandèmia no ha estat una excepció per a les Terres de l'Ebre. Com es veu en la gràfica, i després de la correcció substantiva i històrica de les xifres el 2020, amb una retenció del 25% dels viatgers aconseguits el 2019, la resiliència va augmentar el 2022 (es va doblar respecte al 2020) i arriba al 86% el 2022. Ara bé, és cert que l'impacte d'aquest mercat sobre les xifres globals territorials és limitat, donat que aquest mercat (en viatgers) no arriba al 20% del total.

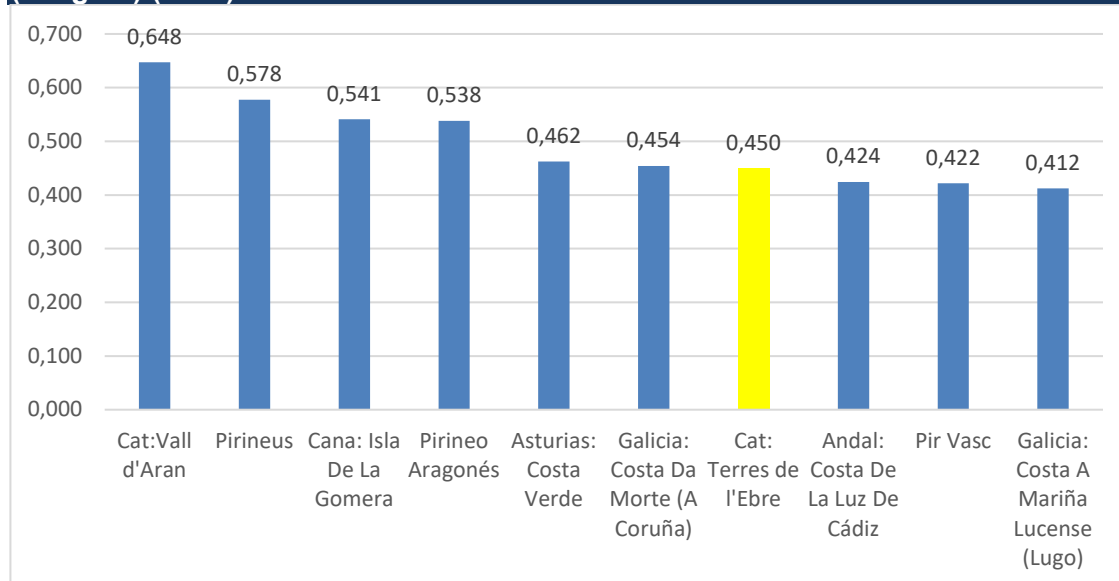
Taula 3. Resiliència viatgers hotelers (2020-22) per zones turístiques a Espanya

	R20	R21	R22
Andalusia: Costa d'Almeria	0,348	0,646	0,904
Andalusia: Costa de la Llum de Cadis	0,424	0,700	0,978
Andalusia: Costa Tropical (Granada)	0,383	0,554	0,791
Andalusia: Costa de la Llum (Huelva)	0,374	0,685	0,977
Andalusia: Costa del Sol (Màlaga)	0,315	0,588	0,980
Astúries (Principat d'): Costa Verda	0,462	0,720	0,942
Balears (Illes): Illa de Mallorca	0,117	0,458	1,009
Balears (Illes): Palma - Calvià	0,142	0,480	1,041
Balears (Illes): Illa de Menorca	0,243	0,652	1,138
Balears (Illes): Illes d'Eivissa-Formentera	0,154	0,514	1,043
Canàries: Illa de Gran Canària	0,366	0,593	1,026
Canàries: Sud de Gran Canària (Las Palmas)	0,348	0,557	0,999
Canàries: Illa de Lanzarote	0,294	0,431	1,044
Canàries: Illa de Fuerteventura	0,317	0,509	0,993
Canàries: Illa de Tenerife	0,309	0,497	1,005
Canàries: Sud de Tenerife (Tenerife)	0,300	0,491	1,021
Canàries: Illa de la Gomera	0,541	0,809	1,074
Canàries: Illa de La Palma	0,264	0,540	0,814
Catalunya: Barcelona	0,222	0,386	0,874
Catalunya: Costa Barcelona 2016	0,236	0,423	0,892
Catalunya: Costa Brava	0,344	0,636	0,963
Catalunya: Costa Daurada	0,262	0,620	1,020
Catalunya: Terres de l'Ebre	0,450	0,716	0,982
Catalunya: Terres de Lleida	0,302	0,682	0,926
Catalunya: Vall d'Aran	0,648	0,626	1,026
Comunitat Valenciana: Costa Blanca	0,339	0,588	0,933
Comunitat Valenciana: Costa de Castelló	0,364	0,669	0,896
Comunitat Valenciana: Costa de València	0,365	0,654	1,054
Extremadura: Nord d'Extremadura	0,385	0,657	0,878
Galícia: Costa da Morte (la Corunya)	0,454	0,855	1,189
Galícia: Rías Altas (la Corunya)	0,398	0,687	0,991
Galícia: Costa A Mariña Lucense (Lugo)	0,412	0,844	1,001
Galícia: Rías Baixas	0,378	0,692	1,000
Múrcia: Costa Càlida	0,371	0,657	0,945
País Basc: Costa de Guipúscoa	0,408	0,728	1,126

País Basc: Costa de Biscaia	0,352	0,616	0,838
Pirineu aragonès	0,538	0,684	0,966
Pirineus	0,578	0,681	0,945
Pirineu navarrès	0,374	0,760	0,973
Pirineu basc	0,422	0,705	0,940

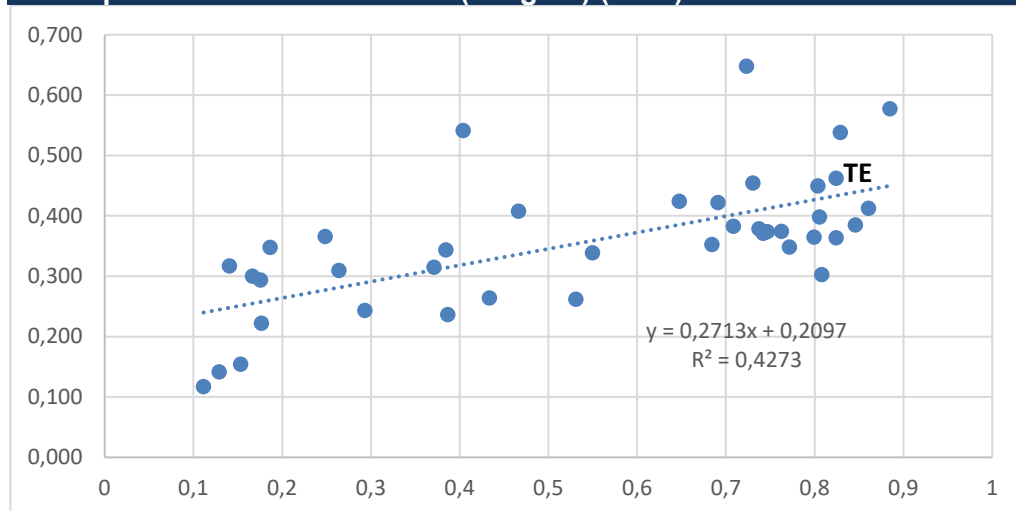
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (EOH)

Figura 4. Top 10 zones turístiques a Espanya, en funció de la seva resiliència hotelera (viatgers) (2020)

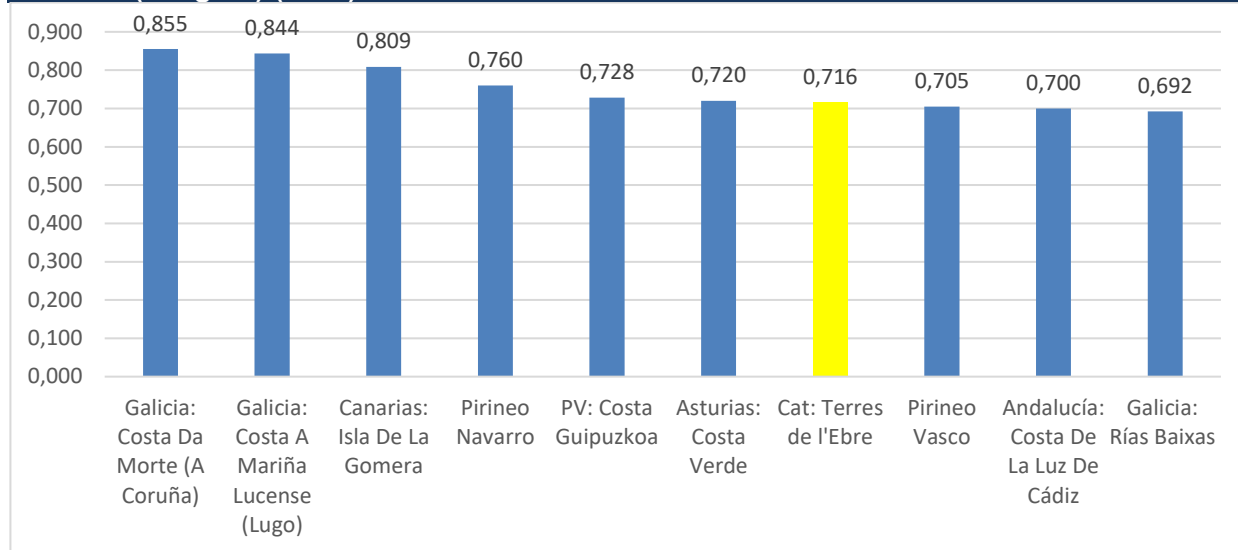
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (EOH)

Figura 5. Correlació simple entre % del pes del mercat nacional sobre el total per zones turístiques i resiliència hotelera (viatgers) (2020)

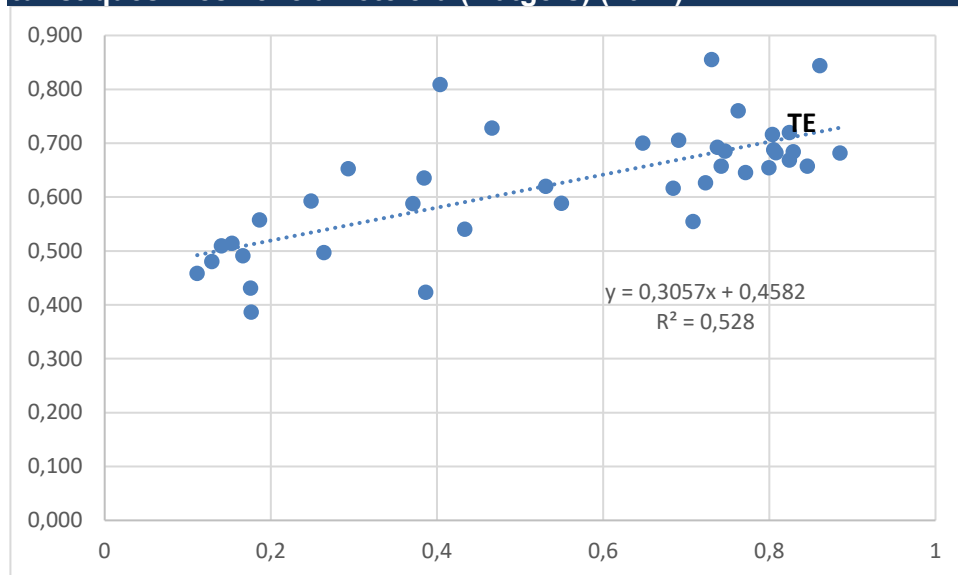
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (EOH)

Figura 6. Top 10 zones turístiques a Espanya, en funció de la seva resiliència hotelera (viatgers) (2021)

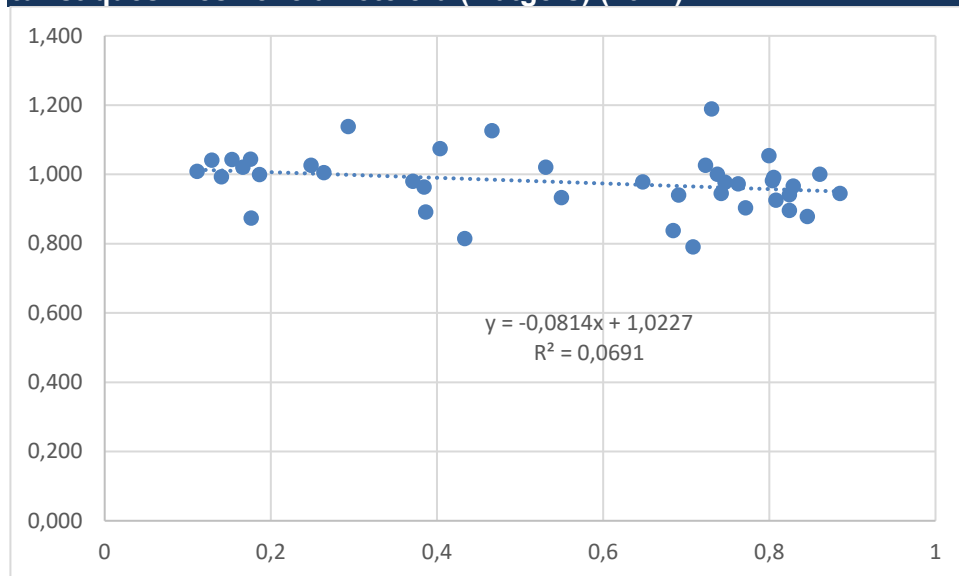
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (EOH)

Figura 7. Correlació simple entre % del pes del mercat nacional sobre el total per zones turístiques i resiliència hotelera (viatgers) (2021)

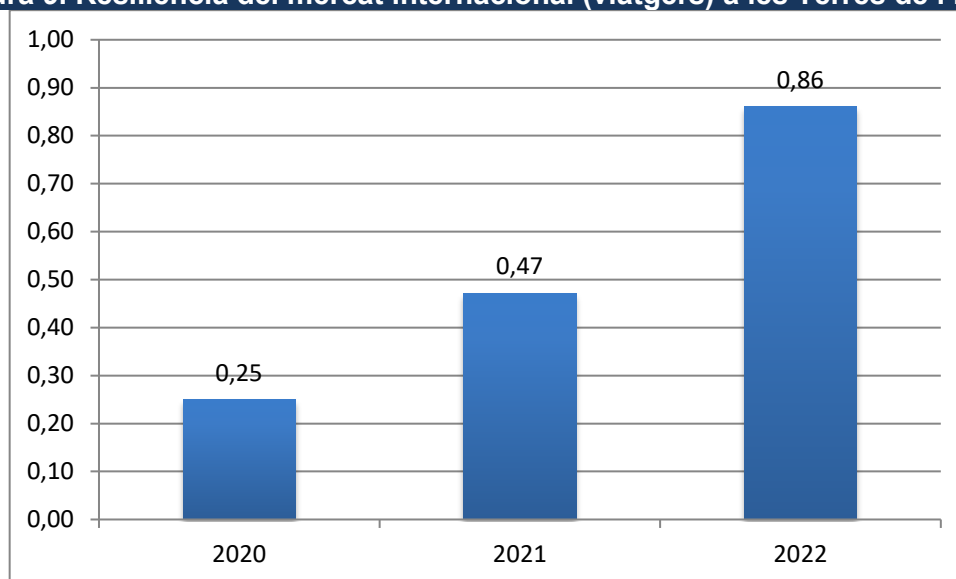
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (EOH)

Figura 8. Correlació simple entre % del pes del mercat nacional sobre el total per zones turístiques i resiliència hotelera (viatgers) (2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (EOH)

Figura 9. Resiliència del mercat internacional (viatgers) a les Terres de l'Ebre (2020-22)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (EOH)

3.2. Pernoctacions hoteleres

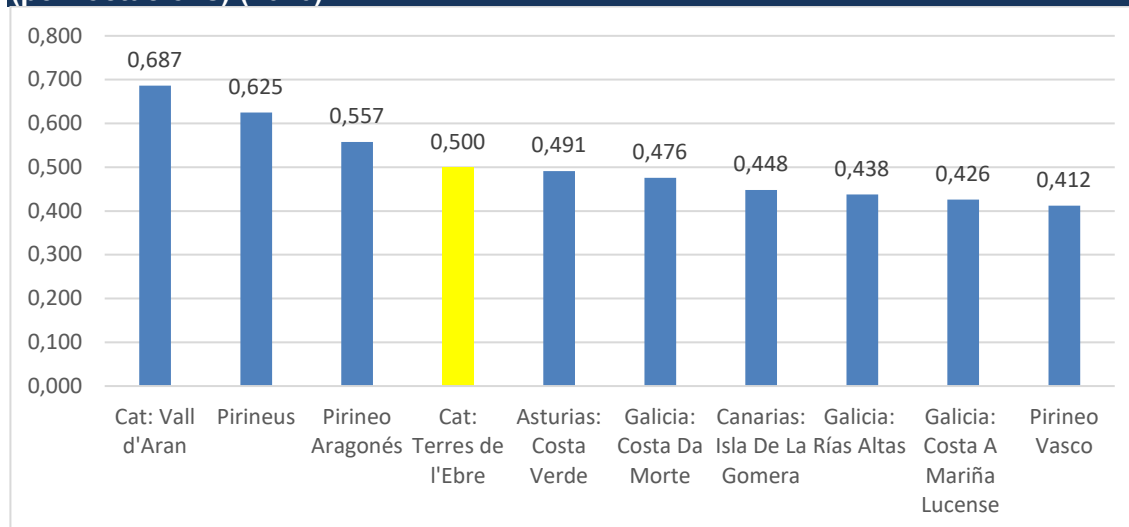
En aquesta subsecció s'analitza la resiliència territorial, però aplicada a les pernoctacions hoteleres, una variable més a prop de l'impacte econòmic de la demanda turística sobre el territori, i que reflecteix la possible incidència diferencial de l'evolució de les estades en aquests establiments en aquest període. En aquest sentit, en primer lloc, l'evolució de la resiliència és qualitativament similar a la reconeguda en la subsecció anterior; documentada, en aquest cas, pels viatgers hotelers. En efecte, amb les pernoctacions hoteleres, la resiliència va creixent des de l'enorme ajustament del 2020 fins a una recuperació completa el 2022. De fet, en el darrer any, Terres de l'Ebre mostra un creixement de l'activitat del 20% respecte al 2019. En particular, l'Ebre va ser la segona zona amb més resiliència en pernoctacions de tot Espanya el 2022 (1,20%), després de Costa da Morte. De fet, el 2020, any d'ajustament cru de la demanda, Terres de l'Ebre va ser la quarta que va resistir millor (0,50%), i el 2021, el de la recuperació parcial, la tercera (0,83%). Dit d'una altra manera, el 2020 Terres de l'Ebre aconseguí recuperar el 50% de les pernoctacions hoteleres registrades el 2019, mentre que una part gens negligible de les regions va recuperar menys del 30%. Típicament, les zones que han resistit millor els estralls de la pandèmia han estat zones especialitzades en producte d'interior/rural/cultural, situades als Pirineus, Galícia o Astúries. El 2022, ja es colen destinacions de sol i platja, símptoma de recuperació cap a la «normalitat», com és el cas de Menorca, Lanzarote o Palma-Calvià.

Taula 4. Resiliència pernoctacions Hoteleres (2020-22) per zones turístiques a Espanya

	R20	R21	R22
Catalunya: Barcelona	0,204	0,392	0,930
Catalunya: Costa Barcelona 2016	0,173	0,362	0,847
Catalunya: Costa Brava	0,251	0,517	0,885
Catalunya: Costa Daurada	0,163	0,437	0,916
Catalunya: Terres de l'Ebre	0,500	0,833	1,201
Catalunya: Terres de Lleida	0,313	0,716	1,015
Catalunya: Vall d'Aran	0,687	0,614	1,042

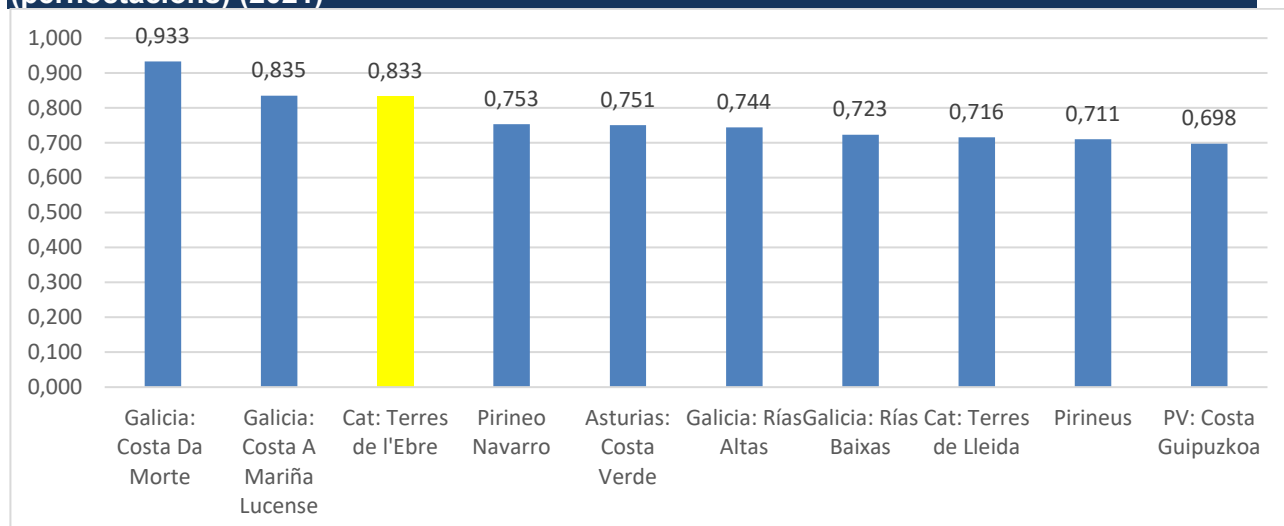
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (EOH)

Figura 10. Top 10 zones turístiques a Espanya, en funció de la seva resiliència hotelera (pernoctacions) (2020)

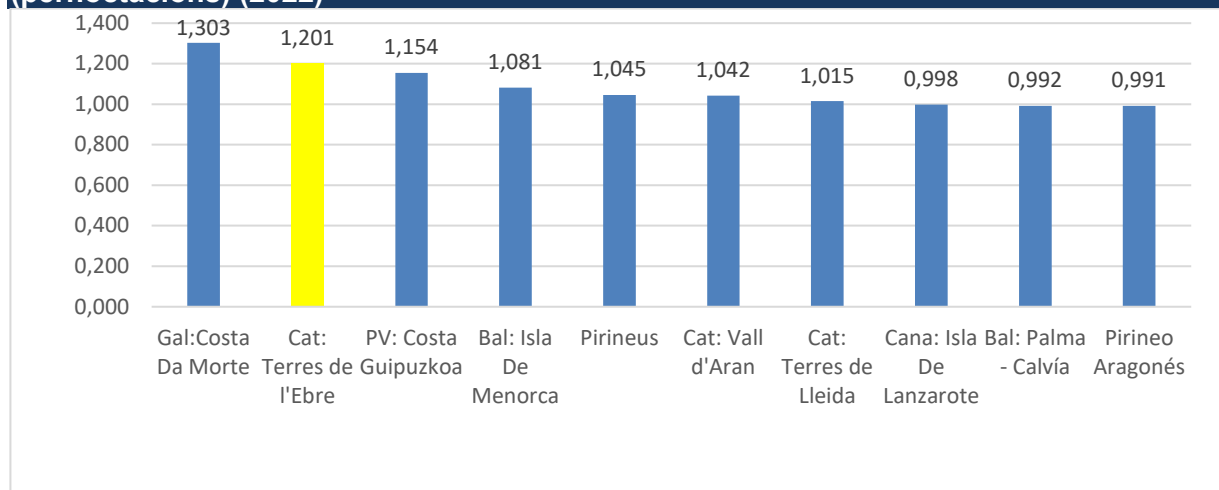
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (EOH)

Figura 11. Top 10 zones turístiques a Espanya, en funció de la seva resiliència hotelera (pernoctacions) (2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (EOH)

Figura 12. Top 10 zones turístiques a Espanya, en funció de la seva resiliència hotelera (pernoctacions) (2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (EOH)

3.3. Resiliència demanda a Terres de l'Ebre costa-interior

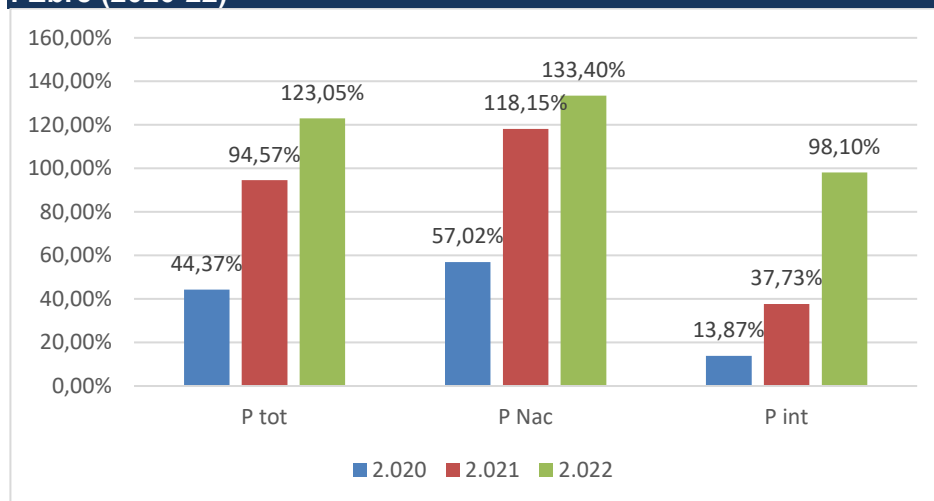
En aquesta subsecció es revisa la resiliència a l'Ebre, però ara detallant l'evolució en funció de la zona litoral (que genera la majoria de la demanda) i la zona de l'interior. Les dades provenen de l'Eurecat, fruit dels seus processos de realització d'enquestes i perfil de la demanda i, per tant, no són comparables completament amb les dades anteriors.² Les gràfiques adjuntades reproduïxen la resiliència, en aquest cas de les pernoctacions totals, primer per la zona costanera i després per la zona interior. Cal dir que les pernoctacions a la zona costanera són el 74,5% del total. A la zona costanera, el mercat nacional generà el 70,7% de la demanda total i a la zona interior el 81,7%.

Pel que fa a la zona costanera, la resiliència clarament ha anat creixent des del 2020 i s'ha generat, de fet, una demanda el 2022 que va ser el 23% més alta que la generada el 2019 (no és resiliència sinó, més aviat, gran creixement). El mercat nacional és el que explica aquesta trajectòria alcista, i expansiva el 2022, amb una demanda que ja va ser el 2022 el 33% més alta que la del 2019. Pel que fa al mercat internacional, la resiliència el 2020 va ser baixíssima, però també ha progressat fins a una quasi recuperació de totes les xifres del 2019 al 2022.

Pel que fa la zona interior, la progressió ha estat alcista també i amb creixement el 2022 respecte al 2019. Per tant, la zona interior no ha progressat diferencialment respecte a la costa en la post-pandèmia sinó a un nivell no gaire diferent.

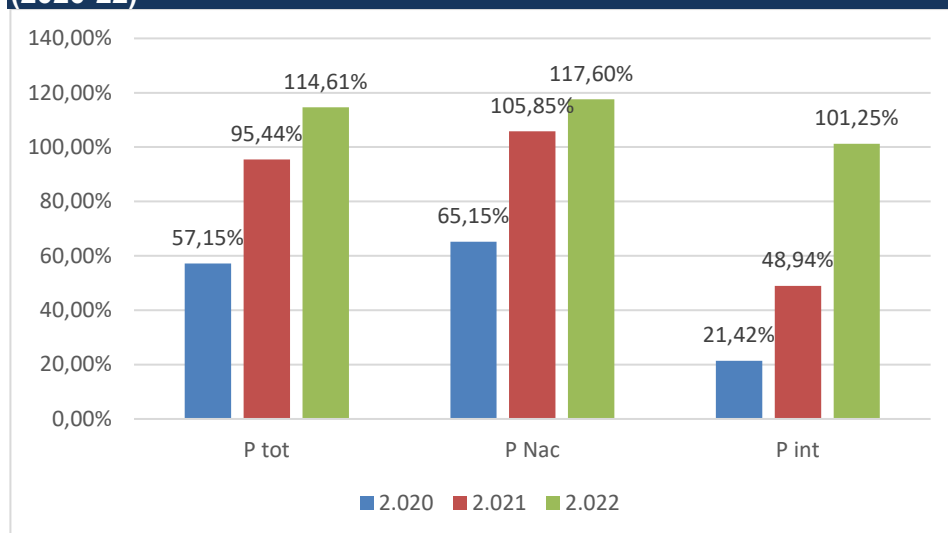
² Agraïxo a Mohammed Mazroua, de l'Eurecat, haver-me passat aquestes dades

Figura 13. Resiliència demanda (pernoctacions totals) a la zona costanera Terres de l'Ebre (2020-22)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Eurecat

Figura 13: Resiliència demanda (pernoctacions totals) a la zona interior Terres de l'Ebre (2020-22)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Eurecat

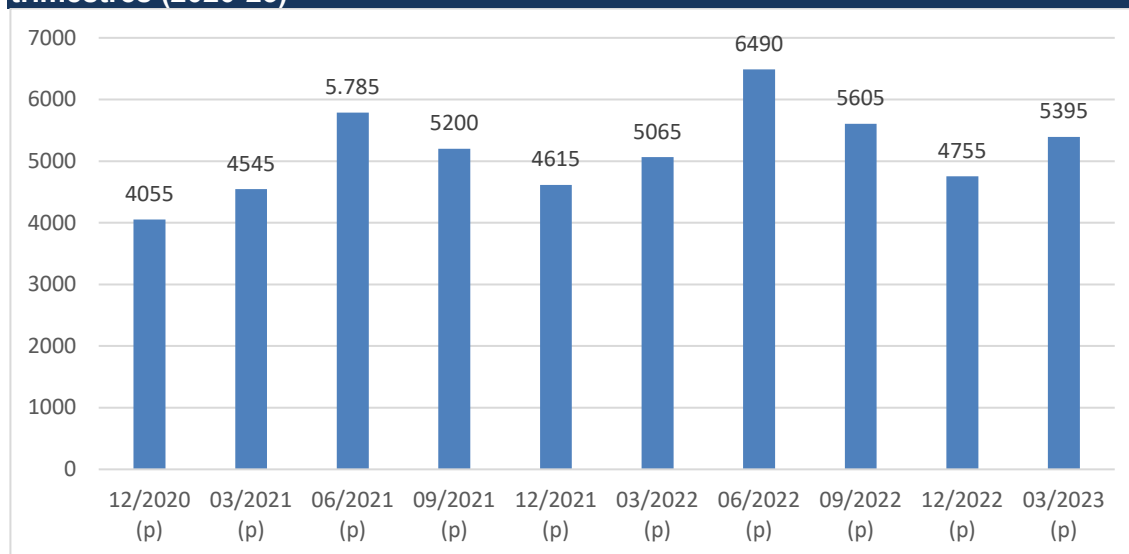
4. Altres indicadors de l'evolució de l'activitat (*proxy*) postpandèmica disponibles

Encara que en l'àmbit de les Terres de l'Ebre no hi ha disponible cap indicador de PIB turístic o d'ocupació, pot ser interessant veure el procés de recuperació de l'activitat i comparar-lo amb alguns dels indicadors disponibles del principal subsector turístic: el de l'hostaleria (allotjament i restauració). De fet, aquest és un subsector d'oci, donat que una part de la demanda territorial pot no procedir d'un turista sinó d'un resident; de tota manera, entenem que la seva evolució pot ser un bon indicatiu de l'evolució global del sector a les Terres de l'Ebre.

En primer lloc, començarem amb l'evolució de l'ocupació i, en particular, dels que cotitzen a la Seguretat Social, sumats els corresponents al règim general i d'autònoms. En la figura que s'adjunta se'n veu l'evolució trimestral, a partir de les dades que subministra l'Idescat. Es detecta clarament el procés de recuperació del mercat laboral. Així, si el juny del 2021 n'hi havia 5.785, el juny del 2022 ja eren 6.490, el 12,2% més. Si considerem la mitjana trimestral anual es passar de 5.036 a 5.479, el 8,8% més.

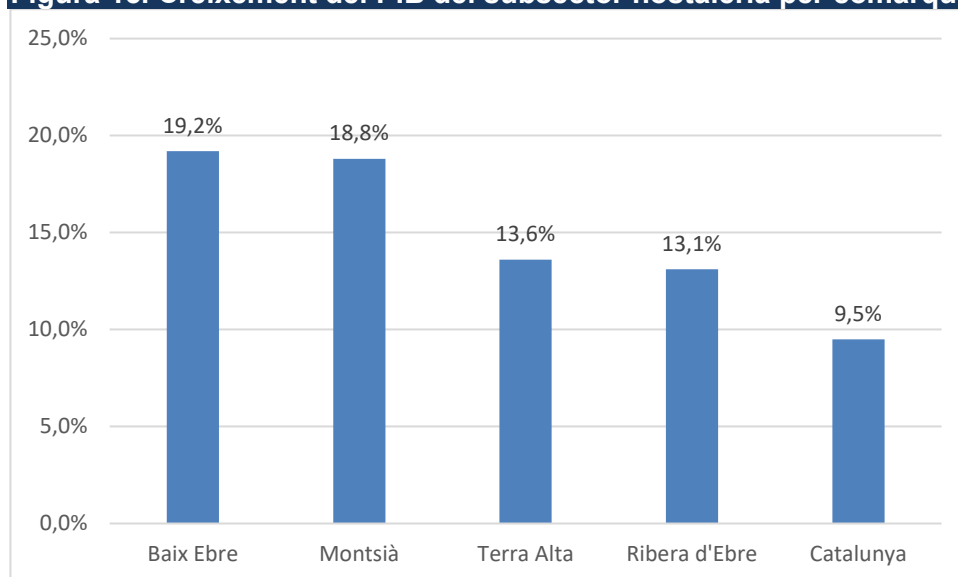
D'altra banda, el BBVA, a través del seus anuaris comarcals, ve estimant el PIB per comarques de manera més actualitzada que l'Idescat. Així, l'anuari del 2022 ens proporciona les dades de creixement del 2021 per sectors, i entre ells el de l'hostaleria. En aquest sentit, la figura 13 proporciona la imatge de recuperació global de l'activitat, després de l'*annus horribilis* que va ser el 2020. Específicament, el PIB de l'hostaleria va créixer a Catalunya, segons el BBVA, el 9,5%, que és inferior al creixement del sector en les quatre comarques ebrenques. En efecte, en el cas de les dues comarques amb més demanda turística, concentrada en municipis costaners com l'Ametlla de Mar, l'Ampolla, Deltebre, Cases d'Alcanar o la Ràpita, ha estat clarament superior a la catalana. En el cas del Baix Ebre el PIB de l'hostaleria remuntà fins al 19,2% i el del Montsià el 18,8%. Però a la Terra Alta i a la Ribera d'Ebre també va créixer el PIB del sector per sobre de la mitjana, per sobre del 13%.

Figura 14. Evolució dels cotitzadors al subsector hostaleria a les Terres de l'Ebre, per trimestres (2020-23)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

Figura 15. Creixement del PIB del subsector hostaleria per comarques ebrenques (2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Anuari Comarcal BBVA 2022

5. Dades inicials de demanda per a 2023 i previsions per a tot l'any

Les previsions dels agents de cara a aquest exercici 2023 són bones. Aquesta previsió es basa en la recuperació previsible dels mercats emergents, la fortalesa del mercat domèstic i les ànsies per viatjar, després de les limitacions de la pandèmia. La població consumiria turisme com un bé de primera necessitat, previsiblement desplaçant l'estalvi cap al futur. Aquesta previsible expansió del 2023 es produiria malgrat l'increment en els preus i la pèrdua de capacitat adquisitiva dels salaris. Les dades de reserves i cerques dels mercats europeus són bones. Estant així les coses, per exemple, Caixa Bank Research preveu un creixement del PIB turístic a Espanya superior al del 2019 el 2%. D'altra banda, l'UNWTO, a través d'una enquesta a un panel d'experts, preveu els factors que el 2023 hi haurà darrere de la recuperació turística global de l'entorn econòmic, que ha millorat respecte a les perspectives anterior.

En aquests moments tenim les dades de la demanda hotelera (ho centrarem en viatgers per salvar espai) en el període acumulat gener-abril. No tenim el gruix de la demanda (amb dades del 2019, però, es genera en el primer quadrimestre el 19,2% a les Terres de l'Ebre), però podria constituir un avanç del que pot ocórrer al llarg de l'any, si és que altres factors no alteren la conjuntura econòmica global i turística en particular.

En termes de viatgers hotelers a les Terres de l'Ebre s'haurien aconseguit el 96% dels que es van rebre el primer quadrimestre del 2019, però en pernотacions han estat el 49% més. De fet, Terres de l'Ebre ha estat la segona regió de l'Estat amb un creixement més gran de les pernотacions hoteleres fins ara, novament després de Costa da Morte.

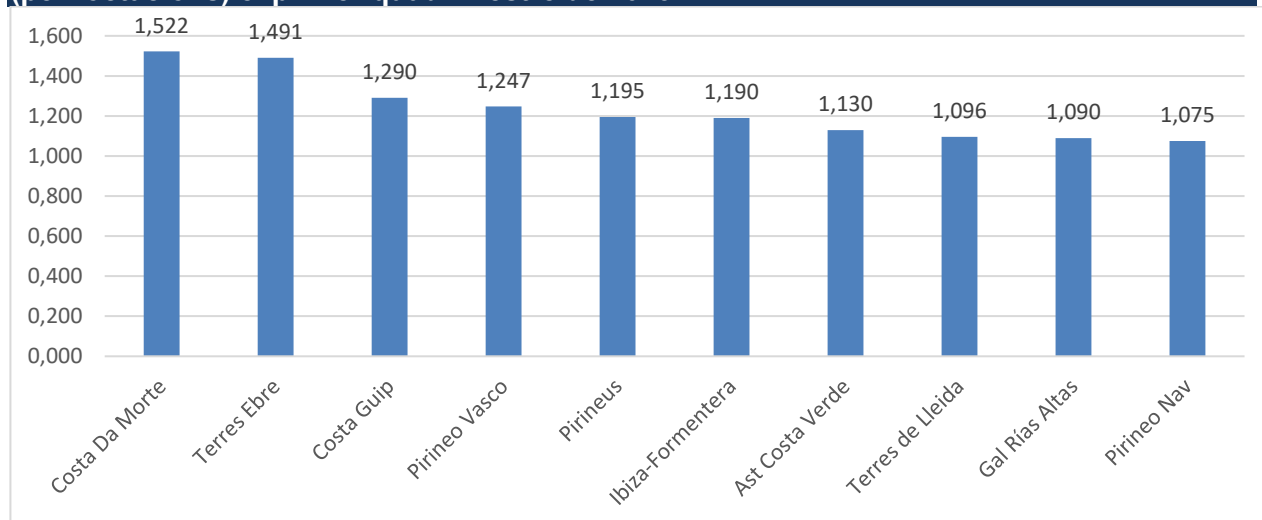
Taula 5. Resiliència de la demanda hotelera en zones turístiques a Espanya (gener-abril 2023)

	RV2023	RP2023
Andalusia: Costa d'Almeria	0,874	0,706
Andalusia: Costa de la Llum de Cadis	1,052	1,050
Andalusia: Costa Tropical (Granada)	0,933	0,732
Andalusia: Costa de la Llum (Huelva)	0,886	0,636
Andalusia: Costa del Sol (Màlaga)	1,074	1,020
Astúries (Principat d'): Costa Verda	1,080	1,130
Balears (Illes): Illa de Mallorca	1,097	1,039
Balears (Illes): Palma - Calvià	1,168	1,074
Balears (Illes): Illa de Menorca	0,678	0,526
Balears (Illes): Illes d'Eivissa -Formentera	1,173	1,190
Canàries: Illa de Gran Canària	1,084	1,028
Canàries: Sur de Gran Canària (Las Palmas)	1,072	1,016

Canàries: Illa de Lanzarote	1,115	1,065
Canàries: Illa de Fuerteventura	1,086	1,063
Canàries: Illa de Tenerife	1,082	1,021
Canàries: Sud de Tenerife (Tenerife)	1,080	1,026
Canàries: Illa de la Gomera	1,031	0,977
Canàries: Illa de La Palma	0,769	0,615
Catalunya: Barcelona	0,957	1,013
Catalunya: Costa Barcelona 2016	1,009	1,003
Catalunya: Costa Brava	1,037	0,994
Catalunya: Costa Daurada	1,066	1,032
Catalunya: Terres de l'Ebre	0,960	1,491
Catalunya: Terres de Lleida	1,012	1,096
Catalunya: Vall d'Aran	1,027	0,991
Comunitat Valenciana: Costa Blanca	1,038	0,920
Comunitat Valenciana: Costa de Castelló	0,935	0,896
Comunitat Valenciana: Costa València	1,165	1,072
Extremadura: Nord d'Extremadura	0,963	1,034
Galícia: Costa da Morte (la Corunya)	1,105	1,522
Galícia: Rías Altas (la Corunya)	1,063	1,090
Galícia: Costa A Mariña Lucense (Lugo)	1,059	0,974
Galícia: Rías Baixas (Pontevedra i la Corunya)	1,092	0,974
Múrcia: Costa Càlida	0,947	0,846
País Basc: Costa de Guipúscoa	1,318	1,290
País Basc: Costa de Biscaia	0,837	0,760
Pirineu aragonès	1,014	1,045
Pirineus	1,111	1,195
Pirineu navarrès	1,155	1,075
Pirineu basc	1,128	1,247

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (EOH)

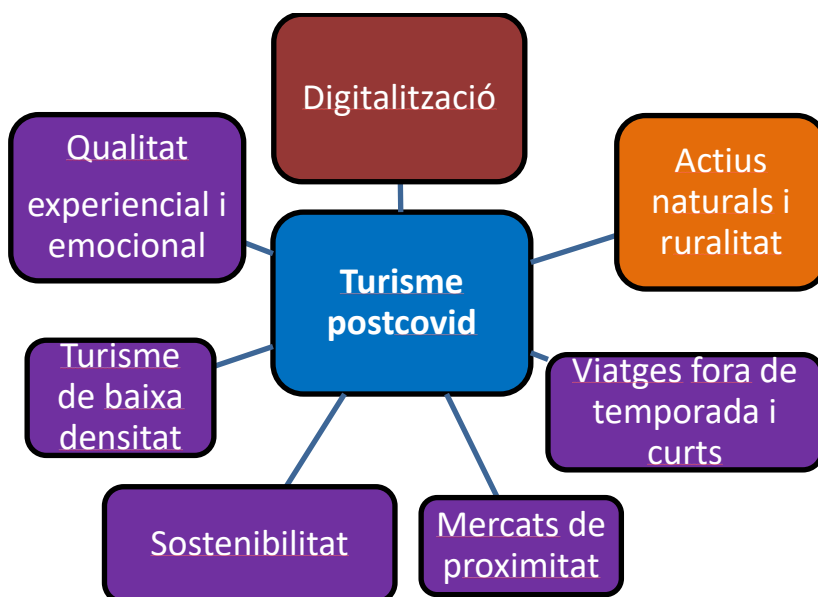
Figura 16. Top 10 zones turístiques a Espanya, en funció de la seva resiliència hotelera (pernoctacions) el primer quadrimestre de 2023

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (EOH)

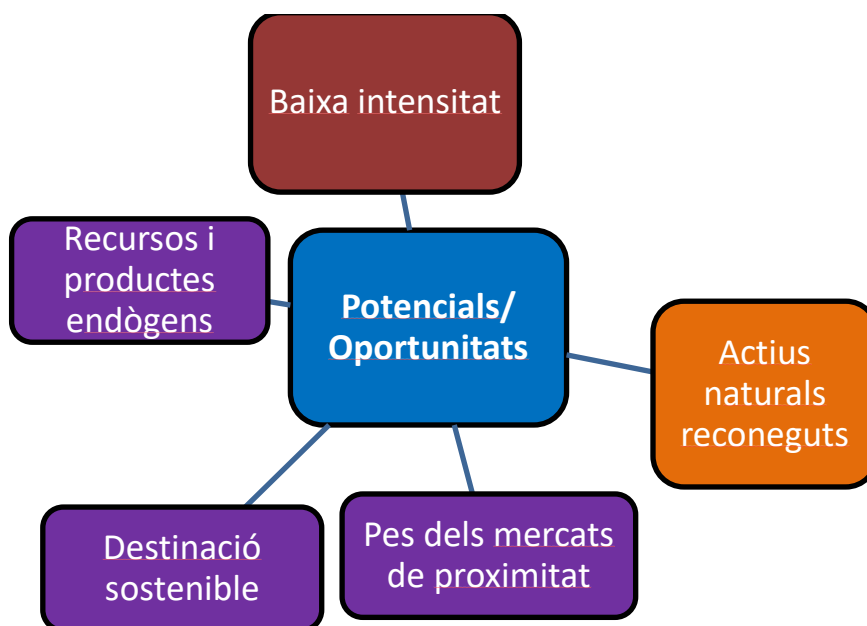
D'aquesta manera, Terres de l'Ebre previsiblement seguirà mostrant un creixement diferencial de l'activitat turística, que impulsarà el PIB sectorial i el PIB total, i afavorirà la creació d'ocupació. La conjuntura global, amb una economia que evoluciona de la millor manera esperada, i l'enorme necessitat de viatjar de la població s'uniran als recursos i productes territorials, altament demanats en el període postpandèmic. Un territori amb actius naturals, culturals i patrimonials, amb baixa densitat de població, ben comunicat i a prop de centres de gran població i amb una marca força distintiva estaria molt ben posicionat. Caldrà, però, fer atenció a les debilitats existents i a impulsar un creixement qualitatiu, basat en la connexió costa-interior, la reducció de l'estacionalitat i el disseny d'experiències turístiques de qualitat. Caldrà, també, vigilar amb la regulació dels fluxos, donada l'extremada sensibilitat dels actius naturals existents, com per exemple, el delta de l'Ebre.

Diagrama 1. Dimensions rellevants en el turisme covid i postcovid

Font: Elaboració pròpia

Diagrama 2. Fortaleses Ebre i turisme postcovid

Font: Elaboració pròpia

6. Conclusions finals

En aquest capítol s'ha fet una revisió sintètica de l'evolució del turisme a les Terres de l'Ebre, donades les dades disponibles i amb un enfocament d'anàlisi de context. En aquest sentit, se n'ha analitzat l'evolució, en particular, en el context de la resta de zones turístiques per a les quals l'INE subministra informació estadística.

En relació amb els efectes del xoc pandèmic sobre el sector, globalment van ser substantius el 2020; se'n va produir una recuperació parcial el 2021, que es va consolidar el 2022, de manera que alguns territoris fins i tot van millorar la demanda respecte al 2019. Parlant del cas ebrenc, el principal que s'ha de constatar és la seva diferencial resistència el 2020, el 2021 i el 2022. De fet, el 2022 alguns indicadors donen ja un gran creixement respecte al 2019. Alguns factors s'han esgrimit en la literatura com a causants d'aquesta resiliència: l'especialització en el mercat domèstic i la preponderància del turisme de proximitat (davant de les restriccions globals en el mercat internacional), la baixa densitat poblacional (el turista cerca espais oberts) o la seva especialització en els actius turístics culturals. Això, que va ser especialment important el 2020 i el 2021, sembla que, en part, es manté el 2022, davant la recuperació cap a la normalitat de les destinacions espanyoles consolidades de sol i platja.

El 2023, en el qual ens trobem en aquests moments en la prèvia de l'estiu, sembla apuntar molt bé, donada l'enorme preferència per viatjar de la població, la menor desacceleració econòmica, la recuperació dels mercats internacionals i els recursos i productes que té les Terres de l'Ebre, perfectament consistents amb el turisme postpandèmic. Caldrà, però, vigilar la concentració dels fluxos de demanda en determinats llocs i temps per no malmetre els recursos i la imatge del destí.

Per tant, és un context bo per al sector a les Terres de l'Ebre que, de ben segur, incrementarà el seu pes en el PIB global. Però, també, cal prestar atenció a algunes estratègies que ens semblen crucials per sostenir aquest creixement i aconseguir que sigui compartit per tothom. En particular, estem pensant en les estratègies següents:

- Reduir l'estacionalitat de la demanda i maximitzar la temporada turística, la qual cosa incrementarà l'eficiència en l'ús dels recursos i reduirà l'entitat de les externalitats negatives.
- Connectar l'activitat del sector a la costa, on hi ha les principals destinacions, amb l'interior, amb l'objecte d'enriquir el producte turístic ofert i impulsar el desenvolupament local a les Terres de l'Ebre. El desenvolupament econòmic de les Terres de l'Ebre ha de

ser equilibrat i obsessiu en la seva lluita contra la regressió demogràfica de les zones d'interior.

- A més del sol i platja, doncs, cal impulsar els productes rurals, gastronòmics, culturals, patrimonials i identitaris.
- Incrementar el mercat internacional, que genera més impacte econòmic i permet diversificar l'estructura de mercats territorials.
- Regular l'ús dels espais sensibles, tot considerant la capacitat de càrrega com a eina bàsica i, si s'escau, actuant amb preus.
- Impulsar la imatge territorial a través del concepte de la reserva de la biosfera i treballar per transmetre'n la importància dins l'estratègia turística del país.

Referències

- Duro, J.A., (2023), El turisme a les Terres de l'Ebre al 2022: resiliència i recuperació post-pandèmica, píndola CELIR.
- Duro, J.A., Pérez-Laborda, A., Fernández, M., (2022), «Territorial Tourism Resilience in the COVID-19 Summer», *Annals of Tourism Research Empirical Insights*, 3, 100039
- Duro, J.A., Osorio, A., Pérez-Laborda, A. i Rosselló, J., (2023), «Are destinations reverting to the prepandemic normal», mimeo
- UNWTO, (2023), Barómetro OMT Turismo Mundial, <https://www.unwto.org/unwto-world-tourism-barometer-data>

*Dr. Xavier Farré
Departament d'Economia
Universitat Rovira i Virgili*

6.1. Introducció

L'any 2022 era un any fonamental per veure quina seria l'evolució que seguia la població de les Terres de l'Ebre després de dos anys de creixement demogràfic en ple període pandèmic on semblava que les tendències demogràfiques afavorien el creixement de les zones rurals o poc congestionades. Els resultats presentats en aquest capítol mostren un nou, i ja és el tercer consecutiu, creixement de la població ebrenca, fet que ens fa ser optimistes de cara al futur i suposar que un cop superada la pandèmia la població ebrenca pot tornar a seguir una senda d'increments que la tornin a apropar als seus màxims de població, obtinguts el 2012.

El 2022 la població ebrenca ha crescut en 1.325 nous residents, l'increment absolut més elevat d'aquests tres darrers anys, la qual cosa és una dada molt positiva. Aquest any la població metropolitana ja no decreix sinó que torna a créixer en un petit percentatge, igual que la de Catalunya, encara que percentualment totes dues menys que les Terres de l'Ebre.

Si bé sembla que la tendència per la població ebrenca depassa els comportaments deguts a la pandèmia, els canvis de cicle esdevinguts des del 2000 ens fan ser molt prudents ja que el component migratori de fora del territori (espanyol) juga un paper determinant.

Dels 1.325 nous residents, l'increment dels que tenen nacionalitat estrangera és de 1.003; per tant, els que tenen nacionalitat espanyola augmenten en 323 residents, la qual cosa reforça el comentari anterior, en tractar-se el percentatge d'increment d'espanyols molt menor que el d'estrangers.

Un segon element a destacar és el repartiment geogràfic del creixement. Com a dada positiva, cal destacar que les 4 comarques tenen més residents el 2022. El Baix Ebre i, en menor mesura, el Montsià concentren l'augment no només en termes absoluts sinó també relatius i la Terra Alta només augmenta en 7 residents la població. Així, es marca una tendència mantinguda al llarg del segle entre les dues comarques més poblades i les altres dues.

Un repartiment estudiat des de l'any passat entre els municipis de costa i d'interior en termes agregats presenta aquest any una distribució molt dràstica amb un fort increment dels 8 municipis del litoral i una elevada pèrdua de població dels municipis d'interior. Això qüestiona el desviament de la població cap als municipis més rurals i torna a mostrar la complexitat de l'àmbit de les Terres de l'Ebre com a conjunt.

Es destaquen en negreta en cada apartat els aspectes que es consideren més rellevants per tal de poder fer una lectura sintètica del capítol.

6.2. Evolució de la població

En un territori com les Terres de l'Ebre, amb un pes demogràfic petit respecte a Catalunya, les dues dades més importants són el seu creixement demogràfic per la força poblacional i el pes relatiu de la seva població respecte al total de Catalunya.

La població ebrenca el 2022, segons les dades del padró, ascendeix fins als 181.708 residents. Per tant, es consolida un tercer any de creixement de la població i es comença a deixar lluny la barrera dels 180.000 habitants per mirar noves fites i per apropar-nos al màxim històric poblacional de les Terres de l'Ebre, que encara queda força lluny. Amb aquest tercer any de creixement des del 2019 la població de les Terres de l'Ebre ha passat dels 178.387 als 181.708, la qual cosa suposa un increment absolut de 3.321 residents, l'1,87% acumulat. Tal com comentàvem ja en anteriors informes sembla consolidar-se una nova etapa de repoblament al conjunt de les Terres de l'Ebre.

Si analitzem l'evolució d'aquest creixement podem distingir dues òptiques, una interna del territori i un altre comparativa amb Catalunya:

1.- La taxa de creixement del 2022 ha estat del 0,73% amb un increment poblacional de 1.325 residents: Si ho comparem amb les taxes i les variacions absolutes dels anys anteriors, observem que les dades del 2022 són les més elevades. El 2020 hi va haver 1.187 residents nous, un increment del 0,67% de la població, i el 2021 un increment més moderat de 809, que representa el 0,45%. Per tant, el 2022 tornem a créixer amb més força; de manera que es consolida la senda d'incrementos poblacionals. En el primer any posterior a la pandèmia, encara que amb algunes restriccions, es reforça el creixement de la població ebrenca que sembla afrontar una nova etapa d'incrementos demogràfics.³

2.- L'any 2021 trobàvem un comportament singular ja que el territori ebrenc tenia un creixement del 0,45% i Catalunya patia un retrocés poblacional del 0,22%. El 2022 els dos àmbits creixen, les Terres de l'Ebre en el 0,73%, com ja havíem comentat, i Catalunya retorna al creixement poblacional amb una taxa del 0,38%. Així, malgrat el creixement positiu dels dos territoris es torna a donar un creixement més elevat a les Terres de l'Ebre, com ja havia esdevingut el 2021. Des del 2008 la població catalana havia crescut amb una taxa superior a l'ebrenca, i el pes ebrenc havia disminuït des del 2,57% al 2,31% el 2020, el 2021 ja va créixer al 2,32% i el 2022

³ El tractament de la distribució i composició del creixement del nombre de residents al llarg de les comarques s'aproximarà en altres parts del capítol sense abordar un estudi de les causes dels diferents comportaments.

se situa en el 2,33% i s'allunya del mínim de la sèrie.

Si analitzem la variació entre els creixements de les Terres de l'Ebre i Catalunya el 2022 és el segon any consecutiu a favor de les Terres de l'Ebre amb un valor de 0,35, un valor menor que el 0,67 del 2021. Aquesta disminució és deguda a la millor evolució de Catalunya ja que les Terres de l'Ebre, tal com hem comentat han incrementat la seva taxa de creixement. Es tracta clarament d'un canvi en l'evolució dels dos territoris que havien tingut variacions positives a favor de Catalunya des del 2014 —1,44 (2014), 1,17 (2015), 1,24 (2016), 1,18 (2017), 1,21 (2018), 1,00 (2019) i 0,70 (2020)—, i com es pot veure força elevats, la qual cosa suposa un canvi bruscat el 2021 i moderat en la diferència el 2022.

Per tant, aquest any sí que s'ha produït de nou un increment en el pes demogràfic de les Terres de l'Ebre respecte a Catalunya. L'evolució del pes demogràfic de les Terres de l'Ebre al llarg del segle no sempre ha tingut una evolució negativa, ha presentat dues fases: una primera des d'un pes del 2,50% l'any 2000, en el període de forta expansió demogràfica i de creixement econòmic, fins al 2008, en què les Terres de l'Ebre van créixer amb més força que el conjunt de Catalunya fins a arribar a suposar el 2,57% de la població, i la segona fase, amb un comportament comparatiu molt diferent, ha estat a partir de la crisi, quan el pes de les Terres de l'Ebre ha anat minvant fins a arribar al 2,31% del 2020 —les dades dels dos darrers anys han trencat aquesta evolució decreixent i situen el pes en el 2,33%, un increment moderat i molt lluny del màxim històric i del valor de l'inici de segle, però que ens fa ser optimistes per a l'evolució futura. **La dada del 2022 suposa que de cada 10.000 catalans 233 són ebrencs, una xifra encara molt petita i un valor rellevant en la presa de decisions polítiques a escala catalana.**

Si analitzem el comportament per al conjunt del segle XXI, considerant el creixement més elevat de la darrera anualitat de les Terres de l'Ebre que Catalunya, les taxes de creixement acumulat i les taxes mitjanes anuals acumulades dels dos territoris convergeixen una mica seguint l'evolució del 2021, després de molts anys de divergència. La taxa de creixement de la població a les Terres de l'Ebre al llarg del segle XXI se situa el 2022 en el 16,27% i, per tant, torna a créixer des del 15,42% del 2021. A Catalunya torna a créixer el 2022 arribant al 24,44%, després del retrocés del 2021 que l'havia situat en el 23,98%. La diferència entre aquestes dues taxes de creixement torna a disminuir el 2022 quan s'estableix en 8,17 punts, notòriament menor que els 8,56 punts del 2021 i molt menor que els 9,35 punts percentuals de l'any 2020. L'increment de la taxa de Catalunya torna a assolir el màxim històric del segle XXI, que abans era del 2020, i actualment de cada 1.000 catalans a principi de segle ara n'hi ha 1.244. **El valor de les Terres de l'Ebre també creix i de cada 1.000 ebrencs a principi de segle ara n'hi ha 1.163, un creixement força gran, però molt lluny de la taxa màxima que es va registrar el 2012 i**

suposava 1.227 residents.

La taxa mitjana anual acumulada (TMAA) de les Terres de l'Ebre per al període fins al 2022 se situa en el 0,66% una centèsima més que l'any anterior en tenir aquest any un creixement del 0,73%, la darrera anualitat més gran que la TMAA de 0,65% que teníem l'any anterior. Diferent comportament es dona a Catalunya ja que el creixement de la darrera anualitat és del 0,37%, molt inferior a la TMAA registrada fins al 2021 que era del 0,98%, la qual cosa suposa una nova baixada considerable de la TMAA de 3 centèsimes per situar-la, ja lluny de l'1%, en el 0,95%. Recordem que la TMAA significa que la població hauria arribat al nivell actual si en els 22 anys hagués crescut a aquest ritme.

Si mirem les dades absolutes de la població, les Terres de l'Ebre van assolir el màxim poblacional històric per al segle XXI l'any 2012 amb 191.826 habitants, des d'aleshores es van encadenar set anys de pèrdua demogràfica fins a arribar als 178.387 del 2019, i ara portem tres anys de creixement sostingut i notable que ha fet arribar la població ebrenca als 181.708 amb 1.325 nous residents a les Terres de l'Ebre el 2022. La pèrdua des del màxim és ara de 10.118, el 5,27%, força menor del 7% del 2019. **La dada més positiva és que l'increment poblacional el 2022 ha estat de 1.325 persones, clarament superior al guany demogràfic ebrenc del 2021 (809) i també per sobre del guany del 2020 (1.187), la qual cosa ens fa ser optimistes de cara a nous increments poblacionals, un cop superada la pandèmia, per als propers anys.**

Després de la disminució de la població catalana el 2021 s'ha tornat a produir un creixement en el darrer any que ha portat la població catalana als 7.792.611. Aquesta xifra torna a ser el màxim poblacional de Catalunya superant el que hi havia fins ara de 7.780.479 del 2020. Sembla, doncs, que Catalunya torna a la senda de creixement poblacional que només va abandonar els anys posteriors a la crisi financera del 2013 al 2015 i ara només ho ha fet en les dades del 2021. Esperem l'evolució dels propers anys per veure si es consolida aquest nou creixement que porti en pocs anys la població del padró català als 8 milions d'habitants.

Taula 6.1. Evolució de la població a les comarques de les Terres de l'Ebre, 2000-22

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Terres de l'Ebre	Catalunya
2022	79636	68744	21920	11408	181708	7792611
2021	78721	68397	21864	11401	180383	7763362
2020	78011	68263	21870	11430	179574	7780479
2019	77596	67436	21865	11490	178387	7675217
2018	77868	67083	21964	11483	178398	7600065
2017	78180	67491	22203	11634	179508	7555830
2016	78977	67646	22471	11761	180855	7522596
2015	79748	68524	22723	11872	182867	7508106
2014	80637	69613	22925	12119	185294	7518903
2013	81514	71577	23477	12310	188878	7553650
2012	83125	72121	23867	12713	191826	7570908
2011	82634	72261	23889	12847	191631	7539618
2010	82222	72333	24082	12931	191568	7512381
2009	81724	72189	24004	12943	190860	7475420
2008	81304	71058	23844	12885	189091	7364078
2007	78590	67834	23319	12719	182462	7210508
2006	76368	65333	23046	12715	177462	7134697
2005	74962	64181	22925	12724	174792	6995206
2004	71708	61989	22632	12464	168793	6813319
2003	70373	60728	22464	12322	165887	6704146
2002	68227	59234	22151	12259	161871	6506440
2001	67031	57584	21951	12231	158797	6361365
2000	66274	55828	21993	12189	156284	6261999
Taxa de Variació, 2000-2022	20,16%	23,14%	-0,33%	-6,41%	16,27%	24,44%
Taxa de creixement anual acum.	0,80%	0,90%	-0,01%	-0,29%	0,66%	0,95%

Font: Idescat. Padró municipal d'habitants. Recomptes. Padró continu. Institut d'Estadística de Catalunya

La distribució comarcal del creixement de la població ebreca el 2022 torna a tenir moltes diferències respecte a l'any anterior i entre elles. Si mirem **el comportament del 2022** respecte als anys anteriors és un any en què les 4 comarques tenen un saldo poblacional positiu. Aquesta situació no s'havia donat en els dos darrers anys ja que hi havia hagut també un increment de la població. El 2021 disminuïa la població de la Ribera d'Ebre i la Terra Alta i el 2020 a la Terra Alta. Aquest comportament igual en el saldo poblacional amaga uns creixements molt desiguals el 2022 i per al conjunt del segle que passem a analitzar comarca a comarca.

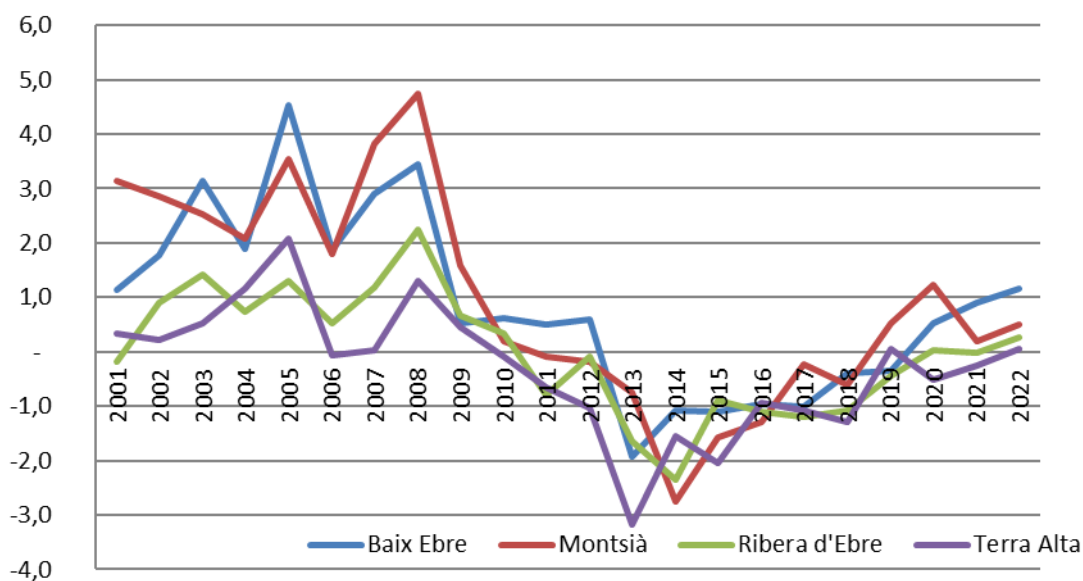
- **El creixement de la comarca del Baix Ebre l'any 2022 és excepcional, supera l'1% (1,16%);** és fins i tot superior al ja experimentat el 2021 del 0,91% i molt superior al 0,5% del 2020. Igual que l'any anterior, la comarca del Baix Ebre és la que experimenta el major creixement en termes absoluts i relatius. **Amb un increment de 915 residents** arriba als 79.636 i s'apropa ja a la xifra dels 80.000. Per tant, en termes absoluts i relatius podem considerar que l'evolució de la població al Baix Ebre ha tingut el 2022 un comportament molt positiu. La taxa de variació del 2000 al 2022 augmenta fins al 20,16% 8% i la TMAA també augmenta dues centèsimes fins arribar al 0,80% i continua apropant-se més al Montsià clarament com a segona comarca en valors positius al llarg del segle.

- La comarca **del Montsià** és la que acumula més anys de creixement de la població des del 2018. **La taxa de creixement el 2022 ha estat del 0,51%**, superior a l'escàs 0,2% del 2021, però inferior a l'1,2 del 2020. Així, aquest comportament va oscil·lant valors molt alts i altres més baixos. La taxa del 2022 se situa per sota de la mitjana ebreca, però per sobre de la taxa catalana del 0,38%; per tant, respecte al conjunt del país guanyaria pes demogràfic i perd pes en el conjunt de les Terres de l'Ebre. **L'increment en termes absoluts és de 347 residents** i la població del Montsià arriba als 68.744. Si mirem el conjunt del segle, la comarca del Montsià continua essent la comarca ebreca que més ha crescut, el 23,14% amb una TMMa 0,90% dues centèsimes inferior que el 2021, reduint distància respecte a les taxes de Catalunya amb dades respectives del 24,44% i 0,95%.
- Com ja ha passat en els darrers anys, la modificació de **la població de la Ribera d'Ebre el 2022 ha estat molt petita. Aquest any ha incrementat el seu valor en 56 residents, cosa que suposa un increment del 0,33%**. Malgrat el petit valor hem de valorar el seu saldo positiu, notòriament superior a les modificacions de -6 i +5 dels dos darrers anys. Amb aquesta suma la població de la Ribera d'Ebre és de 121.920 i ja no suposa el mínim poblacional que es va assolir el 2021. Aquest petit increment, però, serveix poc per compensar la pèrdua poblacional des del principi de segle, amb una taxa de decreixement del -0,33% i una TMAA del -0,01%.
- **La Terra Alta torna a guanyar població l'any 2022, quasi de manera imperceptible amb 7 residents més.** El canvi percentual també és molt petit, del 0,06%, un creixement quasi inapreciable com el de pèrdues més elevades del 2020 i el 2021. La població se situa el 2022 en 11.408, set individus per sobre del mínim poblacional del segle XXI que es va assolir l'any passat. El comportament de la Terra Alta continua mostrant elements molt preocupants ja que no es veu afectat pels canvis en el comportament pandèmic i segueix sent la comarca amb pitjor evolució el 2022 amb un exigu creixement. Les dades acumulades al llarg del segle XXI amb creixements importants de la població catalana i ebreca no es reflecteixen a la Terra Alta, que des del 2000 ha perdut el 6,41% de la població amb una TMAA del -0,29%. Donat el petit creixement, aquestes darreres taxes són una mica millors que l'any anterior (el -6,46% i el -0,30%, respectivament).

El gràfic 6.1 mostra la sèrie temporal de l'evolució de les taxes de variació de la població de les comarques ebrenques per al conjunt del segle XXI. El comportament de l'any 2022 té totes les taxes positives si bé amb magnituds força diferents. Hem de valorar la millora de la taxa de creixement en les quatre comarques el 2022. La millor evolució torna a ser com en el 2021 per

al Baix Ebre amb una taxa superior a l'1%; a continuació, a força distància, hi ha el Montsià. Aquestes dues comarques, amb evolucions diferents, semblen haver consolidat taxes de creixement positives els darrers anys. La Ribera té el 2022 una taxa positiva, després de 2 anys pràcticament estancada i, per tant, no podem predir, donada la petita taxa del 2022, quina en serà l'evolució el proper any. Encara més difícil resulta la previsió per a la Terra Alta que, després de dos anys de taxes negatives, aquest any té una taxa pràcticament nul·la; tot i que, això sí, amb signe positiu.

Gràfic 6.1. Taxes de variació de la població a les comarques de les Terres de l'Ebre, 2001-22.

Font: Elaboració pròpia a partir del padró municipal d'habitants (Idescat)

A continuació, comentem els gràfics 6.2 que representen els tres ajustaments polinòmics de menor grau de la taxa de creixement de la població ebrenc per als anys del segle XXI des de l'any 2001 fins al 2022. L'ampliació del període d'estudi, en tenir fases de creixement i decreixement, fa que la bondat vagi disminuint. La incorporació de la taxa de creixement del 2022, que és del 0,73%, hauria d'afectar especialment l'ajustament lineal, que sempre ha mostrat un pendent negatiu. Aquesta bondat de l'ajustament està indicada pel valor R^2 de la regressió, que pot presentar un valor de 0 a 1, essent més bo l'ajustament quan ens apropem al valor 1.

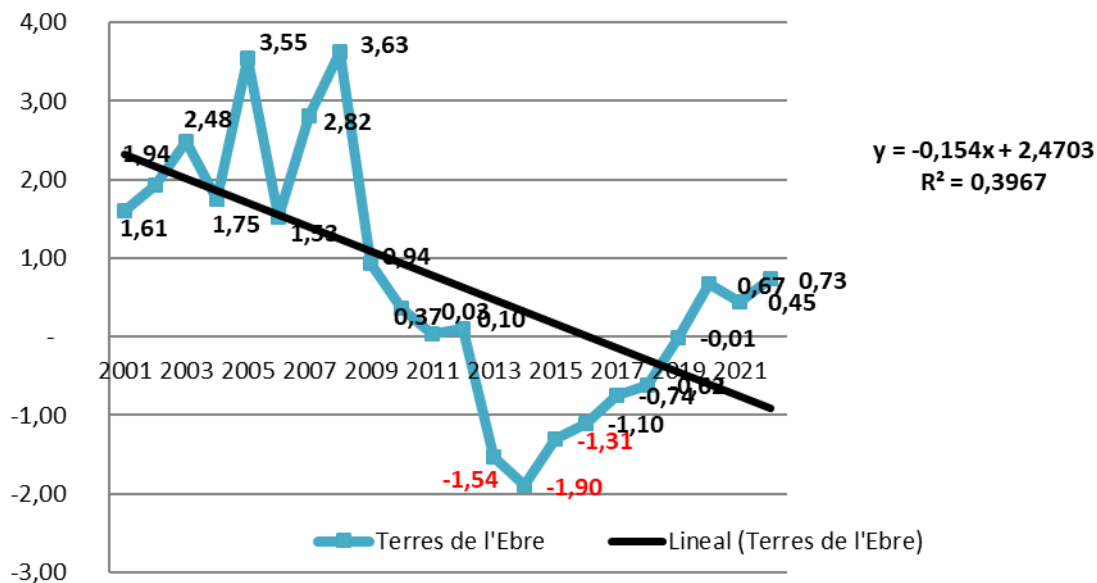
L'ajustament lineal torna a ser el que té una bondat menor en no incorporar evolucions cícliques i no poder contemplar els canvis de tendència del conjunt del període que han portat de nou al creixement poblacional consolidat el 2022. En contemplar tot el període, es produeix (tal com pensàvem) una clara disminució del valor R^2 fins a 0,3967. La regressió lineal continua tenint un pendent negatiu donat que els creixements més importants es van dur a terme els primers anys

de segle; per tant, no sembla adequada per explicar els nous creixements dels tres darrers anys.

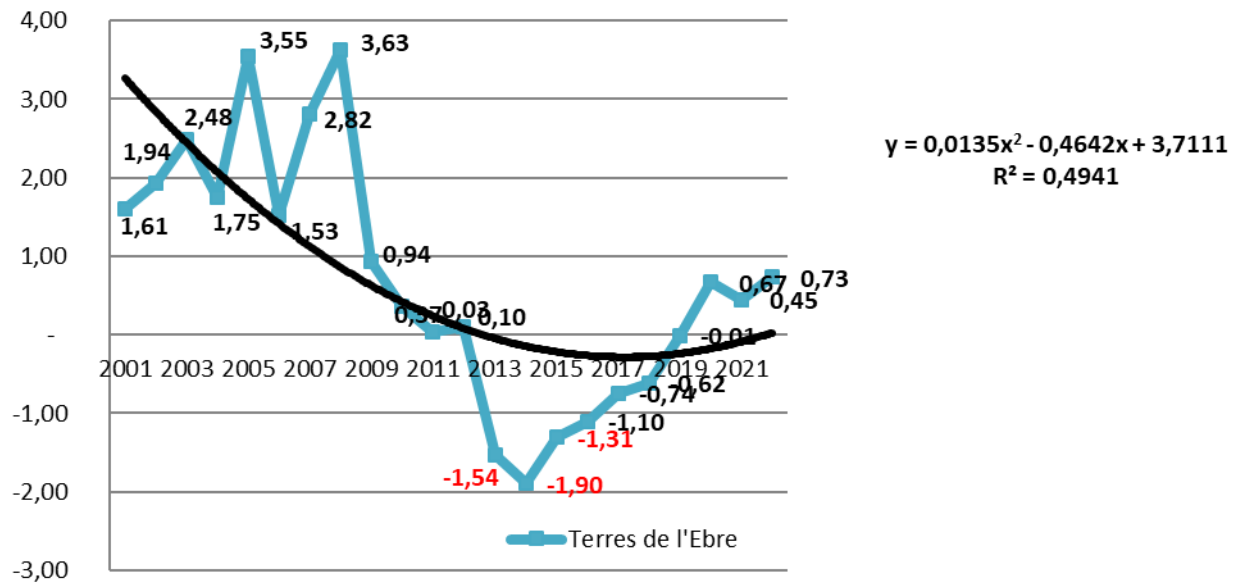
L'ajustament quadràtic aquest any empitjora molt lleugerament el valor R^2 a 0,4941. En el cas quadràtic per a tot el període s'observa que ja hem superat el mínim de l'ajustament i el 2022 es tem clarament en la branca positiva de la paràbola, cosa que faria suposar nous creixements els propers anys, com de fet ja s'estan produint .

En tenir en compte el conjunt del segle l'ajustament cúbic és molt més bo que els anteriors per les fases que s'han produït. El valor R^2 és de 0,771969 per a un període de 21 anys, un valor boníssim i, per tant, es pot concloure que recull de molt bona manera el conjunt d'alts i baixos que han tingut les taxes de creixement al llarg del segle. Si mirem els darrers anys veurem que el polinomi de tercer grau és encara, amb molta diferència, el que indica valors estimats més propers als reals. L'ajustament l'any passat preveia un creixement superior el 2022, tal com ha esdevingut, tot i que menor a l'estimat, que superava l'1%. La branca creixent de la funció cúbica, igual que esdevenia en l'ajustament quadràtic, preveu nous creixements més elevats els propers anys.

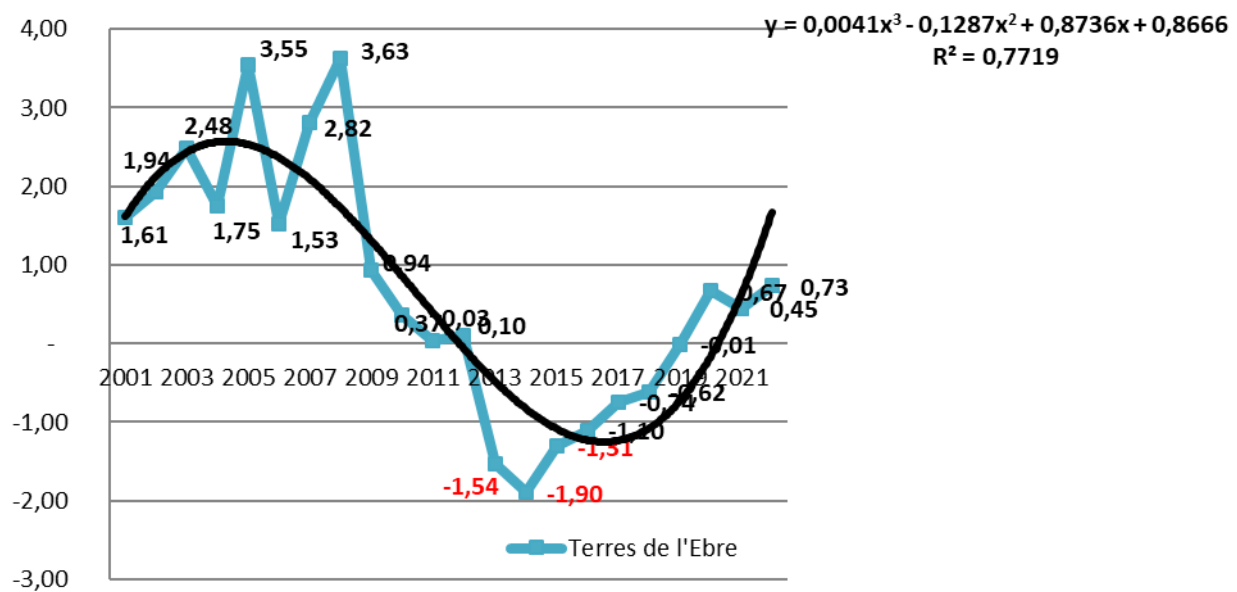
Gràfic 6.2a. Variació de la població a les Terres de l'Ebre i ajust lineal, 2001-22.

Gràfic 6.2b. Variació de la població a les Terres de l'Ebre i ajust polinòmic de grau 2, 2001-22

Gràfic 6.2c. Variació de la població a les Terres de l'Ebre i ajust polinòmic de grau 3, 2001-22

Font: Elaboració pròpia a partir del padró municipal d'habitants (Idescat)

6.3. Distribució comarcal i anàlisi municipal de la població

Analitzem, a continuació, l'evolució de la població ebrenc a escala comarcal i municipal, posant especial atenció a l'evolució dels darrers anys fins al 2022, el període pandèmic i un cop superada la pandèmia. Mantenim les anàlisis incorporades els darrers anys sobre la comparació amb la resta dels àmbits geogràfics, l'efecte de la capital i la distribució entre els municipis del litoral i de l'interior. A partir de les anàlisis anteriors, ara aprofundim en l'evolució de les poblacions comarcals de manera absoluta i establint comparatives entre elles durant el segle i el darrer any.

Si analitzem breument el comportament de les 4 comarques des de l'inici del segle ordenant-les de més a menys creixement, no hi ha cap modificació respecte a l'any anterior, si bé els pesos relatius sí que s'han vist modificats pel diferent creixement de cadascuna el 2022. Així:

1. La comarca on més ha crescut la població al segle XXI és el Montsià i el seu pes relatiu s'ha incrementat del 35,71% de l'any 2000 al 37,83% del 2022.

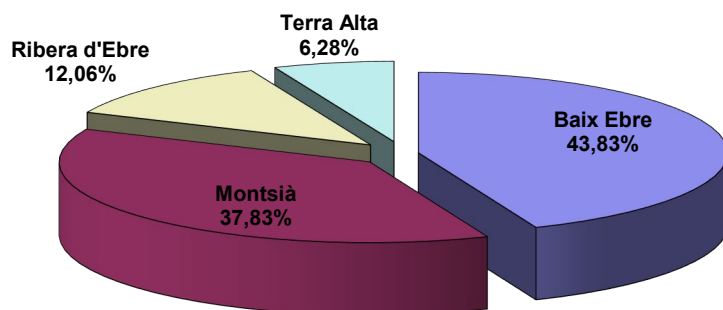
2. El Baix Ebre és la comarca amb més població i també ha augmentat el seu pes al llarg del segle passant del 42,41% al 43,83% de l'any 2022.

3. La Ribera és la tercera comarca i la seva població, malgrat el creixement del 2022, es redueix, la qual cosa comporta una disminució del seu pes relatiu del 14,07% de principis de segle fins al 12,06% el 2021.

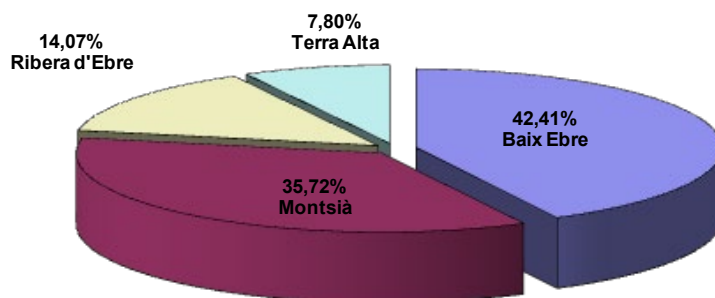
4. La Terra Alta és la comarca amb la reducció de la població més important, això comporta la reducció del pes sobre el total de la població del 7,80% fins a l'actual 6,32%. Aquest darrer any, amb l'aproximació, manté el seu pes percentual donada l'escassa aportació de la comarca; només 63 de cada 1.000 ebrencs viuen a la Terra Alta.

Encara s'accentua més l'evolució al llarg del segle on les comarques més poblades i costaneres guanyen pes percentual, i les menys poblades i d'interior en perden. Tal com mostra el gràfic 6.3, el pes conjunt del Montsià i el Baix Ebre era del 78,13% el 2000 i ha anat creixent fins al 81,66% del 2022.

Distribució comarcal de la població a les Terres de l'Ebre (2022)

Distribució comarcal de la població a les Terres de l'Ebre, 2000

Font: Elaboració pròpia a partir del padró municipal d'habitants (Idescat)

Si analitzem el comportament de la darrera anualitat és repeteix el comportament dels pesos de l'any anterior. El Baix Ebre és l'única comarca que guanya pes percentual donat el seu elevat creixement i la resta, en créixer per sota del conjunt de les Terres de l'Ebre, perd pes percentual. Si analitzem ara el període des del 2019, amb l'inici de la pandèmia, també obtenim que les dues comarques costaneres han guanyat pes. El Baix Ebre passa del 43,50% del 2019 al 43,83% del 2022 i el Montsià del 37,80% al 37,83%. Si sumem els dos percentatges d'aquestes dues comarques ja s'acumulen el 81,66%, o sigui que 82 de cada 100 residents a les Terres de l'Ebre

viuen en aquestes comarques. La distància poblacional entre el Baix Ebre i el Montsià torna a augmentar passant dels 10.324 del 2021 als 10.892 (ja veurem que les seves capitals no es comporten de la mateixa manera). La Ribera d'Ebre, malgrat el seu petit increment poblacional, en ser força inferior al de les Terres de l'Ebre, continua perdent pes i en l'etapa postpandèmica passa del 12,12% el 2021 al 12,06% el 2022. La Terra Alta també perd pes demogràfic pel seu irrellevant creixement, que passa del 6,32% el 2021 al 6,28% el 2022.

Així, un cop superat el període de la covid-19 al territori ebrenc, considerat de forma aïllada, continua sense complir-se el fet de la distribució de la població cap als entorns més rurals, ja que en aquests tres anys de creixement la població s'ha continuat concentrant en les comarques costaneres més poblades, que tornen a ser les que creixen. Cal valorar que almenys el 2022 les dues comarques interiors han incrementat la seva població com a dada molt positiva, encara que siguin les que tenen el creixement més moderat.

La dada del 2022 és la tercera recuperació demogràfica que consolida clarament pel seu valor aquest canvi de cicle després de 7 anys de despoblament iniciats el 2012, l'any del màxim poblacional de les Terres de l'Ebre, en què es van assolir els 191.826 residents. Amb els 1.325 nous residents del 2022 ja són força més de 3.000 residents nous a les Terres de l'Ebre aquests tres darrers anys fins a arribar als 181.708. La pèrdua poblacional des del màxim que va arribar als 13.439 s'ha vist moderada els tres darrers anys fins als 10.118 residents; encara més de 10.000 residents menys, una disminució gens menyspreable. Les projeccions més optimistes marquen una nova senda de creixement per a la població de les Terres de l'Ebre els propers anys. Esperem que les forces dels nous comportaments i les noves formes de vida sumats a les polítiques de repoblament cada cop més implantades ens ajudin a apropar-nos el més aviat possible al màxim històric.

Estudiarem a continuació les pèrdues poblacionals i relatives de les quatre comarques des del 2012, any del màxim poblacional ebrenc (alguna comarca va tenir algun any amb més població). El comportament del 2022, amb un increment de població de les quatre, redueix totes les pèrdues respecte a l'any anterior. La dimensió de la comarca, juntament amb el seu comportament, ordena les pèrdues en valors absoluts des del 2012 amb el mateix ordre que la seva població. Els decreixements acumulats són: el Baix Ebre amb 3.489 (molt menor que l'acumulada l'any anterior), el Montsià amb 3.377, la Ribera —que torna a situar-se per sota de la barrera dels 2.000— amb 1.947 i la Terra Alta amb 1.305, una mica inferior als 1.312 del 2021. Si fem l'anàlisi en termes relatius, la Terra Alta perd el -10,27%; per tant, la comarca ha perdut encara més d'un de cada 10 residents del 2012. Per ordre, a continuació hi ha la Ribera d'Ebre, amb una pèrdua del -8,16%. Després hi ha el Montsià amb un -4,68%. I tanca el Baix Ebre amb

el -4,20% (de nou amb una clara reducció pel fort creixement del 2022). Així, aquest any ja és el Baix Ebre el que canvia l'ordre, ja que és el que té menys pèrdua relativa —fins a l'any passat era el Montsià la que la tenia.

Analitzem, a continuació, l'evolució des del 2012 dels àmbits territorials per fer l'anàlisi comparativa entre ells. Podem distingir les dues etapes referides a l'any anterior amb el període de decreixement poblacional del 2012 al 2019, els anys pandèmics i hi incorporem el darrer any per veure quin comportament afegeix.

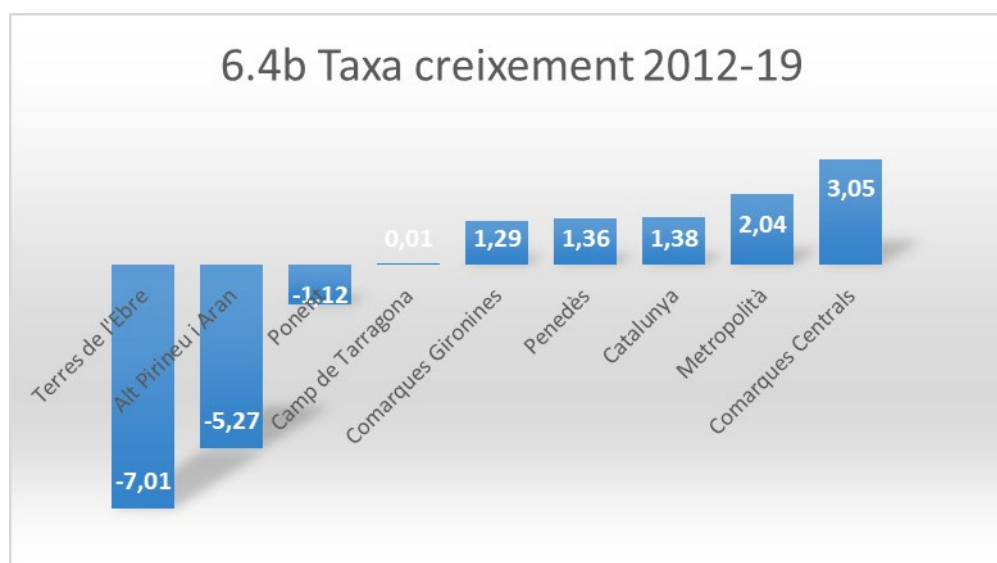
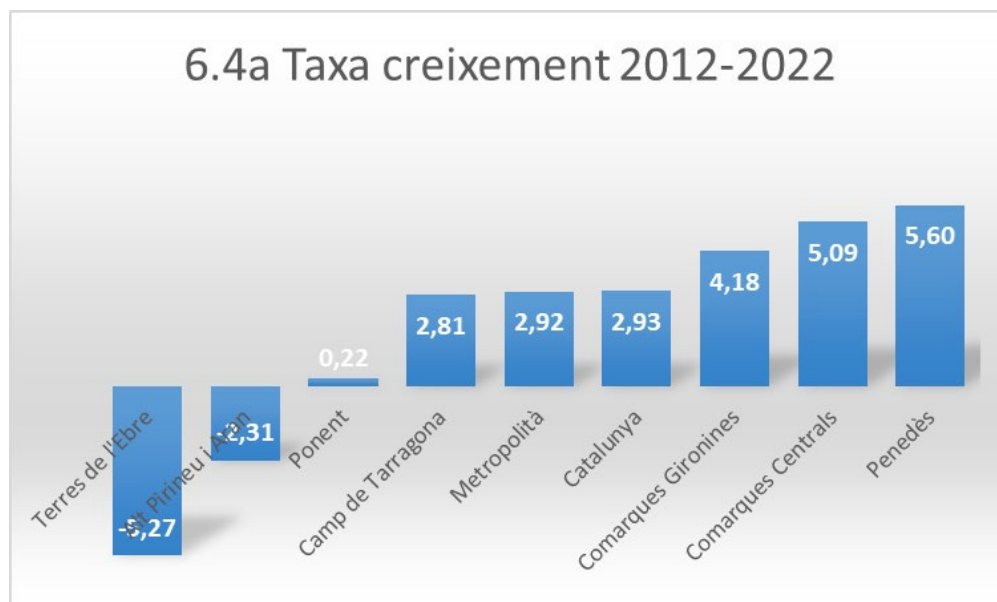
Tal com ja escrivíem l'any anterior, el primer període estudiat és el que s'inicia el 2012 fins al 2019, els anys posteriors a la crisi financera i que han suposat una disminució de la població a les Terres de l'Ebre. Les dades certifiquen aquesta disminució per al territori i la quantifiquen en aquests 7 anys en el 7% de la població. L'aspecte més destacat i negatiu és el fet que les Terres de l'Ebre són l'àmbit territorial que diferencialment ha perdut més població, seguit a distància per un altre àmbit rural: l'Alt Pirineu i Aran; els àmbits que més creixen són les Comarques Centrals i el Metropolità. Així constatem un comportament més urbanita en la concentració de la població.

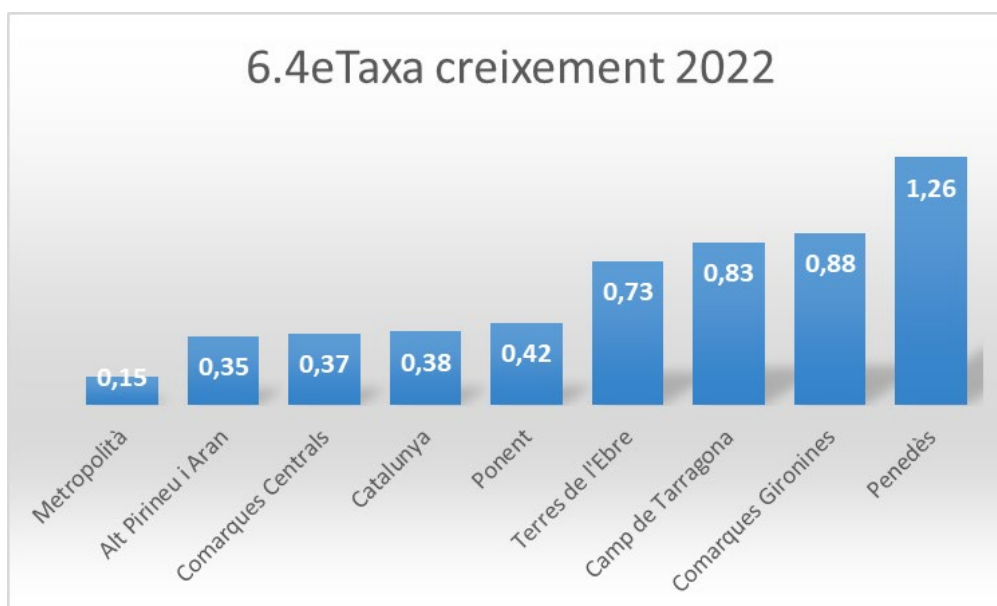
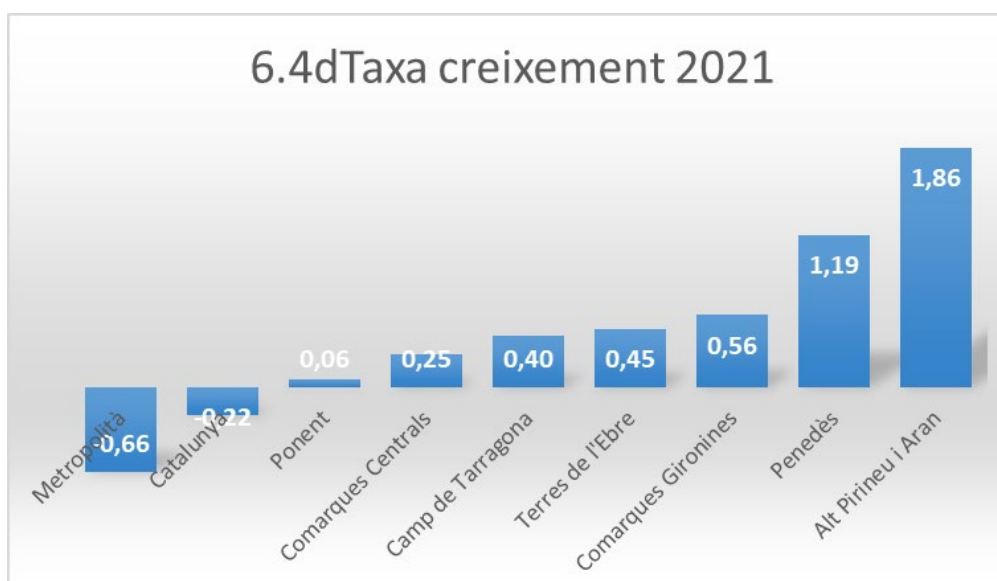
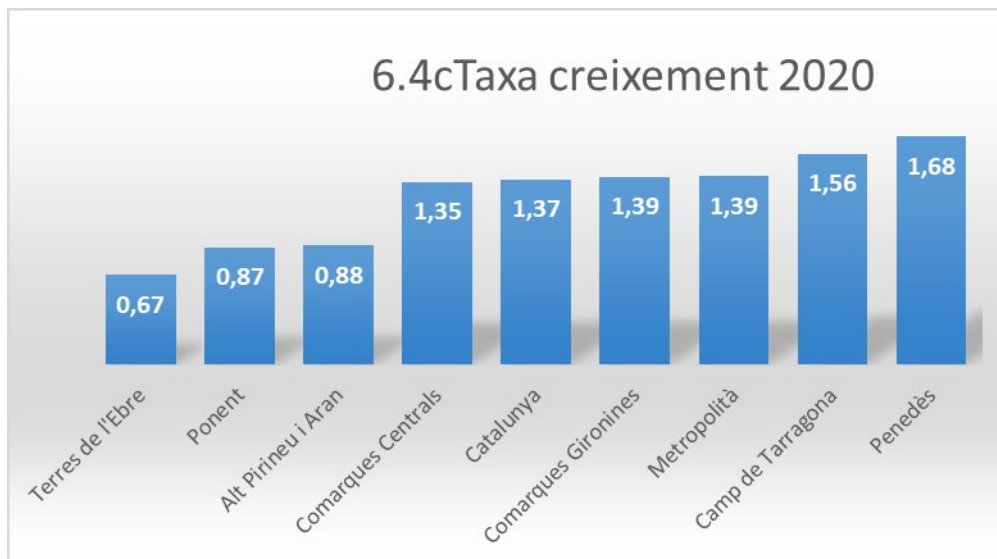
Si analitzem les taxes de creixement dels àmbits els 3 darrers anys, observem un canvi de tendència en el comportament de les Terres de l'Ebre. El 2020 ja teníem un petit creixement, si bé les Terres de l'Ebre era el que presentava el menor valor positiu seguit de les Comarques de Ponent i, un altre cop, l'Alt Pirineu i Aran, els àmbits més rurals de Catalunya. Per tant, les dades agregades dels àmbits territorials encara no mostraven cap canvi dels fluxos migratoris des dels entorns urbans als rurals a la recerca de seguretat. Una diferent concreció es produïa el 2021 en el comportament, ara les Terres de l'Ebre, malgrat haver moderat el seu creixement respecte al 2020, ocupen una situació intermèdia en el creixement dels àmbits i se situen com a quart àmbit amb més creixement dels 8 possibles. El seu creixement és més gran que el de les comarques de Ponent, pràcticament estancades; però l'àmbit que més creix el 2021 és l'Alt Pirineu i Aran, amb un important 1,86%. Catalunya el 2021 perd població influenciada pel comportament de l'àmbit Metropolità que és l'únic que decreix amb el -0,66; per tant, sí que sembla que el 2021 hi ha hagut un flux de població de la zona més poblada als entorns rurals i, per tant, podria consolidar el canvi en les preferències de la població en la seva residència.

Què ha passat el 2022? Doncs les Terres de l'Ebre es tornen a situar en una posició intermèdia, en concret repeteixen la quarta posició, tal com ho mostra el gràfic 6.4d i, de nou, l'àmbit Metropolità és el que té el valor més petit, encara que sigui positiu. **D'entre els àmbits més rurals, les Terres de l'Ebre són les que tenen el millor comportament i, per tant, de nou no és molt clar que els entorns més rurals hagin actuat com a receptors de la**

població.

Malgrat aquest canvi de tendència els darrers anys, per la darrera dècada les Terres de l'Ebre són l'àmbit amb més pèrdua poblacional: el 5,27%, només l'Alt Pirineu també ha perdut població i de manera més moderada: el -2,31%.

Font: Elaboració pròpia a partir del padró municipal d'habitants (Idescat)

Taula 6.2. Evolució de la població la darrera dècada

Àmbits Territorials	Població 2012	Població 2022
Metropolità	4798143	4938404
Comarques Gironines	746562	777768
Camp de Tarragona	521235	535907
Terres de l'Ebre	191826	181708
Ponent	367984	368789
Comarques Centrals	395550	415668
Alt Pirineu i Aran	76294	74531
Penedès	473314	499836
Catalunya	7570908	7792611

Font: Elaboració pròpia a partir del padró municipal d'habitants (Idescat)

A continuació analitzarem l'evolució de la població en l'àmbit municipal. Estudiem el seu pes demogràfic actual, l'evolució al llarg del segle i l'evolució de la darrera anualitat i la del període des del 2019, per veure si la pandèmia ha comportat algun canvi en l'evolució municipal.

El pes de Tortosa sobre el total de les Terres de l'Ebre aquest any ha augmentat arribant fins al 18,65% superior al 18,61% de l'any anterior, també ha crescut el pes d'Amposta arribant al 12% des de l'11,82% de l'any anterior, amb una tendència força constant en els increments poblacionals. Les poblacions de Tortosa i Amposta són el 2022, respectivament, de 33.890 i 21.807 habitants; per tant, lentament però disminueixen la seva diferència poblacional. Sempre hem comentat la manca d'una ciutat per sobre dels 50.000 residents, òbviament les dues grans capitals per separat estan molt lluny d'aquesta xifra, però conjuntament sí que superen amb escreix aquest valor, la qual cosa pot ser un atractiu per a determinades implantacions, donada la seva escassa distància. A més, com hem vist, continuen guanyant pes demogràfic sobre el conjunt de les Terres de l'Ebre; aquest any amb força ja que s'ha passat del 30,43% del 2021 al 30,65% del 2022. Clarament, més de 3 de cada 10 ebrencs viu a Tortosa o Amposta.

Agrupem ara els sis municipis més grans per poder comparar percentatges amb l'any anterior. Les altres quatre localitats més poblades ordenades de més a menys població són: la Ràpita, amb 14.765, que va perdent població; la resta, totes en guanyen: Deltebre arriba als 1.166, Alcanar als 9.612 i tanca el grup Roquetes amb 8.193. Les sis poblacions suposen el 2022 un 54,99%, incrementen el 54,94% de l'any precedent. Ara **podem afirmar que més de la meitat de la població ebrenca, 55 de cada 100, viuen en els sis municipis més grans, i la resta en els 46 restants.**

El 2022 tornen a ser els mateixos 18 municipis els que superen el llindar dels 3.000 habitants, una llista tancada per Gandesa, la capital de la Terra Alta, amb 3.100 habitants. El pes dels municipis de més de 3.000 creix el 2022 fins al 84,10%, que contrasta amb el 83,97% del 2021. Per tant, els de menys de 3.000 decreix fins al 15,90%. Si fixem aquest valor per considerar un municipi que pot tenir els serveis bàsics, tornem a veure una tendència a concentrar la població en els municipis més grans i una disminució del pes dels més petits.

El següent llindar l'establim als municipis menors de 1.000 residents, aquest any n'hi ha un menys ja que el Pinell de Brai arriba als 1.000 justos; si el mantenim en aquest grup per fer la comparació observem que el pes dels municipis menors de 1.000 també baixa del 8,48% fins al 8,34%, de manera que es reafirma el comentari que havíem realitzat també en relació amb els municipis menors de 3.000.

Les Terres de l'Ebre no tenen cap municipi de menys de 100 habitants, només un està per sota dels 200; però la meitat dels seus municipis són petits, de menys de 1.000 i amb risc de despoblament, fet que justifica polítiques de nova ruralitat per corregir aquesta tendència que veiem que no s'ha corregit amb la pandèmia.

Taula 6.3. Població dels municipis de més a menys població i el seu pes en percentatge de la població de les Terres de l'Ebre (2022)

Municipis	Població	% Població TE	%població acumulat TE
Tortosa	33.890	18,65	18,65
Amposta	21.807	12,00	30,65
Ràpita, la	14.767	8,13	38,78
Deltebre	11.656	6,41	45,19
Alcanar	9.612	5,29	50,48
Roquetes	8.193	4,51	54,99
Ametlla de Mar, l'	7.209	3,97	58,96
Ulldecona	6.241	3,43	62,39
Móra d'Ebre	5.585	3,07	65,47
Sénia, la	5.475	3,01	68,48
Aldea, l'	4.332	2,38	70,86
Santa Bàrbara	3.791	2,09	72,95
Sant Jaume d'Enveja	3.669	2,02	74,97
Ampolla, l'	3.563	1,96	76,93
Flix	3.426	1,89	78,82
Camarles	3.309	1,82	80,64
Móra la Nova	3.198	1,76	82,40
Gandesa	3.100	1,71	84,10
Perelló, el	2.885	1,59	85,69
Batea	1.863	1,03	86,72
Tivissa	1.643	0,90	87,62
Ascó	1.601	0,88	88,50
Benissanet	1.169	0,64	89,15
Horta de Sant Joan	1.154	0,64	89,78
Xerta	1.150	0,63	90,41
Riba-roja d'Ebre	1.131	0,62	91,04
Masdenverge	1.129	0,62	91,66
Pinell de Brai, el	1.000	0,55	92,21
Corbera d'Ebre	993	0,55	92,75
Tivenys	923	0,51	93,26
Fatarella, la	891	0,49	93,75
Aldover	862	0,47	94,23
Rasquera	822	0,45	94,68
Ginestar	790	0,43	95,11
Benifallet	739	0,41	95,52
Galera, la	700	0,39	95,91
Miravet	682	0,38	96,28
Vilalba dels Arcs	634	0,35	96,63
Godall	609	0,34	96,96
Torre de l'Espanyol, la	598	0,33	97,29
Bot	566	0,31	97,61
Paüls	566	0,31	97,92
Mas de Barberans	556	0,31	98,22
Garcia	527	0,29	98,51
Arnes	448	0,25	98,76
Vinebre	407	0,22	98,98
Freginals	388	0,21	99,20
Alfara de Carles	359	0,20	99,39
Palma d'Ebre, la	341	0,19	99,58
Pobla de Massaluca, la	340	0,19	99,77
Caseres	233	0,13	99,90
Prat de Comte	186	0,10	100,00
TOTAL	181708		

Font: Elaboració pròpia a partir del padró municipal d'habitants (Idescat)

La taula 6.4 recull les taxes de creixement de la població l'any 2020, l'any 2021, l'acumulat en els dos anys de pandèmia, l'any 2022 i l'acumulat dels tres darrers anys. Sumem el 2022 un tercer any de creixement demogràfic, fet que ens faria pensar que la recuperació s'estén a tots els municipis. Aquesta no és la situació ja que pràcticament continuen sent els mateixos els municipis en els quals els darrers tres anys hi ha crescut la població: 30, un més que si considerem només dos anys. L'any anterior, en dos no varia la població i en 20 continua disminuint (2 menys que si considerem el període del 2019 al 2021). Una consideració addicional és que es veu que no hi ha massa correlació entre la taxa de creixement del darrer any i el bienni anterior, la qual cosa podria significar que els moviments migratoris que es van iniciar amb la pandèmia no s'estan veient consolidats. Així, pobles d'interior com Freginals, la Pobla de Massaluca o Godall —que figuren entre els que tenen el creixement acumulat dels tres darrers anys més elevat— tenen una taxa negativa el 2022 i, per contra, l'Ampolla o l'Ametlla sí que continuen les sendes de creixement el darrer any.

Si analitzem els pobles amb més creixement, els 3 darrers anys continua liderant el grup —malgrat el petit decreixement del darrer any— Freginals amb el 12,14%, tot i que no suposa molts nous residents en termes absoluts donada la petita dimensió del municipi. Li segueix a curta distància l'Ampolla que, en els tres darrers anys, ha crescut l'11,17% (recordem que és el municipi de llarg amb més creixement el segle XXI). Segueixen, per ordre, els creixements de la Pobla de Massaluca (6,92%), l'Ametlla de Mar (6,22%), Godall (5,91%), Masdenverge (5,51%) i Rasquera (5,25%), i tanca el grup dels municipis amb un creixement superior al 5% Amposta (5,15%) que, al contrari de Freginals, sí que comporta un important increment de residents aquests tres anys. Si mirem la distribució geogràfica dels 30 municipis que han guanyat població durant els darrers tres anys hi ha un repartiment força uniforme: 10 del Baix Ebre, 8 de la Ribera d'Ebre, 7 del Montsià i 5 de la Terra Alta.

Si ens fixem ara en els pobles que més decreixen, ho fa, amb molta diferència, Caseres amb un molt notable 10,04%, en què la fluctuació torna a ser molt petita en termes absoluts i, a més a més, el darrer any té una certa recuperació. La resta dels municipis amb una pèrdua superior al 4% són també tots d'interior i hi destaca un notable descens el darrer any: la Fatarella (-5,31%), Vinebre(-4,91%), Alfara de Carles (-4,72%) i la Galera (-4,24%). Si mirem la distribució geogràfica dels 20 pobles que perden població, també es troba més repartit que en altres ocasions; 3 són del Baix Ebre, 5 del Montsià, 5 de la Ribera d'Ebre i 7 de la Terra Alta.

Taula 6.4. Taxes de creixement de la població dels municipis ebrencs des de l'inici de la pandèmia ordenats de més a menys segons el creixement (2022)

Municipis	2019	2020	2021	2022	taxa20	taxa 21	taxa pandèmia	taxa 22	Taxa 19-22
Freginals	346	385	391	388	11,27	1,56	13,01	-0,77	12,14
Ampolla, l'	3205	3277	3444	3.563	2,25	5,10	7,46	3,46	11,17
Pobla de Ma	318	317	341	340	-0,31	7,57	7,23	-0,29	6,92
Ametlla de N	6787	6866	7131	7.209	1,16	3,86	5,07	1,09	6,22
Godall	575	598	614	609	4,00	2,68	6,78	-0,81	5,91
Masdenverg	1070	1071	1109	1.129	0,09	3,55	3,64	1,80	5,51
Rasquera	781	783	846	822	0,26	8,05	8,32	-2,84	5,25
Amposta	20738	21115	21317	21.807	1,82	0,96	2,79	2,30	5,15
Ginestar	753	764	787	790	1,46	3,01	4,52	0,38	4,91
Sant Jaume d	3503	3527	3552	3.669	0,69	0,71	1,40	3,29	4,74
Perelló, el	2770	2826	2846	2.885	2,02	0,71	2,74	1,37	4,15
Aldea, l'	4160	4147	4160	4.332	-0,31	0,31	0,00	4,13	4,13
Móra la Nova	3087	3108	3120	3.198	0,68	0,39	1,07	2,50	3,60
Roquetes	7973	8079	8159	8.193	1,33	0,99	2,33	0,42	2,76
Tivenys	899	902	900	923	0,33	-0,22	0,11	2,56	2,67
Camarles	3224	3194	3220	3.309	-0,93	0,81	-0,12	2,76	2,64
Tivissa	1602	1619	1639	1.643	1,06	1,24	2,31	0,24	2,56
Santa Bàrbar	3707	3715	3762	3.791	0,22	1,27	1,48	0,77	2,27
Alcanar	9418	9434	9579	9.612	0,17	1,54	1,71	0,34	2,06
Paüls	556	545	563	566	-1,98	3,30	1,26	0,53	1,80
Prat de Comt	183	177	186	186	-3,28	5,08	1,64	0,00	1,64
Tortosa	33372	33439	33572	33.890	0,20	0,40	0,60	0,95	1,55
Deltebre	11482	11578	11539	11.656	0,84	-0,34	0,50	1,01	1,52
Vilalba dels A	625	621	630	634	-0,64	1,45	0,80	0,63	1,44
Gandesa	3064	3096	3098	3.100	1,04	0,06	1,11	0,06	1,17
Benissanet	1161	1140	1129	1.169	-1,81	-0,96	-2,76	3,54	0,69
Flix	3408	3410	3451	3.426	0,06	1,20	1,26	-0,72	0,53
Riba-roja d'E	1126	1110	1117	1.131	-1,42	0,63	-0,80	1,25	0,44
Horta de San	1149	1146	1138	1.154	-0,26	-0,70	-0,96	1,41	0,44
Palma d'Ebre	340	338	334	341	-0,59	-1,18	-1,76	2,10	0,29
Benifallet	739	723	741	739	-2,17	2,49	0,27	-0,27	0,00
Garcia	527	527	535	527	0,00	1,52	1,52	-1,50	0,00
Ràpita, la	14789	14953	14931	14.767	1,11	-0,15	0,96	-1,10	-0,15
Ulldecona	6300	6525	6317	6.241	3,57	-3,19	0,27	-1,20	-0,94
Bot	573	554	566	566	-3,32	2,17	-1,22	0,00	-1,22
Miravet	691	706	685	682	2,17	-2,97	-0,87	-0,44	-1,30
Batea	1890	1901	1879	1.863	0,58	-1,16	-0,58	-0,85	-1,43
Arnes	455	444	441	448	-2,42	-0,68	-3,08	1,59	-1,54
Pinell de Brai	1017	1008	998	1.000	-0,88	-0,99	-1,87	0,20	-1,67
Xerta	1170	1154	1159	1.150	-1,37	0,43	-0,94	-0,78	-1,71
Móra d'Ebre	5690	5695	5585	5.585	0,09	-1,93	-1,85	0,00	-1,85
Torre de l'Es	611	601	598	598	-1,64	-0,50	-2,13	0,00	-2,13
Corbera d'Eb	1016	1003	981	993	-1,28	-2,19	-3,44	1,22	-2,26
Aldover	882	905	911	862	2,61	0,66	3,29	-5,38	-2,27
Ascó	1660	1644	1611	1.601	-0,96	-2,01	-2,95	-0,62	-3,55
Sénia, la	5681	5640	5530	5.475	-0,72	-1,95	-2,66	-0,99	-3,63
Mas de Barb	578	564	572	556	-2,42	1,42	-1,04	-2,80	-3,81
Galera, la	731	736	723	700	0,68	-1,77	-1,09	-3,18	-4,24
Alfara de Car	377	376	376	359	-0,27	0,00	-0,27	-4,52	-4,77
Vinebre	428	425	427	407	-0,70	0,47	-0,23	-4,68	-4,91
Fatarella, la	941	926	917	891	-1,59	-0,97	-2,55	-2,84	-5,31
Caseres	259	237	226	233	-8,49	-4,64	-12,74	3,10	-10,04

Font: Elaboració pròpia a partir del padró municipal d'habitants (Idescat)

Taula 6.5. Taxa de creixement de la població dels municipis ebrencs al llarg del segle XXI ordenats de més a menys

Municipis	Població 2000	Població 2022	Taxa Creix
Ampolla, l'	1.831	3.563	94,59
Ametlla de Mar, l'	4.946	7.209	45,75
Perelló, el	2.145	2.885	34,50
Amposta	16.372	21.807	33,20
Ràpita, la	11.194	14.767	31,92
Roquetes	6.366	8.193	28,70
Aldea, l'	3.546	4.332	22,17
Alcanar	7.878	9.612	22,01
Gandesa	2.564	3.100	20,90
Móra la Nova	2.661	3.198	20,18
Masdenverge	956	1.129	18,10
Ulldecona	5.304	6.241	17,67
Santa Bàrbara	3.257	3.791	16,40
Móra d'Ebre	4.816	5.585	15,97
Tortosa	29.481	33.890	14,96
Camarles	2.887	3.309	14,62
Benissanet	1.022	1.169	14,38
Deltebre	10.250	11.656	13,72
Sant Jaume d'Enveja	3.305	3.669	11,01
Aldover	792	862	8,84
Sènia, la	5.034	5.475	8,76
Freginals	362	388	7,18
Prat de Comte	178	186	4,49
Rasquera	792	822	3,79
Garcia	512	527	2,93
Tivenys	917	923	0,65
Alfara de Carles	365	359	-1,64
Batea	1.964	1.863	-5,14
Ginestar	837	790	-5,62
Corbera d'Ebre	1.056	993	-5,97
Xerta	1.225	1.150	-6,12
Galera, la	746	700	-6,17
Ascó	1.707	1.601	-6,21
Horta de Sant Joan	1.233	1.154	-6,41
Tivissa	1.764	1.643	-6,86
Pinell de Brai, el	1.074	1.000	-6,89
Vinebre	443	407	-8,13
Torre de l'Espanyol, la	674	598	-11,28
Paüls	640	566	-11,56
Arnes	517	448	-13,35
Miravet	788	682	-13,45
Godall	721	609	-15,53
Riba-roja d'Ebre	1.350	1.131	-16,22
Benifallet	883	739	-16,31
Vilalba dels Arcs	762	634	-16,80
Flix	4.208	3.426	-18,58
Palma d'Ebre, la	419	341	-18,62
Mas de Barberans	699	556	-20,46
Pobla de Massaluca, la	442	340	-23,08
Caseres	325	233	-28,31
Fatarella, la	1.244	891	-28,38
Bot	830	566	-31,81

Font: Elaboració pròpia a partir del padró municipal d'habitants (Idescat)

Si fem l'anàlisi a llarg termini del creixement de les poblacions municipals durant tot el segle XXI agrupem els municipis en els mateixos rangs d'anys anteriors i la seva distribució geogràfica. Un primer grup de municipis serien els que tenen una població que al llarg del segle ha augmentat més del 25%. Són els mateixos sis que l'any passat i durant aquesta anualitat n'hi ha cinc, però hi ha canvis en l'ordenació a causa del comportament del darrer any. **L'Ampolla el 2022 torna a créixer amb molta força i arriba a un percentatge acumulat al llarg del segle fins al 99,54%, molt destacat de la resta. El segon és l'Ametlla de Mar que també creix molt el 2022 fins a arribar al 45,75%**, també força destacat de la resta. Aquests dos municipis, amb moltes segones residències, poden haver notat els moviments migratoris cap a zones de més baixa densitat. Continua un grup amb creixements superiors al 30%; aquest any el tercer lloc l'ocupa el Perelló amb el 34,50%; seguit d'Ampostà, amb creixements importants els darrers anys, que arriba al 33,20%. Tanca aquest grup Sant Carles de la Ràpita, que perd població per segon any consecutiu i passa del tercer lloc al cinquè amb el 31,92%. Tanca aquest primer grup Roquetes amb el 28,70% amb un petit creixement el 2022. Tots els municipis pertanyen a les Comarques del Baix Ebre (3) i del Montsià (2).

Un segon grup, seguint el criteri de l'any passat, és el dels municipis que creixen entre el 20 i el 25%, que augmenta a quatre la xifra de municipis, en lloc dels dos de l'any anterior. Lidera aquest grup l'Aldea, que s'incorpora a aquesta franja segurament per l'atracció de població deguda a les darreres implantacions industrials al polígon Catalunya Sud, amb el 22,17%. Continuen en el grup Gandesa, amb el 20,90%, com a capital de comarca i es consolida Alcanar, amb el 22,01%. La segona incorporació és Móra la Nova, que ja arriba al 20,18% i supera, per tant, la seva veïna i capital de comarca en el creixement acumulat. Així, en aquest grup aquest any hi ha un municipi de cada comarca.

El tercer grup és el dels municipis que creixen entre el 10% i el 20%; són nou municipis, dos menys que l'any anterior. Ordenats de més a menys creixement són: Masdenverge, Ulldecona, Santa Bàrbara, Móra d'Ebre, Tortosa, Camarles, Benissanet, Deltebre i Sant Jaume. Cau del grup Aldover i s'hi suma Sant Jaume l'any 2022. S'inclouen les dues capitals de comarca restants: Móra d'Ebre (15,97%) i Tortosa (13,88%). Aquest grup té quatre municipis del Montsià, dos del Baix Ebre i res de la Ribera d'Ebre, però no hi ha cap municipi de la Terra Alta, la qual cosa mostra una variació important entre Gandesa i la resta de municipis de la comarca.

Un quart grup que encara presenta creixements positius és el dels municipis amb taxes d'entre el 0 i el 10%, que manté set poblacions amb canvis importants. Se'n mantenen cinc de l'any anterior: Freginals, Garcia, la Sénia, Rasquera i Prat de Comte. S'hi incorporen: Aldover, per decreixement, i Tivenys, per creixement, que tanca el grup. En surten: Sant Jaume, que puja de

grup de creixement, i Alfara de Carles, que passa a tenir decreixement al llarg del segle. Hi ha presència de municipis de les quatre comarques. Cal destacar que es manté Prat de Comte amb la mateixa petita taxa de l'any anterior i és l'únic, a part de la capital de la comarca, que creix durant el segle XXI a la Terra Alta.

Malgrat l'etapa expansiva per la població del segle XXI i els notables creixements experimentats els tres darrers anys encara la meitat de pobles de les Terres de l'Ebre ha perdut població en aquest període. Són els mateixos en nombre que l'any 2021, i l'entrada i la sortida ja s'ha comentat en el grup anterior. Onze perden menys del 10% i deu entre el 10% i el 20%; destaca en aquest grup la presència de Flix, l'únic municipi de més de 3.000 habitants que per la seva desindustrialització acumula una pèrdua considerable: del 18,58%. **Tornen a ser cinc els municipis que perden més del 20% de la població: Mas de Barberans (-20,46%), la Pobla de Massaluca (-23,08), Caseres (-28,31%), la Fatarella (-28,38%) i Bot (31,81%).** D'aquests municipis en clar retrocés demogràfic, l'any 2022 només ha guanyat població Caseres i Bot l'ha mantingut. Els municipis que han perdut població són tots d'interior i es localitzen tres al Montsià, quatre al Baix Ebre, nou a la Ribera d'Ebre i nou a la Terra Alta.

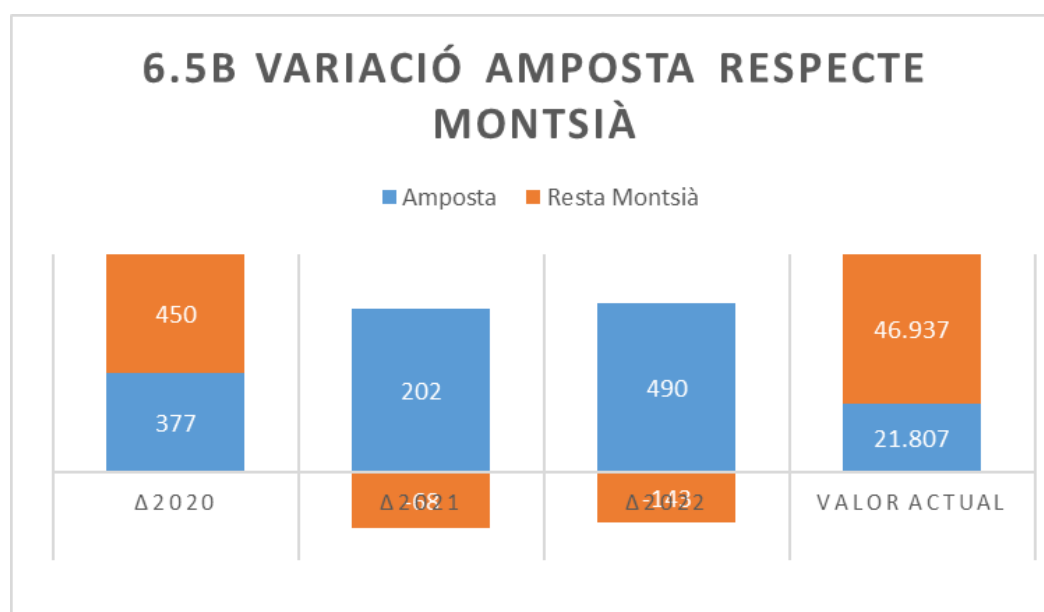
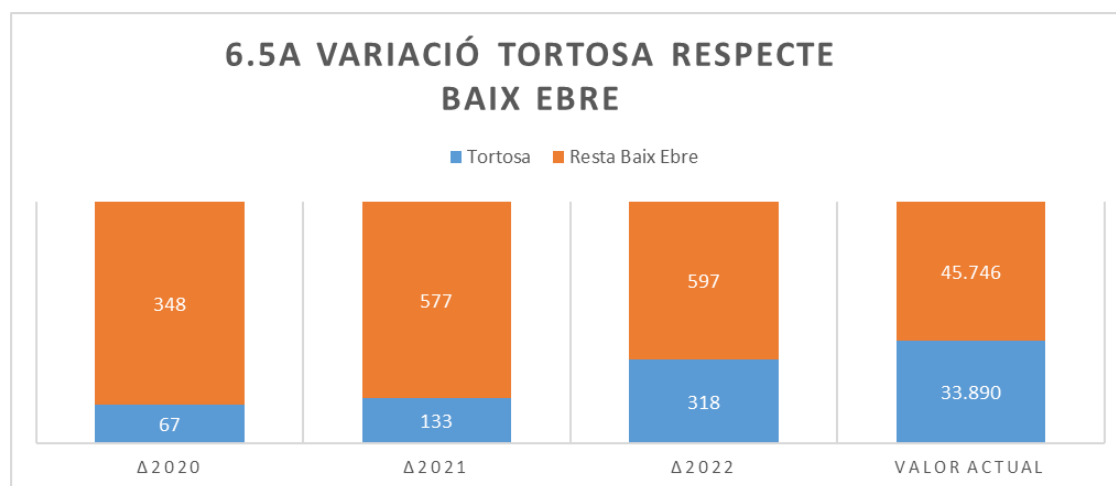
Explicitem a continuació el creixement que han tingut les capitals comarcals durant els tres darrers anys respecte al creixement de la comarca. En els gràfics 6.5 es mostren les variacions absolutes de la capital i de la resta de la comarca, així com la seva població actual. El total de la barra representa el 100% de la variació i de la població, així en podem fer les anàlisis comparatives. Els resultats són molt diferents per a cada comarca:

- Al Baix Ebre el pes demogràfic de Tortosa a la comarca és força elevat, com ho mostra la darrera barra, i el creixement dels tres darrers anys ha estat percentualment menys important a la capital que a la resta de la comarca, fet que li fa perdre pes. Sí que és veritat que s'observa un decreixement en l'aportació percentual de Tortosa any rere any a la comarca.
- Per al Montsià, l'altra comarca amb un clar creixement demogràfic, l'efecte és el contrari ja que la capital creix en un percentatge superior al que li correspon pel seu pes. El 2021 i encara més el 2022 ha concentrat amb escreix el creixement comarcal, ja que la resta de la comarca perd població. Això, fa guanyar percentatge de població a Amposta respecte al total del Montsià.
- A la Ribera d'Ebre en els darrers anys el comportament ha estat canviant i amb petites variacions, però sí que sembla que no hi ha una tendència a incrementar el pes de la capital: Móra d'Ebre. Entre els anys 2020 i 2021 va perdre el que guanyava la comarca i el 2022 el creixement s'ha concentrat a la resta de la comarca ja que Móra d'Ebre ha

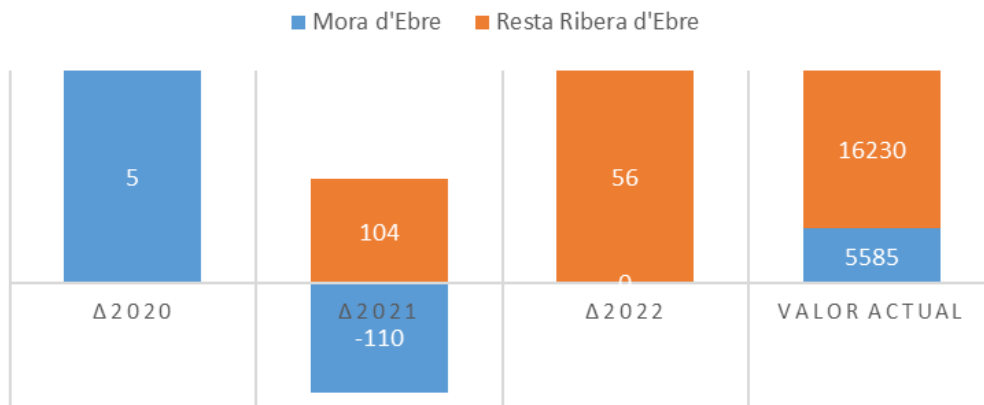
mantingut la població. Tenint en compte els tres anys, hi hauria una disminució del pes de la capital.

- A la Terra Alta sí que hi ha hagut un canvi el 2022, els dos anys de pandèmia la capital va guanyar pes a causa del seu comportament diferencial en comparació amb la resta de la comarca. Gandesa guanya població el 2020 i una mica el 2021, per contra la resta de la comarca en perd. El 2022 la comarca té concentrat el petit guany i la capital aporta més o menys el que li correspon; per tant, tota la comarca es comporta de manera molt uniforme; fet que, donades les tendències anteriors, és una bona notícia per evitar situacions preocupants de la població a la comarca.

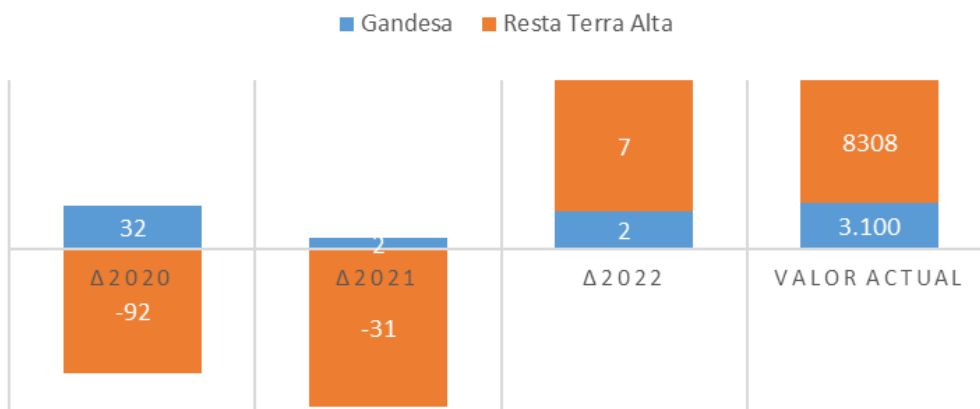
Gràfic 6.5. Efecte capital en el creixement poblacional

6.5C VARIACIÓ MORA D'EBRE RESPECTE RIBERA D'EBRE

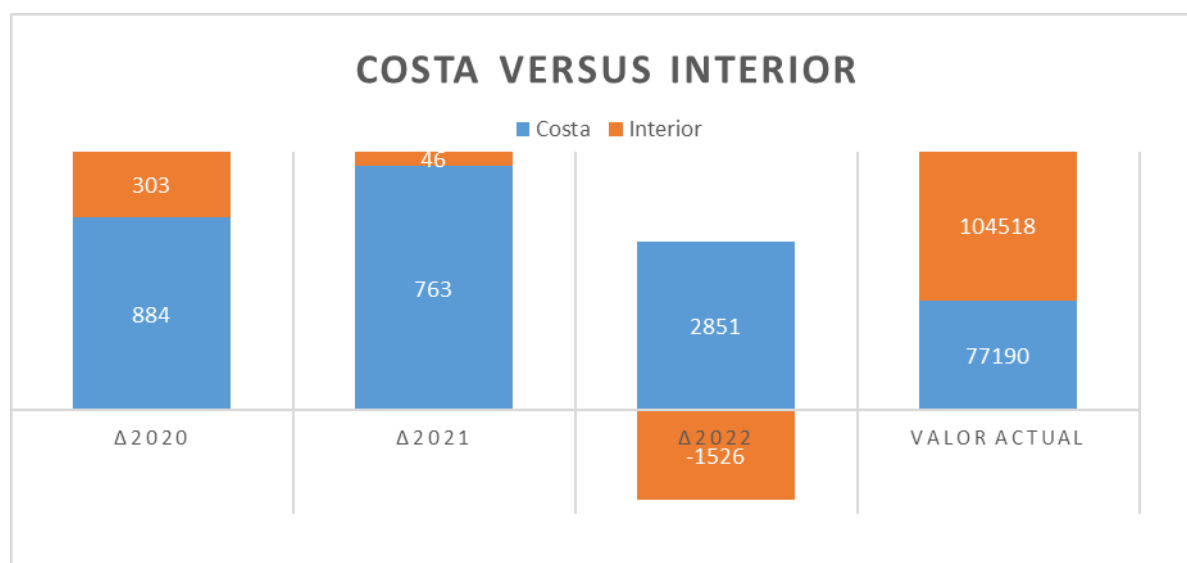

6.5D VARIACIÓ GANDESA RESPECTE TERRA ALTA

Font: Elaboració pròpia a partir del padró municipal d'habitants (Idescat)

Gràfic 6.6. Incrementos i poblacions dels municipis de costa i interior

Font: Elaboració pròpia a partir del padró municipal d'habitants (Idescat)

A continuació, analitzem el creixement comparat dels municipis costaners i els d'interior. Si mirem a llarg termini la posició del **creixement acumulat al segle XXI**, en tots els municipis costaners ha crescut la població i ocupen els cinc primers llocs: l'Ampolla (99,59%), l'Ametlla de Mar (45,75%), el Perelló (34,50%), Ampostà (33,20%) i la Ràpita (31,92%); tots per sobre del 30%. Alcanar ocupa el vuitè lloc amb un creixement del 22,01%; i amb creixements acumulats menors, però tots ells positius, trobem a Deltebre amb el 13,72% i, finalment, Sant Jaume d'Enveja amb l'11,01%.

Un comportament molt destacat s'ha produït el 2022 en el conjunt dels municipis de costa que ha crescut en termes absoluts en 2.851 nous residents, mentre que els municipis d'interior han perdut 1.578 residents. Això implica un comportament clarament dual que encara és més greu que el que es produïa el 2021 i suposa una concentració progressiva de la població a la costa. Pensem que a les Terres de l'Ebre hi ha vuit municipis costaners i quaranta-quatre d'interior (incloent el de major dimensió). Aquesta dinàmica poblacional no fa sinó augmentar de manera important la **proporció dels residents al litoral, que el 2022 ja és de 42,5%**, més d'un punt més que el 41,2% del 2021. Des de l'inici de la pandèmia hem passat d'un pes del 40,7% al 42,5% de la darrera dada. No es tracta d'un fenomen nou ja que el pes dels municipis de costa ha anat creixent al llarg del segle, de manera que s'ha passat del 37,1% de l'inici del segle XXI al 42,5% del 2022. Sí que sorprèn el gran increment percentual produït el darrer any per la gran diferència en el comportament de les dues zones: una amb un gran creixement (3,84%) i l'altra amb un important decreixement (-1,49%).

El comportament dels municipis costaners no és uniforme des del 2019. Si els ordenem, tenim en el segon lloc l'Ampolla amb l'11,17% i en el quart l'Ametlla de Mar amb el 6,22%; dos municipis amb molta segona residència. A continuació, en cinquè lloc, hi trobem Amposta amb el 5,15%, exercint de capital; Sant Jaume d'Enveja amb el 4,74%; el Perelló amb el 4,15%; Alcanar amb el 2,16%; Deltebre amb l'1,52%, i, a continuació, l'únic que perd població, que és la Ràpita amb un petit -0,15%

6.4. Estructura de la població

Iniciem el capítol amb la piràmide de població de les Terres de l'Ebre. Tal com s'observa en el gràfic 6.7, cada cop s'ajusta més a una paràbola, amb algunes irregularitats que es mantenen en les franges de menor edat. **L'estructura de la població clarament marca els valors més elevats en les cohorts centrals i les més petits en els dos extrems.** Tornem a desglossar, com fa l'Idescat, les cohorts de més de 85 anys fins a les més grans de 100, cosa que fa que els valors percentuals i absoluts d'aquestes cohorts de gent gran siguin petits. L'anàlisi detallada segons les cohorts es mostra en el gràfic 6.5 i la seva comparació amb Catalunya es presenta a la taula 6.6.

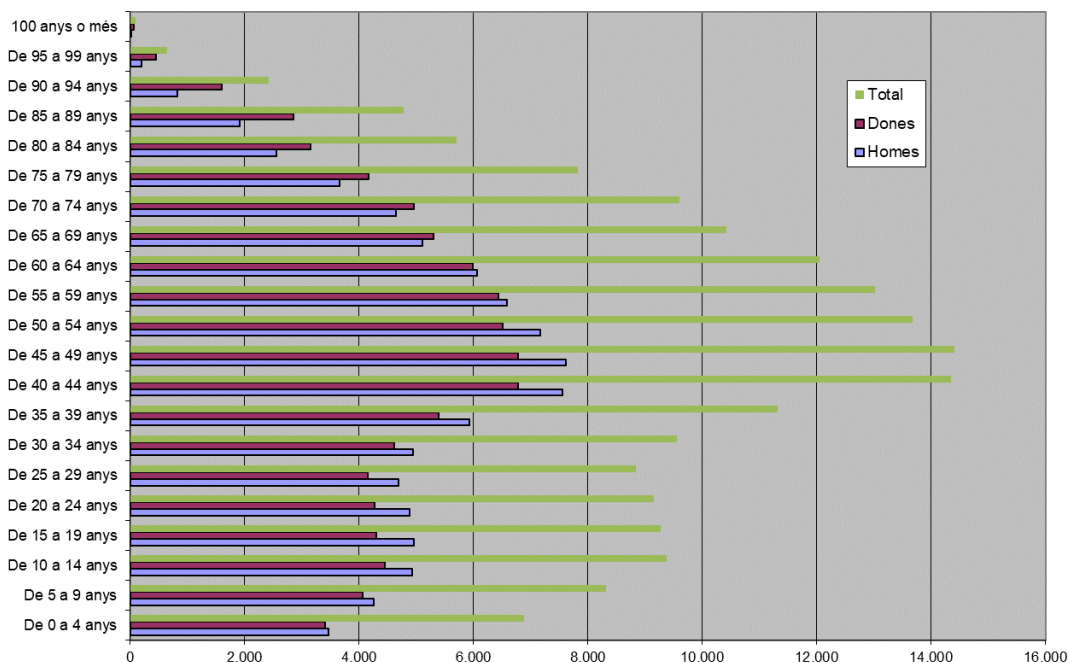
A continuació fem una anàlisi dels aspectes i les cohorts més destacats:

- Aquest any novament la cohort de 0-4 anys, els de menor edat davalla a les Terres de l'Ebre i a Catalunya. A Terres de l'Ebre se situa en el 3,79%⁴ i a Catalunya, ja per sota del 4%, en el 3,99%. La disminució progressiva d'aquest percentatge té, sens dubte, una justificació amb la petitíssima taxa de natalitat i no es veu compensada ni amb l'arribada de nouvinguts en aquest tram d'edat.
- La cohort dels 5 als 9 també perd pes aquest any percentualment, a diferència de l'any anterior quan creixia; de ben segur ja li arriba l'efecte comentat pel tram de 0-4 anys després d'anys de disminució dels naixements. Aquest valor se situa el 2022 a les Terres de l'Ebre en el 4,58% i a Catalunya en el 4,88%.
- Sí que creix encara el pes de la tercera cohort, la de 10-15 anys, que se situa en un valor més elevat del 4,58% a les Terres de l'Ebre i en el 5,50% a Catalunya.
- Les tres cohorts següents mostren valors cada cop més petits, fins al 4,87% del tram dels 25-29 anys. No passa igual a Catalunya, on aquesta cohort, amb el 5,60%, té un pes superior al de 20-24. El comportament respecte a l'any anterior a les Terres de l'Ebre és que creix en els dos primers trams i es manté en el tercer.

⁴ Aquest any indiquem aquests percentatges amb 2 decimals.

- A partir dels 30 anys a les Terres de l'Ebre les cohorts tornen a créixer en el seu pes fins a arribar al màxim en la de 45 a 49 anys amb el 7,93%, un tram d'edat més gran que el del màxim de l'any anterior, amb algunes centèsimes menys. L'evolució que pateix Catalunya augmenta un esglaó en l'edat del màxim i, per contra, augmenta el seu pes fins al 8,57%.
- Un altre any fins al tram dels 50 al 54 els pesos relatius a Catalunya són superiors als ebrenchs.
- **A les cohorts d'edats superiors als 54 anys tots els pesos són superiors a les Terres de l'Ebre respecte a Catalunya, fet que mostra clarament l'envelliment de la població ebrenca respecte a la catalana.**
- A les Terres de l'Ebre de les següents cohorts destaquem que es mantenen percentatges elevats fins al tram de 60-64, que té el 6,63%, per ja caure al 5,74% en el tram següent, dels 65-69 anys.
- La cohort ebrenca de més de 85 anys manté el seu pes en el 4,4% justet i a la taula es mostra el clar decreixement a causa de les defuncions, si es desglossa en cohorts de cinc anys. A Catalunya aquesta cohort de més de 85 anys també creix una mica i arriba al 3,29%, força inferior a l'ebrenc. Si ens fixem en les cohorts desglossades a partir dels 85 anys també tenim un clar pes superior de la població a les Terres de l'Ebre.

Gràfic 6.5. Estructura de la població per edat i sexe. Terres de l'Ebre, 2022

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat (padró continu)

Taula 6.6. Estructura de la població per edat i sexe. Terres de l'Ebre, 2022

	Homes	Dones	Total	% a Terres de l'Ebre	% a Catalunya
De 0 a 4 anys	3.468	3.413	6.881	3,79%	3,99%
De 5 a 9 anys	4.254	4.064	8.318	4,58%	4,88%
De 10 a 14 anys	4.930	4.450	9.380	5,16%	5,50%
De 15 a 19 anys	4.962	4.306	9.268	5,10%	5,39%
De 20 a 24 anys	4.886	4.269	9.155	5,04%	5,25%
De 25 a 29 anys	4.687	4.160	8.847	4,87%	5,60%
De 30 a 34 anys	4.941	4.619	9.560	5,26%	6,05%
De 35 a 39 anys	5.929	5.386	11.315	6,23%	6,71%
De 40 a 44 anys	7.563	6.786	14.349	7,90%	8,18%
De 45 a 49 anys	7.621	6.783	14.404	7,93%	8,57%
De 50 a 54 anys	7.162	6.514	13.676	7,53%	7,65%
De 55 a 59 anys	6.585	6.431	13.016	7,16%	6,91%
De 60 a 64 anys	6.065	5.988	12.053	6,63%	6,05%
De 65 a 69 anys	5.112	5.309	10.421	5,74%	5,13%
De 70 a 74 anys	4.644	4.961	9.605	5,29%	4,57%
De 75 a 79 anys	3.654	4.172	7.826	4,31%	3,75%
De 80 a 84 anys	2.550	3.159	5.709	3,14%	2,53%
De 85 a 89 anys	1.916	2.857	4.773	2,63%	2,04%
De 90 a 94 anys	818	1.603	2.421	1,33%	0,96%
De 95 a 99 anys	193	448	641	0,35%	0,25%
100 anys o més	24	66	90	0,05%	0,04%
Total	91.964	89.744	181.708	100,00%	100,00%
<i>Font: Idescat. Padró continu.</i>					
Institut d'Estadística de Catalunya					

A continuació, realitzem dues anàlisis de l'estructura de la població a escala territorial i per comarques; per una banda, atenent la composició per sexes i, per l'altra, els increments o decrements en cohorts successives.

Si mirem la composició al llarg de la piràmide entre homes i dones observem uns trets comuns a tots el territoris com són la major presència d'homes en els primers trams i de dones en els darrers trams. L'indicador que utilitzem és la taxa de masculinitat, que es calcula com el quocient entre homes i dones multiplicat per 100. A continuació estudiem els tres més singulars per cada territori i cohort (a la taula 6.7 podeu consultar tots els valors de la taxa de masculinitat per cohorts i territoris).

En comparar en primer lloc Catalunya amb les Terres de l'Ebre observem que, per al total de la població, ja es presenta una clara diferència. **A Catalunya la taxa de masculinitat és del 96,84% i a les Terres de l'Ebre del 102,47%; els dos valors són molt semblants als de l'any anterior i es continua produint la clara diferència que a Catalunya hi ha més dones que homes i a les Terres de l'Ebre més homes que dones.** Aquest major nombre d'homes que de

dones es manté a les quatre comarques ebrenques en valors que van del 101,93% del Montsià (la més equilibrada, igual que l'any anterior) al 104,02% de la Ribera d'Ebre (que aquest any supera a la Terra Alta).

Si detallem la taxa de masculinitat al llarg de les cohorts també observem pesos molt diferents entre Catalunya i les Terres d'Ebre. En tots els trams, menys els dos inicials, la taxa de masculinitat és més gran a les Terres de l'Ebre. La diferència creix a partir de la tercera cohort, de 15-19, i després és manté força constant. Si arrodonim, tenim: 9 punts de diferència a favor de les Terres de l'Ebre en les cohorts de 25-29, 60-64, 75-79 i + de 85; 10 punts a les de 70-74 i 80-84, i 11 a la de 35-39 anys, per un comportament estrany a Catalunya. Si mirem les dades del territori ebrenc la taxa de masculinitat és superior a 100 fins als 65 anys i després ja va disminuint fins al 59,33% de la de més de 85. L'evolució segueix el mateix patró a Catalunya on el canvi es produeix abans, als 55 anys. S'observa una excepció en el tram de 35-39 anys, en el qual, per poc, la taxa no arriba al 100. La dada més elevada de la taxa de masculinitat es dona en els dos territoris en la cohort dels 15 als 19 anys. És del 115,23% a les Terres de l'Ebre (notablement més baixa que el 2021) i del 108,89 % a Catalunya (en aquest cas una mica més elevada); la dada més baixa es produeix en la dels més grans de 85 anys amb taxes molt més extremes: del 59,33% i del 49,86%, respectivament. Malgrat ser valors molt baixos, que demostrin la longevitat de les dones en termes comparatius, han tingut un petit increment el 2022, igual que va passar el 2021.

Taula 6.7. Taxes de masculinitat de la població per edat. Comarques de les Terres de l'Ebre, 2022

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Terres De l'Ebre	Catalunya
De 0 a 4 anys	101,66	101,86	102,39	97,80	101,61	104,89
De 5 a 9 anys	101,66	104,55	113,72	112,92	104,68	106,11
De 10 a 14 anys	113,61	106,97	114,10	109,96	110,79	106,72
De 15 a 19 anys	116,63	117,81	104,06	108,00	115,23	107,89
De 20 a 24 anys	116,67	112,65	111,33	115,97	114,45	107,73
De 25 a 29 anys	116,13	109,99	110,67	108,27	112,67	103,98
De 30 a 34 anys	108,09	103,02	111,68	115,24	106,97	101,64
De 35 a 39 anys	107,39	106,90	120,00	136,23	110,08	99,91
De 40 a 44 anys	110,10	109,83	121,12	115,28	111,45	103,28
De 45 a 49 anys	113,35	109,43	117,70	115,17	112,35	104,55
De 50 a 54 anys	112,50	107,42	110,34	107,59	109,95	102,62
De 55 a 59 anys	104,32	100,41	101,91	101,96	102,39	98,33
De 60 a 64 anys	97,84	101,51	105,61	113,95	101,29	92,32
De 65 a 69 anys	94,14	96,23	103,45	95,79	96,29	88,70
De 70 a 74 anys	90,79	94,66	97,90	98,18	93,61	83,76
De 75 a 79 anys	86,89	91,17	81,93	85,36	87,58	78,47
De 80 a 84 anys	81,94	77,93	80,73	87,76	80,72	70,58
De 85 anys i més	55,49	62,41	60,09	64,26	59,33	49,86
Total	102,39	101,92	104,02	103,46	102,47	96,84
<i>Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat. Padró continu.</i>						
Institut d'Estadística de Catalunya						

Destaquem les següents dades i diferències entre les comarques:

1. **Les taxes de masculinitat de la primera cohort se situen en totes les comarques per sota de Catalunya.** No fa molt la Ribera d'Ebre i la Terra Alta superaven el 110%. Aquest any la més alta continua essent la de la Ribera d'Ebre amb una clara reducció fins al 102,39%, ja clarament per sota de la mitjana catalana, i la Terra Alta sorprenentment se situa fins i tot per sota del 100.

2. El valor més elevat de la taula es presenta en la cohort entre 35 i 39 anys a la Terra Alta amb un valor de 136,23% superior al de l'any passat del 131,93% i amb un comportament més uniforme a les cohorts del voltant.

3. La Ribera d'Ebre manté taxes de masculinitat superiors al 100 fins al tram de 65-69, el Montsià i la Terra Alta fins al de 60-64 (igual que el conjunt de les Terres de l'Ebre) i el Baix Ebre és la que la perd abans, en el tram de 55-59, que és el darrer més masculí.

4. **Les taxes de masculinitat es mantenen molt elevades en totes les comarques comparades amb Catalunya més enllà de l'edat de la jubilació, amb taxes al voltant del 80% fins als 85 anys i només s'observa una clara disminució en la cohort de més grans de 85 anys.** La més petita per al darrer tram l'obté el Baix Ebre amb el 55,49% i la més gran la Terra Alta amb el 64,26%, molt més elevada que el 49,86% de Catalunya. Aquest darrer valor vol dir que hi ha dues dones per a cada home més gran de 85 anys a Catalunya.

Analitzem a continuació les variacions de la població entre dues cohorts successives amb 5 anys de diferència. Per això comparem les piràmides de població del 2017 i del 2022. Procedim restant la cohort de la població del 2022 a la cohort anterior del 2017. Repetim el comentari aclaridor de cada anuari, si no hi hagués cap modificació els que el 2017 pertanyen a una cohort, el 2022 serien de la següent i la variació seria zero. Per tant, les modificacions que es donen són, per una banda, a causa de les sortides de població del territori, emigracions i defuncions, i, per l'altra, les entrades via immigracions. Tal com es calcula, un valor negatiu suposa una entrada més gran i un valor positiu una sortida neta. La primera cohort té un valor negatiu ja que representa les noves incorporacions, que no havien nascut el 2016; i els darrers trams, valors positius per les defuncions més habituals a les edats avançades.

Des que vam començar aquesta **anàlisi de l'evolució de la població entre dues cohorts de 5 anys per veure les entrades o fuites de població** s'ha produït una evolució de la població ebrenc molt diferent. Així, aquest any ens trobem que en els darrers 5 anys hi ha hagut una pèrdua de població en les dues primeres i un guany en les tres darreres. Aquesta evolució fa que l'anàlisi no es pugui comparar amb els anys anteriors donat que les diferències entre les poblacions totals a repartir són molt grans. Quan comparàvem la població entre el 2015 i el 2020 havíem de repartir una important disminució de 3.293 residents, fruit de quatre anys de retrocés i un d'increment poblacional; ja escrivíem l'any passat que aquesta disminució s'havia reduït als 472 quan analitzàvem el quinquenni entre el 2016 i el 2021. El canvi es fa encara més evident aquest any ja que entre el 2017 i el 2022 la població ebrenc ja ha crescut en 2.200 residents, dels 179.508 fins als 181.708. Per tant, aquest any s'ha de repartir no una disminució sinó un increment al llarg de totes les cohorts de la piràmide.

La taula 6.8a recull el total de les Terres de l'Ebre; s'hi observa:

- La primera de les cohorts amb entrades i sortides és la dels 5 a 9 anys. A les Terres de l'Ebre hi ha actualment 576 persones més d'aquesta edat que fa 5 anys, fet que suposa una molt bona dada per a la base de la piràmide poblacional.
- A diferència de l'any anterior aquest increment de població es manté en el tram dels 10 a 14 anys amb 198 residents, una dada molt positiva per als temes de línies escolars futures als ensenyaments secundaris.
- Els saldos positius es mantenen aquest any fins al tram dels 55 al 59 anys; per tant, quasi en tota la població en edat laboral.
- Destaca l'increment poblacional en el tram de 20-24 anys, la qual cosa suposa el 7,42% més que fa 5 anys. S'assoleix el màxim absolut de creixement amb 632 residents.
- **També són molt rellevants els increments en els trams de 25-29 anys amb 498 habitants i el de 30-34 amb 438. Aquests valors contempnen que la gent jove està**

augmentant la seva força en la població ebrenca. Si ve no es manté l'increment del 20-24 no ens atreviríem a afirmar que hi ha fuga de població (i talent, en ser la gent ja formada) en aquest tram.

- Els trams següents als 60 anys ja presenten variacions negatives que resulten normals, donat l'increment de les defuncions en els següents 5 anys.
- Els trams més elevats d'edat presenten clarament valors negatius fruit de les defuncions entre dues cohorts successives en edats avançades. El pic de la disminució es produeix el tram dels 90 als 95 anys, marcat per l'alta esperança de vida.

També es presenten les taules d'aquestes variacions entre cohorts del 2022 i del 2017 per a les quatre comarques. En aquest cas els valors es veuen afectats per les diferents evolucions de cada una. Així, el Baix Ebre ha crescut en 1.456 residents els darrers cinc anys, el Montsià també ha crescut en un valor de 1.253, la Ribera d'Ebre ha perdut 283 residents i la Terra Alta n'ha perdut 226. Aquests comportaments tan diferents determinen els repartiments entre les cohorts i el diferent comportament a partir de quan es perd o es guanya població. Malgrat això no s'observen unes pèrdues importants de població en el tram dels 20-40 anys ni a les comarques amb elements de despoblament en aquest període. Les dades detallades es mostren a les taules 6.8b, 6.8c, 6.8d i 6.8e.

Taula 6.8a. Modificació de la població per trams durant el darrer quinquenni a les Terres de l'Ebre

	Homes	Dones	Total	Variació
De 0 a 4 an	-3468	-3413	-6881	
De 5 a 9 an	-305	-271	-576	7,44
De 10 a 14	-130	-68	-198	2,16
De 15 a 19	-414	-146	-560	6,43
De 20 a 24	-497	-135	-632	7,42
De 25 a 29	-407	-91	-498	5,96
De 30 a 34	-251	-187	-438	4,80
De 35 a 39	-209	-122	-331	3,01
De 40 a 44	12	-173	-161	1,13
De 45 a 49	-5	-95	-100	0,70
De 50 a 54	-76	-125	-201	1,49
De 55 a 59	-20	-126	-146	1,13
De 60 a 64	15	-88	-73	0,61
De 65 a 69	57	-14	43	-0,41
De 70 a 74	272	100	372	-3,73
De 75 a 79	526	282	808	-9,36
De 80 a 84	646	486	1132	-16,55
De 85 a 89	1009	958	1967	-29,18
De 90 a 94	1065	1312	2377	-49,54
De 95 a 99	521	901	1422	-68,93
De 100 any	145	329	474	-84,04

Taula 6.8b. Modificació de la població per trams durant el darrer quinquenni al Baix Ebre

	Homes	Dones	Total	Variació
De 0 a 4 an	-1590	-1564	-3154	
De 5 a 9 an	-147	-124	-271	7,76
De 10 a 14	-44	3	-41	0,99
De 15 a 19	-153	-65	-218	5,69
De 20 a 24	-235	-63	-298	7,85
De 25 a 29	-163	-62	-225	6,04
De 30 a 34	-149	-99	-248	6,29
De 35 a 39	-122	-72	-194	4,04
De 40 a 44	-3	-133	-136	2,22
De 45 a 49	8	-43	-35	0,55
De 50 a 54	-41	-78	-119	2,03
De 55 a 59	-26	-52	-78	1,39
De 60 a 64	-16	-52	-68	1,35
De 65 a 69	3	-22	-19	0,43
De 70 a 74	125	59	184	-4,17
De 75 a 79	249	137	386	-10,14
De 80 a 84	304	210	514	-17,29
De 85 a 89	428	411	839	-29,93
De 90 a 94	422	549	971	-48,70
De 95 a 99	210	345	555	-67,93
De 100 any	57	142	199	-83,97

Taula 6.8c. Modificació de la població per trams durant el darrer quinquenni al Montsià

	Homes	Dones	Total	Variació
De 0 a 4 an	-1314	-1290	-2604	
De 5 a 9 an	-135	-105	-240	8,26
De 10 a 14	-68	-77	-145	4,07
De 15 a 19	-212	-63	-275	7,93
De 20 a 24	-187	-71	-258	8,05
De 25 a 29	-214	-12	-226	7,35
De 30 a 34	-105	-82	-187	5,43
De 35 a 39	-81	-47	-128	3,03
De 40 a 44	6	-23	-17	0,30
De 45 a 49	-2	-36	-38	0,68
De 50 a 54	-6	-43	-49	0,92
De 55 a 59	36	-41	-5	0,10
De 60 a 64	8	-49	-41	0,94
De 65 a 69	32	12	44	-1,15
De 70 a 74	82	14	96	-2,75
De 75 a 79	157	86	243	-8,06
De 80 a 84	235	183	418	-16,52
De 85 a 89	335	331	666	-27,95
De 90 a 94	389	473	862	-51,59
De 95 a 99	162	319	481	-71,68
De 100 any	42	108	150	-82,42

Taula 6.8d. Modificació de la població per trams durant el darrer quinquenni a la Ribera d'Ebre

	Homes	Dones	Total	Variació
De 0 a 4 an	-386	-377	-763	
De 5 a 9 an	-11	-40	-51	5,57
De 10 a 14	-6	14	8	-0,82
De 15 a 19	-43	-12	-55	6,11
De 20 a 24	-46	4	-42	4,04
De 25 a 29	-18	5	-13	1,23
De 30 a 34	-2	4	2	-0,17
De 35 a 39	-6	6	0	0,00
De 40 a 44	15	-11	4	-0,25
De 45 a 49	-8	-15	-23	1,48
De 50 a 54	-21	-7	-28	1,84
De 55 a 59	-29	-11	-40	2,42
De 60 a 64	27	17	44	-2,54
De 65 a 69	12	0	12	-0,81
De 70 a 74	36	23	59	-4,59
De 75 a 79	81	44	125	-10,76
De 80 a 84	63	54	117	-14,43
De 85 a 89	156	133	289	-31,65
De 90 a 94	139	176	315	-47,66
De 95 a 99	96	151	247	-68,80
De 100 any	26	50	76	-85,39

Taula 6.8e. Modificació de la població per trams durant el darrer quinquenni a la Terra Alta

	Homes	Dones	Total	Variació
De 0 a 4 anys	-178	-182	-360	
De 5 a 9 anys	-12	-2	-14	3,25
De 10 a 14 ar	-12	-8	-20	4,12
De 15 a 19 ar	-6	-6	-12	2,36
De 20 a 24 ar	-29	-5	-34	7,08
De 25 a 29 ar	-12	-22	-34	6,87
De 30 a 34 ar	5	-10	-5	0,87
De 35 a 39 ar	0	-9	-9	1,40
De 40 a 44 ar	-6	-6	-12	1,57
De 45 a 49 ar	-3	-1	-4	0,52
De 50 a 54 ar	-8	3	-5	0,66
De 55 a 59 ar	-1	-22	-23	2,86
De 60 a 64 ar	-4	-4	-8	0,98
De 65 a 69 ar	10	-4	6	-0,80
De 70 a 74 ar	29	4	33	-4,15
De 75 a 79 ar	39	15	54	-8,32
De 80 a 84 ar	44	39	83	-15,72
De 85 a 89 ar	90	83	173	-26,99
De 90 a 94 ar	115	114	229	-48,52
De 95 a 99 ar	53	86	139	-64,35
De 100 anys i	20	29	49	-87,50

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

La taula 6.9 recull els principals indicadors d'estructura de la població de les Terres de l'Ebre i de les seves comarques, així com la seva comparativa amb el conjunt de Catalunya. Amb les dades mostrades farem tres tipus d'anàlisi per als indicadors: el canvi que han experimentat en el darrer any (ja superada la pandèmia), l'evolució dels darrers anys i la comparació amb el valor de l'any 2000. Abordarem l'estudi des d'una perspectiva comarcal i en comparació amb els valors de Catalunya, situant sempre en un lloc destacat les comarques ebrenques.

Taula 6.9. Indicadors d'estructura de la població a les comarques de les Terres de l'Ebre, 2000/2022

	Índex d'envelliment	Índex sobreenvelliment	Índex de dependència juvenil	Índex de dependència senil	Índex de dependència global	Índex de recanvi de la població en edats actives	Edat mitjana de la població	Densitat de la població	Pes relatiu sobre conjunt de Cat
Baix Ebre									
2022	155,4	18,3	22,8	35,5	58,3	125,6	44,79	79,2	1,02
2021	153,5	18,3	23,1	35,5	58,7	122,8	44,66	78,7	1,02
2020	155,0	18,5	22,5	34,9	57,5	120,3	44,12	77,8	1,00
2019	150,8	18,3	23,6	35,6	59,1	123,3	44,44	77,0	1,01
2018	147,5	18,0	23,8	35,1	58,9	121,7	44,23	77,0	1,02
2017	146,9	17,8	23,7	34,8	58,6	118,3	44,10	77,4	1,04
2016	145,2	17,0	23,5	34,2	57,7	118,3	43,85	78,2	1,05
2000	160,7	10,6	20,6	33,1	53,7	80,6	42,49	65,0	1,05
Montsià									
2022	154,2	18,9	21,4	33	54,3	117	44,65	95,1	0,9
2021	151,4	18,9	21,8	33	54,8	117,9	44,54	94,5	0,9
2020	148,1	18,7	22,3	33,0	55,2	115,9	43,87	92,8	0,88
2019	143,1	19,0	22,6	32,4	55,0	119,7	44,16	92,9	0,90
2018	141,4	18,7	22,8	32,3	55,1	121,9	44,00	92,3	0,90
2017	138,6	18,4	22,9	31,8	54,7	121,6	43,74	92,5	0,91
2016	136,4	17,9	23,1	31,5	54,5	122,0	43,47	92,4	0,91
2000	153,9	10,9	20,7	31,9	52,7	78,7	41,99	75,3	0,90
Ribera d'Ebre									
2022	204,1	19,4	19,8	40,4	60,2	179,7	47,06	26,2	0,28
2021	200,7	19,6	19,9	40	59,9	176	46,92	26,2	0,28
2020	196,5	20,5	20,0	39,3	59,3	174,1	46,18	26,4	0,28
2019	196,9	19,8	19,7	38,8	58,5	166,4	46,64	26,1	0,28
2018	192,8	20,6	20,0	38,6	58,6	155,4	46,49	26,3	0,29
2017	191,7	20,9	19,8	37,9	57,7	144,0	46,32	26,5	0,29
2016	187,3	20,4	20,0	37,4	57,3	143,9	46,03	26,7	0,30
2000	190,2	12,5	20,4	38,7	59,1	76,6	43,96	26,4	0,35
Terra Alta									
2022	253,7	23,5	19,4	49,3	68,7	158,9	48,81	15,2	0,15
2021	247,9	23,1	20,2	50,1	70,3	157,3	48,76	15,2	0,15
2020	246,1	23,1	20,3	49,8	70,1	155,8	48,17	15,4	0,15
2019	242,0	23,0	20,9	50,5	71,4	158,2	48,62	15,3	0,15
2018	241,0	22,1	20,7	49,9	70,7	166,7	48,60	15,3	0,15
2017	237,7	22,5	20,9	49,7	70,6	159,3	48,45	15,5	0,15
2016	242,0	22,5	20,5	49,7	70,2	168,6	48,48	15,6	0,16
2000	259,5	10,8	18,4	47,8	66,3	100,5	46,74	16,4	0,20
Terres de l'Ebre									
2022	165,2	19,1	21,7	35,9	57,6	129,3	45,26	55,1	2,35
2021	162,7	19,1	22,1	35,9	58	128,3	45,14	54,8	2,34
2020	161,8	19,2	22,0	35,6	57,6	126,1	44,53	54,3	2,31
2019	157,6	19,2	22,6	35,6	58,2	128,6	44,87	53,9	2,34
2018	155,0	19,0	22,8	35,3	58,1	128,1	44,70	53,8	2,36
2017	153,4	18,8	22,8	34,9	57,7	125,0	44,51	54,1	2,39
2016	151,5	18,3	22,7	34,4	57,2	125,6	44,27	54,4	2,42
2000	168,8	11,0	20,5	34,5	55,0	80,7	42,86	46,7	2,50
Catalunya									
2022	131,3	17,1	22,3	29,2	51,5	110,7	43,2	241,3	100
2021	127,1	16,9	22,7	28,9	51,6	111,6	42,97	241,1	100
2020	125,9	17,0	22,7	28,5	51,2	112,2	42,37	242,3	100,00
2019	121,6	16,9	23,7	28,8	52,5	112,6	42,70	237,3	100,00
2018	119,3	16,7	24,0	28,7	52,7	114,3	42,58	235,0	100,00
2017	117,5	16,4	24,2	28,4	52,6	115,3	42,45	233,5	100,00
2016	116,0	16,1	24,3	28,1	52,4	116,2	42,29	232,0	100,00
2000	124,9	10,2	20,1	25,1	45,3	79,2	40,47	192,3	100,00

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

Definicions dels indicadors

Índex d'envelliment

Quocient entre el nombre de persones de 65 anys i més, i el nombre de joves menors de 15 anys (expressat en tant per cent).

Índex de sobreenvelliment

Quocient de les persones de més de 85 anys respecte a les de més de 65 anys (expressat en tant per cent).

Índex de dependència juvenil

Quocient entre el nombre de joves menors de 15 anys i el nombre de persones entre 15 a 64 anys (expressat en tant per cent).

Índex de dependència senil

Quocient entre el nombre de persones de 65 anys i més, i el nombre de persones de 15 a 64 anys (expressat en tant per cent).

Índex de dependència global

Relació entre la població de més de 64 anys i de menys de 15 anys respecte al grup comprès entre aquestes dues edats (expressat en tant per cent).

Índex de recanvi de la població en edats actives

Quocient entre el nombre de persones entre 60 i 64 anys i el nombre de persones entre 15 i 19 anys (expressant en tant per cent).

Edat mitjana de la població

Mesura central d'edat que resulta de la suma de les edats de tota la població dividida per la població.

El valor de l'índex d'envelliment a les Terres de l'Ebre el 2022 és de 165,2%. S'hi observa una pujada molt més elevada, de 2,5 punts, respecte als 0,9 punts percentuals del 2021; de manera que no s'ha produït el canvi de tendència que podíem esperar. A Catalunya puja de nou aquest any, de manera que es passa del 127,1% al 131,3%, més de 4 punts de creixement de l'índex. La gran distància entre l'indicador dels dos territoris mostra l'elevat grau d'envelliment de **les Terres de l'Ebre, que són l'àmbit de Catalunya amb el valor més alt.** Aquesta anualitat, tal com ho mostra la taula, l'índex d'envelliment creix a les quatre comarques. El valor més baix és el Montsià (154,2%), el segueix de prop el Baix Ebre (155,4%), que s'apropa a la comarca que presenta l'índex més baix. Un valor més alt el tenim a la Ribera d'Ebre, per sobre del 200: el 204,1%, i el valor més alt és per a **la Terra Alta, ja per sobre del 250: el 253,7%.** **Un valor de 250 significa que a la comarca per a cada menor de 15 anys hi ha 2,5 majors de 65 anys.** **La Terra Alta és la comarca de Catalunya amb el valor més alt d'aquest indicador** i les quatre comarques estan molt per sobre de la mitjana catalana. Si ho comparem amb el valor de principi de segle veiem que és encara menor a totes les comarques, excepte a la Ribera d'Ebre, per l'arribada de gent jove immigrant que va tenir molts nens si bé cada cop s'apropen més tots els valors.

L'índex de sobreenvelliment és un valor que té menors variacions anuals a causa de la seva composició. L'any 2021 presenta comportaments diferents a les comarques ebrenques; es manté constant per l'arrodoniment a les Terres de l'Ebre (19,1%), al Montsià (18,9%) i al Baix Ebre, que és on té el valor més baix (18,3%). Les dues comarques amb valors més elevats tenen comportaments diversos; així, la Ribera d'Ebre baixa dues dècimes, fins al 19,4%, i la Terra Alta en puja 4, de dècimes, per assolir el 23,5% (és la tercera comarca de Catalunya amb el valor més elevat). Novament, com passa amb tots els indicadors que inclouen la població amb més edat, les Terres de l'Ebre tenen un valor superior al de Catalunya el 2022; malgrat tot, aquest any es retalla la diferència ja que a Catalunya puja dues dècimes, fins al 17,1%, i se situa a dos punts percentuals de les Terres de l'Ebre. Els efectes de la pandèmia ja són menors i el nombre de defuncions en les persones de més edat, especialment els més grans de 85 que contempla aquest índex, ja no disminueix amb la força del 2021 i presenta un comportament de força estancament a les Terres de l'Ebre.

L'índex de dependència juvenil és un indicador en què els valors es mouen en el sentit invers: un menor valor suposa molts menors de 15 anys respecte a la població en edat de treballar, que és dels 15 als 64 anys, aproximadament. El 2022 és **la Terra Alta la comarca amb l'indicador més baix: del 19,4%**, amb una notable disminució; molt més gran que la soferta per la Ribera d'Ebre que la porta al 19,8%, de manera que canvia l'ordre de l'any anterior. També disminueixen el Montsià (21,4%) i el Baix Ebre (22,8%). En baixar totes les comarques, també ho fan les Terres de l'Ebre: del 22,1% al 21,7%. Malgrat aquesta modificació, s'apropa al valor de Catalunya, que disminueix més fins a arribar al 22,3%. Com l'any anterior el valor del Baix Ebre és superior al de Catalunya.

Tal com indicàvem en els darrers anuaris, l'índex de dependència senil, donada la seva definició, té un significat econòmic en comparar els col·lectius que cobren pensions i els que poden cotitzar (si el mercat de treball és manté estable, darrerament s'allarga l'edat de jubilació); per tant, cada cop té més importància per l'evolució de la caixa de les pensions. El comportament del 2022 és molt estable, només canvien la Ribera d'Ebre, que augmenta fins al 40,4%, i disminueix la Terra Alta, fins al 49,3%, de manera que se situa de nou per sota del 50%, tot i ser la comarca amb el valor més alt de Catalunya.⁵ **El valor de les Terres de l'Ebre és estable en el 35,9%**, un valor força superior al de Catalunya: 29,2%, que creix tres dècimes, i **situa les Terres de l'Ebre com l'àmbit territorial amb el valor més elevat.**

L'índex de dependència global és la suma dels dos indicadors anteriors i mesura la càrrega que per a la població en edat de treballar representa la població en edats dependents. Les

⁵ Un valor del 50% que suposa un jubilat per a cada dues persones en edat de treballar.

variacions es mostren a la taula, de la qual destaca que, **malgrat la disminució de la Terra Alta a un valor de 68,7%, és la comarca de Catalunya amb el valor més alt de l'indicador. També l'àmbit territorial de les Terres de l'Ebre, amb una disminució de 4 dècimes, al 57,6%, és el que presenta el valor més elevat**, per sobre del 51,5% de la mitjana catalana.

L'índex de recanvi de la població en edats actives ens indica la capacitat de reemplaçament per la incorporació d'una cohort a la població activa de la cohort que és més a prop de jubilar-se. Com que és un indicador que només afecta dues cohorts, pot tenir modificacions més importants que altres indicadors de l'estructura que afecten grans col·lectius. L'evolució del 2022 és molt dispar entre Catalunya, on disminueix de nou amb força (110,7%), i les Terres de l'Ebre, que tornen a augmentar el valor en un punt percentual (129,3%). Els valors de les comarques ebreques augmenten, excepte en el cas del Montsià, que és la comarca que té el valor més petit: el Montsià (117%), el Baix Ebre (125,6), la Terra Alta (158,9%) i la Ribera d'Ebre (179,7%). **En aquest indicador el valor més elevat és el de la Ribera d'Ebre pel gran pes que tenen les cohorts properes a l'edat de jubilació, i és la comarca amb l'indicador més alt de Catalunya; el segon lloc l'ocupa la Terra Alta. Tots els valors són superiors a 100, la qual cosa representa només una reposició parcial de la gent que accedeix a la jubilació per part dels joves d'entre 15 i 19 anys.** Contrasten aquests valors amb els de l'any 2000, clarament per sota del 100, excepte a la Terra Alta.

Les millores de les condicions sanitàries i, com a conseqüència, de l'esperança de vida de la població produeixen un increment de l'edat mitjana de la població. Els índexs de natalitat, molt baixos, no fan més que incrementar aquest augment de l'edat mitjana. Així, l'indicador evoluciona en aquesta direcció en tots els territoris considerats, si bé amb no massa intensitat. Els valors oscil·len entre el de la Terra Alta: 48,81 anys, on la població és més gran, i el de Catalunya: 43,2. Totes les comarques de les Terres de l'Ebre presenten un indicador més alt que Catalunya, essent la que té la població d'edat mitjana més jove el Montsià amb 44,65 anys i molt a prop hi ha el Baix Ebre amb 44,79 anys. Només el 2020 es va produir una disminució d'aquest indicador a tots els territoris com a efecte de les defuncions de la gent més gran deguda a la covid-19. Aquest efecte ja no es reflecteix en els següents anys. Ni tan sols l'arribada d'immigrants, més joves, que analitzarem en el proper apartat, serveix per canviar l'evolució d'aquest indicador.

6.5. Creixement natural i migracions

En aquest apartat analitzem la composició de la població ebrenca segons el lloc de naixement i segons la nacionalitat dels residents. Ho fem a partir d'una òptica global i també municipal, així com en diferents nivells d'agregació per continents i països. L'objectiu també, a més a més de mostrar la composició, és determinar l'evolució dels diferents col·lectius al llarg del segle XXI i el 2022 en particular.⁶

En primer lloc, en la taula 6.11 analitzem l'evolució de la població de les Terres de l'Ebre, tenint en compte el lloc de naixement dels residents amb un desglossament especial de les procedències del territori espanyol i català. El resultat ha d'estar condicionat de nou pel creixement de la població el 2022, que ha estat de 1.325 residents i que s'hauria de repartir entre els diferents col·lectius. Com ja ve sent habitual, aquest creixement no es reparteix de manera uniforme; analitzem amb detall l'evolució dels grups de població per al darrer any i per al conjunt del segle:

- El col·lectiu més nombrós és el dels nascuts a Catalunya que, malgrat el creixement de la població ebrenca, torna a disminuir el 2022 fins als 131.348 habitants, una petita disminució de 87 residents, una mica superior a la del 2021. Aquesta nova disminució fa que, altra vegada, el valor assolit representi el mínim de nascuts a Catalunya a les Terres de l'Ebre, que ja són quasi 2.000 menys que el 2000 (1976) i 4.263 menys que el màxim del 2011. Per tant, no s'ha produït el trencament en la tendència de disminució del nombre de residents nascuts a Catalunya, tal com pressuposàvem donada la sèrie de disminucions el 2021. En relació amb les pèrdues, se'n comptabilitzen 713 el 2019, 433 el 2020 i 43 el 2021; no han suposat un saldo positiu sinó una nova disminució de 87 el 2022. Els nascuts a la mateixa comarca disminueixen aquest any en 684 (un valor semblant al dels anys anteriors) i, per contra, els nascuts a la resta de les comarques augmenten en 597 (també un valor molt similar als 609 del 2021). Els moviments entre comarques són força abundants i determinen que en una comarca cada cop hi hagi més residents catalans d'altres comarques per la mobilitat creixent.
- Els nascuts a la resta de l'Estat el 2022 tornen a perdre població, en aquest cas 104, un nombre que modera la disminució de 176 de l'any anterior i estableix uns valors força

⁶ Aquest any ja és el segon any de la sortida del Regne Unit de la UE i, per tant, les taxes del darrer any ja es poden analitzar normalment.

constants des del 2019 (any de retrocés demogràfic). La disminució respecte al màxim de la sèrie l'any 2000 ja supera els 3.000 residents, en concret 3.049.

- Els elevats fluxos migratoris d'arribada d'immigrats i retorn d'emigrants als països d'origen han determinat l'evolució abrupta experimentada el segle XXI referent al **nombre d'estrangers a les Terres de l'Ebre**. Des del 2019 torna a haver-hi any rere any un saldo clarament positiu dels nascuts a l'estranger residents a les Terres de l'Ebre, encara que de menor intensitat que la del principi de segle. **El creixement del 2022 torna a ser important, de 1.516**, i molt superior als 1.029 del 2021, però sense arribar als 1.728 del 2020. Altra vegada, els estrangers són l'únic grup agregat que augmenta de població en el context d'increment de població dels dos darrers anys. El valor assolit el 2022, de 34.813, queda encara lluny del màxim aconseguit al final de l'onada de principis de segle, que va ser de 38.887 el 2012, però s'hi va apropant. L'evolució dels nascuts a l'estranger ha estat increïble el segle XXI, ja que s'ha passat del 4.554 del 2000 a uns valors que ja fa 15 anys superen els 30.000, la qual cosa representa uns elements d'integració social i cultural a treballar en les polítiques dels propers anys.

Taula 6.10. Població segons el lloc de naixement a les Terres de l'Ebre (2000-22)

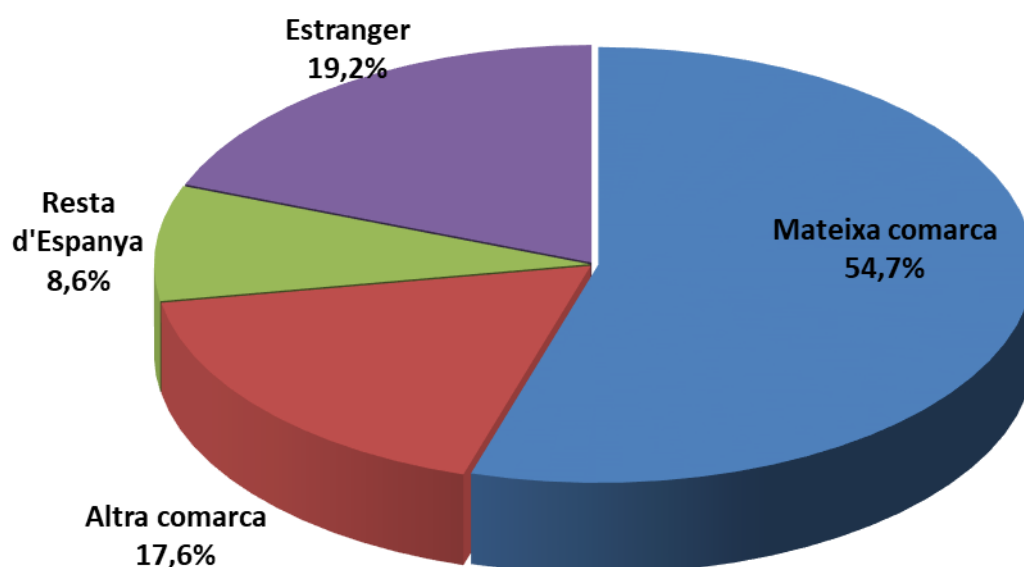
	Catalunya			Resta Estat	Estranger	TOTAL
	Mateixa comarca	Altra comarca	Total Catalunya			
2022	99.420	31.928	131.348	15.547	34.813	181.708
2021	100.104	31.331	131.435	15.651	33.297	180.383
2020	100757	30722	131479	15827	32268	179574
2019	101444	30468	131912	15935	30540	178387
2018	102253	30372	132625	16130	29643	178398
2017	102803	30444	133247	16344	29917	179508
2016	103272	30530	133802	16676	30377	180855
2015	103726	30556	134282	16967	31618	182867
2014	104071	30671	134742	17148	33404	185294
2013	104355	30629	134984	17388	36506	188878
2012	104716	30597	135313	17626	38887	191826
2011	104855	30756	135611	17842	38178	191631
2010	104766	30828	135594	18098	37876	191568
2009	104230	30553	134783	18235	37842	190860
2008	104086	30146	134232	18396	36463	189091
2007	104052	29714	133766	18378	30318	182462
2006	104073	28949	133022	18320	26120	177462
2005	104165	28574	132739	18262	23791	174792
2004	104104	28168	132272	18217	18304	168793
2003	104557	27906	132463	18213	15211	165887
2002	105151	27708	132859	18356	10656	161871
2001	105505	27622	133127	18487	7183	158797
2000	105731	27503	133234	18596	4454	156284

Font: Idescat. Padró continu.

L'evolució del 2022, tal com hem vist, segueix la mateixa tendència que la de l'any anterior, però donats els pesos relatius de cada col·lectiu mostrats al gràfic 6.8, analitzem la modificació del seu pes percentual respecte a l'any anterior. Així el percentatge dels nascuts a la mateixa comarca perd pes, passa del 55,5% al 54,7% el 2022, de manera que s'apropa al 50%; per

contra i com a diferència, el de la resta de comarques guanya pes, passa del 17,4% al 17,6%. En relació amb Catalunya, la suma dels que hi ha nascut perd pes, passa del 72,9% al 72,3%. La població nascuda a la resta d'Espanya continua perdent pes, també, i ara ja només representa el 8,6%; de nou, igual que el 2021, una dècima menys. La població estrangera és la que més creix, passa del 18,5% del 2021 al 19,2%; es consolida com el segon col·lectiu més nombrós i cada cop s'és més a prop de disposar d'un de cada cinc ebrencs nascut a l'estranger.

Gràfic 6.8. Distribució de la població de les Terres de l'Ebre, segons el lloc de naixement, 2022

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

A continuació desglossem amb més detall la composició de la població estrangera segons els continents i la seva nacionalitat, el detall es mostra a la taula 6.11 tal com es troba a l'Idescat. Els residents de la UE passen dels 11.518 als 11.466, amb una pèrdua de 52 residents que contrasta amb el creixement de 121 persones que s'hauria donat l'any 2021. L'efecte invers es produeix amb els procedents de la resta de la UE, que passen de 3.576 residents a 3.590, amb un petit increment de 14 residents contrari a la disminució de 54 del 2021. Aquest valor era negatiu en el decurs dels darrers anys i aquest petit canvi pot estar donat per l'arribada de refugiats procedents d'Ucraïna que han pogut, segons quina sigui la intensitat de rebuda a les

Terres, modificar el signe negatiu d'aquest ròssec. Els valors absoluts de les modificacions d'aquests col·lectius són molt petites per la seva dimensió.

També amb una variació absoluta petita tenim el més nombrós: el dels espanyols, que passa dels 149.846 als 150.169, amb un increment de 323 semblant al de l'any passat, de 314, que trenca una sèrie per als nacionals espanyols que registrava disminucions des del 2014. Malgrat aquest increment, donada l'evolució del global de la població ebrenca, els espanyols perden pes relatiu, tal com ho mostrarem més tard.

Si ordenen la resta de continents segons els seus creixements absoluts tenim: en primer lloc, els de nacionalitat africana amb un increment de 476, seguits dels asiàtics i oceànics amb 300, dels d'Amèrica del Sud amb 200 i, finalment, els d'Amèrica del Nord i Amèrica Central amb 64. Tots els creixements són superiors als registrats el 2021.⁷

La taula 6.11b indica la pèrdua, en termes absoluts i relatius, des del màxim per a cada nacionalitat per continents. Els canvis produïts pel Brexit fan que en l'evolució del 2022 quatre col·lectius presentin el màxim del segle XXI. El nou increment dels nacionalitzats a Amèrica del Nord i Amèrica Central, Àsia i Oceania i Àfrica fan repetir el seu màxim al llarg del segle. S'afegeix el col·lectiu dels nacionalitzats a la resta d'Europa, amb un màxim a causa de l'addició dels britànics. Aquest mateix fet fa incrementar fins al 45,9% la disminució dels nacionalitzats de la resta de la UE, respecte al seu màxim del 2022. Un cas particular és el dels de nacionalitat espanyola que, amb el petit increment del 2022, moderen la seva pèrdua respecte al màxim històric, de 3.354 (el -2,2%).

⁷ Excedeix els límits de l'estudi analitzar si hi ha hagut algun canvi en la concessió de la nacionalitat espanyola.

Taula 6.11. Població segons nacionalitat a les Terres de l'Ebre (recomptes) (2000-22)

	Nacionalitat							Total
	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	
2022	150.169	11.466	3.590	9.633	984	2.621	3.245	181.708
2021	149.846	11.518	3.576	9.157	920	2.421	2.945	180.383
2020	149534	13046	1981	8956	903	2265	2889	179574
2019	149656	13029	2005	8238	791	2019	2649	178387
2018	150454	12905	2076	7851	678	1945	2489	178398
2017	151388	13394	2094	7711	575	1878	2468	179508
2016	151933	13941	2130	7890	516	1932	2513	180855
2015	152380	15287	2144	7850	527	2100	2579	182867
2014	152627	16771	2225	8192	500	2382	2597	185294
2013	152337	19348	2370	8650	545	2870	2758	188878
2012	152830	21197	2433	8863	518	3140	2845	191826
2011	153329	20893	2403	8493	467	3523	2523	191631
2010	153523	20968	2386	8102	497	3977	2115	191568
2009	153122	21257	2439	7417	487	4099	2039	190860
2008	152968	20443	2343	6698	423	4120	2096	189091
2007	152720	15989	1964	5774	317	3690	2008	182462
2006	152084	5401	9165	5278	282	3449	1803	177462
2005	151989	4438	8215	4909	284	3639	1318	174792
2004	151698	2295	6831	3832	217	3112	808	168793
2003	151923	1947	5309	3335	226	2569	578	165887
2002	152448	1449	3058	2502	195	1804	415	161871
2001	152879	1224	1572	1795	171	938	218	158797
2000	153084	1081	397	1156	141	320	105	156284

Font: Idescat. Padró continu.
Institut d'Estadística de Catalunya

Taula 6.11b. Disminució absoluta i relativa població segons nacionalitat a les Terres de l'Ebre

	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania
Any màxima població	2.010	2.012	2.012	2.022	2.022	2.008	2.022
Diminució	- 3.354	- 9.731	Màxim	Màxim	Màxim	- 1.499	Màxim
Percentatge	-2,2%	-45,9%				-36,4%	

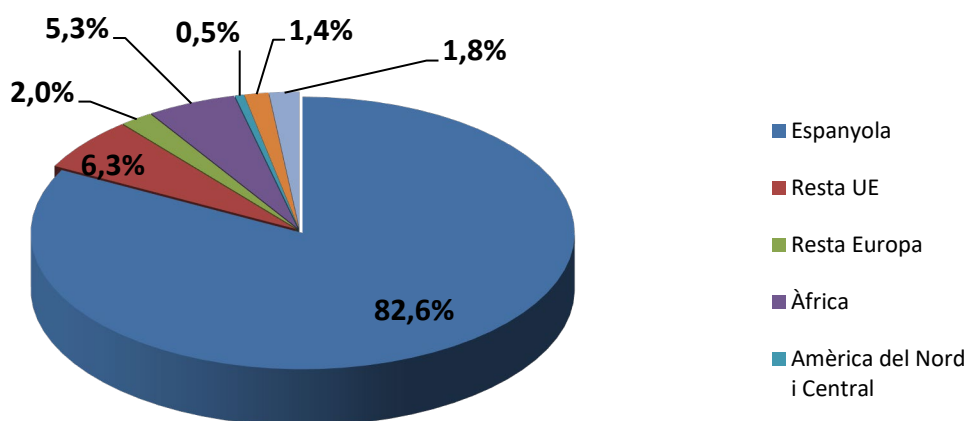
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

La composició i els pesos relatius de cada col·lectiu es mostren en percentatges al gràfic 6.9. **Aquest any de nou baixa el pes dels nacionals fins al 82,6%**. Altra vegada ens trobem amb una disminució important de mig punt percentual des del 83,1%, que se suma a les dues dècimes del 2020 i a les sis del 2019. Aquesta disminució dels nacionals fa que els estrangers tornin a augmentar fins al 17,4% el seu repartiment que, de més a menys percentatge, és el següent:

- Els nacionalitzats de la resta de la UE són el **6,3%**, perden una dècima respecte al 2021.
- Els africans tornen a créixer i ho fan any rere any fins al **5,3%**, dues dècimes més que el 2021.
- Els nacionalitzats de la resta d'Europa mantenen el percentatge després de l'adhesió del Regne Unit amb el 2%, un petit increment absolut.

- Els asiàtics i d'Oceania puguen dues dècimes fins a l'1,8%.
- Els d'Amèrica del Sud guanyen una dècima fins a representar l'1,4%.
- Tanquen la llista els nacionalitzats d'Amèrica del Nord i Central que mantenen el 0,5%, malgrat incorporar un petit increment absolut.

Gràfic 6.9. Distribució de la població de les Terres de l'Ebre per nacionalitat (2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

A continuació analitzem la distribució de la població estrangera segons les concentracions dels diferents col·lectius i l'evolució respecte a l'any anterior. Les dades detallades es presenten a les taules 6.12a i 6.12b; a la primera en valors absoluts amb els municipis ordenats alfabèticament i a la segona ordenats en ordre creixent segons el pes del conjunt de la població estrangera.

L'any 2022 el creixement de la població ebrenca s'ha repartit entre un augment de 323 espanyols i una xifra molt més grans d'estrangers: 1.002. Com s'ha repartit aquest increment entre les quatre comarques? Igual que el 2021 observem que el 2022 les quatre comarques han incrementat el nombre d'estrangers totals. Ordenades de més a menys població estrangera tenim: el Baix Ebre amb 14.209, amb un increment de 610 (el més gran dels darrers tres anys); el Montsià amb 12.126, amb un increment més moderat de 241 (superior al del 2021 i inferior al del 2020 en 554); la Ribera d'Ebre, amb 3.658, la qual cosa suposa un increment de 59 (el menor dels tres darrers anys), i la Terra Alta, amb 1.546, un increment de 88 (malgrat el petit valor absolut, el més gran dels tres darrers anys). **Les variacions dels espanyols** en valors absoluts són iguals que el 2021, no creixen les quatre comarques, només ho fan el **Baix Ebre, de manera**

molt important en 295 (però menys que l'any anterior: 439) i en menor mesura **el Montsià en 102**. Per contra, es produeix una irrellevant **disminució a la Ribera d'Ebre, de 3, i una de més important a la Terra Alta, de 81**. Aquesta distribució dels creixements suposa, de nou, un increment dels percentatges de la població estrangera a les quatre comarques que, ordenades de més gran a més petit són: el Baix Ebre amb el 17,84%, el Montsià amb el 17,64%, la Ribera d'Ebre amb el 16,69% i, tanca la llista, la Terra Alta amb el 13,55%.

En valors absoluts la dimensió fa que les quantitats més grans de cada col·lectiu es concentrin en les dues poblacions més poblades. Tortosa, com a ciutat més gran, fa que en aquesta localitat 4 de les 6 procedències acumulin el nombre més elevat: 2.728 d'Àfrica, 1.211 d'Àsia i Oceania, 581 de la resta d'Europa i 285 d'Amèrica del Nord i Central, tots en creixement menys els de la resta d'Europa. Amposta té el nombre més gran amb nacionalitat de les altres dues procedències: Amèrica del Sud amb 651 i dels procedents de la resta de la UE amb 1.184 residents, els primers amb increment i els segons amb disminució el 2022.

La dispersió del percentatge de població estrangera és molt gran a escala municipal, des del menor, Caseres, amb el 3%, al de més pes dels estrangers, el Perelló, ja a prop del 30%. Hi ha 11 pobles amb menys del 10% d'estrangers (l'any passat n'hi havia 12) i 11 per sobre del 20% (l'any passat eren 9), repartits per les quatre comarques del territori.

La taula 6.21b recull els percentatges de cada continent per a tots els municipis. S'hi observa que hi ha una dispersió molt important entre les nacionalitats deguda als efectes crida per part dels residents, que fan que en alguns municipis s'agrupi gent d'una determinada nacionalitat. Si destaquem el percentatge més elevat de cada col·lectiu, ens trobem que tots els valors es troben en municipis de mida petita, pel que s'ha destacat anteriorment i pel fet que pocs residents ja suposen un percentatge elevat. En concret, tenim que els de nacionalitat de la resta de la UE tenen el percentatge més elevat a Gandesa, amb el 15,13%; els de la resta d'Europa a Freginals, amb el 15,72%; els d'Àfrica a Vinebre, amb el 13,51%; els d'Amèrica del Nord i Central a Prat de Comte, amb el 8,60%; els d'Amèrica del Sud a la Pobla de Massaluca, amb el 6,18%, i els d'Àsia i Oceania a Corbera d'Ebre, amb el 7,65%. Quasi tots aquests col·lectius han perdut una mica de pes respecte el 2021.

Taula 6.12a. Població segons nacionalitat als municipis de les Terres de l'Ebre, 2022

	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	Total	Estangers
Municipis									
Alcanar	7.596	1.172	334	316	44	108	42	9.612	2016
Aldea, l'	3.384	147	33	391	3	55	319	4.332	948
Aldover	780	46	11	21	2	1	1	862	82
Alfara de Carles	332	12	9	2	1	3	0	359	27
Ametlla de Mar, l'	5.537	762	319	434	26	102	29	7.209	1672
Ampolla, l'	2.691	441	233	71	28	56	43	3.563	872
Amposta	17.740	1.184	176	1.194	117	651	745	21.807	4067
Arnes	417	12	0	5	6	8	0	448	31
Ascó	1.450	20	17	84	13	14	3	1.601	151
Batea	1.653	169	23	8	4	5	1	1.863	210
Benifallet	623	63	45	2	3	2	1	739	116
Benissanet	884	98	27	116	3	4	37	1.169	285
Bot	515	5	2	0	4	0	40	566	51
Camarles	2.784	254	68	140	3	41	19	3.309	525
Caseres	226	3	0	0	3	1	0	233	7
Corbera d'Ebre	847	57	4	5	2	2	76	993	146
Deltebre	10.462	457	87	347	57	99	147	11.656	1194
Fatarella, la	854	15	9	1	8	2	2	891	37
Flix	2.972	104	129	110	25	30	56	3.426	454
Freginals	295	7	61	21	0	1	3	388	93
Galera, la	603	60	6	23	2	6	0	700	97
Gandesa	2.419	469	49	74	19	47	23	3.100	681
Garcia	445	28	33	8	8	2	3	527	82
Ginestar	597	85	90	13	2	2	1	790	193
Godall	548	40	3	9	1	6	2	609	61
Horta de Sant Joan	1.006	109	9	9	14	6	1	1.154	148
Mas de Barberans	466	67	10	7	2	4	0	556	90
Masdenverge	1.007	26	10	72	3	9	2	1.129	122
Miravet	604	16	16	38	2	1	5	682	78
Móra d'Ebre	4.571	285	124	467	13	50	75	5.585	1014
Móra la Nova	2.546	279	60	266	3	31	13	3.198	652
Palma d'Ebre, la	291	16	5	20	3	6	0	341	50
Paülis	518	28	11	2	1	6	0	566	48
Perelló, el	2.108	477	185	88	13	14	0	2.885	777
Pinell de Brai, el	873	95	18	1	5	7	1	1.000	127
Pobla de Massaluca, la	284	16	3	11	5	21	0	340	56
Prat de Comte	165	2	0	2	16	0	1	186	21
Ràpita	12.508	1.175	151	436	89	294	114	14.767	2259
Rasquera	677	58	79	3	0	2	3	822	145
Riba-roja d'Ebre	970	49	78	17	1	9	7	1.131	161
Roquetes	6.940	232	106	763	19	73	60	8.193	1253
Sant Jaume d'Enveja	3.324	88	28	118	40	31	40	3.669	345
Santa Bàrbara	3.205	257	17	208	23	55	26	3.791	586
Sènia, la	4.555	576	15	254	8	56	11	5.475	920
Tivenys	768	21	44	67	12	11	0	923	155
Tivissa	1.421	71	95	19	6	16	15	1.643	222
Torre de l'Espanyol, la	504	14	0	76	2	2	0	598	94
Tortosa	27.457	1.027	581	2.728	285	601	1.211	33.890	6433
Ulldecona	4.771	728	126	486	9	55	66	6.241	1470
Vilalba dels Arcs	603	12	10	1	3	5	0	634	31
Vinebre	330	11	7	55	3	1	0	407	77
Xerta	1.043	21	34	24	20	7	1	1.150	107
Comarques									
Baix Ebre	65.427	3.988	1.766	5.080	473	1.071	1.831	79.636	14209
Montsià	56.618	5.380	937	3.144	338	1.276	1.051	68.744	12126
Ribera d'Ebre	18.262	1.134	760	1.292	84	170	218	21.920	3658
Terra Alta	9.862	964	127	117	89	104	145	11.408	1546

Font: Idescat. Padró continu.

Taula 6.12b. Percentatges de població segons nacionalitat als municipis de les Terres de l'Ebre, 2022

	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	Total estranger
Municipis								
Caseres	97,00	1,29	0,00	0,00	1,29	0,43	0,00	3,00
Fatarella, la	95,85	1,68	1,01	0,11	0,90	0,22	0,22	4,15
Vilalba dels Arcs	95,11	1,89	1,58	0,16	0,47	0,79	0,00	4,89
Arnes	93,08	2,68	0,00	1,12	1,34	1,79	0,00	6,92
Alfara de Carles	92,48	3,34	2,51	0,56	0,28	0,84	0,00	7,52
Paüls	91,52	4,95	1,94	0,35	0,18	1,06	0,00	8,48
Bot	90,99	0,88	0,35	0,00	0,71	0,00	7,07	9,01
Xerta	90,70	1,83	2,96	2,09	1,74	0,61	0,09	9,30
Sant Jaume d'Enveja	90,60	2,40	0,76	3,22	1,09	0,84	1,09	9,40
Ascó	90,57	1,25	1,06	5,25	0,81	0,87	0,19	9,43
Aldover	90,49	5,34	1,28	2,44	0,23	0,12	0,12	9,51
Godall	89,98	6,57	0,49	1,48	0,16	0,99	0,33	10,02
Deltebre	89,76	3,92	0,75	2,98	0,49	0,85	1,26	10,24
Masdenverge	89,19	2,30	0,89	6,38	0,27	0,80	0,18	10,81
Batea	88,73	9,07	1,23	0,43	0,21	0,27	0,05	11,27
Prat de Comte	88,71	1,08	0,00	1,08	8,60	0,00	0,54	11,29
Miravet	88,56	2,35	2,35	5,57	0,29	0,15	0,73	11,44
Pinell de Brai, el	87,30	9,50	1,80	0,10	0,50	0,70	0,10	12,70
Horta de Sant Joan	87,18	9,45	0,78	0,78	1,21	0,52	0,09	12,82
Flix	86,75	3,04	3,77	3,21	0,73	0,88	1,63	13,25
Tivissa	86,49	4,32	5,78	1,16	0,37	0,97	0,91	13,51
Galera, la	86,14	8,57	0,86	3,29	0,29	0,86	0,00	13,86
Riba-roja d'Ebre	85,76	4,33	6,90	1,50	0,09	0,80	0,62	14,24
Palma d'Ebre, la	85,34	4,69	1,47	5,87	0,88	1,76	0,00	14,66
Corbera d'Ebre	85,30	5,74	0,40	0,50	0,20	0,20	7,65	14,70
Roquetes	84,71	2,83	1,29	9,31	0,23	0,89	0,73	15,29
Ràpita	84,70	7,96	1,02	2,95	0,60	1,99	0,77	15,30
Santa Bàrbara	84,54	6,78	0,45	5,49	0,61	1,45	0,69	15,46
Garcia	84,44	5,31	6,26	1,52	1,52	0,38	0,57	15,56
Benifallet	84,30	8,53	6,09	0,27	0,41	0,27	0,14	15,70
Torre de l'Espanyol, la	84,28	2,34	0,00	12,71	0,33	0,33	0,00	15,72
Camarles	84,13	7,68	2,06	4,23	0,09	1,24	0,57	15,87
Mas de Barberans	83,81	12,05	1,80	1,26	0,36	0,72	0,00	16,19
Pobla de Massaluca, la	83,53	4,71	0,88	3,24	1,47	6,18	0,00	16,47
Tivenys	83,21	2,28	4,77	7,26	1,30	1,19	0,00	16,79
Sènia, la	83,20	10,52	0,27	4,64	0,15	1,02	0,20	16,80
Rasquera	82,36	7,06	9,61	0,36	0,00	0,24	0,36	17,64
Móra d'Ebre	81,84	5,10	2,22	8,36	0,23	0,90	1,34	18,16
Amposta	81,35	5,43	0,81	5,48	0,54	2,99	3,42	18,65
Vinebre	81,08	2,70	1,72	13,51	0,74	0,25	0,00	18,92
Tortosa	81,02	3,03	1,71	8,05	0,84	1,77	3,57	18,98
Móra la Nova	79,61	8,72	1,88	8,32	0,09	0,97	0,41	20,39
Alcanar	79,03	12,19	3,47	3,29	0,46	1,12	0,44	20,97
Aldea, l'	78,12	3,39	0,76	9,03	0,07	1,27	7,36	21,88
Gandesa	78,03	15,13	1,58	2,39	0,61	1,52	0,74	21,97
Ametlla de Mar, l'	76,81	10,57	4,43	6,02	0,36	1,41	0,40	23,19
Ulldecona	76,45	11,66	2,02	7,79	0,14	0,88	1,06	23,55
Freginals	76,03	1,80	15,72	5,41	0,00	0,26	0,77	23,97
Benissanet	75,62	8,38	2,31	9,92	0,26	0,34	3,17	24,38
Ginestar	75,57	10,76	11,39	1,65	0,25	0,25	0,13	24,43
Ampolla, l'	75,53	12,38	6,54	1,99	0,79	1,57	1,21	24,47
Perelló, el	73,07	16,53	6,41	3,05	0,45	0,49	0,00	26,93
Comarques								
Baix Ebre	82,16	5,01	2,22	6,38	0,59	1,34	2,30	17,84
Montsià	82,36	7,83	1,36	4,57	0,49	1,86	1,53	17,64
Ribera d'Ebre	83,31	5,17	3,47	5,89	0,38	0,78	0,99	16,69
Terra Alta	86,45	8,45	1,11	1,03	0,78	0,91	1,27	13,55

Font: Idescat. Padró continu.

Per finalitzar, repetim la taula 6.13 que recull la procedència per llocs de naixement a les Terres de l'Ebre. Mostrem la totalitat de països per veure la multiculturalitat existent i també la quantitat de nascuts a cada país, així com la variació registrada el 2022. El total de variacions ha de donar com a resultat l'increment de 1.325 ebrenchs del 2022.

Els països de naixement amb més de 1.000 residents a les Terres de l'Ebre en ordre decreixent són: els nascuts al Marroc, que tornen a ser els més nombrosos, amb 8.391 membres, seguits dels nascuts a Romania amb 6.405; molt lluny hi ha els nascuts al Pakistan amb 21.812 persones, els nascuts al Regne Unit amb 1.658, els nascuts a Colòmbia amb 1,396, els nascuts a l'Equador amb 1.267 i tanca aquesta llista els nascuts a França amb 1.123. Tots tenen saldos positius el darrer any, excepte Romania

Si analitzem els increments o les pèrdues absolutes per continents, tenim que Àfrica té un saldo de +744, a continuació per ordre de magnitud hi ha Amèrica amb +430 i tanca els de saldo positiu Àsia amb +360, tots ells molt elevats. Oceania perd 4 residents nascuts i Europa 265. Si fem l'anàlisi de les variacions dels països **destaca de nou la disminució soferta per Romania, amb 264 nascuts menys** en aquest país residents a les Terres de l'Ebre. L'evolució de l'altre país amb més residents nascuts, **el Marroc, és** totalment l'oposada en ser **el que més creix en termes absoluts, amb 514 membres**. Si mirem els que augmenten en més de 100 són el Pakistan (el tercer en nombre de residents) amb 209 i Colòmbia amb 135, amb una forta expansió els dos darrers anys. La distribució per continents fa que hi hagi uns quants països amb increments dels nascuts superior a 50: Gàmbia (79), el Senegal (75), l'Índia (60), l'Argentina (58), Hondures (54) i dos països europeus: Alemanya (52) i els Països Baixos (51). Cal destacar que l'increment dels nascuts al Regne Unit és de només 9 persones, després del gran creixement donat l'any del Brexit. Tampoc han incrementat notòriament els nascuts a Ucraïna, que passen dels 538 als 544, malgrat ser un col·lectiu important a les Terres de l'Ebre.

La taula 6.13 també recull el gènere de la població i es tornen a mostrar diferències notables en el saldo entre la població femenina i la masculina segons el lloc de naixement. **Els fluxos del darrer any tornen a incrementar les diferències entre homes i dones en tres dels continents on els valors són molt desiguals. De nascuts a l'Àfrica, ara hi ha 2.600 homes més que dones** (2.420 el 2021) això donaria una taxa de masculinitat del 168%, un punt percentual menor que l'any anterior. Una situació similar es produeix amb els **nascuts a Àsia, amb 1.197 homes més que dones** (1.063 el 2021), aquí la taxa de masculinitat encara és més alta, del 212%, un punt superior a la del 2021; més de 2 homes per cada dona. La situació contrària es produeix amb els **nascuts a Amèrica amb 1.146 dones més que homes** (1.046 el 2021), aquí amb una taxa de masculinitat del 71%, un punt percentual menor que l'any passat. Si mirem aquests tres saldos observem en primer lloc que l'evolució no sembla tendir a disminuir la diferència entre sexes, donada la procedència per continents, si més no en termes absoluts. Si miren les dades agregades dels tres continents amb diferències de gènere sumen molts més homes que dones, fet que podria explicar que la taxa de masculinitat a les Terres de l'Ebre sigui superior al 100 per la procedència dels fluxos migratoris ja que la dels nascuts a Europa és una mica inferior al 100%.

Taula 6.13. Població segons el país de naixement i el sexe. Terres de l'Ebre (2021)

	Homes	Dones	Total	Dif. 2021
Europa	80.431	80.864	161.295	-205
Espanya	73.335	73.560	146.895	-191
Catalunya	65.849	65.499	131.348	-87
Resta d'Espanya	7.486	8.061	15.547	-104
Resta de la Unió Europea	5.123	5.213	10.336	-108
Alemanya	279	269	548	52
Àustria	5	11	16	-1
Bèlgica	145	126	271	46
Bulgària	235	162	397	0
Croàcia	4	3	7	0
Dinamarca	4	4	8	1
Eslovàquia	49	52	101	-5
Eslovènia	0	0	0	0
Estònia	1	2	3	-1
Finlàndia	1	7	8	-1
França	578	545	1.123	12
Grècia	1	3	4	-1
Hongria	25	13	38	-4
Irlanda	41	31	72	5
Itàlia	153	94	247	4
Letònia	10	15	25	3
Lituània	129	211	340	-17
Luxemburg	2	4	6	2
Malta	0	1	1	-1
Països Baixos	152	135	287	51
Polònia	90	121	211	15
Portugal	90	56	146	7
Txèquia	22	34	56	-1
Romania	3.101	3.304	6.405	-273
Suècia	6	10	16	-1
Xipre	0	0	0	0
Resta d'Europa	1.973	2.091	4.064	94
Albània	28	16	44	18
Andorra	28	30	58	0
Armènia	3	3	6	2
Belarús	18	39	57	8
Bòsnia i Hercegovina	4	4	8	3

Geòrgia	8	19	27	-4
Islàndia	0	2	2	2
Liechtenstein	0	0	0	0
Macedònia del Nord	1	1	2	0
Montenegro	3	2	5	-1
Noruega	3	3	6	0
Regne Unit	883	775	1.658	9
Moldàvia	374	407	781	16
Rússia	112	250	362	14
Sèrbia	17	9	26	0
Suïssa	228	249	477	21
Ucraïna	263	281	544	6
Resta de països d'Europa	0	1	1	0
Àfrica	6.403	3.803	10.206	744
Algèria	312	168	480	11
Angola	1	2	3	0
Benín	0	0	0	0
Botswana	0	0	0	0
Burkina Faso	2	2	4	2
Burundi	0	0	0	0
Camerun	2	0	2	-2
Cap Verd	1	2	3	0
Congo	2	4	6	1
Costa d'Ivori	18	11	29	10
Egipte	8	2	10	4
Eritrea	0	0	0	0
Etiòpia	2	5	7	0
Gabon	1	2	3	2
Gàmbia	287	22	309	79
Ghana	12	6	18	1
Guinea	29	7	36	10
Guinea Bissau	6	2	8	5
Guinea Equatorial	9	10	19	-1
Kenya	2	5	7	2
Libèria	0	0	0	0
Líbia	6	3	9	-2
Madagascar	0	2	2	0
Malawi	0	0	0	0
Mali	137	39	176	27
Marroc	5.017	3.374	8.391	514

Maurici	0	0	0	0
Mauritània	9	4	13	-3
Moçambic	0	3	3	1
Níger	0	0	0	0
Nigèria	20	20	40	7
República Centreafricana	0	0	0	0
República Democràtica del Congo	2	0	2	-1
República Unida de Tanzània	2	0	2	1
Ruanda	0	0	0	0
São Tomé i Príncipe	0	0	0	0
Senegal	491	92	583	75
Seychelles	0	0	0	0
Sierra Leone	0	0	0	0
Somàlia	0	0	0	0
Sud-àfrica	7	5	12	-3
Sudan	0	0	0	0
Togo	1	1	2	0
Tunísia	13	7	20	2
Txad	0	0	0	0
Uganda	1	0	1	0
Zàmbia	1	0	1	0
Zimbàbue	0	1	1	0
Resta de països d'Àfrica	2	2	4	2
Amèrica	2.847	3.993	6.840	430
Argentina	356	365	721	58
Barbados	0	0	0	0
Bolívia	69	118	187	1
Brasil	103	192	295	24
Canadà	5	7	12	-2
Colòmbia	559	837	1.396	135
Costa Rica	6	5	11	-3
Cuba	77	143	220	22
Dominica	1	0	1	0
El Salvador	34	32	66	-6
Equador	622	645	1.267	28
Estats Units d'Amèrica	42	47	89	1
Guatemala	11	13	24	0
Guyana	0	0	0	0
Haití	0	3	3	1
Hondures	133	430	563	54

Jamaica	0	1	1	1
Mèxic	37	71	108	10
Nicaragua	40	48	88	14
Panamà	4	6	10	3
Paraguai	72	176	248	1
Perú	237	279	516	10
República Dominicana	108	182	290	15
Surinam	1	0	1	0
Trinitat i Tobago	0	0	0	0
Uruguai	112	93	205	14
Veneçuela	153	228	381	39
Xile	65	72	137	11
Resta de països d'Amèrica	0	0	0	-1
Àsia	2.270	1.073	3.343	360
Afganistan	1	0	1	-2
Aràbia Saudita	0	0	0	0
Azerbaidjan	2	2	4	0
Bangladesh	16	12	28	3
Cambodja	0	0	0	0
Filipines	6	18	24	0
Iemen	0	0	0	0
Índia	373	110	483	60
Indonèsia	2	1	3	-1
Iran	2	2	4	2
Iraq	3	3	6	0
Israel	8	0	8	-1
Japó	10	11	21	3
Jordània	6	4	10	0
Kazakhstan	0	3	3	1
Kirguizistan	0	0	0	0
Kuwait	0	0	0	0
Líban	5	2	7	1
Malàisia	1	0	1	0
Mongòlia	0	0	0	0
Myanmar	0	0	0	0
Nepal	11	3	14	2
Pakistan	1.550	631	2.181	289
Corea del Sud	0	0	0	0
Corea del Nord	0	0	0	0
Singapur	0	0	0	0

Síria	6	1	7	0
Sri Lanka	0	0	0	0
Tadjikistan	0	0	0	0
Tailàndia	3	10	13	2
Turkmenistan	0	0	0	0
Turquia	3	5	8	-1
Emirats Àrabs Units	0	0	0	0
Uzbekistan	0	0	0	0
Vietnam	6	8	14	-2
Xina	252	241	493	3
Resta de països d'Àsia	4	6	10	1
Oceania	13	11	24	-4
Austràlia	1	6	7	-7
Nova Zelanda	3	4	7	1
Resta de països d'Oceania	9	1	10	2
Total	91.964	89.744	181.708	1.325

Font: Idescat

